



**ДОНЕЦЬКИЙ  
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ  
VIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ  
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ  
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ  
АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА  
ПРОЦЕСУ»**

**КРОПИВНИЦЬКИЙ 2022**

Актуальні питання адміністративного права та процесу: матеріали всеукраїнської наукової конференції молодих вчених (в авторській редакції), (м. Кропивницький, 02 грудня 2022 року). Кропивницький, 2022. 229 с.

*Рекомендовано до друку Вченою радою Донецького державного університету  
внутрішніх справ  
(протокол №\_\_ від «\_\_» грудня 2022 року)*

Публікується за матеріалами всеукраїнської наукової конференції молодих вчених Актуальні питання адміністративного права та процесу, яка відбулася 02 грудня 2022 року у Донецькому державному університеті внутрішніх справ (м. Кропивницький).

Видання може бути корисним для студентів, аспірантів (ад'юнктів), слухачів магістратури, студентів та курсантів закладів вищої освіти, а також всім, хто цікавиться проблемами адміністративного права та процесу. Матеріали збірника опубліковані в авторській редакції.

Редакційна колегія не завжди поділяє думку учасників конференції.

У збірнику максимально точно збережена орфографія, пунктуація та стилістика, які були запропоновані учасниками конференції.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи закладів вищої освіти і наукових установ, практичних правоохоронних органів які рекомендували ці матеріали до друку.

## **ВІТАЛЬНА ПРОМОВА**

**ректора Донецького державного університету внутрішніх справ доктора юридичних наук, професора, Заслуженого юриста України полковника поліції Сергія Вітвіцького**

### ***Шановні учасники конференції !***



Радий вітати Вас у стінах нашого закладу освіти. Сьогодні ми зібралися для того, щоб обговорити актуальні питання сучасної адміністративно-правової науки на VIII Всеукраїнській науковій конференції молодих вчених «Актуальні питання адміністративного права та процесу».

В умовах чисельних реформ, що відбуваються в нашій країні, дослідження в галузі адміністративного права та процесу набувають особливої актуальності. На розвиток сучасної доктрини адміністративного права і процесу суттєво впливають зміни у національному законодавстві, соціально-економічні і політичні реформи в країні, а також різного роду структурні перебудови органів публічного адміністрування. Безсумнівно, що адміністративно-правова наука є тією науковою галуззю, що найбільш динамічно розвивається в умовах сьогодення.

Проводячи щорічно цей науковий захід, наш університет виходить з тієї позиції, що дослідження «молодих вчених» мають велике значення для розвитку сучасної юридичної освіти і науки, через сміливість, креативність та незаангажованість їх наукових поглядів. Наші учасники з року в рік демонструють щире бажання увійти в дорослу науку та знайти своє місце серед найкращих спеціалістів.

В цьому році вже традиційна для нашого закладу освіти конференція відбувається в рамках реалізовуваних заходів університету в межах щорічної Всеукраїнської акції «16 днів проти насильства», саме тому у полі зору молодих науковців представлені питання національного та зарубіжного досвіду протидії домашньому насильству.

Приємно відзначити, що цього року значно підвищилася увага молодих вчених, адже на адресу оргкомітету надійшло понад сімдесят тез наукових доповідей від представників різних закладів вищої освіти.

Сподіваємося, що плідна робота конференції залишить тільки позитивні враження для її учасників і надасть поштовх до подальших наукових досліджень.

## ЗМІСТ

### ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

<b>АБУСОВА К.О.</b> НЕЗАКОННЕ ВИКОРИСТАННЯ НОМЕРНИХ ЗНАКІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ	8
<b>БАЙБАРЗА Д.В.</b> ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У СУЧАСНИХ УМОВАХ	11
<b>БАЛАНЕНКО А.Д.</b> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	13
<b>БЕРЕДА М.В.</b> ПИТАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ВИВЧЕННЯ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ	15
<b>БИЧОК О.М.</b> ЗУПИНЕННЯ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ ЯК ОДИН З ПРЕВЕНТИВНИХ ЗАХОДІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	17
<b>БІЛЬЧУК О.А.</b> СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИМУСОВОГО ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ І РІШЕНЬ ІНШИХ ОРГАНІВ	20
<b>БЛИЗНЮК Х.В.</b> ЧИННИКИ ЯКІ СТИМУЛЮЮТЬ НЕПОВНОЛІТНЬОГО ДО ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ	23
<b>БОЙКО О.В.</b> ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗАЦІЇ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ГАЛУЗІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА В ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ ЗАКОНОТВОРЧОСТІ В МИТНІЙ СФЕРІ В УКРАЇНІ	26
<b>БОЛОТІН В.І.</b> ДЕЛІКТОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВЧИНЕННЯ БУЛІНГУ	29
<b>БОРИСОВ Б.В.</b> РОЛЬ КОМУНІКАТИВНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ ПРАЦІВНИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У ЗАПОБІГАННІ МОВЛЕННЄВИХ КОНФЛІКТІВ	32
<b>БОРИСОВА В.С.</b> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ В ДІЯЛЬНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ	34
<b>ГАЙДУК О.Л.</b> НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ВОЕННОГО СТАНУ	36
<b>ГАПОНА В.М.</b> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	38
<b>ГНАТЮК Н.О.</b> СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ»	41
<b>ГРАЧОВА О.Ю.</b> АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	43
<b>ГРЕБЕНІЮК А.А.</b> ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ УЧАСНИКІВ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ	46
<b>ГРИБ Б.В.</b> АДМІНІСТРАТИВНО ЮРИСДИКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	50
<b>ГУДИМ І.В.</b> ЗАГАЛЬНІ РИСИ ДИСЦИПЛІНАРНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЯК РІЗНОВИДУ АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНИХ ПРОВАДЖЕНЬ	53
<b>ГУДИМА О.О.</b> ПОНЯТТЯ «ПРАЦІВНИК ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ» В ЮРИДИЧНІЙ НАУЦІ ТА ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ	56
<b>ГУНЬКО К.О.</b> ІНТЕРВ'ЮВАННЯ (ДИТИНИ) НЕПОВНОЛІТНЬОГО, ЩО СТАЛИ СВІДКАМИ ТА/АБО ЖЕРТВАМИ НАСИЛЬСТВА, А ТАКОЖ ВЧИНILI НАСИЛЬСТВО	59
<b>ДЕРІНГЕР М.А.</b> ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДОСВІДУ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН В АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІЙ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ	61
<b>ДЄЛОВ В.І.</b> ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ	63
<b>ДІХТЯРЕНКО Ю.І.</b> ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕТИНУ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ	66

УКРАЇНИ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	
<b>ДРОНІК Д.С.</b> ДО ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ШТАТНОЇ РОБОТИ В ПАТРУЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ	68
<b>ЖУШМАН А.А.</b> ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	71
<b>ЗІНЬКОВСЬКА В.О.</b> УЧАСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ У ПРОВЕДЕННІ СТАБІЛІЗАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ НА ТЕРИТОРІЯХ, ЩО ЗВІЛЬНЕНІ ВІД РОСІЙСЬКИХ ОКУПАНТІВ	76
<b>ІСАЄВ А.С.</b> ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ	79
<b>КОВАЛЬЧУК Ю.М.</b> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПОСАДОВЦІВ ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ МІСЦЕВИХ РАД БАЗОВОГО РІВНЯ В УКРАЇНІ	81
<b>КОЗИНЕЦЬ А.О.</b> ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ З ПІДРОЗДІЛАМИ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ЯКА НЕ ПЕРЕДБАЧЕНА ЧИННИМ КРИМІНАЛЬНИМ – ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ	84
<b>КОНОНЕНКО М.Р.</b> ФОРМИ ВПЛИВУ ГРОМАДСЬКОСТІ НА ПОЛІЦІЮ	86
<b>КОСИК Е.О.</b> ЗАКОНОДАВСТВО ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРОЦЕДУРИ	89
<b>КРАВЧЕНКО П.А.</b> ОСНОВНА ФУНКЦІЯ ПОВЕДІНКИ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕЖИМУ ВОЄННОГО ЧАСУ	92
<b>КРАВЧЕНКО П.А.</b> ПІДСТАВИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ДЕРЖАВНУ ТАЄМНИЦЮ	95
<b>КУЛИК М.С.</b> РОЗВИТОК АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ЦИВІЛЬНУ ВОГНЕПАЛЬНУ ЗБРОЮ	97
<b>КУРІННИЙ В.В.</b> СУЧАСНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕФОРМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ	100
<b>ЛІТВІНЕНКО Ю.В.</b> ПРОФЕСІЙНЕ СПІЛКУВАННЯ ІНСПЕКТОРІВ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС НЕСЕННЯ СЛУЖБИ	102
<b>ЛЮБЧИЧ Д.О.</b> ПРИНЦИП НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	106
<b>МАКАРЕНКО О.Ю., МАКАРЕНКО Н.А., ДОРОШЕНКО В.А.</b> ПОЗИЦІЯ СЛІДЧОГО НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПРИ РОЗГЛЯДІ ПИТАННЯ ПРО НАКЛАДЕННЯ АРЕШТУ НА МАЙНО ПОТЕРПІЛОГО (НА ПІДСТАВІ АНАЛІЗУ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ)	108
<b>МАРАГУЛОВА С.С.</b> ЗАСТОСУВАННЯ ПРИСТРОЇВ ЕЛЕКТРОШОКОВОЇ ДІЇ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	111
<b>МИРГОРОДСЬКА Д.М.</b> ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	113
<b>МИРГОРОДСЬКА К.М.</b> НОВОВВЕДЕННЯ В ЗАКОНОДАВЧІ АКТИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	116
<b>МОРОЗОВА В.Ю.</b> ПРОБЛЕМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ СПІВРОБІТНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	119
<b>НАБОЧЕНКО Д.Ю.</b> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	121
<b>ОБОДЕЦЬ Є.А.</b> ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ. ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДРОЗДІЛІВ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО	126

СТАНУ

<b>ОРЛОВ В.І.</b> ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕНЬ В СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬСЯ ПАТРУЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ В СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ	128
<b>ПАЩЕНКО О.І.</b> ЗАХИСТ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ ОРГАНАМИ ТА ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	131
<b>ПОПОВИЧ Є.А.</b> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗМІЦНЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ТА НАСЕЛЕННЯ НА ЗАСАДАХ ПАРТНЕРСТВА	133
<b>ПОСТОЛ О.І.</b> ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЛУЧЕННЯ ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ У КРИВДНИКІВ	136
<b>РАБУШКО Н.В.</b> ВІДПОВІДНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ МІЖНАРОДНИМ СТАНДАРТАМ	138
<b>РЕВИКІНА В.В.</b> АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ КОМЕНДАНТСЬКОЇ ГОДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	140
<b>РУСЬКО Д.О.</b> ЗАПОБІГАННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ ВЧИНЕННЮ НЕПОВНОЛІТНИМИ ОСОБАМИ ПРАВОПОРУШЕНЬ	143
<b>РЯЗАНОВА М.С.</b> ДО ПИТАННЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	145
<b>САВЧЕНКО М.В.</b> ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДОКУМЕНТИ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ	147
<b>СЕМІКОП Н.В.</b> ВЗАЄМОДІЯ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ВІДНОСНО ДІТЕЙ	149
<b>СИМОНЕНКО А.А.</b> ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНИХ ПРАВИЛ ПОВЕДІНКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	152
<b>СМОЛЯК В.В.</b> КОЛАБОРАЦІОНІЗМ: РЕГУЛЮВАННЯ, ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ	154
<b>ТАЙМАСХАНОВ Х.</b> СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА	157
<b>ТАРАСЮК Д.О.</b> АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ У СФЕРІ ПРОФІЛАКТИКИ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ	160
<b>ТЕРЕЗА А.В.</b> КОНТРОЛЬ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ В ПУБЛІЧНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ	162
<b>ТЕРЕХОВА Г.Я.</b> ВИКЛИКИ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ВІЙНИ	165
<b>УДАЛОВА Н.М., ГРАНКІНА В.І.</b> ПРОФІЛАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	167
<b>ФОЛІТАР А.О.</b> ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	169
<b>ЦЯПКАЛО С.Я.</b> ПРЕВЕНТИВНА РОЛЬ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ПЕНІТЕНЦІАРНОГО ТИПУ	173
<b>ЧЕРНОБРОВ В.В.</b> ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО, ЯКІЙ МАЄ ДОПУСК ТА ДОСТУП ДО ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ	175
<b>ШАМАРА Д.П.</b> ЮРИДИЧНИЙ АНАЛІЗ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ЩОДО ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО	177
<b>ШЕПЕЛЕНКО А.О.</b> ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНА СКЛАДОВА ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ ТА НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	180

**ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ НАУКОВИХ КЕРІВНИКІВ**

<b>БОРИСЕНКО Т.В.</b> ПОВАЖНІСТЬ ПРИЧИНИ ПРОПУСКУ СТРОКУ ЗВЕРНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ, ЯК ГАРАНТІЯ ПОНОВЛЕННЯ ПРОПУЩЕНОГО СТРОКУ	183
<b>ДАНИЛОВ С.О.</b> ОБОВ'ЯЗОК ДОКАЗУВАННЯ ПРИ РОЗГЛЯДІ СПРАВ У ПОРЯДКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА ЗА УЧАСТЮ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	185
<b>СЛАЄВ Ю.Л.</b> ДЕТЕРМІНАЦІЯ (ОБУМОВЛЕНІСТЬ) КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЧАСУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИМ РЕЖИМОМ КАРАНТИНУ З МЕТОЮ ЗАПОБІГАННЯ ПОШИРЕННЮ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ КОРОНОВІРУСНОЇ ХВОРОБИ (COVID-19)	187
<b>КОВАЛЕНКО Я.А.</b> ПОНЯТТЯ ТА ФОРМИ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ПОЛІЦІЇ	189
<b>МАКСИМОВА М.К.</b> ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДИТИНОЮ ПРАВА НА БЕЗПЕЧНІ УМОВИ ЖИТТЯ	193
<b>МЕРДОВА О.М.</b> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ НОВИХ СТАНДАРТІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 081 ПРАВО ЗАКЛАДАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ІЗ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ	197
<b>НЕСТЕРЦОВА-СОБАКАРЬ О.В.</b> ЗАПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ COMMUNITY POLICING – «ПАРТНЕРСТВО ЗАРАДИ СПОКОЮ» В ДІЯЛЬНІСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	200
<b>НОСЕВИЧ Н.Р.</b> ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО РОЗДІЛУ ХІV КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В ЧАСТИНІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ КОМЕНДАНТСЬКОЇ ГОДИНИ	203
<b>ОКОПНИК О.М.</b> ПИТАННЯ УЧАСТІ ГРОМАДЯН В ОХОРОНІ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА В РУСІ НАЦІОНАЛЬНОГО СПРОТИВУ	205
<b>РИЖКОВА С.А.</b> ВЗАЄМОДІЯ ПОЛІЦІЇ З НАСЕЛЕННЯМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	208
<b>РЯБЧЕНКО О.П.</b> ЩОДО НОВЕЛІЗАЦІЇ ПРЕДМЕТУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА	210
<b>САХНО А.П.</b> ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА МИРНІ ЗІБРАННЯ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	213
<b>СОБАКАРЬ А.О.</b> АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ МЕЖІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ГРОМАДЯН НА САМОЗАХИСТ	216
<b>СОПЛІКО І.М.</b> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	220
<b>ТУЛІНОВ В.С.</b> ЗМІНА ПІДХОДІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ КРІЗЬ ФОКУС ВІЙСЬКОВОЇ ТЕМАТИКИ	224
<b>ХОЗЛУ І.К.</b> ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДОКУМЕНТУВАННЯ ФАКТІВ КЕРУВАННЯ ВОДНИМИ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ ОСОБАМИ, ЩО ПЕРЕБУВАЮТЬ У СТАНІ СП'ЯНІННЯ	226

## ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

**Абусова Кристина Олексіївна**

*курсант 2-го курсу Криворізького  
навчально-наукового інституту  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ*

**Науковий керівник:**

**Макаренко Олександр Юрійович**

*професор кафедри правоохоронної  
діяльності та поліцейстики  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ,  
доктор юридичних наук, професор*

### НЕЗАКОННЕ ВИКОРИСТАННЯ НОМЕРНИХ ЗНАКІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Відповідно до указу Президента України В. Зеленського №64/2022 від 24.02.2022 р. на території України діє воєнний стан [1].

У зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, були внесені зміни до чинного законодавства стосовно дорожнього руху. Данні зміни та новації були продиктовані воєнним станом та можливими проблемами, які могли виникнути під час його дії.

З початком війни на дорогах все частіше стали з'являтися водії транспортних засобів Збройних Сил України або інших утворених відповідно до законів України військових формувань та Державної спеціальної служби транспорту — військовослужбовці строкової служби. Відповідно до Наказу Міністерства оборони України «Про затвердження Правил використання номерних знаків, установлення (нанесення) розпізнавальних знаків, кольорографічних схем, написів і спеціальних сигналів на транспортних засобах Збройних Сил України» номерні знаки військових формувань мають відмінності, таким чином відрізняючи їх з усіх інших. У Наказі сказано, що до ДСТУ 3650:2012 знаки типів 9 та 10, які використовують у своїй діяльності військовослужбовці мають наступні характеристики: колір поля знаків - чорний, а колір літер, цифр та ребра жорсткості – білі [2].

Помітити транспортних засіб з таким номерним знаком не важко, але не тільки це відрізняє даний транспорт від цивільного. Велика повага за самовіддану службу військовослужбовців в багатьох випадках дає привілеї для їх транспортних засобів та пересування. Їх рух на дорозі наразі охороняють не тільки чинне законодавство та правоохоронці, а й дух співвітчизників. Саме через це, нажаль, є люди, які жодного дня не служивши, бажають користуватися такою ситуацією.



Нещодавно міністр внутрішніх справ України Денис Монастирський у ефірі телемарафону поінформував про те, що за останній час на дорогах була підвищена адміністративна відповідальність за використання хибних номерних знаків, наприклад, ЗСУ.

За його словами, правоохоронці упродовж останніх кількох місяців фіксували збільшення кількості людей, які без належного їм права використовують номерні знаки ЗСУ, зокрема, - використовуючи псевдоприводи, проїжджати на території військових частин, тощо.

У зв'язку із ситуацією та необхідністю її вирішити Володимир Зеленський підписав закон, який посилює відповідальність за порушення порядку встановлення та використання номерних знаків транспортних засобів.

Отже, відповідно до Закону «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Закону України «Про дорожній рух» щодо посилення адміністративної відповідальності за порушення порядку встановлення та використання номерних знаків транспортних засобів», а саме статті 121-3 зазначається, що: «Керування або експлуатація транспортного засобу із незаконно встановленими номерними знаками Збройних Сил України, Національної гвардії України, Національної поліції України, Державної прикордонної служби України, Державної служби з надзвичайних ситуацій, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації або дипломатичних представництв, консульств та інших міжнародних організацій, які користуються повним та частковим імунітетом, - тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян». Більш того «Повторне протягом року вчинення порушень, передбачених частиною другою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, - тягне за собою накладення штрафу в розмірі трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права керування транспортними засобами на строк від трьох до шести місяців" [3].

Ми щиро сподіваємося на те, що данні санкції щодо таких водіїв будуть дієвими та кількість таких випадків знизиться, але вважаємо, що покарання є недостатнім.

Для прикладу хочемо пригадати практику керування транспортним засобом на підпитку та покарання за це.

Відповідно до **статті 130 Кодексу України про адміністративні правопорушення**: «передбачається настання адміністративної відповідальності за керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, а саме тягне за собою накладення штрафу на водіїв у розмірі однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права керування транспортними засобами на строк

один рік і на інших осіб - накладення штрафу в розмірі однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян» [4].

На законодавчому рівні не визначена практика, яка наразі застосовується до водіїв у нетверезому стані під час війни. В багатьох областях нетверезі водії можуть позбутися не тільки прав, а й автомобіля. Таке рішення ухвалюють військові адміністрації по всій Україні.

Ми гадаємо, що таке вирішення проблеми насправді нагадає, що у нас у країні йде війна, і що це більш ніж безвідповідально. Більш того, гадаємо, що дана практика буде діяти і до правопорушників-водіїв, які незаконно використовують номерні знаки військовослужбовців, а їх транспортні засоби точно буде у нагоді нашим захисникам.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.

2. Про затвердження Правил використання номерних знаків, установлення (нанесення) розпізнавальних знаків, кольорографічних схем, написів і спеціальних сигналів на транспортних засобах Збройних Сил України: наказ Міністерства оборони України від 10.04.2006 № 184. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z046206/sp:dark?find=1&sp=%26sp%3D%3Adark&text=%D1%87%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%B9+%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%80#w1\\_1](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z046206/sp:dark?find=1&sp=%26sp%3D%3Adark&text=%D1%87%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%B9+%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%80#w1_1).

3. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Закону України «Про дорожній рух» щодо посилення адміністративної відповідальності за порушення порядку встановлення та використання номерних знаків транспортних засобів: Закон України від 06.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-20#Text>.

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10?find=1&text=%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F+130#w2\\_2](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10?find=1&text=%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F+130#w2_2).

**Байбарза Дар'я Віталіївна,**  
курсант 1-го курсу навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції  
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ  
**Біліченко Валерій Віталійович,**  
старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки  
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

## ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Поліція є найчисленнішим правоохоронним органом. І саме з представниками поліції пересічний громадянин має велику кількість контактів з приводу захисту його прав та законних інтересів. Питання дотримання прав і свобод людини та громадянина, працівниками поліції є актуальною проблемою сьогодення в Україні.

В діяльності Національної поліції України є безліч актуальних питань:

1. Домашнє насильство, як масове правопорушення природних прав людини.
2. Адміністративні правопорушення пов'язані з корупцією.
3. Правопорушення здійснені неповнолітніми особами.
4. Виявлення злочинів торгівлі людьми.

Це тільки приклад деяких питань якими займається Національна поліція України.

Діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальною громадою та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їх потреб. Кожен має право в будь-який час звернутися за допомогою до поліції або поліцейського.

Діяльність працівника поліції потребує використання його професійних спеціальних знань і уміння контактувати з людьми. Чим вище він підіймається по службових сходах, тим більше повинен брати до уваги орієнтацію на людей і тим вищою має бути майстерність спілкування. Все це передбачає знання і розуміння людей, їхньої психології спроможність співчувати їх біді і горю. Існує багато прийомів і методів розмови спілкування з населенням. Найголовніше полягає у підході, у виборі форми спілкування. Для працівників поліції, дуже важливим є вміння правильно побудувати бесіду, поставити головні питання, вміти слухати.

На сьогодні належне функціонування органів Національної поліції України неможливе без тісної взаємодії із засобами масової інформації. Згідно зі Статтею 9

Закону України «Про Національну поліцію» діяльність правоохоронних органів є гласною, тобто поліція інформує засоби масової інформації про свою діяльність, забезпечує публічну безпеку. [1] У свою чергу, мас-медіа поширює усю інформацію населенню. Наприклад співпраця журналістів з поліцією коли треба було надати якусь інформацію котра сприяла вивести із емоційного стану злочинця і направити його зробити помилку, щоб поліція мала змогу його заарештувати.

Також слід враховувати, що наша держава сьогодні знаходиться в процесі поглибленої інтеграції до Європейського Союзу, і це означає, що українське законодавство повинно не лише бути максимально євроїнізоване, за вимогами Угоди про асоціацію, але й формуватися наділі в європейському дусі права. [2]

Визначення проблем з якими зустрічаються працівники Національної поліції України в процесі здійснення нормативної діяльності дасть змогу визначити способи їх вирішення у результаті чого створення нормативно-правових актів буде не лише оптимізовано в цьому напрямку, але і бути відповідно Європейським стандартом.

Отже, ефективне виконання поліцією України завдань щодо забезпечення прав і свобод людини певною мірою залежить від певного механізму належного правового регулювання цієї діяльності за правом законів та інших нормативно-правових актів. Метою такого правового регулювання має бути: визначення кола суспільних відносин, які потребують забезпечення з боку Національної поліції та їх посадових осіб під час забезпечення реалізації прав і свобод громадян, державних органів та їх представників, громадських організацій. Механізм організаційно-правового забезпечення Національної поліцією прав людини – це єдине, цілісне та самостійне явище правової системи, яке є комплексом взаємопов'язаних передумов що створюють належні юридичні та фактичні можливості для повноцінного здійснення кожним своїх прав і свобод. [3]

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02 лип. 2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociasyu>.
3. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Перелік актів законодавства України та асquis Європейського Союзу у пріоритетних сферах адаптації (Розділи 2-7) : Закон України; Перелік від 18.03.2004 № 1629-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1629%D0%B1-15>.

**Баланенко Анастасія Дмитрівна,**  
*курсант 1-го курсу факультету № 1*  
*Донецького державного*  
*університету внутрішніх справ*

**Науковий керівник:**

**Сахно Артем Петрович,**  
*доцент кафедри адміністративно-*  
*правових дисциплін факультету № 2*  
*Донецького державного*  
*університету внутрішніх справ,*  
*кандидат юридичних наук, старший*  
*науковий співробітник*

## **ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

Правове забезпечення управління органами поліції – це специфічний вид правового впливу правових форм та засобів, які у своїй сукупності становлять механізм правового регулювання управління органами поліції, на діяльність відповідних суб'єктів з метою забезпечення їх нормального функціонування та ефективного виконання покладених на них обов'язків у сфері підтримання законності та правопорядку, охорони та захисту прав і свобод громадян, протидії злочинності у всіх її проявах.

У механізмі правового забезпечення управління органами поліції можна виокремити дві складові: статичну та динамічну. Статична складова включає в себе правові норми, які регламентують специфіку управління органами поліції. Інші ж елементи правового механізму управління органами поліції (інституційна складова, принципи, форми та методи, правовідносини та ресурсна складова) виступають динамічною складовою. Механізм правового регулювання управління органами поліції – це динаміка, забезпечення реального функціонування усієї статичної єдності елементів.

Діяльність щодо управління органами поліції повинна бути чітко визначена, тож, як і будь-яка інша діяльність, має бути встановлена за допомогою відповідних нормативно-правових актів.

У системі правового забезпечення управління органами поліції можна виокремити закони, що визначають: загальні засади управління органами поліції; окремі напрямки управління органами поліції; правовий статус суб'єктів управління органами поліції. Таким чином, відповідними законами можуть регламентуватися найбільш значущі питання управління органами поліції.

Також, слід звернути увагу на значну кількість різноманітних законодавчих актів, норми яких визначають основні засади управління органами поліції;

закріплюють механізм реалізації державної політики у сфері управління органами поліції; визначають шляхи і способи захисту прав та свобод людини і громадянина, інтересів юридичних осіб від протиправних посягань. Але необхідно зазначити, що окремі закони прийняті ще на початку 90-х років ХХ ст. У зв'язку з цим можна дійти висновку про необхідність оновлення частини законодавчого забезпечення управління органами поліції шляхом прийняття відповідних законів у новій редакції з урахуванням сучасних вимог (зокрема, появи нових видів правопорушень, за гроз належному існуванню правопорядку як на внутрішньодержавному, так і на міжнародному рівні), сучасного етапу реформування правоохоронних органів.

Особливої уваги потребує вирішення на законодавчому рівні питань щодо: вироблення ефективної антикорупційної політики; реформування системи правоохоронних органів України, орієнтованої на задоволення таких вимог населення, як служіння потребам як окремих громадян, так і окремих суспільних груп; прозорість діяльності; першочергова орієнтація на захист прав людини тощо.

З метою підвищення ефективності управління органами поліції відповідними законами мають регламентуватися ще такі питання: якість та своєчасність надання поліцейських послуг; формування нового позитивного іміджу органів поліції та налагодження партнерських відносин з населенням; розроблення критеріїв оцінювання ефективності діяльності органів поліції; впровадження нетрадиційних форм і методів боротьби зі злочинністю, які довели свою ефективність; впровадження міжнародних стандартів забезпечення прав людини в діяльності правоохоронних органів.

Підсумовуючи слід зазначити, що існує низька правових актів, що регулюють діяльність щодо управління органів поліції, але більшість з них потребують корегування через застарілість.

## **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Управління органами Національної поліції України : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. М. Бандурка, О. І. Безпалова, О.В. Джафарова та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Стильна типографія, 2017. 580 с.

2. Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України: наказ МВС України від 06.07.2017 № 570. Офіційний вісник України. 2017. № 72. Ст. 2212.

**Береда Марія Валеріївна,**  
курсант 1-го курсу навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ  
**Науковий керівник:**

**Казначесв Дмитро Георгійович,**  
доцент кафедри тактико спеціальної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

## **ПИТАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ВИВЧЕННЯ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ**

Основу професійної підготовки поліцейського становить належна тактико-спеціальна підготовка – індивідуальна тактична підготовка до дій у типових й екстремальних ситуаціях службової діяльності, а також підготовка до таких дій у складі службових нарядів і груп.

Роль тактико-спеціальної підготовки для підрозділів Національної поліції в сучасних умовах, дуже велика, адже наслідки різноманітних надзвичайних ситуацій, чи то стихійне лихо, чи значна аварія на підприємстві, транспортна катастрофа, групове порушення громадського порядку, – будуть успішно і з мінімальними втратами усунені за добре організованих дій сил, що забезпечують публічну безпеку і порядок, безпеку дорожнього руху, встановлений режим у зоні надзвичайної ситуації. Будь-який поліцейський повинен обов'язково знати на досконалому рівні усе з тактико-спеціальної підготовки, адже, основним постулатом дисципліни тактико-спеціальної підготовки: «є те, щоб повернутися додому живим».[1]

Вивчення тактико-спеціальної підготовки ставить за мету оволодіння курсантами, слухачами, спеціалістами, магістрами знаннями з організації діяльності Національної поліції громадської безпеки та основ теорії тактико-спеціальної підготовки, методології та практики дій працівників органів МВС, що виконують службово-бойові завдання у різних умовах оперативної обстановки; засвоїти основи організації охорони громадського порядку, забезпечення норм, правил і стандартів безпеки дорожнього руху, охорону об'єктів, цінних вантажів, грошових коштів та фізичних осіб, організаційно-правові засади ведення спеціальних операцій, порядок організації й тактику дій сил і засобів органів МВС по охороні громадського порядку в умовах складної оперативної обстановки.[2]

Сучасні правоохоронці повинні відповідати світовим стандартам, бути здатними протистояти загрозам і викликам часу, бути надійними захисниками громадського порядку і спокою. Ефективність дій поліції загалом оцінюється, з огляду на діяльність конкретних поліцейських – їх уміння спілкуватися з громадянами, ухвалювати законні та правильні рішення, адекватно поводитись у типових та екстремальних ситуаціях, професійно проводити затримання правопорушників тощо.

Основним завданням тактико-спеціальної підготовки є:

- формування у співробітників високих морально-бойових і вольових якостей;
- вироблення у співробітників системного підходу до прийняття рішень на виконання поставлених завдань;
- розвиток у співробітників теоретичних знань і практичних навичок в організації та управлінні діями елементів бойового порядку в спеціальних операціях;
- прищеплення співробітникам навичок штабної культури при оформленні графічних документів (робочої карти (плану), схем) та роботи з ними.[3]

Теорія тактико-спеціальної підготовки досліджує:

зміст і характер екстремальних ситуацій, причини їх виникнення та сприятливі їм умови;

розкриває закономірності та принципи дії сил і засобів органів внутрішніх справ у цих умовах;

вивчає можливість військових сил щодо ліквідації надзвичайних обставин та їх наслідків;

розробляє способи підготовки і ведення службово-бойових дій створеними угрупованнями військових сил і підрозділів органів внутрішніх справ МВС.[4]

Теоретичні положення тактико-спеціальної підготовки знаходять своє відображення в статутах, наказах, настановах, підручниках, навчальних посібниках і теоретичних працях.

Отже, тактико-спеціальна підготовка – це комплекс навчальних дисциплін, засвоєння яких дасть змогу приймати оптимальні та доцільні рішення при виникненні екстремальних ситуацій. Тому сучасний співробітник Національної поліції має бути здатний увібрати в себе та реалізувати на практиці нові знання, такі що відповідають духу часу.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції: навч. посібник / О.І. Тьорло, Ю.Р. Йосипів, В.М. Синенький та ін.: Львівський державний університет внутрішніх справ. 2018. 480 с.

2. Завдання та зміст тактико-спеціальної підготовки. URL: [https://oduvsv.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Tema\\_-\\_Predmet\\_zavdannya\\_ta\\_zmist\\_taktiko-spetsial\\_noi\\_pidgotovki.pdf](https://oduvsv.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Tema_-_Predmet_zavdannya_ta_zmist_taktiko-spetsial_noi_pidgotovki.pdf).



3. Основні завдання тактико-спеціальної підготовки. URL: <https://www.naiu.kiev.ua/files/kafedru/ad/lectures/taktika-mgb.docx>.

4. Особливості тактичної підготовки поліцейських. URL: [http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/8697/Osoblyvosti%20taktynoi%20pidhotovky\\_Kushchenko\\_V\\_O\\_Komziuk\\_M\\_A\\_2019.pdf?sequence=3&isAllowed=y](http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/8697/Osoblyvosti%20taktynoi%20pidhotovky_Kushchenko_V_O_Komziuk_M_A_2019.pdf?sequence=3&isAllowed=y).

5. Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/676>.

**Бичок Олександр Миколайович,**  
*курсант факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

**Науковий керівник:**

**Захарченко Олександр Валерійович,**  
*старший викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ*

## **ЗУПИНЕННЯ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ ЯК ОДИН З ПРЕВЕНТИВНИХ ЗАХОДІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

Усі водії України знають, що на сьогодні чинним в Україні законодавством передбачено заборону працівників правоохоронних органів безпідставно зупиняти транспортні засоби без порушень водіями правил дорожнього руху, чим водії починають зловживати.

Так, зупинивши транспортний засіб працівник патрульної поліції згідно нового закону України «Про національну поліцію» повинен зазначити з яких правових підстав зупинено транспортний засіб та притягнути особу до адміністративної відповідальності, склавши відповідний протокол або постанову про вчинення адміністративного правопорушення.

Так, станом на сьогодні актуальним стає питання на яких підставах та в яких випадках працівники нової поліції можуть зупиняти транспортні засоби та притягати осіб до адміністративної відповідальності та в яких випадках вважається, що працівник правоохоронних органів перевищив повноваження або допустив при

складанні протоколу або постанови про адміністративне правопорушення порядок притягнення особи до відповідальності за порушення правил дорожнього руху, та в яких випадках таку постанову або протокол можна оскаржити в судовому порядку та скасувати як такий, що є неправомірним.

Проблеми правового регулювання повноважень поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху привертали увагу дослідників уже достатньо давно. Зокрема, формування політики безпеки дорожнього руху вивчав Т.О. Гуржій [2, с. 176–181], О.А. Будь [3, с. 62–65], Р.М. Пилипів [4, с. 81–88] та інших.

Т.О. Гуржій підкреслює соціально-економічне значення профілактики дорожньотранспортних пригод. Будучи інструментом виявлення та ліквідації умов, причин і чинників, котрі сприяють аварійності, профілактика ДТП являє собою магістральний напрям забезпечення безпеки дорожнього руху. З огляду на колосальні масштаби дорожньої аварійності профілактика ДТП розглядається як важливий засіб охорони здоров'я та благополуччя нації [2, с. 180].

О.А. Будь характеризує систему превентивних поліцейських заходів як сукупність адміністративно-правових засобів, прийомів впливу на суспільні відносини, що складаються в процесі виконавчо-розпорядчої діяльності органів Національної поліції України, які мають превентивний характер. Їх реалізація можлива суто в межах та на підставі правових норм, визначених Законом України «Про Національну поліцію», іншими нормами адміністративного законодавства України, за допомогою яких у процесі виконання покладених на поліцію повноважень можливе досягнення бажаного результату поліцейської діяльності, яким є охорона прав і свобод людини, гарантування публічної безпеки і протидія злочинності [3, с. 63].

Перелік превентивних заходів, які мають право застосовувати працівники поліції, встановлений у ст. 31 Закону України «Про Національну поліцію». Для забезпечення безпеки дорожнього руху найчастіше можуть застосовуватися такі превентивні заходи, як перевірка документів особи, опитування особи, зупинення транспортного засобу, вимога залишити місце та обмеження доступу до визначеної території, обмеження пересування транспортного засобу, застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції відеозапису, засобів фотоі кінозйомки [1].

Застосування превентивних заходів має відбуватися у встановленому порядку. Згідно з ч. 2 ст. 31 Закону України «Про Національну поліцію», під час проведення превентивних поліцейських заходів поліція зобов'язана повідомити особі про причини застосування до неї превентивних заходів, а також довести до її відома нормативно-правові акти, на підставі яких застосовуються такі заходи. Відповідно до ч. 3 ст. 35 Закону України «Про Національну поліцію», поліцейський зобов'язаний поінформувати водія про конкретну причину зупинення ним транспортного засобу з детальним описом підстави зупинки, визначеної у цій статті [1].

Досліджуючи проблеми правоохоронної діяльності поліції, Р.М. Пилипів наголошує на тому, що доведення до відома особи нормативно-правового акта, на підставі якого застосовується такий захід, є ні чим іншим, як посиланням на норму закону, яким цей захід передбачений, а іноді працівникам поліції необхідно додатково повідомити громадянина про орієнтування стосовно розшукуваної особи або транспортного засобу, рішення уповноваженого органу державної влади, який вирішив обмежити чи заборонити рух транспорту тощо [4, с. 87].

Отже, громадянину мають бути докладно повідомлені всі обставини, які стали підставами для застосування до особи превентивного поліцейського заходу. Превентивними поліцейськими заходами у сфері забезпечення дорожнього руху є зупинка транспортного засобу, вимога залишити місце та обмеження доступу до визначеної території, обмеження пересування транспортного засобу, застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції відеозапису, засобів фото і кінозйомки, перевірка документів та опитування особи. Правове регулювання адміністративно-превентивних заходів у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху потребує вдосконалення.

### **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19).
2. Гуржій Т.О. Цілеформування державної політики безпеки дорожнього руху. Південноукраїнський правничий часопис. 2009. № 2. С. 176-181.
3. Будь О.А. Характеристика системи превентивних поліцейських заходів крізь призму норм адміністративного законодавства України. Прикарпатський юридичний вісник. 2018. № 3 (24). С. 62-65.
4. Пилипів Р.М. Проблеми застосування поліцейських заходів під час нагляду за дорожнім рухом. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2017. № 2 (77). С. 81-88.

**Більчук Олександр Андрійович,**  
*аспірант* *кафедри*  
*адміністративного права, процесу*  
*та адміністративної діяльності*  
*Дніпропетровського державного*  
*університету внутрішніх справ*

## **СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИМУСОВОГО ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ І РІШЕНЬ ІНШИХ ОРГАНІВ**

Гарантоване Конституцією України право кожного на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб забезпечується державою через обов'язковість виконання таких рішень у визначеному законом порядку, як однієї з основних засад сучасного судочинства. І це не випадково, адже виконання судових рішень та рішень інших органів і посадових осіб розглядається як невід'ємна частина судового розгляду в розумінні статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, що передбачає право на справедливий суд. Навпаки невиконання судового рішення призводить до ситуації, несумісної з принципом верховенства права, негативно впливає на авторитет органів законодавчої, виконавчої та судової влади, оскільки в цьому разі не досягається кінцева мета правосуддя – захист інтересів громадян і реальне поновлення їхніх порушених прав.

Водночас, судові органи виконують не тільки функції арбітражу (вирішення спору як такого), а і є гарантами поновлення законних прав та інтересів осіб, що звернулися до суду. Тобто повноцінно поновити порушені права можливо не лише за рахунок винесення рішення, важливим є кінцеве належне й реальне виконання винесеного рішення. І саме тут не а би яку роль відграє контроль судами за власними винесеними рішеннями.

Означений вид контролю має свою специфіку, адже полягає у тому, що його здійснюють не систематично, не повсякденно, як, наприклад, контроль з боку спеціалізованих контролюючих органів або прокурорський нагляд за законністю в державному управлінні, а одноразово під час розв'язання юридичних конфліктів в судовому порядку через втручання суду в діяльність відповідного органу [1].

Судовий контроль є одним із дієвих засобів впливу на стан виконання судових рішень, який в Україні здійснюється в порядку, встановленому законодавством, насамперед, Конституцією України, у статті 129-1 якої визначено, що судові рішення є обов'язковим до виконання і контроль за виконанням судового рішення здійснює суд [2]. Крім цього, у ч. 3 ст. 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 р. зазначено, що контроль за виконанням судового рішення здійснює суд у межах повноважень, наданих йому законом [3].

Крім кодифікованих джерел нормативного регулювання згаданої сфери (мова йде про Цивільний процесуальний кодекс України, Господарський процесуальний кодекс України, Кодекс адміністративного судочинства України тощо) окремо слід згадати постанову Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 7 лютого 2014 р. № 6 «Про практику розгляду судами скарг на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби під час виконання судових рішень у 268 цивільних справах», де слушно наголошено, що одним із засобів юридичного захисту сторін виконавчого провадження при проведенні виконавчих дій є судовий контроль за виконанням судових рішень у цивільних справах, який передбачає, зокрема: а) можливість здійснення певних процесуальних дій у виконавчому провадженні лише з дозволу суду; б) обов'язок суду розглянути скарги на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця та інших посадових осіб державної виконавчої служби; в) позови, що виникають із відносин щодо примусового виконання судових рішень [4].

Стосовно адміністративних правовідносин чинний Кодекс адміністративного судочинства України (далі – КАС України) передбачає три процесуальні форми контролю за виконанням судового рішення.

По-перше, суд може зобов'язати суб'єкта владних повноважень, не на користь якого ухвалено судове рішення, подати у встановлений судом строк звіт про виконання судового рішення.

По-друге, суд може накласти на керівника суб'єкта владних повноважень, відповідального за виконання рішення, штраф у сумі від 20 до 40 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

По-третє, суд здійснює розгляд скарг на рішення, дії чи бездіяльність органу державної виконавчої служби, приватного виконавця в порядку, визначеному ст. 287 КАС України.

Відповідно до сучасної правозастосовної практики, метою судового контролю за виконанням судових рішень і рішень інших органів є:

- сприяння виконанню рішення й усунення перешкод при його виконанні;
- виконання рішення без зайвого формалізму;
- забезпечення прискорення виконання і компенсацій за його затримку;
- уникнення настільки, наскільки це можливо, створення нових перешкод при виконанні судового рішення, запобігання затягуванню процесу виконання.

Вдосконалити сучасну практику здійснення судового контролю за виконанням судових рішень і рішень інших органів покликаний законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення механізму судового контролю за виконанням рішень судів та процедури встановлення або зміни способу виконання судових рішень» за №7648 від 08.08.2022, яким запроваджуватиметься судовий контроль за виконанням судових рішень у цивільному та господарському судочинстві, проте лише щодо рішень, боржниками за якими є орган державної

влади, орган місцевого самоврядування, державне або комунальне підприємство; розширюватиметься коло осіб, які мають право звернутися зі скаргою на дії державного або приватного виконавця; запроваджуватиметься в процесуальних кодексах положення щодо права суду витребувати звіт про виконання судового рішення у державного виконавця; встановлюються норми про те, що у разі надходження заяви стягувача про зміну способу і порядку виконання судового рішення, яке підлягає виконанню відповідно до Закону України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень», у зв'язку із недосягненням згоди щодо визначення вартості майна, присудженого стягувачу за рішенням суду, суд приймає рішення про зміну способу і порядку виконання судового рішення на підставі висновку експерта про визначення вартості такого майна.

Таким чином, законодавчі новели та наявні підходи до судового контролю дійсно потребують змін, аби він став одним з ефективних засобів повного і своєчасного виконання судових рішень. Такий контроль має не створювати додаткові перешкоди для стягувача, а бути спрямованим найперше на боржника, який має можливість, але відмовляється виконати судові рішення, а не тільки на оцінку дій державного або приватного виконавця. Потребує законодавчого визначення і поняття судового контролю за виконанням рішень, і розширення його форм. Він повинен мати системний, постійний характер, тому повинен бути розроблений дієвий та ефективний механізм його здійснення відповідно до вищезазначеної конституційної норми.

## **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Битяк Ю.П. Адміністративне право України: підручник / Ю.П. Битяк. К.: Юрінком Інтер, 2005. 422 с.
2. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : Закон України від 02.06.2016 р. № 1401-VIII. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1401-19>.
3. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
4. Про практику розгляду судами скарг на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби під час виконання судових рішень у цивільних справах : постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 07.02.2014 р. № 6. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0006740-14>.

**Близнюк Христина Валентинівна,**  
курсант 2-го курсу факультету № 1  
Луганського державного  
університету  
внутрішніх справ імені Е.О.  
Дідоренка

**Науковий керівник:**

**Кривонос Максим Васильович,**  
доцент кафедри організації  
правоохоронних та судових органів  
факультету № 1 Луганського  
державного університету  
внутрішніх справ імені Е.О.  
Дідоренка, кандидат юридичних наук

## **ЧИННИКИ ЯКІ СТИМУЛЮЮТЬ НЕПОВНОЛІТНЬОГО ДО ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ**

Те, що майбутнє України як і будь-якої правової держави, залежить від того, якими виростуть наші діти – це не просто слова. Кризові явища в економічній, політичній і соціальній сферах, які зараз переживає увесь світ, впливають на кожну людину. Найбільш вразливі до всіх негараздів діти. А наразі до всіх цих проблем, що впливають на дитячу психіку додалась найстрашніша – війна. Кримінологи часто говорять про окрему галузь кримінологічних знань — ювенальну (від лат. juvenalis – юнацький) кримінологію, яка вивчає злочинність неповнолітніх (від 14 до 18 років), її причини й умови, психологічні особливості неповнолітніх правопорушників і заходи протидії їх злочинам. У зарубіжній кримінології для характеристики даного виду злочинності часто використовується інший термін – «делінквентність». Запобігання злочинності серед підлітків – серед основних завдань Національної поліції України. Ця тема сьогодні є дуже *актуальною*.

Крадіжки, грабежі, розбої, хуліганства, незаконні заволодіння транспортними засобами, згвалтування, злочини у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, тілесні ушкодження – ось ті види злочинів, які найчастіше вчиняють підлітки. Як свідчить статистика 30–36% неповнолітніх скоюють злочини разом із дорослими, 60–75% у складі групи недалеко від місця проживання чи навчання, 10–15% вчиняють суспільно небезпечні дії у стані алкогольного сп'яніння. Майже у 80% випадків злочинам передують девіантна поведінка: вживання алкоголю, наркотиків, ранні сексуальні стосунки, прояви вандалізму.

Сьогодні спостерігається помітне зростання кількості насильницьких злочинів та злочинів, скоєних за обтяжуючих обставин; стрімко зростає рівень вживання наркотичних та інших токсичних речовин і, як наслідок, кількість злочинів,

пов'язаних із наркотиками; також дитяча злочинність стала помітно жорстокішою. Багато в чому це пов'язано з тим, що досить часто агресивна та кримінальна поведінка позитивно відображається у засобах масової інформації, створюючи викривлену картину прийнятних суспільних норм у межах певних молодіжних субкультур.

Для неповнолітніх правопорушників характерними є такі риси морально-психологічної та емоційно-вольової сфери: скептичність і байдужість щодо інших, відсутність інтелектуальних інтересів, емоційна нестійкість, дуже низький рівень законослухняної поведінки, жорстокість, підозрілість, тривожність, депресивність, низький самоконтроль, гіперзбудженість, фрустрація і низька самооцінка.

Детальніше зупинимось на чинниках, які стимулюють підлітків до вчинення злочинів. Один з перших – нездоровий клімат у родині. Найчастіше агресивна поведінка дітей пов'язана з насильством з боку батьків та ворожою атмосферою в домі: брехня, лайки, безчинства, а матеріальний рівень та рівень культури й освіти батьків дуже низький. Статистика свідчить, що 70% батьків, які жорстоко поводитися з дітьми, у дитинстві зазнавали саме такого поводження. Як свідчать спостереження психологів, неповнолітні злочинці здебільшого відрізняються жорстоким поводженням із тваринами.

Відсутність взаєморозуміння з однокласниками і вчителями також підштовхує дитину до протиправної поведінки.

До негативних чинників, які впливають на можливе формування малолітнього злочинця можна віднести і відсутність гідних умов життєдіяльності, відсутність змістовного і продуманого дозвілля. Саме беззмістовне, бездіяльне проведення вільного часу в групі однолітків або старших товаришів разом із пляшкою спиртного, цигарками чи наркотиками призводить до того, що такий спосіб життя стає звичкою, потім формує відповідні потреби. Якраз це збільшує їх втягнення у проституцію, насилля, вживання (розповсюдження) наркотиків, торгівлю людьми, трудову експлуатацію.

Найбільшою криміногенністю відзначаються приміські зони, де близькість до зразків матеріального успіху наштовхується на недостатність доступу до законних засобів його досягнення, що призводить до агресії, до формування сталих підліткових груп кримінальної спрямованості. Більшість таких правопорушників ніде не навчаються і не працюють.

Профілактика злочинності неповнолітніх це те завдання до якого мають долучатись всі – і батьки, і вчителі, органи влади та самоврядування, заклади організації культурного і спортивного дозвілля молоді та, в першу чергу, працівники Національної поліції. Без комплексного підходу у боротьбі з негативними явищами в молодіжному середовищі ефективної роботи в цьому напрямку досягти практично неможливо. Тому мають бути скоординовані зусилля всіх зацікавлених [2, с. 197].

Особливої уваги потребує профілактична робота Національної поліції, що спрямована на попередження вчинення правопорушень серед неповнолітніх.



Національна поліція, керуючись «Концепцією розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні» від 24 травня 2011 р. [1], виконує таку профілактичну роботу: 1) проведення інформаційної, роз'яснювальної роботи із сім'ями; 2) впровадження сучасних методів та форм роботи з дітьми, схильними до скоєння правопорушень; 3) вдосконалення моніторингу стану дитячої злочинності та дотримання прав дітей, які потрапили у конфлікт із законом [4, с. 155].

Ювенальна превенція, як один із структурних підрозділів Національної поліції організовує і контролює у межах компетенції, виконання підрозділами Законів України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», «Про Національну поліцію», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про державну таємницю», «Про оперативно-розшукову діяльність» та інших законів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів з питань профілактики правопорушень, боротьби зі злочинністю в дитячому середовищі [3, с. 10]. Працівники підрозділів ювенальної превенції здійснюють такі заходи профілактики:

- проводять ознайомлювальні, попереджувальні та виховні бесіди з дитиною за місцем проживання, навчання, роботи;

- відповідно до компетенції організовують надання допомоги дитині у вирішенні питань, що пов'язані з працевлаштуванням, організацією дозвілля, установленням соціально корисних контактів, вибором життєвих цілей, а також залучення дитини до соціально корисних занять трудового, спортивного, творчого, самодіяльного характеру;

- відвідують за місцем проживання дитину для з'ясування умов проживання, а також чинників, які можуть негативно впливати на неї та спонукати до вчинення адміністративних і кримінальних правопорушень;

- сприяють у вирішенні соціальних проблем дитини, зокрема конфліктних ситуацій у сім'ї, а саме щодо батьків, законних представників, які не займаються вихованням дітей чи вчиняють стосовно них насильство в сім'ї, застосовують заходи впливу згідно із законодавством, ініціюють перед службами у справах дітей, відділами охорони здоров'я місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування питання щодо спрямування дитини до відповідного закладу для надання необхідної медичної, психологічної допомоги.

Заходи індивідуальної профілактики здійснюються щодо дитини, яка схильна до вчинення адміністративних правопорушень або вчинила кримінальне правопорушення, була засуджена до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, звільнена зі спеціальної виховної установи. [3, с. 47].

Підрозділи ювенальної превенції забезпечують в порядку, установленому нормативно-правовими актами МВС, разом з головними управліннями, управліннями МВС України ефективність діяльності визначених напрямків, щодо здійснення профілактики адміністративних і кримінальних правопорушень серед дітей, захист дітей від посягань та жорстокого поводження щодо них залучаючи

інші органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування у межах їх компетенції.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про концепцію розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні : Указ Президента України від 24.05.2011 № 597/2011. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/5972011-13186>.
2. Ключев О.М. Сутність та місце профілактичних заходів у правоохоронній діяльності. *Право і суспільство*. 2013. № 6. С. 195-197.
3. Робота підрозділів ювенальної превенції за методикою «Barnahus» : Робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти 3 курсів факультету ПФППД спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність». Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2019. 73 с.
4. Трофименко В.А. Профілактична діяльність Національної поліції: спроба філософсько-правової рефлексії. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*. 2020. № 3 (46). С.154-162.

**Бойко Оксана Валеріївна,**  
*аспірант* *кафедри*  
*адміністративного* *права,*  
*інтелектуальної власності та*  
*цивільно-правових* *дисциплін*  
*Київського* *університету*  
*інтелектуальної власності та права*  
**Науковий керівник:**  
**Тильчик В'ячеслав В'ячеславович,**  
*проректор з наукової роботи*  
*Київського університету власності*  
*та права доктор юридичних наук,*  
*професор*

## ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗАЦІЇ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ГАЛУЗІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА В ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ ЗАКОНОТВОРЧОСТІ В МИТНІЙ СФЕРІ В УКРАЇНІ

Митна сфера є невід'ємною складовою економіки провідних держав світу. З метою удосконалення механізму функціонування митної системи в Україні, модернізації чинного митного законодавства, вироблення необхідних для митної практики понять, науковцями здійснюються наукові пошуки. За роки незалежності в

Україні створено наукові школи та проведено низку наукових досліджень з митного права, зокрема, з питань здійснення державою нетарифної політики. Водночас, дотепер чинне митне законодавство не зазнало суттєвих змін щодо заходів нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі після ухвалення в 2012 році Митного Кодексу України, не здійснено гармонізації його положень з законодавством Європейського Союзу. Крім того, окремі положення Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» потребують модернізації, у зв'язку з їхньою невідповідністю положенням Митного Кодексу України. Актуальним є пошук шляхів реалізації результатів наукових досліджень в процесі здійснення законопроектної роботи з митних питань. На сучасному етапі здійснення законопроектної роботи в Україні не створено необхідних і достатніх умов для стійкої взаємодії між юристами-представниками провідних наукових шкіл та Дослідницькою Службою Верховної Ради України (раніше Інститут законодавства Верховної Ради України). Протягом останніх років цією установою не здійснено жодного комплексного дослідження з питань здійснення законодавчого забезпечення митної справи в державі.

Щодо питань здійснення нетарифної політики вітчизняними вченими проведено низку досліджень, зокрема, поняття та зміст адміністративно-правових засад нетарифного регулювання – В.В. Тильчик, О.В. Бойко; зарубіжний досвід визначення поняття нетарифного регулювання – М.Д. Стебляк, поняття та сутність заходів нетарифного регулювання – І. М. Сорокун; зміст, правові основи та підстави застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності – А.М. Гуд; класифікацію заходів нетарифного регулювання – Н.В. Щербатюк, В.В. Сидоренко, Н.М. Грущинська. Окремі заходи нетарифної політики держави досліджено у працях науковців: методи кількісного обмеження в Україні – Н.В. Щербатюк, С.В. Чичирко; заходи адміністративного припинення в діяльності митних органів – Т.О. Коломоєць, Т.Ф. Янчук, Д.А. Біленець; митні експертизи – Г.Л. Карпенко; митні ризики та управління ними – О.П. Федотов, О.О. Зотенко; сутність механізму Єдиного митного вікна – А.С. Мостовий, Л. М. Дорофєєва, заходи офіційного контролю – Н.О. Коваль. Попри це, вітчизняним законодавцем не закріплено ключових термінів, що фактично застосовуються посадовими особами митних органів в митній практиці держави, а саме: «нетарифне регулювання», «обґрунтований сумнів з боку митних органів», «засади нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі», не надається єдиної класифікації інших заходів адміністративного характеру, чітко не розмежовано заходи нетарифного регулювання та інші заходи адміністративного характеру між собою, тощо.

Існує проблема надання якісної наукової поради для законодавців. На думку зарубіжних вчених така порада має бути комплексною та включати низку чинників, зокрема, чинник виникнення економічних криз та діджитал-трансформацію в суспільствах. Враховуючи цю позицію, вважаємо такий підхід універсальним до законотворчості в митній сфері, оскільки чинник виникнення економічних криз так

чи інакше впливає на процес реформування законодавства щодо модернізації митної системи України. Надання порад вченими для законодавця на сучасному етапі ускладнено через те, що митне право як галузь правової науки не внесено до переліку наукових спеціальностей, її не відокремлено від науки загального адміністративного права. Позиції про те, що потрібно здійснити таке відокремлення дотримувався в своїх працях Є.В. Додін, О.Т. Зима.

З метою реалізації наукових концепції в процесі здійснення законопроектної роботи, в європейських країнах, зокрема, в Іспанії, створюються групи експертів, які готують комплексні доповіді щодо здійснення реформ в тих чи інших сферах. Під час здійснення законопроектної роботи законодавець бере до уваги ключові висновки експертів та втілює їх на практиці.

Безсистемна законотворчість в галузі митного права порушує систему нормативно-правових актів з митних питань та уповільнює процес входження України до європейського митного простору. Вирішити цю проблему могло б, зокрема, прийняття Проекту Закону України «Про правотворчу діяльність», який прийнято за основу 16 листопада 2021 року. Проте, цим законопроектом не передбачається взаємодія між науковцями, законодавцем та юристами-практиками. Вироблення механізму тристоронньої взаємодії між цими суб'єктами допоможе оптимізувати законопроектну роботу з митних питань. Вважаємо, що саме такий механізм є оптимальним.

Пропонуємо створити комплексні програми модернізації митного законодавства, з урахуванням тенденцій сьогодення, зокрема, програми з модернізації процесів здійснення тарифної та нетарифної політик. Вважаємо за необхідне створити окремі експертні групи з різних питань у складі Дослідницької Служби Верховної Ради України. Рішення щодо надання можливих пропозицій суб'єктам законодавчої ініціативи мають ухвалюватися після проведення відповідних консультацій з представниками наукових шкіл та представниками бізнесу, який здійснює експортно імпорتنі операції. Остаточні рішення мають ухвалюватися, зважаючи на судову практику, що склалася в Україні та враховуючи ступінь можливого запозичення позитивних прикладів здійснення митної політики у провідних державах світу.

**Болотін Владислав Ігорович,**  
курсант 2-го курсу факультету № 2  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ

**Науковий керівник:**

**Мердова Ольга Миколаївна,**  
завідувач кафедри адміністративно-  
правових дисциплін факультету №2  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ,  
кандидат юридичних наук, доцент

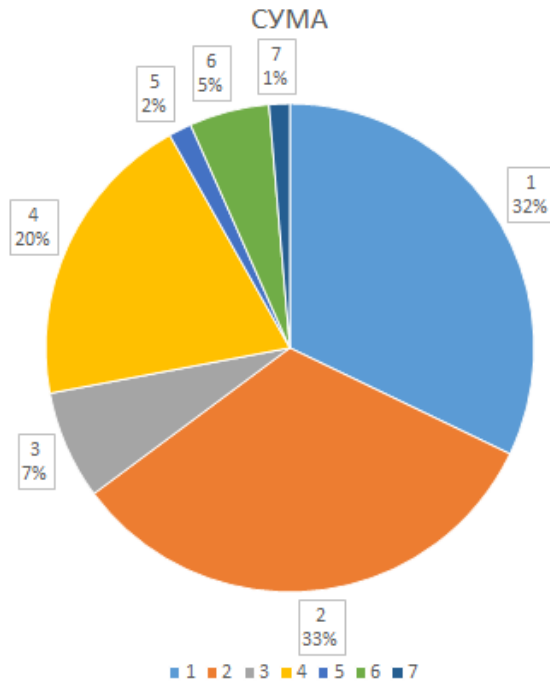
## **ДЕЛІКТОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВЧИНЕННЯ БУЛІНГУ**

Булінг (цькування) учасника освітнього процесу є відносно новим адміністративним деліктом, який з'явився у сучасному адміністративно-деліктному законодавстві лише у грудні 2018 року, в свою чергу перше рішення щодо притягнення особи до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушення, передбаченого ст. 173-4 КУпАП було прийнято 11 лютого 2019 року. З цього часу, як Національна поліція України, так і суди напрацювали певну правозастосовну практику, як в частині документування адміністративних правопорушень зазначеної категорії справ, так і в частині їх розгляду.

Зазначимо, що аналіз Реєстру судових рішень станом за 2019-2021 роки дозволив нам виявити 1319 постанов, що були прийняті судами за результатами розгляду матеріалів про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 173-4 КУпАП, вивчення яких дозволило нам згрупувати їх в такі групи:

В ході розгляду зазначеної категорії справ про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 173-2 КУпАП, суди виносили такі постанови:

- 1) постанови про притягнення осіб до відповідальності (32%);
- 2) постанови про закриття справи (33%);
- 3) постанови про звільнення від відповідальності (7%);
- 4) постанови про повернення на доопрацювання (20%);
- 5) постанови про об'єднання справ (2%);
- 6) постанови про здійснення приводу до суду (5%);
- 7) постанови про направлення справи до іншого суду (1%).



Зазначені статистичні дані викликають занепокоєння в частині того, що лише третина – 424 постанови винесені щодо притягнення осіб до адміністративної відповідальності, що на нашу думку, негативно позначається на проблемі боротьби з цим негативним явищем в освітньому середовищі.

Також негативною статистикою є наявність 33%, що охоплює 431 прийнятих судами постанов, є постановами про закриття провадження за різними підставами. Наголосимо, що підставами для закриття провадження у справі про адміністративне правопорушення, є підстави, перелічені в ст. 247 КУпАП. Проаналізовані нами постанови про закриття провадження у справах про адміністративні правопорушення за ст. 173-4 КУпАП засвідчили, що судами у якості підстав закриття справ найчастіше зазначалися:

- закінчення на момент розгляду справи про адміністративне правопорушення строків, передбачених статтею 38 цього КУпАП;
- відсутність події і складу адміністративного правопорушення;
- малозначність вчиненого адміністративного правопорушення.

При чому, аналіз звіту судів першої інстанції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення свідчить, що з кожним роком кількість прийняття рішень про закриття справ збільшується. Що, на нашу думку, знижує ефективність адміністративної відповідальності у сфері протидії боулінгу в освітньому середовищі.

Серед винесених судами постанов непоодинокі випадки застосування положень ст. 22 КУпАП, які передбачають можливість звільнення від адміністративної відповідальності при малозначності правопорушення та винесення зауваження. Так, за три роки прийнято 78 постанов про звільнити порушника від адміністративної відповідальності і обмежитись усним зауваженням.

261 матеріал у зазначеній категорії справ, що становить (20%) повернений судами на доопрацювання для належного оформлення до територіальних органів і підрозділів поліції, якими вони були складені. Зазначене свідчить про малообізнаність працівників поліції у питаннях документування зазначеної категорії справ або про неналежне оформлення ними адміністративно-процесуальних документів.

Проведена нами деліктологічна характеристика вчинення боулінгу, дозволяє на виокремити такі практичні поради, що можуть бути використані у правозастосовній діяльності відповідних суб'єктів:

- ретельно перевіряти інформацію про можливе вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 173-4 КУпАП, правильно кваліфікувати протиправні діяння, тобто здійснювати аналіз фактичних ознак діяння і проводити їх ототожнення з ознаками складу правопорушення, що містяться в порушеній адміністративно-правовій нормі;

- правильно складати адміністративно-процесуальні документи у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 173-4 КУпАП, особливо протокол про адміністративні правопорушення;

  - долучати до адміністративної справи належним чином оформлені докази;

  - своєчасно, без зволікань, передавати матеріали справ про адміністративні правопорушення до суду;

  - у разі повернення матеріалів на доопрацювання своєчасно виконувати судові рішення та повертати матеріали справи до суду.

**Борисов Богдан Валерійович,**  
*курсант 1-го курсу навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*  
**Науковий керівник:**

**Біліченко Валерій Віталійович,**  
*старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

## **РОЛЬ КОМУНІКАТИВНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ ПРАЦІВНИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У ЗАПОБІГАННІ МОВЛЕННЄВИХ КОНФЛІКТІВ**

Національна поліція України відіграє дуже важливу роль в суспільному житті держави, а саме через адміністративну діяльність. Адже саме від поліції залежить стан правопорядку в цілому, охорона громадського порядку, боротьба зі злочинністю захист прав і законних інтересів громадян. Тому зараз діяльність працівника поліції потребує використання його професійних, спеціальних знань і умінь комунікації з різними соціальними групами населення, а саме: спілкування з представниками різних вікових, професійних, культурних груп, з різними учасниками кримінального судочинства, спілкування у несприятливих умовах, вимушеністю, конфліктністю може відбуватись в різноманітних ситуаціях.

Працівник поліції відіграє декілька ролей під час несення своєї служби. Одна з важливих є роль психолога, тому що висока майстерність спілкування, розуміння та правильність і знання поводження в різних ситуація є дуже важливими аспектами який спроможний уникнути непорозумінь та конфліктів під час взаємодії з людьми. Адже велике значення відіграє умінь спілкування і від наслідків залежить оперативна обстановка на території обслуговування, інформованість поліції, довіра до неї.

Хочу звернути увагу на навчальну дисципліну «Толерантність». У процесі її викладання відбувалося цілеспрямоване створення умов щодо розвитку таких якостей особистості поліцейських, як відповідальність, упевненість у собі, своїх вчинках і стосунках з іншими, власне почуття свободи, рівності, справедливості, повага до «іншомислення», вміння зрозуміти іншу людину, а також усвідомлення норм власної поведінки, прийняття себе та інших, цілісність, інтегрованість «Я»,



усвідомлення значимості толерантних моделей поведінки, міжособистісного толерантного спілкування.

Слід зазначити, що дана навчальна дисципліна сприяє поглибленню знань поліцейських з прав і свобод людини та громадянина, навичок та досвіду їх захисту, вихованню поваги до людської гідності, рівноправ'я, розуміння зв'язку між правами й обов'язками, правової та громадянської компетентності, загальнолюдських цінностей, підвищенню професійної майстерності фахівців. Крім того, тематика дисципліни передбачає розгляд особливостей уявлень щодо ролі жінок і чоловіків у поліції, родині та суспільстві, сприяє формуванню світогляду, вільному від гендерних упереджень, зменшенню гендерної нерівності, запобіганню гендерно обумовлених злочинів.

У мовному конфлікті особливу роль відіграють також і паузи. За їх допомогою: виявляють ставлення до складної ситуації; акцентують увагу на важливості наступної репліки, на коливанні індивіда при виборі мовних засобів, бажанні зібратися з думками; визначають пропуск слова, яке особа не хоче говорити. Якщо людина вміє слухати опонента, тримає паузу, то вона спрямована на конструктивну взаємодію.

Отже, працівнику поліції необхідно: постійно спрямовувати свою діяльність на забезпечення конституційних прав і свобод людини та удосконалення управлінської діяльності на основі конструктивного вирішення питань, що належать до його повноважень; сумлінно виконувати свої службові обов'язки, передбачені законодавчими актами та його посадовою інструкцією; організовувати роботу щодо ефективного виконання завдань та функцій на відповідній посаді органу чи підрозділу системи МВС України; дотримуватися норм законодавства та при необхідності відстоювати принципи верховенства права та законності; бути патріотом України, досконало володіти державною мовою, добре знати історію держави і особливості її розвитку, внутрішню та зовнішню політику, мати широкий світогляд; визначати тактику та стратегію своєї поведінки відповідно до вимог демократичної, соціальної, правової держави; шанобливо ставитися до громадян, дотримуватися високої культури спілкування, загальноновизнаних людством норм моралі та правил здорового способу життя, не допускати несумісності з діяльністю державного службовця поліції лицемірство й користолюбство; не допускати дій та вчинків, що можуть зашкодити, інтересам держави чи негативно вплинути на репутацію поліцейського.

## **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Крашеніннікова Т.В. Комунікативна компетенція працівника Національної поліції: навчальний посібник. Дніпро: Адверта, 2017. 107 с.
2. Пам'ятка працівника Національної поліції України : Інформаційно-довідкові матеріали з питань професійного спілкування поліцейських / [уклад.:

Клименко І. В., Швець Д. В., Євдокімова О. О., Посохова Я. С.] ; МВС України, Харків. національний університет внутрішніх справ. Харків, 2017. 52 с.

3. Бацевич, Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник / Ф. С. Бацевич. Київ: Академія, 2004. 342 с.

**Борисова Валерія Сергіївна,**

*курсант 1 курсу навчально наукового інституту права підготовки фахівців для підрозділів національної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

**Науковий керівник:**

**Біліченко Валерій Віталійович,**

*старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

## **АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ В ДІЯЛЬНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ**

Безпека як системна категорія відноситься до однієї з основоположних базових потреб громадянина. Метою адміністративного права є створення пріоритету правових умов для прав, свобод й інтересів людини і громадянина

Це цілком конкретна, ясна та чітка соціально-філософська категорія, своєю суттю та змістом орієнтована на захист від внутрішніх та зовнішніх загроз життєвих інтересів як кожного громадянина так і суспільства загалом. Основними об'єктами безпеки є: особистість – її правничий та свободи; суспільство – його матеріальні та духовні цінності; держава – його конституційний устрій, суверенітет та територіальна цілісність [2, 3].

Безпека як соціальне право нової категорії формується в результаті дотримання та виконання правових, моральних норм дотримання сформованих традиціям, звичаям та устрою життя законослухняних громадян. Поведінка громадян у сфері безпеки виступає у вигляді як індивідуальної, так і колективної волі. Державна воля, як різновид суспільної волі, виражається я в приписах, правових нормах і визначається політикою держави в сфері забезпечення безпеки.

Не менш важливим забезпечення загальної безпеки слід розглядати і в широкому розумінні як здійснення у рамках довгострокової державної політики комплексу заходів щодо створення економічних і державних але правових гарантій

дотримання прав та свобод особистості, охорони матеріальних та духовних цінностей суспільства, конституційного ладу, суверенітету та територіальної цілісності держави [4].

Принципово важливий характер цієї галузі права наголошує і на головному методі (точніше кажучи, один із методів) правового регулювання – імперативний метод, метод владних розпоряджень. Поряд з регулюючими, адміністративному праву притаманні і «поліцейські» (адміністративно юрисдикційні) методи впливу на конкретну участь правовідносин [3].

Провідна роль адміністративного права в системі публічного права визначається тим, що воно створює правову основу громадського управління, тобто.

Тому адміністративне право можна вважати однією з базових галузей права, з одного боку, що використовує потенціал та правові засоби імперативного методу регулювання, а з іншого – забезпечує публічні інтереси,

Отже, ми маємо спробу дослідити чинне чи здійснюване право саме собою, тобто. дати соціально-наукове вчення про право у справжньому значенні [1; 2].

Для з'ясування сутності соціально-наукового вивчення права нам довелося весь час протиставляти його традиційному, чи догматичному, вивченню права. Це може дати привід думати, що соціально-наукове вивчення права виключає догматичне. Таке розуміння було б украй помилковим. Соціально-наукове вивчення права виключає догматичне вивчення, а доповнює його.

Таким чином, вивчення права як соціального явища потрібне не тільки для здійснення теоретичної мети — досягти найповнішого знання права. Воно є нагальною потребою для того, щоб право не розходилося зі справедливістю і щоб саме право було справедливим. Коротко кажучи, воно призводить до панування справедливості у правовому житті.

Також, хочемо додати, що формування позитивної правосвідомості залежить від адміністративного права:

- підвищення рівня правосвідомості можливо, серед іншого, за рахунок систематизації адміністративного законодавства. Поки що ні буде стрункою внутрішньо узгодженою системою законодавства, не буде розвиненого правосвідомості та, отже, бажання виконувати закон і не порушувати його;
- прийняття та подальша оцінка адміністративного законодавства у сенсі його соціальної корисності та ефективності;
- сприйняття потреби, важливості правомірної поведінки, дотримання законності та правопорядку, а також поваги до законних прав і свобод інших осіб, у тому числі та з боку представників державних та муніципальних органів влади, суддів [2].

На жаль, оновлення та зміна законодавства власними силами не означають перебудову суспільних відносин та підвищення рівня правосвідомості. Потрібна єдина концепція розвитку адміністративного законодавства, ідеальна модель, з якою

можна звертатися, оцінювати законодавство та правозастосування щодо цієї моделі та вибирати лінію поведінки, вибирати способи вирішення правових конфліктів.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
2. Колодочка О.Є. Право на освіту дітей хворих на ВІЛ/СНІД в Україні. Право, держава та громадянське суспільство в умовах системних реформ. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Острог, 6-7 квітня 2018 року). Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2018. С. 93-97.
3. Поштаренко О.В. Поняття, сутність та зміст адміністративної відповідальності в умовах нової парадигми адміністративного права. *Адміністративне право і процес*. 2020. № 3. С.174-179.
4. Прасов О.О. Право на життя осіб, засуджених до позбавлення волі. *Право і суспільство*. 2020. № 3. С. 116-121.

**Гайдук Олександра Леонідівна,**  
*курсант 1-го курсу навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

**Науковий керівник:**

**Біліченко Валерій Віталійович,**  
*старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

## НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ВОЕННОГО СТАНУ

На сьогодні з ситуацією яка відбувається в окремих областях нашої України, де відбуваються активні бойові дії, в наслідок яких зазнають пошкодження не тільки об'єкти цивільної та критичної інфраструктури, але й громадяни нашої держави. Так, як Російська Федерація здійснює ракетні обстріли по нашим містам, більш за все пересічні громадяни які під час повітряної тривоги не реагують на сигнали

застереження ракетного обстрілу зазнають найбільших травм та тілесних ушкоджень, тому для рятування їхнього життя необхідно своєчасно надати першу медичну допомогу.

Загалом, для більш ефективного рятування життя людини, бажано щоб кожен громадянин мав при собі аптечку та володів навичками першої домедичної допомоги проте такі реалії залишаються лише омріяним результатом.

Але, існує певна категорія громадян які внаслідок своїх професійних обов'язків такими навичками володіють та застосовують не тільки в теорії. Такою категорією є працівники Національної поліції України. Обов'язок надання першої домедичної допомоги передбачений Закон України «Про Національну поліцію» у ч.1 п.4 ст. 18, у ч.1 п.14 ст. 23 це визначається також як повноваження працівника поліції, крім цього, ч.4 ст.43 цього Закону передбачає надання поліцейськими невідкладної медичної допомоги, щодо осіб, які зазнали травм внаслідок застосування заходів поліцейського примусу[1]. Також, ст.12 Закон України «Про екстрену медичну допомогу» визначає перелік посадових осіб, які зобов'язані в своїй професійній діяльності рятувати постраждалих – це «рятувальники аварійно-рятувальних служб, працівники державної пожежної охорони, поліцейські». [2].

Під час виникнення тієї чи іншої ситуації, співробітники поліції діють оперативніше та швидше опиняються на місці події за медиків, тому першочергова їх задача це рятування постраждалих та недопущення до місця події інших людей. Головним аспектом дій поліцейського є правильність визначення стану пошкоджень потерпілого, швидкості з якою надання екстренної допомоги залежить життя людини та ефективності надання подальшої медичної допомоги медиками, вчасний виклик швидкої медичної допомоги, достовірність передачі усіх даних з місця події. Але потрібно не створювати загрози власному життю та здоров'ю. Під час такої ситуації поліцейський прибуваючи на місце події, повинен надавати домедичну допомогу кваліфіковано оцінюючи усі можливі ризики[3].

Для втілення таких дій центральні органи нашої держави, а саме МОЗ запровадив відповідний порядок надання домедичної допомоги який закріплений в наказі «Про удосконалення підготовки з надання домедичної допомоги осіб, які не мають медичної освіти», від 29.03.2017 № 346, який передбачає план підготовки поліцейських та навчально-тренувальні програми з трьох рівнів для покращення якості виконання їхніх службових обов'язків у сфері надання допомоги постраждалим. Ключовим аспектом цього наказу є: «перший на місці події» – це людина, що виконує базові маніпуляції для порятунку життя постраждалого з використанням мінімального набору обладнання або за його повної відсутності, цими людьми зазвичай і стають працівники поліції[4].

Отже, з вищевикладеного можна зробити висновок, що питання надання домедичної допомоги постало ще з 2014 року, з початку бойових дій вже тоді працівники патрульної поліції отримували поглиблені теоретичні навички надання допомоги та застосовували вже в реаліях. Адже, патрульні під час виникнення будь-

яких ситуацій прибувають на місце події першими і перед ними стоїть головне завдання - це оцінити ситуацію, яка склалася, визначити причину виникнення травм у постраждалого та усунути такі наслідки першочергово для збереження життя та здоров'я людини.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2015. № 40-41. Ст. 379.
2. Про екстрену медичну допомогу: Закон України від 05.07.2012 № 5081-VI. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2013. № 30. Ст. 340.
3. Домедична допомога на місці події : практичний посібник / П. Б. Волянський, А. М. Гринзовський, С. О. Гур'єв та ін. ; за заг. ред. д. н. держ. упр., професора П. Б. Волянського та д. мед. н., професора С. О. Гур'єва. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 224 с.
4. Про удосконалення підготовки з надання домедичної допомоги осіб, які не мають медичної освіти Наказ МОЗ від 29.03.2017 № 346. URL: [https://zakononline.com.ua/documents/show/62653\\_\\_62653](https://zakononline.com.ua/documents/show/62653__62653).

**Гапона Вікторія Миколаївна,**  
*курсант 1-го курсу факультету № 3  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ*  
**Науковий керівник:**  
**Хозлу Іван Костянтинович,**  
*викладач кафедри  
адміністративно-правових  
дисциплін Донецького державного  
університету внутрішніх справ*

## ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення національної безпеки, а також тимчасове, зумовлене загрозою,

обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

Сьогодні воєнний стан є особливим правовим режимом діяльності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування та організацій в Україні у виняткових обставинах, пов'язаних не тільки з обставинами зовнішнього характеру - необхідністю відбиття агресії проти України або запобігання безпосередній агресії.

Забезпечення публічної безпеки і порядку є одним із пріоритетних завдань національної безпеки України. Окрім цього, воно входить до кола основних завдань Національної поліції України. Його важливість зумовлена створенням стану захищеності прав і свобод громадян, їх життя та здоров'я, попередженням злочинів та проступків, повагою до честі й людської гідності, дотримання норм суспільної моралі і порядку. При цьому актуальність забезпечення публічної безпеки і порядку сьогодні значно підвищується в умовах широкомасштабної військової агресії Російської Федерації на практично всій території України, яка стала результатом восьмирічних гібридних військових дій в окремих районах Донецької і Луганської областей, у зв'язку з чим 24 лютого 2022 р. Указом Президента України був уведений воєнний стан на всій території держави, який устанавлює особливий правовий режим, спрямований на відвернення загрози, відсіч збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України та її територіальній цілісності. Діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування в умовах введення воєнного стану зводиться до сприяння органам управління, створеним навизначеній території, в безпосередньому вирішенні завдань оборони держави.

Безсумнівно, що для успішного виконання завдань, поставлених перед органами внутрішніх справ в умовах воєнного стану, їхні обов'язки і права повинні відповідати основному принципу – нові обов'язки кореспондуються з новими правами. Дії органів внутрішніх справ в умовах воєнного стану повинні бути юридично грамотними, сприйматись громадянами, чий права та свободи обмежуються, як справедливі і законні. Співробітники органів внутрішніх справ не можуть переступити меж дозволеного в методах і засобах своєї діяльності щодо забезпечення безпеки. Незаконні дії працівників органів внутрішніх справ можуть завдати значної шкоди. Органи внутрішніх справ здійснюють багатофункціональну діяльність від імені держави, місце і роль якої в механізмі забезпечення режиму воєнного стану полягає в реалізації національних інтересів. Їх коло в цих умовах, має бути розширено, бо застосування їх не завжди пов'язане з правопорушеннями, а може бути результатом оцінювання обстановки, що складається.

Особливості організації діяльності органів внутрішніх справ щодо охорони громадського порядку в умовах воєнного стану визначено чинним законодавством, насамперед Законом України “Про правовий режим воєнного стану” і залежать від завдань, які повинні бути виконаними.

Заздалегідь розроблені планові заходи, випробувані на практичних заняттях з особовим складом, максимально наближені до реальної оперативної обстановки, є запорукою ефективної діяльності органів внутрішніх справ в умовах воєнного стану. Типові плани багаторазового використання дають можливість економити час, розробляючи управлінські рішення, вибираючи оптимальні варіанти і порядок дій, попередньо розраховуючи сили і засоби в умовах воєнного часу.

Охороняючи громадський порядок в умовах воєнного стану, органи внутрішніх справ використовують такі механізми переконань, передбачених сукупністю різних засобів, форм і методів впливу на свідомість і поведінку людей. Правовим переконанням повинні займатись працівники органів внутрішніх справ, які самі добре знають законодавство, користуються авторитетом і повагою серед населення. Зважаючи на те, що органи внутрішніх справ діють постійно в складній ситуації, кожен працівник повинен чітко знати свої функціональні обов'язки як у звичайних, так і в умовах воєнного стану і ретельно їх виконувати.

Враховуючи підстави і порядок застосування органами внутрішніх справ примусових заходів при охороні громадського порядку в умовах воєнного стану, можна виділити їх застосування з метою:

- попередження правопорушень (офіційне попередження, адміністративний нагляд, перевірка документів, конфіскація, реквізиція, карантин, виселення тощо);
- припинення правопорушень (застосування відповідно до закону зброї та інших спеціальних засобів, закриття підприємств, окремих цехів через порушення вимог дозвільної системи, правил пожежної безпеки, санітарних норм); особисте затримання, вилучення підготовлених для вчинення злочину різних знарядь і предметів;
- забезпечення притягнення до відповідальності (утримання під вартою, огляд, арешти на майно, його вилучення, підписки про невиїзд)

Важливим кроком на шляху підвищення ефективності забезпечення публічної безпеки і порядку в Україні стало прийняття Закону України «Про Національну поліцію», яким було закладено правову основу діяльності підрозділів поліції України та закріплено «забезпечення публічної безпеки і порядку» (ч. 1 ст. 2 закону України «Про Національну поліцію») – як одну з головних сфер, де працівники поліції виконують покладені на них завдання.

## **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018. Відомості Верховної Ради. 2018. № 31. Ст. 241.
2. Про Національну поліцію України: Закон України від 02.07.2015. Відомості Верховної Ради. 2015. № 40–41. Ст. 379.



3. Питання запровадження та здійснення деяких заходів правового режиму воєнного стану: постанова Кабінету Міністрів України від 08.07.2020 № 573. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/573-2020-p#Text>.

**Гнатюк Ніка Олександрівна,**  
*здобувач 2 курсу юридичного факультету  
Донецького національного університету імені Василя Стуса*

**Науковий керівник:**

**Краковська Анжеліка Євгеніївна,**  
*доцент кафедри господарського та адміністративного права  
юридичного факультету Донецького національного університету імені Василя Стуса  
кандидат юридичних наук, доцент*

## **СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ»**

Сьогодні значний науковий та практичний інтерес становить, питання належного дотримання мети, застосування адміністративно-правових засобів, їх вчасного удосконалення та визнання, оскільки правильно обрані правові засоби сприяють не тільки притягненню порушників до відповідальності, а також попередженню правопорушень та відповідно вихованню суспільства в дусі дотримання правових норм. Натомість категорії «правові засоби» і похідна від неї «адміністративно-правові засоби» не достатньо повно визначені в правовій науці та юридичній термінології.

У правовій теорії термін «правові засоби» трактується у відмінні один від одного способи. О.М. Бандурка дане поняття розглядає в контексті понять «правовий вплив», «правове регулювання» і вважає, що відповідні засоби утворюють цілісний, системний юридичний механізм, що забезпечує врегулювання всієї сукупності суспільних відносин, які виступають предметом правового регулювання. Відповідно до бачення системи правових засобів, О.М. Бандурка, являє собою механізм правового регулювання, основними структурними елементами якого є норми права, правовідносини і акти реалізації юридичних прав і обов'язків [1, с. 201].

В свою чергу, адміністративно-правові засоби, вчені розглядають як з'єднуючу середню ланку між суб'єктом та об'єктом діяння, між ідеальною моделлю мислення і матеріальним результатом. Тому правові засоби є специфічним посередником, що

включають як фрагменти ідеального (інструменти, засоби – суб'єктивні права, обов'язки, пільги, заборони, заохочення, стягнення, покарання і т. ін.), так і фрагменти реального (технологія, засоби діяння, спрямовані на використання інструментів, – перш за все, акти реалізації прав й обов'язків) [2, с. 140].

В різних галузях, сферах адміністративно-правові засоби визначаються по-різному. Так, адміністративно-правові засоби в комплексі є одним з ефективних структурних елементів охоронної діяльності органів держави, спрямованої на формування і розвиток суспільних відносин у різноманітних галузях, структурних елементів охоронної діяльності органів держави, спрямованої на формування та розвиток суспільних відносин в різних сферах [3, с. 156].

Ю.А. Козаченко розуміє під адміністративно-правовими засобами забезпечення прав пацієнта - правові способи і прийоми безпосереднього владно-організуючого впливу органів управління в межах їх повноважень на суспільні відносини у сфері охорони здоров'я з метою забезпечення реалізації і захисту прав особи, що звернулася за медичною допомогою та/або якій надається медична допомога [4, с. 18].

В сфері запобігання та протидії корупції теж є дослідження щодо адміністративно-правових засобів. Весь спектр передбачених чинним законодавством України засобів запобігання та протидії корупції за галузевою належністю науковці поділяють на дві великі групи: засоби кримінально-правового характеру (засоби ретроспективної дії, тобто вони застосовуються до осіб, які вчинили корупційні злочини/правопорушення) та засоби адміністративно-правового характеру (спрямовані на усунення причин та умов вчинення корупційних правопорушень, злочинів, їх спектр є набагато ширшим ніж попередніх) [5, с. 222-223].

Попри відсутність єдиної наукової позиції щодо сутності та змісту цього поняття адміністративно-правові засоби, слід відмітити точку зору, В.О. Негодченка, і під адміністративно-правовими засобами розуміти сукупність адміністративно-правових норм, яка розглядається з позиції їх функціонального призначення для вирішення певного кола завдань, регулювання відповідних суспільних відносин [6, с. 149-151]. Слід вказати, що така позиція узгоджується як із позиціями представників загальної теорії права, так і з переважною більшістю сучасних галузевих досліджень, що безпосередньо дотичні до тематики адміністративно-правових засобів. Тому, підсумовуючи, зазначимо, що слід взяти за основу розуміння адміністративно-правових засобів, висловлене вище, і проводити подальші дослідження в цій площині.

## **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Теорія держави і права: підручник Бандурка О. М., Головка О. М., Передерій О. С., Слинко Д. В., Погрібний І. М. та ін.: за заг. ред. О.М. Бандурки. МВС України. Харків. 2018. 416 с.

2. Адміністративне право України. Повний курс: підручник за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук. 2020. 466 с.

3. Адміністративне право України. Повний курс: підручник Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.

4. Козаченко Ю.А. Адміністративно-правове регулювання забезпечення прав пацієнта в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2016. 20 с.

5. Гуков Д.В. Адміністративно-правові засоби запобігання та протидії корупції: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Суми, 2018. 249 с.

6. Негодченко В.О. Адміністративно-правові засоби забезпечення обігу інформації підрозділами інформаційно-аналітичного забезпечення органів внутрішніх справ. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015. № 18. С. 149-153.

**Грачова Олександра Юрїївна**

*студент 3 курсу факультету*

*соціології і права Національного*

*технічного університету України*

*«Київський політехнічний інститут  
імені Ігоря Сікорського»*

**Науковий керівник:**

**Співак Ірина Вікторівна**

*старший викладач кафедри*

*інформаційного, господарського та*

*адміністративного*

*права*

*Національного*

*технічного*

*університету України «Київський*

*політехнічний інститут імені Ігоря*

*Сікорського»*

## **АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Одночасно з підвищенням рівня інтеграції України до системи світової торгівлі останніми роками спостерігається тенденція до зростання кількості порушень митних правил як суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, так і громадянами, що не тільки негативно впливає на наповнюваність державного бюджету, але й становить загрозу митній безпеці України.

У зв'язку з цим важливим є приділення уваги інституту адміністративної відповідальності за порушення митних правил, оскільки санкції його норм спрямовані на гарантування дотримання вимог митного законодавства щодо переміщуваних товарів і транспортних засобів через митний кордон України.

В частині 1 статті 458 Митного кодексу України 2012 р. (далі – МКУ) поняття “порушення митних правил” визначається як адміністративне правопорушення, яке являє собою протиправні, винні (умисні або з необережності) дії чи бездіяльність, що посягають на встановлений цим Кодексом та іншими актами законодавства України порядок переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, пред'явлення їх митним органам для проведення митного контролю та митного оформлення, а також здійснення операцій з товарами, що перебувають під митним контролем або контроль за якими покладено на митні органи цим Кодексом чи іншими законами України, і за які цим Кодексом передбачена адміністративна відповідальність[1].

Зазначена дефініція майже повністю відповідає статті 9 Кодексу України про адміністративні правопорушення [2], з тією відмінністю, що конкретизує настання адміністративної відповідальності за порушення митних правил.

За часів Древнього Риму говорили *Tempora mutantur et leges mutantur in Illis* (часи змінюються і закони теж), а О.В. Сурілов стверджував, що система законодавства належить до так званих складних динамічних структур, що збагачується відповідно розвитку, розширенню та ускладненню суспільних відносин, які предметом правового регулювання [3, с.228]. О.В. Сурілов зазначав, що юридичний закон повинен будуватись за мірою об'єктивно сформованих суспільних відносин. З огляду на зазначене та у зв'язку з необхідністю забезпечення Україною в нових реаліях власної митної безпеки важливим вбачається введення новел у законодавстві стосовно запобігання порушенням митних правил.

Воєнна агресія російської федерації проти суверенної України викликала нагальну потребу у вдосконаленні врегулювання питання адміністративної відповідальності громадян, що й було досягнуто прийняттям Закону України (чинним з 16 червня 2022 року) «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо адміністративної відповідальності громадян за порушення митних правил» № 2058-IX [4].

Зазначений Закон встановлює нові правила притягнення до адміністративної відповідальності громадян за порушення ними порядку декларування переміщуваних через митний кордон України ( в тому числі «зеленим коридором») товарів.

Законом № 2058-IX введено такі новели: 1) внесено зміни до статті 366 МКУ, відповідно до яких встановлено, що початок проходження (проїзду транспортними засобами особистого користування) громадянином каналу, позначеного зеленим кольором ( «зелений коридор»), є декларуванням шляхом вчинення дій означеним громадянином про те, що переміщувані ним товари не підлягають письмовому

декларуванню, оподаткуванню митними платежами, не підпадають під встановлені чинним законодавством заборони та/або обмеження щодо ввезення на митну територію України або вивезення за межі митної території України; 2) змінено назву та зміст статті 471 МКУ (стаття, яка складається з трьох частин передбачає адміністративну відповідальність за недекларування товарів, переміщуваних громадянами через митний кордон України).

Слід зауважити, що Закон націлено й на вирішення практичних аспектів, зокрема, спираючись на судові фабули.

Так, Рішенням Конституційного Суду України від 21.07.2021 №3-р(П)/2021 визнано такими, що не відповідають Конституції України окремі положення абзацу 2 статті 471 МКУ (« а у разі якщо безпосередніми предметами правопорушення є товари, переміщення яких через митний кордон України заборонено або обмежено законодавством України, - також конфіскацію цих товарів») [5].

Зазначимо, що недекларування вважається незаявлення громадянином за встановленою формою точних та достовірних відомостей, перелік яких визначений МКУ, про товари, які переміщуються таким громадянином через митний кордон України (у тому числі при проходженні (проїзді) ним каналом, позначеним символами зеленого кольору («зелений коридор»).

Вказані порушення тягнуть за собою накладення штрафу в розмірах визначених законодавством, а в деяких випадках з конфіскацією таких товарів або без такої.

Вбачається, що в сучасних реаліях це є доцільним. В тому числі, вважаємо важливим прийняття нормативного акту, що буде містити положення стосовно притягнення до адміністративної відповідальності за порушення у сфері розмитнення ввезених з-за кордону товарів умовах воєнного стану.

Враховуючи вищенаведене, можемо зауважити, що в умовах воєнного стану, вдосконалення механізму адміністративної відповідальності за порушення митного законодавства є дуже важливим з огляду на дотримання законності та наповнення державного бюджету.

## **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Митний Кодекс України: Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.

2. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення. [текст] станом на 7 вересня 2018 р./ За заг. ред.. Журавльова Д.В. Київ: Видавничий дім "Професіонал". 2020. 800 с.

3. Сурилов А.В. Теория государства и права: учебное пособие. К.: Одесса: Вища школа, 1989. 439 с.

4. Про внесення змін до Митного кодексу України щодо адміністративної відповідальності громадян за порушення митних правил: Закон України від

16.02.2022 №2058-IX. Верховна Рада України: офіц. веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2058-20#Text>.

5. Рішення Конституційного суду України № 3-р(П)/2021. Справа від 21.08.2021 року № 3-261/2019(5915/19). URL: [https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/3\\_p2\\_2021\\_2.docx](https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/3_p2_2021_2.docx).

**Гребенюк Аліна Андріївна,**  
*студент факультету історії, бізнес-освіти та права  
Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені  
Володимира Винниченка*

**Науковий керівник:**

**Окопник Олена Миколаївна,**  
*доцент кафедри права та правоохоронної діяльності  
Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені  
Володимира Винниченка, кандидат юридичних наук, доцент*

## **ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ УЧАСНИКІВ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ**

Розвиток міжнародно-правового механізму захисту прав людини, зокрема, і під час збройних конфліктів, який мав місце після Другої світової війни, призвів до ряду певних особливих явищ. Як стверджував Я. Росенблад, стан війни характеризує відносини між окремими державами, а не індивідами. Як наслідок особи, які воюють від імені сторін, є противниками лише як солдати, а не як громадяни [6, с. 93]. На сьогоднішній день, учасниками війни є не все населення воюючих держав, а лише чітко визначена його частина – це саме законні учасники війни, діям яких надається державний характер. Тому під час збройних конфліктів населення, яке мешкає на території держави, поділяється на дві групи: те, яке стосується збройних сил і те, яке не стосується збройних сил.

Саме міжнародне право розрізняє дві категорії осіб, які належать до збройних сил воюючих сторін, а саме: комбатанти (воюючі) та некомбатанти (ті, які не беруть участь у боях).

Відповідно до п. 2 ст. 43 Додаткового протоколу I 1977 року. [2] до Женевської конвенції про захист жертв війни 1949 р. комбатант – особа, яка входить до складу збройних сил країн, які перебувають у стані військового конфлікту, і має право безпосередньо брати участь у військових діях. Правовий статус комбатанта охоплює

такі права як: право застосовувати військову силу; право бути об'єктом застосування військової сили аж до фізичного знищення; право на поводження з ним як з військовополоненим у разі потрапляння в полон. Однак військова сила не застосовується до комбатанта у разі його поранення або потрапляння в полон [1, с.339].

Саме Женевська конвенція про поводження з військовополоненими 1949 року [3] зазначає, що до комбатантів належать: особовий склад регулярних збройних сил; ополчення, добровольчі загони, як вхідні, так і не вхідні до складу регулярних збройних сил; особовий склад рухів опору і партизанських формувань; особи, які надають допомогу збройним силам, але участі в бойових діях не приймають; члени екіпажів торгових суден і цивільних літаків, які надають допомогу воюючим; населення, що при наближенні противника взялося за зброю, якщо вони відкрито носить зброю і дотримується законів і звичаїв війни [3].

Комбатанти повинні відповідати таким вимогам як: мати особу (командира), що є відповідальною за своїх підпорядкованих; мати визначений і видимий знак відмінності; відкрито носити зброю; додержуватися законів і звичаїв війни

Для сприяння посиленню захисту цивільного населення від наслідків воєнних дій комбатанти зобов'язані відрізнити себе від цивільного населення в той час, коли вони беруть участь у нападі або у воєнній операції, що є підготовкою до нападу. У зв'язку з тим, що під час збройних конфліктів можуть бути такі ситуації, коли через характер воєнних дій озброєний комбатант не здатний відрізнити себе від цивільного населення, але він може набути статус комбатанта, якщо в таких ситуаціях він буде відкрито носити свою зброю, а саме: під час кожного воєнного зіткнення, в той час, коли він перебуває на виду у противника в ході розгортання бойових дій, що передують початку нападу, в якому він повинен взяти участь.

Також міжнародне право відносить партизан і учасників національно-визвольних воєн до комбатантів. Хоча положення про те, що вони повинні мати знаки розрізнення і відкрито носити зброю, з тим щоб володіти статусом комбатанта, ставилося під сумнів, оскільки специфіка партизанської і національно-визвольної боротьби передбачає під час проведенні деяких воєнних операцій певний рівень секретності. Проте партизани й особи, що беруть участь у національно-визвольній боротьбі, повинні дотримуватись законів і звичаїв війни.

Некомбатанти – це особи, які входять до складу збройних сил, але безпосередньо не приймають участь у бойових діях. Відповідно до міжнародного права до некомбатантів належить особовий склад, що правомірно знаходиться в складі збройних сил воюючої сторони, що надає їй допомогу у досягненні успіхів у бойових діях, але в них безпосередньо участі не бере. Такими некомбатантами будуть саме: військові кореспонденти, юристи, медичний персонал, духівництво. Вони не є об'єктом воєнних дій із боку противника і мають право на його заступництво в тому випадку, коли знаходяться під його владою. Некомбатанти можуть мати зброю лише для самозахисту. Тому проти них забороняється застосовувати зброю доти, доки

вони не беруть участі в бойових діях. Некомбатанти беручи участь у бойових діях набувають статусу комбатантів. У будь-якому випадку некомбатанти користуються всіма правами військовополонених, якщо потрапляють у полон і на них поширюється дія законів та звичаїв війни. Медичні працівники та служителі культу навіть у полоні продовжують виконувати свої повноваження [4, с.94].

Хочу сказати, що поділ учасників збройних конфліктів на комбатантів та некомбатантів пов'язаний із різним обсягом прав та обов'язків у них під час воєнних дій. Тому серед осіб, які беруть участь у збройних конфліктах, також виокремлюють військових шпигунів і військових розвідників, добровольців і найманців, військових радників й парламентарів.

Розглянемо, наприклад, військовий шпигун – це особа, яка, діючи таємно або під неправдивим приводом, збирає або прагне зібрати відомості в районі дії однієї з воюючих держав із наміром повідомити такі протилежній стороні. Відповідно із ч.1 ст.46 Додатковим протоколом I до Женевських конвенцій 1949 р., що стосується Захисту жертв міжнародних збройних конфліктів від 1977 р. «будь-яка особа зі складу збройних сил сторони, що перебуває в конфлікті, яка потрапляє під владу супротивної сторони в той час, коли вона займається шпигунством, не має права на статус військовополоненого і з нею можуть поводитися як зі шпигуном» [2]. Не вважається шпигуном особа зі складу збройних сил сторони конфлікту, якщо вона збирає або намагається зібрати від імені цієї сторони інформацію, що має воєнне значення, на території, контрольованій супротивником, і при цьому носить формений одяг своїх збройних сил або не діє обманним шляхом, або навмисно не вдається до таємних методів. Відповідно з п. 3 ст. 46 Додаткового протоколу I від 1977 р. така особа не «втрачає свого права на статус військовополоненого, і з нею не можуть поводитись як зі шпигуном» тому така особа визнається військовим розвідником. У випадку потрапляння до ворога під час збирання розвідувальних відомостей або спроби їх збирання на неї поширюється статус військовополоненого.

Також, особливим правовим статусом під час збройних конфліктів наділені парламентарі, це такі особи, що спеціально уповноважені військовим командуванням однієї з воюючих сторін на ведення переговорів з військовим командуванням супротивної сторони. Парламентар може бути прийнятий воєнним командуванням ворога або відісланий назад, проте у будь-якому випадку йому повинна бути забезпечена безпека повернення в розташування своїх військ. У випадку зловживання з боку парламентаря командир військової частини має право його тимчасово затримати. Парламентар втрачає право на недоторканність, якщо буде абсолютно і безсумнівно доведено, що він скористався своїм привілейованим становищем для провокування або для вчинення зради [5, с. 439].

Підсумовуючи, вище зазначене, правовий статус комбатанта включає: право застосовувати військову силу, можливість бути об'єктом застосування військової сили аж до фізичного знищення; право на поводження з ним як з військовополоненим у разі потрапляння в руки ворога. До некомбатантів належать



особи, які входять до складу збройних сил воюючої сторони, надають їй всемірну допомогу у досягненні воєнних успіхів, але безпосередньо не беруть участь у воєнних діях. Отже, вказана термінологія застосовується у відносинах між ворогуючими сторонами лише під час збройного конфлікту (міжнародного і неміжнародного характеру), спрямована на дотримання прав і захист осіб у разі їх потрапляння у військовий полон.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Войціховський А. В. Міжнародне право: підручник. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.
2. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_199#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text).
3. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими: Конвенція ООН від 12 серпня 1949 року № 995\_153. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_153#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text).
4. Теліпко В. Е., Овчаренко А. С. Міжнародне публічне право: навч. посіб. за заг. ред. Теліпко В. Е. К.: Центр учбової літератури, 2010. 608 с.
5. Свящук, Андрій Леонідович. Проблеми прав біженців та виклики сучасності: навч. посіб. Харків: Вид-во, 2018. 324 с.
6. Rosenblad E. Guerrilla Warfare and International law. *Revue de droit penal militaire et de droit la guerre*. 1973. №. 12. P. 90-102.

**Гриб Богдан Валентинович,**  
*курсант 2-го курсу факультету  
підготовки фахівців для підрозділів  
кримінальної поліції  
Дніпропетровського державного  
університету внутрішніх справ*  
**Науковий керівник:**  
**Цуркаленко Дмитро Петрович,**  
*старший викладач кафедри  
адміністративного права, процесу  
та адміністративної діяльності  
Дніпропетровського університету  
внутрішніх справ*

## **АДМІНІСТРАТИВНО ЮРИСДИКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ**

Під боротьбою із правопорушеннями, в якій беруть участь громадяни, у дисертації розуміється діяльність членів громадських формувань правоохоронної спрямованості та громадян, що виконують правоохоронні функції, але не перебувають у членстві зазначених формувань, яка полягає у попередженні та припиненні протиправних діянь, за вчинення яких чинним законодавством передбачено адміністративну чи кримінальну відповідальність.

Таким чином, адміністративно-правовий статус громадського формування з охорони громадського порядку у сфері профілактики адміністративних правопорушень та злочинів – це закріплена нормами адміністративного права сукупність елементів, які визначають його правове становище у відносинах з державними та самоврядними органами, фізичними і юридичними особами під час планування та здійснення профілактичних заходів. Адміністративно-правовий статус громадського формування у сфері профілактики правопорушень є складною юридичною конструкцією, яка включає цілі, завдання, функції; компетенцію; структурно-організаційний блок елементів [1].

Викладене дозволяє зробити висновок, що: а) ефективність діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку значною мірою залежить від раціонального та своєчасного поєднання різних її форм, б) усі види форм діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку спрямовані на захист життя та здоров'я інших громадян, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, тобто забезпечення дотримання встановлених правил поведінки, громадського спокою і нормальних умов життєдіяльності людини та суспільства [3].

Значно складніше йде справа з визначенням змісту поняття «громадська безпека» та його співвідношенням з дефініцією «громадський порядок». Раніше ми

згадували, що дане поняття є конституційним. З урахуванням даних обставин в Стратегії національної безпеки до 2020 р громадська безпека виділена в самостійний вид національної безпеки (п. 7) [2]. У той же час в розділі четвертому Стратегії «Забезпечення національної безпеки» громадська безпека об'єднана з державною безпекою (підрозділ 2.) [1].

Звісно ж, що таке об'єднання навіть при безлічі загальних задач навряд чи можна вважати вдалим за багатьма підставами. Зокрема, за належністю до функцій держави: забезпечення державної безпеки переважно відноситься до зовнішніх напрямків діяльності, а громадська безпека явно тяжіє до внутрішніх справ держави. Як наслідок, зміст понять «державна безпека» і «громадська безпека» не розмежовано, що ускладнює як наукову розробку цих дефініцій, так і використання в діяльності відповідних органів виконавчої влади [4].

У поняттях «громадський порядок» і «громадська безпека» є одне спільне дуже ємне і змістовне слово «громадський». Аналіз наявної по темі правових джерел і літератури показує наступне. Стосовно до поняття «суспільний порядок», в тому числі в нашій його трактуванні, дане слово тяжіє до терміну «суспільство» (в вузькому і широкому сенсах), тобто порядок в суспільстві.

Порядок, який обумовлений усіма соціальними нормами. В такому розумінні, на наш погляд, цю дефініцію потрібно і використовувати як у правотворчості, так і в правоохоронній діяльності, в тому числі здійснюваної як громадянами, так і недержавними правоохоронними структурами.

У понятті ж «громадська безпека» слово «громадський» в працях вчених 60-80-х років ХХ століття (М.І. Еропкина, Л.Л. Попова, І.І. Веремеєнко) використовується в буквальному сенсі, наприклад, безпеку в громадських місцях.

Особливістю приводу як заходи забезпечення провадження виступає сукупність прийняття процесуального рішення уповноваженим на те посадовою особою, що розглядає і (або) переглядає справу про адміністративне правопорушення, і дії, що складається в примусовому перепровадженні фізичної особи або законного представника юридичної особи, в проти якого порушено провадження у справі про адміністративне правопорушення, законного представника неповнолітньої особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, а також свідка, який ухиляється без поважної причини від явки після його належного повідомлення, до місця проведення з ним процесуальних дій.

Безпека по загальноприйнятій розуміння - це відсутність небезпеки, збереження, надійність. Говорячи про поняття «безпека» стосовно суспільству, можна зробити висновок, що громадська безпека являє собою стан захищеності життя і здоров'я людей від будь-яких негативних обставин, тобто відсутність небезпеки для життя і здоров'я людей. Як зазначених обставин можуть виступати не тільки діяння людей, а й, наприклад, небезпечну поведінку тварин, які небезпечні явища природи і т.д.

Таким чином, громадська безпека є стан захищеності життя і здоров'я людей від протиправних посягань та інших обставин. В якості інших обставин можуть виступати, наприклад, сили природи. найчастіше порушення громадського порядку і громадської безпеки взаємопов'язані між собою. Так, наприклад, стрілянина з гвинтівок в громадських місцях виразно представляє небезпеку для життя і здоров'я людей, тобто порушує громадську безпеку. У той же час стрілянина в громадських місцях порушує і встановлений в суспільстві порядок [3].

Одним дією особа, яка провадить стрілянину зі зброї в громадському місці, порушує і громадський порядок, і громадську безпеку. Однак суспільний порядок і безпеку можуть порушуватися і по окремо. Особа, що розпивають спиртні напої в громадському місці, виразно порушує заведений в суспільстві порядок, однак може зовсім і не представляти небезпеки для суспільства. Питання про співвідношення понять громадський порядок і громадська безпека залишиться дискусійним, поки не буде їх єдиного чіткого закріплення правовими нормами.

Якщо немає єдиної думки з приводу того, що належить розуміти під громадським порядком, а що під громадською безпекою, то, відповідно, вкладаючи в них різні смисли, можна цілком справедливо стверджувати, що громадський порядок за змістом ширше, ніж громадська безпека. Так само як і навпаки - громадська безпека ширше, або взагалі говорити про їх тотожності.

## **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Маліков В.В. Організація охорони громадського порядку підрозділами поліції. Публічне право. 2018 № 1 (9). С. 339-346.
2. Бандурка О. М. Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ: Заг. ч. : [підруч.] / [за заг. ред. генерал-полковника поліції Л. В. Бородича]; [авт. кол.: Е. О. Дідоренко, І. П. Козаченко, Я. Ю. Кондратьєв та ін.]. Луганськ : РВВ ЛІВС, 2019. Т. 1. 390 с.
3. Горбунова, О.Ю. Адміністративно-юрисдикційна діяльність національної поліції України. Міжнародний науковий журнал Інтернаука. 2017. № 1. С. 24-27.
4. Калюжний, Р.А., Шапенко Л.О. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів Служби безпеки України: теорія та практика правового регулювання. Scientific works of National Aviation University. Series: Law Journal" Air and Space Law".

**Гудим Інга Володимирівна,**  
*аспірант кафедри  
адміністративного права, процесу  
та адміністративної діяльності  
Дніпропетровського державного  
університету внутрішніх справ*

## **ЗАГАЛЬНІ РИСИ ДИСЦИПЛІНАРНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЯК РІЗНОВИДУ АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНИХ ПРОВАДЖЕНЬ**

Одним із ключових напрямів удосконалення публічного адміністрування в Україні є розвиток системи державної служби, у зв'язку з чим гостро постає проблема низької ефективності діяльності державного апарату, зростання правопорушень та високого рівня корупції у цій сфері. Сучасна правова держава зацікавлена у підвищенні престижу державної служби як виду професійної діяльності, що користується суспільною довірою, у вдосконаленні її антикорупційних механізмів. Одним із заходів, спрямованих на вдосконалення державного управління, є розвиток інституту дисциплінарної відповідальності, що реалізується в системі державно-службових правовідносин. Дисциплінарна відповідальність є динамічним видом юридичної відповідальності державних службовців. Водночас значення даного виду юридичної відповідальності для держави, суспільства та окремих державних службовців важко переоцінити, оскільки за допомогою дисциплінарної відповідальності можуть бути вирішені, як деякі проблеми забезпечення функціонування ефективної системи державного управління, створення адміністративно-правових засобів запобігання та припинення корупції у системі державної служби, і забезпечено захист прав і законних інтересів державних службовців.

Застосування дисциплінарної відповідальності на державній службі здебільшого пов'язано із захистом інтересів конкретного державного органу.

Вивчаючи дисциплінарне провадження, слід розуміти, що норми, які передбачають дисциплінарну відповідальність, прописані в кількох галузях законодавства, а саме трудовому, однак, порядок та стадії притягнення до дисциплінарної відповідальності здійснюється за нормами адміністративно-процесуального права, та дисциплінарне провадження в цілому є інститутом адміністративного права.

Під дисциплінарною відповідальністю треба розуміти порушення трудової дисципліни та службових відносин. Стаття 147 Кодексу законів про працю України передбачає загальний вид дисциплінарної відповідальності. Так, за порушення трудової дисципліни до працівника може застосовуватися лише один із заходів дисциплінарного стягнення: догана або звільнення [1], а з приписів статті 149

Кодексу законів про працю України, розуміємо, що за кожне порушення трудової дисципліни може бути застосовано лише одне дисциплінарне стягнення [2].

Дисциплінарна відповідальність характеризується такими ознаками:

- 1) підставою виникнення є дисциплінарний проступок, за який проступок передбачено накладання дисциплінарного стягнення;
- 2) стягнення може бути накладене лише уповноваженим на те органом;
- 3) особа, щодо якої застосовано дисциплінарне стягнення має право на оскарження його судовому та адміністративному порядку;
- 4) за один дисциплінарний проступок накладається лише один вид дисциплінарного стягнення.

На теперішній час у науці адміністративного права відсутній єдиний погляд на визначення поняття «дисциплінарне провадження». Кожен вчений по різному розкриває поняття, акцентуючи увагу на тих чи інших аспектах дисциплінарної відповідальності та процедури накладення на працівника, у тому числі поліцейського, дисциплінарного стягнення. Наприклад, О. Бандурка та М. Тищенко пропонують під дисциплінарним провадженням розуміти сукупність юридичних норм, регламентуючих суспільні відносини у зв'язку з правозастосовною діяльністю по вирішенню питання про дисциплінарну відповідальність за допущене правопорушення [2, с.182]. Така думка є неоднозначною, оскільки дисциплінарне провадження є процедурою розгляду та вирішення справи про дисциплінарне правопорушення, а не сукупністю правових норм, що її регламентують. На думку С.В. Ківалова дисциплінарне провадження – це врегульована законодавством діяльність уповноважених органів щодо застосування дисциплінарних стягнень при дотриманні прав і законних інтересів винних осіб [3, с. 48]. С. Гончарук під дисциплінарним провадженням пропонує розуміти правовий порядок застосування компетентними органами або їх посадовими особами дисциплінарних стягнень до порушників службової та трудової дисципліни [4, с. 126].

На думку С.С. Шоптенко перелічені визначення є дещо звуженими, оскільки першочерговим завданням дисциплінарного провадження є вирішення питання про винність особи у вчиненні дисциплінарного проступку, а вже потім про накладення дисциплінарних стягнень [5]. Більш вдало трактує поняття дисциплінарного провадження С. Подкопаєв, який розглядає дисциплінарне провадження як комплекс взаємопов'язаних і взаємозумовлених процесуальних дій суб'єктів дисциплінарної влади щодо розгляду й вирішення питання про дисциплінарні проступки [6, с. 283].

Отже, опрацювавши дисциплінарні провадження як різновид адміністративно-юрисдикційних проваджень, можемо зазначити, що дисциплінарне провадження – це чітко визначені та взаємопов'язані процесуальні дії суб'єктів, які наділені правом на здійснення дисциплінарної влади та мають на меті притягнення особи до дисциплінарної відповідальності за вчинення дисциплінарного проступку.

До ознак дисциплінарного провадження можна віднести:

- наявність стадій;

- процесуальні дії виконуються лише уповноваженими на те суб'єктами;
- регламентується нормативно-правовими актами.

У свою чергу дисциплінарним проступком є вчинення певних дій, які чітко прописані у законодавстві та є індивідуальними для працівників різних структур.

Після опрацювання різних нормативно-правових актів, а саме: Кодексу законів про працю України, Закону України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України», Кодексу України про адміністративні правопорушення, Закону України «Про прокуратуру», Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Закону України «Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України», Закону України «Про державну службу», Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» розуміємо, що підстави та порядок притягнення працівників до дисциплінарної відповідальності є різним, загалом це проявляється у вимогах до порядку проведення службового розслідування, органу який має на це право та видах дисциплінарних стягнень.

Відтак, можна навести узагальнений перелік стадій дисциплінарного провадження, який притаманний для буд-якого державного органу, а саме:

- 1) перевірка відомостей про вчинення дисциплінарного проступку;
- 2) проведення службового розслідування або порушення дисциплінарної справи;
- 3) прийняття рішення та застосування дисциплінарного стягнення до порушника;
- 4) оскарження рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності.

Недоліком наразі є відсутність єдиного нормативно-правового акту, де було б закріплено узагальнене визначення дисциплінарного провадження та чітко регламентовано його стадії відповідно до різних категорій працівників.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 року № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
2. Бандурка А.М., Тищенко Н.М. Административный процесс. Харьков, НУВД, 2001. 352 с.
3. Ківалов С.В., Біла А.Г. Адміністративне право України, навч.-метод. посібн. вид. 2-е перероб. і доп. Одеса. Юрид. літ., 2002. 312 с.
4. Гончарук С. Т. Адміністративне право України, навчальний посібник. К. : Вид-во НАВСУ, 2000. 240 с.
5. Шоптенко С. С. Дисциплінарні провадження в Національній поліції України: зміст та особливості реалізації. Форум права. 2017. № 5. С. 454–459. URL: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP\\_index.htm\\_2017\\_5\\_71.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_5_71.pdf).

б. Статус судді: питання теорії та практики : монографія / [Л. М. Москвич, С. В. Подкопаєв, С. В. Прилуцький]. Х. : ВД «ІНЖЕК», 2004. 360 с.

**Гудима Олег Олександрович,**  
*аспірант Київського університету  
інтелектуальної власності та права*

## **ПОНЯТТЯ «ПРАЦІВНИК ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ» В ЮРИДИЧНІЙ НАУЦІ ТА ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ**

Законодавче визначення «працівник правоохоронного органу» має вагоме як теоретичне, так і практичне адміністративно-правове значення. Сучасний стан вітчизняного законодавства не дає можливості віднайти чітке його визначення, відсутня єдина думка з цього приводу і серед науковців та юристів-практиків які відзначають, що дане поняття є одним із найбільш невизначених в українському правознавстві та внутрішньо суперечливим.

В сучасний науково-нормативний обіг термін «працівник правоохоронного органу» введений Указом Президії Верховної Ради Української РСР «Про посилення правового захисту працівників правоохоронних органів» від 18 січня 1991 року до Кримінального кодексу 1960 року. Наведеного висновку доходять сучасні вчені, зокрема М.В. Коваль [1], І.С. Єпішко [2], багато інших. Приналежно, що до означеної категорії осіб, наведеним нормативно-правовим актом зараховувалися працівники міліції, при виконанні службових обов'язків, народних дружинників та військовослужбовців, залучених до участі в охороні громадського порядку [3]. Таким чином для ідентифікації особи як працівника правоохоронних органів використовувався критерій – виконання службових обов'язків пов'язаних із залученням до охорони громадського порядку.

Для визначення терміну «працівник правоохоронного органу» в сучасній юридичній літературі та практиці використовуються положення Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», у якому відповідно до частини 1 статті 2 «Основні поняття» закріплено шляхом переліку «правоохоронні органи» якими є органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, Бюро економічної безпеки України, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції [4].



З позиції кримінально-правової характеристики поняття «працівник правоохоронного органу» розглядається як спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення. Аналіз чинного кримінального законодавства дає можливість окремим дослідникам виділити групи осіб, які є працівниками правоохоронного органу. До них зараховують: – працівників правоохоронного органу, які не є службовими особами, а відповідно не можуть бути суб'єктами злочинів у сфері службової діяльності, правосуддя, тощо (секретарі, водії, інші); – працівники правоохоронних органів, які є службовими особами, однак не за ознакою виконання функцій представника влади, тобто такі особи здійснюють організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські функції (бухгалтери, керівники господарських відділів, завідувачі складами, тощо); – працівники правоохоронних органів, які є службовими особами за ознакою виконання функцій представника влади. Цінним є саме остання група, оскільки має значення для кваліфікації суспільно-небезпечних діянь [5].

Вчені звужують коло суб'єктів котрі провадять правоохоронну діяльність. Наприклад: основним критерієм зарахування осіб до працівників правоохоронного органу є такі, що діють у межах кримінально-процесуальної чи адміністративної процедури, ведуть боротьбу зі злочинністю та іншими правопорушеннями [6]; виключно ведуть боротьбу зі злочинністю [7]); в контексті видів діяльності: ті, що здійснюють досудове розслідування та оперативно-розшукову діяльність [8]) тощо. Наведені підходи до визначення критеріїв в окремих випадках необґрунтовано розширюють коло працівників правоохоронних органів, в іншому – звужують.

У контексті адміністративно-правового статусу державних службовців (та/або їхніх посад) державну службу можна поділити залежно від характеристики службовців, які здійснюють відповідний вид державної служби (державна служба, що не потребує наявності в держслужбовців спеціального адміністративно-правового статусу, державна служба, яка передбачає наявність у держслужбовців спеціального адміністративно-правового статусу, патронатну державну службу). Водночас за умов, коли видова структура цієї служби осмислюється в рамках різних видів державних органів, то вказаний вид публічної служби поділяється на види залежно від сфер державної політики (певних функцій держави), за забезпечення, охорону та захист правопорядку в якому відповідає певний державний орган [9]. Що ж стосується спеціального виду державної служби України, то цей вид охоплює службовців, перелік яких закріплено в ч. 3 ст. 3 Закону України «Про державну службу» від 10.12.2015 р. № 889-VIII де йдеться про службовців, на яких не поширено дію цього законодавчого акту, а саме: на осіб рядового і начальницького складу правоохоронних органів та працівників інших органів, яким присвоюються спеціальні звання, якщо інше не передбачено законом [25].

Зважаючи на вказане, можливо запропонувати поняття «працівник правоохоронного органу» – службова особа, що проходить службу в органах, котрі відповідно до закону реалізують правоохоронну функцію, не є військовослужбовцем

та на яку не поширюється дія Закону України «Про державну службу» (з урахуванням особливостей визначених таким Законом).

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коваль М. В. Про поняття «Працівник правоохоронного органу» в законодавстві України. *Актуальні проблеми держави і права*. 2007. № 3. С. 178-182.
2. Єпішко І. С. Працівник правоохоронного органу як представник держави. *Forum Prava*. 2017. №5. С 138-142.
3. Про посилення правового захисту працівників правоохоронних органів: Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 18.01.1991 № 647-ХІІ. Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР). 1991. № 7. Ст. 45.
4. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 24.11.2021 № 3781-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1994. № 11. Ст. 50.
5. Баган І. В. Поняття «Працівник правоохоронного органу» у кримінальному праві України. *Збірник наукових статей*. С. 127-140. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8486/1/1144-Article%20Text-2376-1-10-20191101%20%281%29.pdf>.
6. Мельник М. І., Хавронюк М. І. Правоохоронні органи та правоохоронна діяльність : нав. посіб. Київ : Атіка, 2002. 234 с.
7. Пікуля Т.О. Правоохоронні органи в механізмі держави України (теоретико-правові питання функціонування): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / Т.О. Пікуля. К., 2004. 20 с.
8. Лапкін А. В. Проблеми формулювання функції прокуратури, визначеної пунктом 2 статті 131-1 Конституції України. *Форум права: електрон. наук. фахове вид.* 2017. № 5. С. 213-218.
9. Комирчий П. А. Относительно определения видов публичной службы Украины. *Право и Закон*. 2019. № 1. С. 77-82.
10. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2016. № 4. Ст. 43.

**Гулько Катерина Олегівна,**  
*курсант факультету підготовки  
фахівців для підрозділів кримінальної  
поліції Дніпропетровського  
державного університету  
внутрішніх справ*

**Науковий керівник:**

**Рижкова Світлана Анатоліївна,**  
*старший викладач кафедри  
адміністративного права, процесу  
та адміністративної діяльності  
Дніпропетровського  
університету внутрішніх справ*

## **ІНТЕРВ'ЮВАННЯ (ДИТИНИ) НЕПОВНОЛІТНЬОГО, ЩО СТАЛИ СВІДКАМИ ТА/АБО ЖЕРТВАМИ НАСИЛЬСТВА, А ТАКОЖ ВЧИНИЛИ НАСИЛЬСТВО**

Діти – це особливі свідки у провадженні через свій розвиток, когнітивні навички, залежність від тих, хто їх виховує, і пережиту жорстокість. Умови і характер провадження також впливають на свідчення дітей. Отримання достовірної, до певної міри повну інформацію від дитини, що стала свідком злочину або потерпілим – це особливо складний процес, оскільки цінність одержаного матеріалу залежить не лише від етапу розвитку, індивідуальних особливостей та сімейного середовища дитини, але й умов та способу проведення такої процесуальної дії як опитування малолітнього свідка або потерпілого.

Неповнолітнім притаманні психологічні властивості, що визначають їх тотальну віктимність з точки зору схильності до скоєння та підтримання злочину.

Велика конформність, навіюваність, яка зароджує неналежну поведінку, в основі якої полягає стороння систематичність ціннісних орієнтацій. Показник якості може позначатися як залежність від міркування важливої групи; наслідування кумирам (у тому числі та асоціальним частинам). Конформність у колі ровесників може бути протиставлення негативізму до рідної сім'ї [1].

Психологічна залежність від матеріального світу, яка слугує регулятором взаємин усередині вікової групи. При цьому предмети можуть спонукати до заздрості та агресії.

Нахил до специфічних підліткових стандартів, які мають зовнішні прояви (наприклад, вживання в мові «сленгу», тютюнопаління, жадання відповідати «дорослій моді» тощо). Ці стандарти можуть виявлятися як знаки спільної власності. Загроза вчинення злочинів з'являється у ситуації прийняття зовнішньої атрибутики групи антисоціальної направленості («скінхедів», «лимонівці» тощо) та

інтеріоризації внаслідок цього переконання, притаманного оцим політичним та терористичним угрупованням чи бодай рухам [3]. Негативізм, демонстрація самостійності можуть змушувати неповнолітніх із зовні абсолютно щасливих сімей до антисоціальної дії (у неповнолітніх виникає бажання зробити «наперекір» батькам, довести свою «дорослість» та незалежність від них). Причому підлітковий негативізм, грубіянство, упертість є видимими формами протесту проти домінування чи неуваги дорослих, які не бажають відзначати на збільшений рівень побажань неповнолітніх (цінувати плюси індивідуальності, зважати на думку і т.п.). Це викликає те, що підліток відшукує зручне для себе оточення (в якому приймають його прагнення до «дорослості»), і якщо це оточення антисоціальне, то підліток приймає схожої спрямованості.

Запрошуючи спеціаліста-психолога для супроводу розслідування кримінального правопорушення за участю неповнолітнього слідчий повинен враховувати таке: психолог повинен бути мотивований на роботу та мати досвід роботи; перед психологом мають бути поставлені чіткі завдання, роз'яснено цілі конкретної слідчої дії; психолог повинен брати участь у плануванні слідчої дії, а також мати можливість наперед ознайомитись з матеріалами кримінального провадження та час для проведення підготовчої роботи з неповнолітнім та його законними представниками; при роз'ясненні психологу його завдань особлива увага має бути приділена питанню конфіденційності [2].

Величезне значення має відеофіксація слідчих дій з неповнолітніми. Застосування відеозапису дозволяє скоротити кількість повторних допитів неповнолітнього, а також позбавити його участі в травматичне для дитячої психіки судове засідання. Крім того, у тих випадках, коли законні представники відмовляються від проведення повторних слідчих дій їх дитиною, наявний відеозапис стає найважливішим джерелом інформації та доказом у кримінальному провадженні [3].

Отже на підставі вищезазначеного, саме наявність відеозапису дозволяє ретроспективно оцінити свідчення неповнолітнього, провести оцінку їх достовірності. Це особливо важливо, якщо неповнолітній згодом з якихось причин змінює свої свідчення, або відмовляється від них. Процедуру підготовки неповнолітнього до слідчих дій та інших не процесуальних дій, що проводяться спеціалістом-психологом також бажано фіксувати в режимі відеозапису. Це необхідно для подальшого аналізу емоційного стану неповнолітнього та його реакцій, а також для підтвердження відсутності сугестивного впливу з боку психолога. Важливим в цьому контексті є використання кризових кімнат «Кризова кімната дружня до дитини»[4], які оснащені відповідними технічними можливостями щодо проведення опитувань (інтерв'ювання) неповнолітніх (дитини).

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Як опитувати дитину: Порадник для фахівців, які беруть участь в опитуванні малолітніх свідків та потерпілих / Авт.-упорядн.: А. Будзинська; Переклад: Л.Кухарська; Адаптація до кримінально-процесуального законодавства України: Г. Христова. К. 2009. 64 с.

2. Методичні рекомендації щодо опитування дітей, що стали свідками та/або жертвами насильства, а також вчинили насильство: Метод. посіб. / Автори-упоряд.: Д. Пурас, О. Калашник, О. Кочемировська; Т. Цюман; за заг. ред. Т. Цюман. К.: ФОП Клименко, 2015. 114 с.

3. Костицький М.В. Злочин можна попередити / М.В. Костицький. К.: Знання, 1989. 48 с.

4 У Дніпрі відкрили першу в Україні кризову кімнату, дружню до дитини  
URL:<https://dniprorada.gov.ua/uk/articles/item/34882/u-dnipri-vidkrili-pershu-v-ukraini-krizovu-kimnatu-druznyu-do-ditini>.

**Дерінгер Максим Андрійович,**  
*курсант 2-го курсу факультету  
підготовки фахівців для підрозділів  
кримінальної поліції  
Дніпропетровського державного  
університету внутрішніх справ*  
**Науковий керівник:**  
**Максимова Маргарита**  
**Костянтинівна,**  
*викладач кафедри  
адміністративного права, процесу  
та адміністративної діяльності  
Дніпропетровського державного  
університету внутрішніх справ*

## ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДОСВІДУ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН В АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІЙ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Небезпека корупції для розвитку людства визначила захисні заходи світової спільноти, що відображено в міжнародних антикорупційних ініціативах. Основним напрямом політики Української держави, спрямованої на інтеграцію України у світове співтовариство та наближення законодавства України до міжнародних стандартів, є реалізація важливих положень міжнародних договорів у такій принципово актуальній сфері, як боротьба з корупцією [1].

Найменш корумпованою країною на сьогодні, залишається Данія, завдяки своїм антикорупційним законодавством та ініціативам. Так, наприклад, усі великі організації стали притримуватися політики «абсолютної нетерпимості», тобто неприйнятність хабарництва у межах власних організацій або процесу співпраці із зовнішніми партнерами. Крім того, в Данії існують контрольно-наглядові органи, етичні кодекси чиновників, забезпечення гласності та відкритості на рівні правління[2]. У Новій Зеландії антикорупційною стратегією є гнучке корпоративне управління і управління персоналом. Розмір заробітної праці встановлюється на основі принципу компетенції і у відповідності з кінцевим результатом роботи. Фінансування державного органу, включаючи його заробітні плати залежить від його конкретних цілей [3]. Стосовно стратегії Швеції в області протидії корупції, можна виокремити такі фактори, що Швеція до середини XIX століття вважалася корупційною країною, але після прийнятого елітою і керівництвом країни стратегічного рішення про повну модернізацію країни в ній був розроблений і почав виконуватися комплекс заходів, спрямованих на продию корупції. Уряд Швеції встановили високі етичні стандарти для чиновників і почали домагатися їх виконання. [4].

Люксембург має хорошу практику залучення громадського сектора у боротьбі з корупцією, а також під час захисту інформаторів. В цій країні діє спеціальна гаряча лінія, що дозволяє громадськості залишатися анонімами при повідомленні про корупційні правопорушення [5]. У Канаді правові заходи запобігання та протидії корупції у парламенті встановлюються нормами кримінального і конституційного права. Вони розповсюджуються на всіх членів парламенту, а також на всіх членів правління [6]. З урахуванням особливостей історичного розвитку країн, їх географічних особливостей та властивих їм корупційних проявів дає підстави дослідникам виділяти кілька моделей корупції, іменованих у даній класифікації назвою певного континенту. Підводячи підсумки всього вищесказаного, можна виокремити спільні адміністративні заходи протидії корупції усіх цих країн та визначити, які з них необхідно застосувати в Україні:

- 1) забезпечення чесного і відповідального управління за допомогою справедливих податків, пільг та субсидій, поряд зі скороченням;
- 2) цілковита незалежність судової влади; 3) встановлення і жорсткий нагляд за дотриманням високих етичних стандартів для посадових осіб;
- 4) висока ступінь соціального захисту державних службовців;
- 5) незалежність засобів масової інформації, розширення залучення громадського сектора до протидії корупції;
- 6) удосконалення законів та організаційне забезпечення їх виконання;
- 7) створення сучасних економічних механізмів, що дозволило б посадовим особам збільшити свої доходи, не порушуючи правила і закони;
- 8) підсилення ролі ринків і конкуренції, тим самим зменшивши розмір потенційного прибутку від корупції.;

9) якісне інформаційне забезпечення громадян.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мусієнко О. П. Сучасний стан запобігання та протидії корупції в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування в Україні. Право і суспільство. 2016. № 5. Ч. 2. С. 117-122.

2. Звіт ЄС про корупцію. Брюсель. 2014. URL: <http://www.studfiles.ru/preview/2042647>.

3. Henderson J., Cave S., Petrie M. National Integrity System: Country Study Report. New Zealand. 2003. URL: <https://www.transparency.org.nz/docs/2003/NIS%20New%20Zealand%202003.pdf>.

4. Швеція: сделано с умом. Особенности работы со шведскими бизнесменами. URL: [http://www.openbusiness.ru/html\\_euro/shved\\_open1.htm](http://www.openbusiness.ru/html_euro/shved_open1.htm).

5. Annex Luxembourg to the EU Anti-Corruption Report. European Commission. URL: [http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crimeandhuman-trafficking/corruption/anticorruptionreport/docs/2014\\_acr\\_luxembourg\\_chapter\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crimeandhuman-trafficking/corruption/anticorruptionreport/docs/2014_acr_luxembourg_chapter_en.pdf).

6. Халковський О. М. Досвід протидії корупції у зарубіжних країнах. Економіка та держава. 2011. № 3. С. 104-106.

**Дєлов Владислав Ігорович,**  
*курсант 2-го курсу навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ*

**Науковий керівник:**

**Капітонова Наталія Володимирівна,**  
*викладач кафедри поліцейського права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук*

## ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Поняття дозвільної системи введено до національного законодавства із затвердженням Положення про дозвільну систему, згідно з яким це поняття

визначено як особливий порядок виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, обліку й використання спеціально визначених предметів, матеріалів і речовин, а також відкриття та функціонування окремих підприємств, майстерень і лабораторій з метою охорони інтересів держави та безпеки громадян. Цим же Положенням визначено перелік об'єктів, на які поширюється дозвільна система (вогнепальна, холодна і пневматична зброя, вибухові матеріали та речовини тощо) . Визначаючи компетенцію поліції у сфері дозвільної системи, у Законі України «Про Національну поліцію» встановлено, зокрема, що поліція відповідно до покладених на неї завдань здійснює контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ [1]. При цьому зміст п. 8 ч. 1 ст. 31, ст. 39 вказує на те, що основною формою такого контролю є перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ, яка є одним з видів превентивних поліцейських заходів [1]. Основні положення стосовно проведення зазначених перевірок містяться у ст. 39 названого вище Закону, якою обумовлено, що поліція в порядку, визначеному МВС України, може оглядати за участю адміністрації (керівництва) юридичних осіб, фізичних осіб (у тому числі фізичних осіб-підприємців) чи їх уповноважених представників приміщення, де знаходяться зброя, спеціальні засоби, боєприпаси, вибухові речовини та матеріали, інші предмети, матеріали та речовини, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила або порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, а також безпосередньо оглядати місця їх зберігання з метою перевірки дотримання правил поведінки з ними та правил їх використання [1]. Також поліція може оглядати зброю, спеціальні засоби, боєприпаси, що знаходяться у фізичних та юридичних осіб, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання та використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ. При цьому порядок проведення вищевказаних перевірок визначено Інструкцією № 622. Аналіз нормативних положень та правозастосовної практики щодо контролю за дотриманням вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ дозволяє виокремити низку проблемних питань, які потребують вирішення. Насамперед слід відзначити, що нині в законодавстві міститься імперативна норма, згідно з якою інспектори дозвільної системи та дільничні офіцери поліції мають обстежувати об'єкти дозвільної системи щокварталу, а об'єкти, де зберігається велика кількість зброї (20 чи більше одиниць), і базові склади вибухових матеріалів та речовин – щомісяця [3;4]. Зі змісту цієї норми можна дійти висновку, що перевірки (обстеження) об'єктів дозвільної системи із зазначеною періодичністю мають проводитися обов'язково, і проведення таких перевірок не повинно залежати від виникнення якихось додаткових юридичних фактів. Водночас законодавством взагалі не конкретизовано коло



підготовчих дій поліції, які мають передувати проведенню перевірок (наприклад, документальне оформлення рішення про проведення перевірки, попереднє повідомлення відповідної юридичної чи фізичної особи про дату та час проведення запланованої перевірки та ін.), що вносить елементи правової невизначеності у відносини між контролюючими та підконтрольними суб'єктами. У зв'язку з наведеним вище представляє інтерес підхід, що наявний в інших нормативно-правових актах з питань здійснення державного контролю (нагляду) та передбачає розрізнення планових і позапланових заходів контролю (нагляду) з уточненням, що планові заходи здійснюються за умови попереднього письмового повідомлення підконтрольного суб'єкта про проведення відповідного заходу, тоді як позапланові заходи здійснюються без такого повідомлення в разі виникнення для цього певних підстав, вичерпний перелік яких закріплено законодавством. Також щодо сукупності підготовчих дій контролюючих органів стосовно проведення планових та позапланових заходів здійснено достатньо детальну правову регламентацію [4;5] . Такий підхід доцільно застосувати й для регулювання відносин щодо здійснення контролю за додержанням вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ, що сприятиме досягненню в цих відносинах належного рівня прозорості та прогнозованості, а також збалансуванню інтересів їх учасників.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2015. № 40-41. Ст.379.
2. Положення про дозвільну систему. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-92-%D0%BF#Text>.
3. Про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів: наказ МВС України від 21.08.1998 № 622. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text>.
4. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 № 877-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text>.
5. Про Положення про порядок проведення перевірок додержання законодавства про захист економічної конкуренції : розпорядження Антимонопольного комітету України від 25.12.2001 № 182-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0139-02#Text>.

**Діхтяренко Юлія Іванівна,**  
курсант 2-го курсу Криворізького  
навчально-наукового інституту  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ

**Науковий керівник:**

**Макаренко Олександр Юрійович**  
професор кафедри правоохоронної  
діяльності та поліцейської  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ,  
доктор юридичних наук, професор

## **ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕТИНУ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ**

Дана робота призначена для висвітлення питання, яке стало актуальним після повномасштабного вторгнення на територію України ворожих сил. У зв'язку з цим пропонуємо дослідити питання перетину кордону України громадянами для виїзду за кордон, а також обмеження, пов'язані з правовим режимом воєнного стану.

Для початку пропонуємо зазначити порядок перетинання громадянами України державного кордону. Відповідно до пункту 2 Правил перетинання державного кордону громадянами України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 р. № 57, перетинання громадянами України державного кордону здійснюється в пунктах пропуску через державний кордон та пунктах контролю, якщо інше не передбачено законом, за одним з таких документів, що дають право на виїзд з України і в'їзд в Україну:

- 1) паспорт громадянина України для виїзду за кордон;
- 2) дипломатичний паспорт;
- 3) службовий паспорт;
- 4) проїзний документ дитини (чинний протягом строку, на який він виданий);
- 5) посвідчення особи моряка;
- 6) посвідчення члена екіпажу.[1]

На сьогоднішній день, у зв'язку з воєнним станом в Україні, стала актуальна проблема перетину кордону чоловіками.

Стаття 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» встановлює, що призову на військову службу під час мобілізації, не підлягають:

- визнані в установленому порядку особами з інвалідністю або відповідно до висновку військово-лікарської комісії тимчасово непридатними до військової служби за станом здоров'я на термін до шести місяців (з наступним проходженням військово-лікарської комісії);

- жінки та чоловіки, на утриманні яких перебувають троє і більше дітей віком до 18 років;
- жінки та чоловіки, які самостійно виховують дитину (дітей) віком до 18 років;
- жінки та чоловіки, опікуни, піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі, які виховують дитину з інвалідністю віком до 18 років;
- жінки та чоловіки, на утриманні яких перебуває повнолітня дитина, яка є особою з інвалідністю I чи II групи;
- зайняті постійним доглядом за хворою дружиною (чоловіком), дитиною, а також батьками своїми чи дружини (чоловіка), які за висновком медико-соціальної експертної комісії чи лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я потребують постійного догляду;
- здобувачі професійної, фахової передвищої та вищої освіти, асистенти-стажисти, аспіранти та докторанти, які навчаються за денною або дувальній формами здобуття освіти.
- жінки та чоловіки, чий близькі родичі (чоловік, дружина, син, донька, батько, мати, дід, баба або рідний (повнорідний, неповнорідний) брат чи сестра) загинули або пропали безвісти під час проведення антитерористичної операції [2].

Таким чином можна стверджувати, що за чинним законодавством України всі вищепераховані категорії осіб не підлягають мобілізації, тому мають право на виїзд за кордон.

Отже, під час дії правового режиму воєнного стану в Україні, чоловікам, які не входять до вказаного переліку, виїзд за межі території держави заборонено. Однак, винятком є водії, які здійснюють вантажні перевезення.

Міністерством оборони України спільно з Державною прикордонною службою України та Міністерством соціальної політики України опрацьовано перелік документів, які є підставою для перетинання ними державного кордону України. Варто зазначити, що після початку повномасштабного вторгнення є велика кількість сімей, які покинули своє місце проживання, оскільки були вимушені евакуюватися. У зв'язку з чим деякі з них не мають потрібних документів для перетину кордону, які встановлені державою. Для перетину кордону такі категорії осіб повинні відновити певний перелік документів, тільки в такому разі вони зможуть виїхати за межі держави. Втрачені документи у територіальних органах Державної міграційної служби (ДМС), але потрібно розуміти, що в умовах дії воєнного стану строки відновлення документів можуть збільшуватись в порівнянні із мирним часом.

Досить важливим є наявність послуг у застосунку «Дія», які можна використовувати у разі втрати паперових документів.

Отже, провівши дослідження даної теми, можна дійти висновку, що чинне законодавство України щодо введення обмежень перетину державного кордону для деяких категорій осіб є цілком обґрунтованим. Проте найважливішим є той факт, що

законодавець враховує життєві обставини, в яких може перебувати особа. Органи законодавчої влади не просто обмежують права і свободи людини в умовах правового режиму воєнного стану, а забезпечують такі права і свободи, враховуючи життєві ситуації кожного, що є характерним для правової держави.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження Правил перетинання державного кордону громадянами України : постанова Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 р. № 57. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/57-95-п#Text>.
2. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію : Закон України від 21.10.1993 № 3543-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text>

**Дронік Дмитро Сергійович,**  
*аспірант Донецького державного  
університету внутрішніх справ*  
**Науковий керівник:**  
**Мердова Ольга Миколаївна,**  
*завідувач кафедри адміністративно-  
правових дисциплін Донецького  
державного університету  
внутрішніх справ, кандидат  
юридичних наук, доцент*

## ДО ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ШТАТНОЇ РОБОТИ В ПАТРУЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ

Організаційно-штатна робота є одним із ключових елементів кадрового забезпечення діяльності будь-якого структурного підрозділу Національної поліції, адже вона «спрямована на оптимальний розподіл та ефективне використання штатної чисельності, удосконалення структури органів (підрозділів) поліції, дотримання штатної дисципліни, ощадливе витрачання коштів, що виділяються поліції для виконання покладених на неї завдань і функцій на основі використання наукових методів і підходів, досвіду інших держав щодо організаційної побудови, чисельності працівників та особливостей функціонування правоохоронних органів» [1, с. 4]. Не виключенням є і підрозділи патрульної поліції.

Ми переконані, що правильно сформована організаційно-штатна структура патрульної поліції дозволяє забезпечити її підрозділи професійними кадрами та здійснити їх раціональний розподіл відповідно до покладених на них завдань для ефективного функціонування.

В контексті визначення організаційно-штатної структури патрульної поліції на сучасному етапі розвитку Національної поліції України актуальним залишається дослідження окремих питань, пов'язаних з обґрунтуванням доцільності надання патрульній поліції статусу міжрегіонального територіального органу поліції, які породжують наукову дискусію.

Зазначимо, що, обґрунтовуючи сумніви щодо доцільності надання окремим структурним підрозділам Національної поліції статусу міжрегіональних органів, висловлюється й Є.П. Шило у науковому дослідженні «Проблеми збалансованості системи територіальних органів Національної поліції України», коли зазначає, що з моменту прийняття Закону України «Про Національну поліцію» його положення не передбачали діяльності міжрегіональних територіальних органів поліції. Лише з набранням чинності 30 червня 2016 року Закону України «Про внесення зміни до статті 15 Закону України «Про Національну поліцію» щодо приведення у відповідність із статтею 21 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади», на законодавчому рівні була закріплена система міжрегіональних органів поліції [2, с. 96].

Аналогічної думки притримується й О.Ю. Салманова у монографічному дослідженні на тему: «Правові акти в управлінській діяльності Національної поліції України», стверджуючи, що відсутність визначення повноважень і чіткої структури підрозділів поліції у чинному законодавстві (фактично, інформація про правосуб'єктність більшості структурних підрозділів поліції міститься в ненормативних документах), є порушенням принципу законності [3, с. 20].

Аналіз вищевказаних наукових позицій дозволяє, з одного боку, акцентувати увагу на доцільності відображення у їх змістовному наповненні окремих питань, пов'язаних із розмежуванням адміністративної діяльності патрульної поліції за зовнішнім та внутрішнім критерієм, що надало б змогу визначити місце патрульної поліції в системі міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України.

Однак, з іншого боку, слід констатувати переконливість висновків О.Ю. Салманової та Є.П. Шила, які базуються на положеннях чинних нормативно-правових актів у сфері організаційно-управлінської діяльності в Національній поліції України, вивчення яких дозволяє констатувати, що наявні на сьогодні міжрегіональні територіальні органи Національної поліції мають свої органи управління та підпорядковані їм структурні підрозділи в межах областей, а отже фактично не відображають закріпленого за ними статусу міжрегіональних територіальних органів поліції, оскільки не мають у своїй структурі підрозділів, юрисдикція яких поширювалася б на декілька адміністративно-територіальних одиниць.

Слід зазначити, що відповідно до Положення про Департамент патрульної поліції, затвердженого наказом Національної поліції України від 06.12.2015 р. № 73 [4], Департамент патрульної поліції є міжрегіональним територіальним органом,

який складається із структурних підрозділів апарату департаменту і територіальних (відокремлених) підрозділів департаменту. Таким чином, можна з упевненістю констатувати, що структура Департаменту патрульної поліції побудована не за міжрегіональним, а за регіональним принципом, що, своєю чергою, суперечить нормі, визначеній у статті 15 Закону України «Про Національну поліцію», відповідно до якої міжрегіональні територіальні органи поширюють свою дію на декілька адміністративно-територіальних одиниць та мають свої підрозділи лише в окремих регіонах [5].

З огляду на це, маємо погодитися із позицією Є.П. Шила, на переконання якого наслідком такого організаційного дисбалансу є ситуація, за якої на одній адміністративній території почали діяти дві різні, але повноцінні, системи територіальних органів поліції, що також має наслідок – порушення балансу повноважень та неефективне виконання функцій в областях [2, с. 97]. З огляду на це, в частині удосконалення структурно-організаційної визначеності підрозділів патрульної поліції в загальній структурі Національної поліції України вбачаємо доцільним об'єднання двох департаментів (Департаменту патрульної поліції та Департаменту превентивної діяльності) в єдину централізовану структуру Департаменту поліції превентивної діяльності.

Кожний орган поліції має штатний розпис (штат), в якому визначаються чисельність керівного і рядового складу, надається перелік посад, їх розподіл за службами і підрозділами, перелік спеціальних звань, які їм відповідають. На нашу думку, ефективність діяльності підрозділу патрульної поліції напряму залежить від якісно побудованого штатного розпису. Власний досвід служби в патрульній поліції дозволяє казати про наявність певних проблем в цій діяльності, обумовлені недосконалістю існуючих штатних розписів її територіальних підрозділів. На практиці існує така проблема, коли через нестачу штатних посад у певному структурному підрозділі до виконання його функціоналу залучаються працівники інших підрозділів без їх переміщення на відповідні посади. Такий дисбаланс, безумовно позначається на ефективності діяльності підрозділу в цілому та його структурних підрозділів.

Підсумовуючи зазначимо, що вважаємо актуальним питанням проведення на системній основі процедур діагностики та прогнозування кадрової ситуації конкретного територіального органу патрульної поліції та забезпечення внесення своєчасних пропозицій до Департаменту патрульної поліції щодо ініціювання оптимізації його організаційної структури, оскільки саме його керівник відповідає за формування організаційно-управлінських структур патрульної поліції, формування її штату, здійснює кадрову роботу, а також має організаційні повноваження щодо узагальнення, аналізу та оцінки ефективності діяльності структурних патрульної поліції.

Вважаємо визначені нами заходи першочерговими і актуальними питаннями удосконалення організаційно-штатної роботи в системі кадрового забезпечення діяльності патрульної поліції в Україні.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ефективність організаційно-штатної структури відділів поліції за кущовим принципом: шляхи удосконалення: метод. рекомен. / О.І. Безпалова, О.В. Джафарова, О.О. Панова, В.Б. Пчелін, С.А. Резанов, В.С. Селюков, С.О. Шатрава Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ. 2019. 20 с.

2. Шило Є.П. Проблеми збалансованості системи територіальних органів Національної поліції України. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. Серія: юридичні науки. 2019. №2. С. 95-100.

3. Салманова О.Ю. Правові акти в управлінській діяльності Національної поліції України: монографія. Харків: Панов, 2016. 460 с.

4. Положення про Департамент патрульної поліції: наказ Національної поліції України від 06.12.2015 р. № 73. URL: [http://patrol.police.gov.ua/wp-content/uploads/2016/03/Polozhennya\\_DPP\\_zi\\_zminamy\\_vid\\_31\\_10\\_16.pdf](http://patrol.police.gov.ua/wp-content/uploads/2016/03/Polozhennya_DPP_zi_zminamy_vid_31_10_16.pdf) (дата звернення: 31.10.2022)

5. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40-41. Ст. 379.

**Жушман Аліна Анатоліївна,**  
*слухач магістратури факультету  
підготовки фахівців для підрозділів  
превентивної діяльності  
Дніпропетровського державного  
університету внутрішніх справ*

**Науковий керівник:**

**Рижкова Світлана Анатоліївна,**  
*старший викладач кафедри  
адміністративного права, процесу  
та адміністративної діяльності  
Дніпропетровського університету  
внутрішніх справ.*

## ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Питання насильства щодо дітей останніми роками не перестає бути актуальним в Україні. Більш того, враховуючи сьогодення, в умовах воєнного стану

в Україні, масової евакуації та переміщення дітей, сімей з дітьми з населених пунктів, де ведуться активні бойові дії, значно зростає загроза життю та здоров'ю дітей, а також ризик вчинення різних форм жорстокого поводження з ними, адміністративних чи кримінальних правопорушень по відношенню до дітей. Так, у ч. 2 ст. 52 Конституції України зазначено, що будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються законом [1].

Як відомо провідним кроком у напрямку запобігання насильства взагалі та щодо дітей зокрема, є прийняття Закону України від 7 грудня 2017 р. № 2229-VIII «Про запобігання та протидію домашньому насильству», який набрав чинності 7 січня 2018 р [2]. Слід наголосити, що з основних новацій даного закону на відміну від попереднього Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15 листопада 2001 р. № 2789-III є розширення кола осіб, насильство між якими тлумачиться як домашнє, а також пріоритетність захисту прав дитини. Зокрема, дитина, яка стала свідком (очевидцем) насильства визнається постраждалою від домашнього насильства (п. 2 ч. 1. ст. 1 вищезгаданого закону). У випадках, коли дитина є свідком або безпосередньо жертвою домашнього насильства, захист її прав залежить від професіоналізму фахівців, які опитують дитину з метою отримання інформації, необхідної для розслідування злочину.

Захистом прав дітей, що постраждали від домашнього насильства, займається ряд служб, котрі висвітлені в ст. 6 зазначеного закону, зокрема органи Національної поліції України знайшли своє місце в ч. 3 даної статті. До вказаної інформації слід додати, що у протидії домашньому насильству беруть участь такі суб'єкти як соціальні служби та служби в справах дітей, де останні в більшій мірі здійснюють контрольні заходи з метою своєчасного виявлення ознак вчиненого домашнього насильства чи передумов його виникненню, при цьому вказані суб'єкти ведуть обліки сімей, котрі мають ознаки «схильності» до виникнення домашнього насилля в зв'язку з економічними, соціально-побутовими чи психологічними труднощами, які на момент воєнного стану неабияк загострилися в зв'язку з чим батьки або близькі родичі дитини, починають використовувати як метод зняття особистої психологічної напруги відображення свого негативного стану на дитині шляхом здійснення відносно неї психологічного чи фізичного тиску.

У разі відкриття кримінального провадження, то слідчим чи дізнавачам слід дотримуватись в своїй практиці під час спілкування з дитиною вимог міжнародного документу, в якому докладно визначені особливості та вимоги до допиту дитини, ним є Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства («Лансаротська конвенція»), ратифікована 20.06.2012 № 4988-VI [3]. Наступним нормативним документом, котрий відображає процесуальні гарантії забезпечення прав дитини є норми Кримінального процесуального кодексу України, а саме відображенні в його статтях 224, 226. Також слід сказати, що з метою захисту прав дитини передбачено, що при проведенні слідчих дій (у тому числі допитів) за участю дитини передбачено участь законного



представника, педагога або психолога, а за необхідності – лікаря (ст. 227 КПК України) [4].

Наразі, окрім загострення ситуативних змін в країні, що виникли через повномасштабну війну, розпочату РФ на території України 24 лютого 2022 року, проблема домашнього насильства не стає менш важливою. Адже як і будь-яка екстремальна ситуація, війна лише загострює проблеми людей, які були й до цього. Зокрема, це стосується насильства в сім'ях, передусім прояву насильства відносно дітей на ґрунті психоемоційного напруження та виснаження. Домашнє насильство під час війни – це поширене явище, яке стає ще більш небезпечним, ніж у мирний час.

Якщо ми звернемося до статистичних даних в цифровому відображенні, беручи незначний період впродовж декількох останніх років, то можемо побачити, що за даними Національної поліції, у 2019 році було зареєстровано 142 тисячі заяв про вчинення правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством, у 2020 році – більше ніж 208 тисяч, що на 47% більше, ніж у попередньому році. У 2021 році кількість таких звернень становила майже 326 тисяч. Водночас протягом першого півріччя 2022 року (січень-червень 2022 року) порівняно з першим півріччям 2021 року (січень-червень 2021 року) спостерігаємо тенденцію зменшення кількості звернень про вчинення домашнього насильства. Так, протягом згаданого періоду надійшло на 27,5% менше повідомлень до правоохоронних органів щодо вчинення домашнього насильства. Аналогічно протягом першого півріччя 2022 року порівняно з першим півріччям 2021 року зареєстровано на 52% менше кримінальних проваджень за ст. 126-1 ККУ – «Домашнє насильство».

Але це не означає, що зменшилася кількість таких випадків. Навпаки, домашнє насильство загострюється під час війни в родинах, де воно було й до того, і може виникнути на тлі конфліктів та загальної напруженості там, де його раніше не було. В деяких регіонах немає фізичної можливості зробити дзвінок, та й поліція і суди не працюють так, як раніше. Поліція задіяна в охороні громадського порядку й не виїздить зараз на випадки домашнього насильства, а суди не розглядають такі справи»[5].

Дана позиція є в певній мірі вірною та обґрунтованою, так як можна стверджувати, що в довоєнний період та в період бойових дій, з боку посадових осіб органів Національної поліції України мало місце, та наразі ще більш ускладнилось питання, стосовно укомплектації органів ювенельної превенції, спеціальної служби з боротьби з домашнім насильством «ПОЛІНА» та забезпечення поліцейськими з числа дільничних офіцерів поліції на територіях сільської місцевості, зокрема введення нової посади – дільничний офіцер громади.

Як відомо у 46 територіальних громадах, де проживає понад 900 тисяч мешканців, вже працюють 97 поліцейських офіцерів громади.

Так на даний час, в умовах воєнного стану, на території України маємо напружену дисбалансуючу ситуацію, коли кількість постраждалих від домашнього

насилля осіб, передусім дітей, має тенденцію до збільшення, при цьому з боку органів Національної поліції України мається значний брак службових осіб з превентивної діяльності серед особового складу, котрі спрямовують свою діяльність на взаємодію з населенням та подолання та попередження домашнього насилля, особливо по відношенню до неповнолітніх та малолітніх дітей. Це зумовлено значним залученням вищевказаних працівників на охоронну адміністративних будівель чи інших критично-необхідних об'єктів, зокрема залучення до несення служби в посиленні на блок-постах на стратегічних шляхах держави. Так для прикладу можна відобразити зазначену нестабільність та зміни за результатами діяльності працівників ювенальної превенції та сектору превентивної діяльності на території обслуговування Дніпропетровської області, а саме в місті Жовті Води. Станом на 2019 рік чисельність населення даного міста складала 44 128 осіб, територія обслуговування працівниками поліції становила 33,25 км<sup>2</sup> та на вказаній території здійснювали реагування 5 дільничних офіцерів та 1 (за штатом передбачено 2 посади) інспектор ювенальної превенції. Беручи станом на 2022 рік, а саме на січень місяць, чисельність населення складала 45555 осіб, враховуючи переміщення осіб з прифронтових зон та територій, де проводяться бойові дії за деякими даними з відкритих джерел, чисельність зросла до 47 284 осіб, при цьому територія збільшилась майже вдвічі, в зв'язку з сформуванням у 2020 році Жовтоводської територіальної громади, і сягає 78.2 км<sup>2</sup>.

Точних статистичних даних щодо кількості осіб, що проживає на території міста Жовті Води в період воєнного стану, в зв'язку з відсутністю відкритих даних, встановити не видається можливим. Так на даний час до складу вказаної громади відносяться м. Жовті Води та села Волочаївка, Мар'янівка, Суха Балка. При цьому на вказаній території здійснюють реагування 5 дільничних офіцерів та 1 (за штатом передбачено 2 посади) інспектор ювенальної превенції, які в свою чергу залучаються до несення служби в добових нарядах з метою забезпечення охорони адмінбудівлі, блок-постів на території міста та інших нарядів, що передбачені в умовах воєнного стану.

Таким чином, на прикладі вказаного міста можемо дійти висновку, що на сьогоднішній день, незважаючи на позитивні зміни на законодавчому рівні, що спрямовані на захист прав і свобод дітей, що постраждали від домашнього насильства, постає проблема в відсутності на територіях невеликих міст, сіл та селищ, достатньої кількості уповноважених осіб, з числа працівників Національної поліції України, які своєю діяльністю, передусім профілактичного спрямування, роз'яснюють населенню, як дорослим так і на рівні дошкільнят та учнів, поняття та форми домашнього насилля, шляхи її протидії та передбачені законом наслідки у виді покарання як адміністративного так і кримінального вектору. З огляду на викладене зазначимо, що незважаючи на прийняті нормативно-правові акти щодо охорони та захисту дітей від жорстокого поводження, законодавство в цій сфері не є досконалим, завершеним і достатнього реалізованим.

Перераховані норми, які передбачають адміністративну та кримінальну відповідальність за домашнє насильство, в тому числі жорстоке поводження з дітьми, є не досить ефективними та тяжкими в доказуванні, адже велика кількість потерпілих осіб з остраху від подальших наслідків не повідомляє про факти домашнього насилля, котре вчиняється як по відношенню до дорослих осіб так і до дітей. Ця проблема як наслідок проявляється у неможливості здійснення своєчасного та ефективного реагування з боку поліції на заяви та повідомлення осіб щодо вчинення домашнього насильства, зокрема по відношенню до дітей, його виявлення за рахунок сприйняття початкових ознак та ефективній протидії, що забезпечить в подальшому стабільне та дружнє до дитини життя та оточення.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: 254к/96-ВР  
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%802>.
2. Про запобігання та протидію домашньому насильству: закон України від 7 грудня 2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.
3. Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства: Закон України від 20.06.2012 р. № 4988-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4988-17#Text>
4. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон від 13.04.2012 № 4651-VI // Відом. Верховної Ради України. № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88
5. Юристи б'ють на сполох: під час війни зростає домашнє насильство. URL: <https://www.prostir.ua/?news=yurysty-byut-na-spoloh-pid-chas-vijny-zrostaje-domashnje-nasylstvo>

**Зіньковська** **Вікторія**  
**Олександрівна,**  
*курсант 2-го курсу факультету № 1*  
*Луганського державного*  
*університету*  
*внутрішніх справ імені Е.О.*  
*Дідоренка*  
**Науковий керівник:**  
**Кривонос Максим Васильович,**  
*доцент кафедри організації*  
*правоохоронних та судових органів*  
*факультету № 1 Луганського*  
*державного університету*  
*внутрішніх справ імені Е.О.*  
*Дідоренка, кандидат юридичних наук*

## **УЧАСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ У ПРОВЕДЕННІ СТАБІЛІЗАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ НА ТЕРИТОРІЯХ, ЩО ЗВІЛЬНЕНІ ВІД РОСІЙСЬКИХ ОКУПАНТІВ**

Починаючи з вересня 2022 року Збройні сили України звільняють й поступово встановлюють контроль над населеними пунктами Донецької, Луганської, Миколаївської, Харківської та Херсонської областей нашої держави, які раніше перебували під окупацією Росії. Разом з військовими на звільнені території прибувають інші правоохоронні органи, представники місцевої влади, які організують та проводять комплекс правових, воєнних, політичних, дипломатичних, адміністративних, економічних, інформаційних, соціальних й інших заходів, спрямованих на стабілізацію соціально-економічної обстановки, зміцнення правопорядку, відновлення державного суверенітету й територіальної цілісності в межах державного кордону України.

Особлива роль при проведенні стабілізаційних заходів відводиться співробітникам Національної поліції України, які відповідно до покладених на них завдань надають поліцейські послуги у сферах: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Виконання завдань, покладених на Національну поліцію України, щодо реалізації правоохоронної функції держави здійснюється в межах реалізації правотворчої, правозастосовної, правоохоронної, освітньої та правовиховної діяльності, які є вкрай затребувані на деокупованих територіях.

Перше, з чим стикаються військові та поліцейські на звільнених від окупанта територіях це – наслідки вчинення цілої низки «воєнних» та інших злочинів, порушень прав людини та міжнародного гуманітарного права, а також невідомі види мін, розтяжок та смертельно небезпечних пасток, що унеможлиблює нормальне існування громадян України на цих просторах у таких умовах.

При проведенні стабілізаційних заходів на територіях, що звільнені від російських окупантів поліцейські можуть залучатися до проведення таких основних заходів:

1) *обстеження доріг та під'їзних шляхів до населених пунктів, вулиць, об'єктів критичної інфраструктури, житлових будинків громадян тощо на предмет виявлення вибухонебезпечних предметів для можливості проведення їх безпечних розмінувань.* В таких умовах набуває особливої актуальності саперна підготовка, яка раніше не входила до програм навчання поліцейських;

2) *документування військових та інших злочинів.* З цією метою створюються слідчо-оперативні групи та спеціальні поліцейські мобільні групи. Робота перших спрямована на проведення огляду місця події, пошуку та фіксації ознак та слідів вчинених кримінальних правопорушень. Робота других спрямована на виявлення та фіксацію злочинів щодо дітей, сексуальних злочинів, вчинених військовослужбовцями російської федерації, а також осіб, що стали жертвами таких кримінальних правопорушень. Вживаються заходи, спрямовані на перевірку повідомлень громадян про факти викрадення людей, мародерства, переслідування цивільних за проукраїнську позицію. Встановлюються місця стихійного поховання людей, проводяться ексгумації тіл загиблих, з'ясовуються обставини настання смерті;

3) *виявлення осіб, що є військовослужбовцями країни агресора, співпрацювали з окупаційною владою та вчиняли правопорушення.* Особлива увага приділяється виявленню осіб, які приймали участь в окупації території України, колаборантів, мародерів, осіб, що можуть бути причетні до диверсійної діяльності тощо з метою їх викриття та притягнення до кримінальної відповідальності;

4) *перевірка транспортних засобів та окремих осіб на територіях стаціонарних та тимчасових блокпостів.* Особлива увага поліцейських має бути зосереджена на виявленню осіб та транспортних засобів, які перебувають в розшуку, виявленню та вилучення вогнепальної зброї та боєприпасів, встановлення осіб, які можуть бути причетні до диверсійної, терористичної та колабораційної діяльності;

5) *відновлення й підтримання публічного порядку та публічної безпеки.* Поновлення поліцейської присутності у населених пунктах, які перебували під окупацією російських військ, – це перший та вагомий крок до стабілізації обстановки. Наступний крок полягає у здійсненні комплексу поліцейських та інших заходів, що спрямовані на:

- забезпечення умов для безпечного функціонування органів державної влади, органів місцевого самоврядування, органів військового управління;

- забезпечення охорони та оборони важливих об'єктів і комунікацій, інших критично важливих об'єктів інфраструктури, об'єктів обласного, районного, сільського, селищного, міського значення, районного у містах рад, сільських, селищних, порушення функціонування та виведення з ладу яких становить загрозу для життєдіяльності населення;

- тимчасову заборону або обмеження руху транспортних засобів і пішоходів поблизу та в межах зон/районів ведення бойових дій;

- оптимізацію та збільшення маршрутів патрулювання та кількості патрулів;

- забезпечення процесу добровільної здачі громадянами до органів Національної поліції України зброї, боєприпасів, вибухонебезпечних та інших речовин і предметів, іншого озброєння, військової техніки, військового майна;

- евакуацію цивільного населення з небезпечних територій;

- налагодження гуманітарної логістики;

- проведення роз'яснювальної роботи серед населення, спрямованої на протидію дезінформації з боку окупантів;

- надання населенню правових послуг у порядку, передбаченому Законом України «Про безоплатну правову допомогу»;

- забезпечення населення життєво необхідною гуманітарною допомогою.

Визволені від ворога населені пункти нашої держави поступово повертаються до мирного життя, посилюється довіра до правоохоронних органів, які сумлінно виконують свої обов'язки та стоять на варті безпеки народу України.

**Ісаєв Артур Сергійович,**  
*курсант 2-го курсу факультету  
підготовки фахівців для підрозділів  
кримінальної поліції  
Дніпропетровського державного  
університету внутрішніх справ*

**Науковий керівник:**

**Максимова Маргарита  
Костянтинівна,**  
*викладач кафедри адміністративного  
права, процесу та адміністративної  
діяльності Дніпропетровського  
державного університету  
внутрішніх справ*

## **ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ**

Проблеми, пов'язані із притягненням неповнолітніх до адміністративної відповідальності визначені тим, що саме у підлітковому віці складається доля будь-якої людини. У цьому віці відбувається встановлення характеру та темпераменту людини, він визначає подальші плани та ставить цілі на життя, відбувається формування особистості під впливом суспільства, яке оточує людину.

На нашу думку, основною причиною виникнення правопорушень серед неповнолітніх є відсутність бажання у батьків сумлінно виховувати своїх дітей, батьки дозволяють вести аморальний спосіб життя, що безперечно, позначається на дитині. Проблеми, які можуть виникати у сім'ї, впливають на дитину. Такими проблемами можуть бути: збільшення кількості розлучень та неповних сімей, погіршення рівня життя сімей, жорстоке поводження з дітьми, алкоголізм батьків. Дані фактори можуть виступати як причини збільшення кількості безпритульних дітей. [1, с. 69]

Адміністративна відповідальність, що застосовується до неповнолітніх, є форму державного реагування на адміністративні правопорушення, вчинені особами, не досягли повноліття, виражену в застосування до них конкретних адміністративних покарань, передбачених санкціями норм, які були порушені, і в той же час їхній специфічний обов'язок нести певні законодавством несприятливі наслідки, пов'язані із застосуванням зазначених заходів. Проблема адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень загалом та адміністративної відповідальності неповнолітніх нині у Україні є досить актуальною.

Адміністративна відповідальність неповнолітніх є особливий вид юридичної відповідальності. У юридичній літературі проблемам адміністративної

відповідальності приділялося, приділяється і ми впевнені, що буде приділяти величезну увагу. [2, с. 94]

Адміністративне покарання може бути накладено на неповнолітніх чи їхніх батьків за загальними правилами не пізніше двох місяців з дня вчинення правопорушення, а за порушення при триває правопорушення – пізніше двох місяців із дня виявлення. Важливою особливістю відповідальності неповнолітніх осіб, яка встановлюється Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), і те, що скоєння адміністративного правопорушення неповнолітнім визнається пом'якшувальною обставиною, а залучення такої особи до вчинення адміністративного правопорушення – обтяжувальною обставиною.

Слід зазначити, що цілі адміністративної відповідальності, що застосовується до неповнолітніх, більшою мірою зумовлюють менший обсяг та ступінь позбавлення або обмеження прав та свобод неповнолітніх осіб порівняно з дорослими правопорушниками. До неповнолітніх не можуть застосовуватися такі самі покарання, як і для дорослих правопорушників. Частиною 2 ст. 13 КУпАП передбачено, що у разі вчинення особами віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років адміністративних правопорушень, передбачених статтями 44, 51, 121 - 127, 130, 139, частиною другою статті 156, статтями 173, 173а, 174, 183а, 185, 190 - 195 цього Кодексу, вони підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах. За скоєння адміністративних правопорушень до відповідальності можуть бути притягнуті й батьки неповнолітніх. [3, с. 54]

При притягненні до адміністративної відповідальності неповнолітніх осіб важливо враховувати особливості їхнього психологічного виховання та їх вікового розвитку. Таким чином, як нам здається, було б важливо зафіксувати думку про те, що неповнолітня особа, яка в час скоєння адміністративного правопорушення не усвідомлювала фактичний характер і суспільну небезпеку своїх діянь та не могла керувати ними, до застосування заходів впливу примусово-виховного характеру повинна бути спрямована на комплексно-психіатричну експертизу. [4, с. 34].

Заходи адміністративного покарання що неспроможні застосовуватися за поодинокі незначні провини, у тому числі, у яких проявляється характер бешкетності або витівки. Ми вважаємо, що в подібних ситуаціях краще обмежитися усним зауваженням щодо неповнолітньої особи, поінформувати її сім'ю про поведінку неповнолітнього.

Отже, слід зазначити, що й неповнолітня особа вчиняє адміністративне правопорушення, то це діяння завжди має нести за собою адміністративну відповідальність.

## **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Остапенко О. І. Профілактика адміністративних правопорушень (адміністративно-правовий аспект). Львів: Львів. ін-т внутр. справ, 2001. 103 с.



2. Пастух Н. В. Сутність та причини злочинної поведінки. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. 2015. № 1 (290). С. 260- 267.

3. Кримінологічні проблеми попередження злочинності неповнолітніх у великому місті: досвід конкретно-соціологічного дослідження: монографія / В. Д. Воднік, П. Т. Петрик та ін.; за заг. ред. В. В. Голіни та В. П. Ємельянова. Харків: Право, 2006. 292 с.

4. Кісіль З. Р. Психологічні особливості агресивності у підлітковому віці. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2015. № 1. С. 32-40.

**Ковальчук Юлія Миколаївна,**  
*доцент кафедри адміністративно-  
правових дисциплін факультету №2  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ,  
доктор філософії в галузі права*

## **АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПОСАДОВЦІВ ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ МІСЦЕВИХ РАД БАЗОВОГО РІВНЯ В УКРАЇНІ**

Перелік завдань, що вирішуються посадовцями виконавчих органів місцевих рад на базовому рівні в межах їх функціональних обов'язків і компетенції доволі широкий, а характер управлінських дій багатогранний. Зазначене об'єктивно обумовлює необхідність відповідної кадрової фаховості у різних питаннях адміністративної діяльності виконавчих органів, серед яких найбільш важливими є питання правового, фінансового, економічного, екологічного, соціального та іншого характеру. Зазначимо, що на базовому рівні типовою є ситуація, за якою у певній структурі, наприклад, відділі працює 1-2 особи, що реалізують весь спектр функцій та завдань за галузевим напрямком. Як правило, вказані посадовці місцевих рад мають якусь одну освіту, і вирішення питань не за спеціальністю об'єктивно викликають складнощі фахового характеру. Найбільш гострою є кадрова ситуація в сільській місцевості, звідки молодь активно виїжджає, а працевлаштування на відповідні посади підготовлених фахівців є сучасною проблемою, вирішення якої перебуває у розробці, та більшість місцевих рад базового рівня не спроможні їх вирішувати фінансово та організаційно.

На адміністративно-правовому рівні професійне навчання посадових осіб виконавчих органів місцевих рад здійснюється відповідно до Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад [1].

Відповідно до п. 6 вказаного Положення учасники професійного навчання можуть реалізовувати своє право на професійне навчання через:

підготовку - успішне виконання учасниками професійного навчання відповідної освітньо-професійної програми, що є підставою для присудження ступеня вищої освіти за рівнем магістра за спеціальностями, необхідними для професійної діяльності на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування, зокрема за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування” галузі знань “Публічне управління та адміністрування”;

підвищення кваліфікації - набуття учасниками професійного навчання нових та/або вдосконалення раніше набутих компетентностей у межах професійної діяльності або галузі знань;

стажування - набуття учасниками професійного навчання практичного досвіду виконання завдань та обов'язків у професійній діяльності або галузі знань;

самоосвіту - самоорганізоване здобуття учасниками професійного навчання певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю, дозвіллям [1].

Дослідивши систему професійного навчання посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад нами зроблено висновок, що потребують деталізації положення Постанови Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2019 р. № 106 в частині професійного навчання старост, що є найбільш проблемним питанням, а також керівників структурних підрозділів виконавчих органів місцевих рад на базовому рівні в Україні.

Вивчаючи досвід вирішення зазначених проблем вважаємо позитивною практику зовнішнього залучення (аутсорсингу) фахових структур для виконання відповідних функцій та завдань на платній основі за рахунок власних коштів, коштів відповідних програм, що виділяються з державного бюджету та грантових програм. В практиці багатьох виконавчих органів місцевих рад є активне залучення на тендерних умовах зовнішніх послуг правового, фінансового, економічного, інформаційного, інноваційного характеру та інших за рахунок коштів місцевих бюджетів. Закупивши відповідні послуги, виконавчі органи мають можливість отримати відповідний результат на тому рівні, на якому цього вимагає сьогодення [2]. Позитивною є участь виконавчих органів місцевих рад на базовому рівні в Україні у відповідних державних програмах та грантах, за рахунок чого забезпечуються відповідні потреби. Наприклад, у практиці діяльності виконавчих органів місцевих рад на базовому рівні на Кіровоградщині наявна низка яскравих прикладів залучення зовнішніх коштів до місцевого бюджету за рахунок грантів. Проте, широкого розповсюдження ця практика не має, що багато в чому обумовлено відсутністю відповідного інформування, низькою можливістю інформаційних систем та невідповідністю кадрового потенціалу виконавчих органів місцевих рад. І саме на базовому рівні зазначена проблема є характерною.

Таким чином, вважаємо, що на сучасному етапі діяльності виконавчих органів місцевих рад на базовому рівні в Україні об'єктивною є потреба впровадження державою відповідних практик з підвищення кваліфікації посадовців виконавчих органів місцевих рад саме базового рівня в Україні шляхом запровадження курсів підвищення кваліфікації на державному, регіональному та локальному рівнях. З іншого боку, необхідно поширювати та підтримувати практику функціонування громадських інституцій, чия статутна діяльність спрямована на співпрацю з територіальними громадами базового рівня та з їх виконавчими органами з питань сприяння розвитку територій, надання адміністративних послуг, розвитку інфраструктури іншого економічного розвитку, соціального, медичного, культурного забезпечення потреб громад.

### **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Про затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2019 р. № 106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 21.11.2022)

2. Майданчики Прозоро. URL: <https://prozorro.gov.ua/search/tender> (дата звернення 21.11.2022).

**Козинець Анна Олексіївна,**  
курсант 2-го курсу факультету № 1  
Криворізького навчально-наукового  
інституту Донецького державного  
університету внутрішніх справ

**Науковий керівник:**

**Носевич Надія Русланівна,**  
завідувач кафедри правоохоронної  
діяльності та поліцейстики  
Криворізького навчально-наукового  
інституту Донецького державного  
університету внутрішніх справ,  
кандидат юридичних наук,  
підполковник поліції

## **ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ З ПІДРОЗДІЛАМИ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ЯКА НЕ ПЕРЕДБАЧЕНА ЧИННИМ КРИМІНАЛЬНИМ – ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ**

Досягнення розкриття всіх обставин злочину та притягнення до кримінальної відповідальності підозрюваних осіб залежить від організованої взаємодії слідчого та інших компетентних суб'єктів правоохоронних органів.

Стаття 40 КПК України визначає, що слідчий, здійснюючи свої повноваження відповідно до вимог цього Кодексу, є самостійним у своїй процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, які не мають на те законних повноважень, забороняється. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, службові особи, інші фізичні особи зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення слідчого [1].

Взаємодія слідчих та оперативних підрозділів при проведенні слідчих (розшукових) дій, оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій передбачає організовану спільну роботу з визначеними функціями, повноваженнями та обов'язками, яка спрямована на неупереджене, об'єктивне та всебічне проведення досудового розслідування. Доручення слідчого щодо проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій є обов'язковими для виконання оперативним підрозділом і передбачено ч. 3 ст. 41 КПК України [1]. Також таке зобов'язання передбачено п. 2 ст. 7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [2] та п. 3 розділу VI Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні [3].

На практиці прийнятою умовою надання слідчим доручень оперативним підрозділам про виконання слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) є необхідною обумовленістю якнайшвидшого розслідування кримінального провадження. Доручення слідчого повинні чітко сформулювати конкретні завдання для працівника оперативного підрозділу і які він повинен виконати, містивши посилання на норми законодавчих актів України, на підставі яких надано доручення.

Але у законодавстві не передбачено визначення взаємодії слідчих з підрозділами превентивної діяльності, в тому числі з дільничними офіцерами поліції. ДОП наділені широкими повноваженнями практично в усіх напрямках діяльності органів внутрішніх справ, в тому числі і де факто розкриття злочинів.

У своїй повсякденній роботі на дільничних офіцерів поліції покладено виявлення серед осіб, які мешкають на обслуговуваній ділянці, які незаконно виготовляють, купують, зберігають, пересилають і збувають наркотичні засоби; осіб, які надають приміщення для вживання наркотиків; вжиття заходів щодо притягнення таких осіб до встановленої законом відповідальності; інформування керівника слідчо-оперативної групи та співробітника оперативного підрозділу про характер та місце скоєння злочину, про постраждалих, можливих свідків та осіб, які можуть бути причетні до скоєння злочину.

Взаємодія між слідчим та дільничним офіцером поліції має досить широкий характер і спрямована на координацію та узгодження дій у вирішенні спільних питань боротьби зі злочинністю. Це виражається у проведенні дільничним за дорученням органу дізнання відповідно до норм Кримінального процесуального кодексу попереднього розслідування у формі дізнання у кримінальних справах, розслідування за якими віднесено до їх підслідності; розшуку осіб, які сховалися від дізнання, слідства та суду, що ухиляються від виконання кримінального покарання, безвісти зниклих та інших осіб за дорученням органу досудового розслідування та виконує доручення керівника слідчо-оперативної групи щодо встановлення, виклику до слідчого, дізнавача очевидців та інших осіб, які мають відомості про злочин, та осіб, які його вчинили.

Така ж ситуація й стосується підрозділів ювенальної превенції, які займаються діяльністю, спрямованою на запобігання вчиненню дітьми кримінальних та адміністративних правопорушень, виявляють причини й умови, які цьому сприяють, та впроваджують заходи для їх усунення [4]. Своєчасне одержання слідчим інформації щодо кримінального правопорушення, вчиненого дитиною може відіграти важливу роль у спрямуванні розслідування. У ході розслідування насильницьких злочинів, учинених неповнолітніми, передача інформації може здійснюватися за допомогою виконання ювенальною превенцією доручень слідства, результатом якого є складання на основі документів, здобутих ЮП, довідок та оглядів.

Тому доцільно було б запровадити доповнення до п.2 ст.40 Кримінального процесуального кодексу такими словами: «доручати проведення слідчих (розшукових) дій відповідним підрозділам превентивної діяльності».

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
2. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> [Дата звернення: 30.10.2022 року]
3. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: наказ МВС України від 7 липня 2017 № 575. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text>.
4. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: наказ МВС України від 19 грудня 2017 № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text>.

**Кононенко Микита Русланович,**  
*курсант 1 курсу факультету № 1  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ*  
**Науковий керівник:**  
**Мердова Ольга Миколаївна,**  
*завідувач кафедри адміністративно-  
правових дисциплін факультету № 2  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ,  
кандидат юридичних наук, доцент*

## ФОРМИ ВПЛИВУ ГРОМАДСЬКОСТІ НА ПОЛІЦІЮ

В Україні забезпечення прав і свобод людини і громадянина є одним із основних завдань процесу реформування українського суспільства, що набуває особливого значення в контексті європейської інтеграції України. Прагнення української держави стати повноправним членом світового співтовариства спрямоване зміцненню векторів діяльності правоохоронних органів в цілому і поліції,

зокрема, з метою забезпечення ними національних конституційних норм та світових стандартів до тримання прав і свобод людини.

Соціальна обумовленість громадського контролю за діяльністю поліції полягає в тому, що через реалізацію форм громадського контролю громадськість має змогу бути проінформованою про діяльність поліції, про стан правопорядку в регіоні, впливати на діяльність поліції з метою більш ефективної її діяльності, що в цілому робить діяльність поліції відкритою та наближує її до задоволення потреб суспільства. Для того щоб з'ясувати соціальну сутність громадського контролю за діяльністю поліції необхідно з'ясувати сутність самого поняття “громадський контроль” та визначити його співвідношення із суміжними правовими категоріями. Поняття «громадський порядок» тісно пов'язане з категорією “громадська безпека”, яку тлумачать як систему суспільних відносин, що формуються на підставі правових, технічних та інших норм під час використання об'єктів чи предметів, які становлять підвищену небезпеку для людей і суспільства загалом, а також за умов настання особливих умов у зв'язку зі стихійним лихом або іншими надзвичайними обставинами соціального чи техногенного походження

Основною метою діяльності національної поліції України, визначеної Законом України “Про Національну поліцію” від 2 липня 2015 року, є служіння суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Основними засадами діяльності поліції з поміж інших визначено відкритість та прозорість, а також взаємодію з населенням на засадах партнерства, що в свою чергу закладає основи для повернення довіри до цього правоохоронного органу та його законної діяльності направленої на обслуговування громадян в правоохоронній сфері.

Науковці контроль починають розглядати як засіб отримання інформації, що свідчить про його змістовний розвиток. Зокрема, А. Тарасов пропонує розуміти під контролем засіб отримання інформації про життя суспільства в цілому, політичні, економічні та соціальні процеси, які відбуваються у державі, про діяльність його органів влади і управління. Так, головним елементом контролю вчений вважає можливість отримання інформації про підконтрольний об'єкт. Такий підхід є важливим для юридичної науки та практики з урахуванням розвитку інформаційного суспільства.

Нині комплексний підхід до визначення досліджуваного явища використала Н. Даньшина, яка вважає, що контроль як правова форма діяльності держави є суттєвим елементом у системі гарантій дієвості правових норм, стійкості та оптимальності державноправового режиму, а також правової захищеності й забезпеченості діяльності громадських структур і організацій. Громадський контроль є самостійною системою, що розвивається та впливає на суспільні процеси.

Слід в чергове визнати, що законодавством визначені не всі можливі та ефективні форми громадського контролю за діяльністю поліції, а окремі з них, зокрема підготовка звіту керівником поліції або прийняття резолюції недовіри

керівнику поліцією місцевою радою взагалі важко віднести до форм громадського контролю, нижче спробує пояснити свою позицію щодо цього.

Так, відповідно до ст. 86 Закону України “Про Національну поліцію”, з метою інформування громадськості про діяльність поліції керівник поліції та керівники територіальних органів поліції раз на рік готують та опубліковують на офіційних веб-порталах органів поліції звіт про діяльність поліції. Щорічний звіт про діяльність поліції та територіальних органів поліції повинен містити аналіз ситуації зі злочинністю в країні чи регіоні відповідно, інформацію про заходи, які вживалися поліцією, та результати цих заходів, а також інформацію про виконання пріоритетів, поставлених перед поліцією та територіальними органами поліції відповідними поліцейськими комісіями. Відповідно керівники територіальних органів поліції зобов’язані регулярно оприлюднювати статистичні та аналітичні дані про вжиті заходи щодо виявлення, запобігання та припинення порушень публічного порядку на офіційних веб-порталах органів, які вони очолюють.

На мою думку не вірним буде вважати підготовку керівником звіту про діяльність органу поліції, адже це більше відноситься до повноважень та завдань керівника поліції адже обов’язок підготовки такого звіту лягає на керівника поліції, в той же час як ініціатором громадського контролю можуть бути окремі громадяни. Про громадський контроль мова може йти, коли, наприклад громадська організація за власною ініціативою за підтримки відповідної громади або на її замовлення проводить моніторинг діяльності відповідного підрозділу поліції в результаті якого готує та оприлюднює звіт про таку перевірку, так званий “моніторинг”.

Також реалізація цієї норми може викликати ряд проблем. Зокрема незрозумілою є періодичність висвітлення на офіційному сайті територіального органу поліції статистичних та аналітичних даних про вжиті заходи щодо виявлення, запобігання та припинення порушень публічного порядку, тобто як розуміти термін “регулярно” - щоденно, щонедільно і т.д. Якщо така інформація має розміщуватись на веб-сайті щоденно, то це складно запровадити, адже перед оприлюдненням ця інформація має бути оперативно оброблена та систематизована, та й технічні і організаційні можливості такої діяльності відсутні. Тому більш доцільним є систематизація та розміщення такої інформації на сайті територіального органу поліції міського чи обласного рівня. Крім того уточнення в законі потребувала б норма, яка вказує, що до такої інформації не відноситься інформація з обмеженим доступом.

Я вважаю, що поліція має бути максимально прозорою для громадськості і готова надавати інформацію про свою діяльність. Разом з цим, поліція зобов’язана дотримуватися деяких важливих правил. Звичайно, хоча в більшості держав такі ситуації цілком достатньо регламентовані, у поліції завжди буде певна свобода вибору для досягнення рівноваги між цими двома категоріями інтересів.



## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
2. Громадський контроль за діяльністю поліції: монограф. / Р. В. Миронюк. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; 2020. 134 с.

**Косик Еліна Олександрівна,**  
*курсант 1-го курсу факультету № 1  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ*

**Науковий керівник:**

**Сахно Артем Петрович,**  
*доцент кафедри адміністративно-  
правових дисциплін факультету № 2  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ,  
кандидат юридичних наук, старший  
науковий співробітник*

## ЗАКОНОДАВСТВО ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРОЦЕДУРИ

Проведення реформ, у тому числі й адміністративної, спрямованих на підвищення ефективності державного управління та зміцнення довіри населення до державних органів, неможливе без реформування адміністративного законодавства. Саме тому на часі питання про вдосконалення нормативного регулювання адміністративних процедур, яке неможливе без розуміння їх сутності, змісту і призначення.

Як зазначає С.С. Овчарук у адміністративно-правовій науці домінує точка зору, згідно з якою адміністративні процедури - це процесуальний порядок розгляду органами виконавчої влади адміністративних справ. Так, В.П. Тимощук визначає адміністративну процедуру як визначений законодавством порядок розгляду й вирішення адміністративними органами індивідуальних адміністративних справ [2].

Законодавство про адміністративну процедуру становить система нормативно-правових актів, що вміщують приписи про правила здійснення тих чи інших видів адміністративної процедури, а також про її принципи.

Важливого значення для врегулювання процедури прийняття суб'єктами публічного адміністрування адміністративних актів набувають рішення Конституційного Суду України. У відповідності до ст. 147 Основного Закону

України Конституційний Суд України вирішує питання про відповідність Конституції України законів України та у передбачених Конституцією випадках інших актів, здійснює офіційне тлумачення Конституції України. Рішення та висновки, ухвалені Конституційним Судом України, є обов'язковими, остаточними і не можуть бути оскаржені [1].

Основні положення, що регламентують адміністративну процедуру, закріплені в Конституції України. Так, ст. 19 встановлює, що правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Ця норма Основного Закону окреслює принципові засади відносин державних органів із приватними особами [1].

Значення Конституції України полягає в тому, що всі інші законодавчі акти мають відповідати її положенням, а в іншому випадку будуть визнані неконституційними. Зasadничою нормою адміністративної процедури слід вважати ст. 40 Конституції України: “усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк” [1].

В Україні відсутній єдиний нормативно-правовий акт, який би регламентував порядок прийняття адміністративних актів. Необхідність у його прийнятті усвідомлюється і громадянським суспільством, і багатьма державними інституціями.

Нині розроблено декілька законопроектів про адміністративну процедуру, проте жодний із них ще не підтриманий Верховною Радою України. На сьогодні загальні питання адміністративної процедури, у тому числі принципи її реалізації, регламентуються багатьма нормативно-правовими актами.

Визначальним серед них є Закон України “Про звернення громадян”, який регулює порядок реалізації громадянами права звернутися до органів державної влади й місцевого самоврядування із проханням про сприяння в реалізації їх прав, а також з вимогою про поновлення прав і захист законних інтересів громадян, порушених діями (бездіяльністю), рішеннями державних органів й органів місцевого самоврядування. Цей Закон вміщує загальні правила розгляду звернень громадян, права особи при здійсненні процедури їх розгляду й вирішення. Закон “Про звернення громадян” є базовим для інституту адміністративної процедури, проте його приписи стосуються лише регламентації прав фізичної особи, а права юридичних осіб на звернення із заявою та скаргою цим законом не регламентуються [2].

Загальні правові засади реалізації прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб у сфері надання адміністративних послуг та процедура надання таких послуг визначаються Законом України “Про адміністративні послуги”.

Процедура реалізації конкретних прав приватних осіб закріплена в інших законодавчих актах. Окреме місце серед них займають ті, що регламентують адміністративну процедуру у сфері підприємництва та господарської діяльності. Так, до них можна віднести закони України “Про ліцензування видів господарської діяльності”, “Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань”, “Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності”.

Зазначені закони регулюють процедуру державної реєстрації юридичних осіб, їхньої символіки (у випадках, передбачених законом), громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб - підприємців, ліцензування їхньої діяльності, визначають правові та організаційні засади функціонування дозвільної системи у сфері господарської діяльності і встановлюють порядок діяльності дозвільних органів, уповноважених видавати документи дозвільного характеру, та адміністраторів. Процедура реєстрації окремих суб'єктів правовідносин регламентується законами України “Про громадські об'єднання”, “Про благодійну діяльність та благодійні організації”, “Про політичні партії в Україні” [2].

Окремого врегулювання процедурними нормами зазнала сфера соціального спрямування. Основним законодавчим актом, що визначає загальні організаційні та правові засади надання соціальних послуг особам, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги, є Закон України “Про соціальні послуги”.

Закон України “Про державну допомогу сім'ям з дітьми” визначає порядок надання такого виду соціальних адміністративних послуг, як призначення державної допомоги сім'ям з дітьми, органи, які вирішують відповідні справи, порядок звернення, вимоги до заяви та перелік документів, строки розгляду тощо. Закон України “Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям” регламентує порядок призначення державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям.

Крім актів національного законодавства, слід сказати про акти Комітету міністрів Ради Європи, положення яких не є обов'язковими приписами для урядів держав - членів РЄ, проте мають рекомендаційний характер і визначають напрям розвитку законодавства країни [2].

До таких віднесемо:

Резолюцію (77) 31 Комітету міністрів про захист особи стосовно актів адміністративних органів влади, прийняту Комітетом міністрів 28 вересня 1977р.;

Рекомендацію № R (80) 2 Комітету міністрів державам-членам стосовно реалізації адміністративними органами влади дискреційних повноважень, прийняту Комітетом міністрів 11 березня 1980 р.;

Рекомендацію № R (87) 16 Комітету міністрів державам-членам стосовно адміністративних процедур, які впливають на права великої кількості осіб, прийняту Комітетом міністрів 17 вересня 1987 р.;

Такі документи називають актами “м’якого права”, їх положення не є нормами права, але відіграють важливу роль у виробленні уявлень про принципи адміністративної процедури, основні права приватних осіб при здійсненні адміністративними органами дій, прийняті рішень, спрямованих на реалізацію прав цих осіб чи виконання ними передбачених законом обов’язків [2].

Підсумовуючи зазначимо, що аналіз чинного українського законодавства стосовно реалізації адміністративних процедур свідчить про те, що адміністративно-процедурне законодавство України, як правило, є підзаконним. Має недостатньо врегульований характер. Покращити ситуацію в Україні можна за допомогою ухвалення окремого нормативно-правового акта щодо адміністративних процедур.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Адміністративна процедура: конспект лекцій / І. Бойко, О. Зима, О. Соловійова; за заг. ред. І. Бойко. Х.: Право, 2017. 132 с.

**Кравченко Поліна Анатоліївна,**  
*курсант 1-го курсу факультету № 1  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ*  
**Науковий керівник:**  
**Мердова Ольга Миколаївна,**  
*завідувач кафедри адміністративно-  
правових дисциплін факультету № 2  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ,  
кандидат юридичних наук, доцент*

## ОСНОВНА ФУНКЦІЯ ПОВЕДІНКИ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕЖИМУ ВОЄННОГО ЧАСУ

Військове положення - це особливий правовий режим, який запроваджується в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, загрози державної незалежності України, її територіальної цілісності та передбачає надання необхідних повноцінних компонентів органам державної влади, військового

управління та органам місцевого самоврядування для відведення загрози і забезпечення національної безпеки, а також тимчасового, викликаного загрози, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням терміну дії цих обмежень [1].

На сьогоднішній день військове становище - це особливий правовий режим діяльності органів державної влади, інших держав, органів місцевого самоврядування та організацій в Україні в виключних обставинах, пов'язаних тільки з обставинами зовнішнього характеру - необхідністю відторгнення агресії проти України або відвороту безпосередньої загрози агресії.

Діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування в умовах введення воєнного стану зводиться до сприяння органам управління, створеним на визначеній території, в безпосередньому вирішенні завдань оборони держави Органи внутрішніх справ в системі державних органів, що працюють в даній ситуації, займаються особливим місцем за змістом завдань в умовах розглядуваної діяльності. Непосереднє забезпечення внутрішньої безпеки в вирішальній мірі залежить від ефективності їх роботи.

Важливе значення набуває психологічна підготовка особистого складу, спеціальна фізична і професійна підготовка і продуктивність. висока загальна підготовленість особистого складу до дій в умовах військового положення, навіть позачергове, непередбачене виникнення позаштатних ситуацій не подає орган внутрішніх справ у трудове положення.

Складання типового плану на випадок введення військового положення, наприклад, організація оперативно-розвивальних заходів у разі появи озброєної приступної групи, вимагає від керівника певного досвіду, знань особливостей місцевості, аналізу оперативної обстановки та ін [2, с. 65].

Як правило, розробка типового плану проходить в чотирьох етапах:

- підготовчий;
- безпосередня розробка плану;
- його узгодження, коректировка, затвердження;
- доведення до виконавців.

На підготовчому етапі керівник органу внутрішніх справ уточнює цілі та завдання планування, вивчає законодавчі та інші нормативні акти, доручення та рекомендації МВС України, досвід інших органів, інформацію про заходи, які слід передбачити, їх наслідки та заходи реагування на них.

Начальник органів внутрішніх справ надає розпорядження про збір пропозицій від керівників підчинених підрозділів про конкретні заходи, маршрути, контрольно-пропускні пункти, місця дислокації оперативних груп, охорони транспорту, виконавців. Дії інших органів враховуються, якщо план затрагує їх компетенцію, наприклад, при евакуації населення з території.

На другому етапі складається план структури, перелік його посад, склад оперативного штабу, його функціональні обов'язки, склад оперативних груп

співробітників, порядок їх дій, організація контролю, зв'язку, матеріально-технічного забезпечення, схеми особливих основних об'єктів, підлеглої охорони, визначаються склад і місце розташування. заповідника.

На третьому етапі проект плану погоджується з органами виконавчої влади, іншими правоохоронними структурами, зокрема з прокуратурою, Службою безпеки, пограничним військовим гарнізоном, сусідніми органами внутрішніх справ і вищим керівництвом.

У проект плану вносяться зміни та доповнення, вносяться його корекції, уточнюються сумісні дії. Після цього проект плану опрацьовується в остаточному варіанті та додається старшому начальнику (начальнику УМВС України в області, місті) для затвердження, якщо він не входить до компетенції розробника стандарту плану.

На четвертому, заключному етапі план доводиться до виконавців. Начальник органу внутрішніх справ по оперативному сповіщенню, під час зайнятості, інструкції або в іншій формі викладає типовий план як кероване рішення, знайомить виконавців з їх функціональними обов'язками, які виникають у разі подання плану в дію, встановлює додаткові завдання з організації виконання запланованих заходів. План тиражується, при необхідності направляється у вищестоящі органи управління, і органи, що беруть участь у його реалізації. При цьому зберігається режим секретності, якщо цього потрібні планові заходи.

Ефективність форм і методів забезпечення режиму військового положення во багато залежить від гнучкості і динамічності застосування сил і засобів органів внутрішніх справ. При цьому важливо вдосконалювати форми та методи взаємодії поліції та населення щодо забезпечення режиму військового стану.

Внутрішні загрози військової держави є об'єктом уваги органів внутрішніх справ, особливо такі як криміналізація суспільства, розвиток «тіньової економіки», різні прояви тероризму, неналежне виконання законів та низький рівень правопорядку та ін. Тому основною функцією органів внутрішніх справ у забезпеченні режиму військового стану є протидія внутрішнім загрозам, що досягається вирішенням таких завдань, як боротьба зі злочинністю, особливо з її організованими формами; протидія різним проявам тероризму; забезпечення громадської безпеки та ін.

## **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Правовий режим воєнного стану. Безоплатна вторинна правова допомога. URL: <https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/>.
2. Ковалів М. В. Діяльність органів внутрішніх справ в умовах воєнного стану. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". 2016. № 3. С. 65-70.

**Кравченко Поліна Анатоліївна,**  
курсант 1-го курсу факультету № 1  
Донецького державного  
університету  
внутрішніх справ, рядова поліції  
**Науковий керівник:**  
**Пекарський Сергій Петрович,**  
доцент кафедри оперативно-  
розшукової діяльності та  
інформаційної безпеки факультету  
№ 3 Донецького державного  
університету внутрішніх справ,  
кандидат юридичних наук, доцент

## **ПІДСТАВИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ДЕРЖАВНУ ТАЄМНИЦЮ**

Згідно Указу Президента України № 64 від 24 лютого 2022 року «Про введення воєнного стану в Україні» [1], у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, відповідно до пункту 20 частини першої статті 106 Конституції України, Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 року № 389-VIII в Україні з 24 лютого введено воєнний стан. Безпосередньо пункт 22 частини 1 статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» до заходів правового режиму воєнного стану відносить і вжиття додаткових заходів щодо посилення охорони державної таємниці [2].

Суспільні відносини, пов'язані з віднесенням інформації до державної таємниці, засекречуванням, розсекречуванням її матеріальних носіїв та охороною державної таємниці з метою захисту національної безпеки України регулює Закон України «Про державну таємницю» від 21 січня 1994 року № 3855-XII [3]. Стаття 39 даного законодавчого акту визначає загальні підстави відповідальності за порушення законодавства про державну таємницю. Теоретичний аналіз положень даної статті надає можливість зазначити дефініцію про те, що за порушення законодавства України про державну таємницю особа може нести дисциплінарну, адміністративну та кримінальну відповідальність.

Підстави адміністративної відповідальності за порушення законодавства про державну таємницю визначені у статті 212-2 Кодексу України про адміністративну відповідальність [4].

Адміністративним правопорушенням законодавства України про державну таємницю визнаються дії щодо:

- недодержання встановленого законодавством порядку передачі державної таємниці іншій державі чи міжнародній організації;
- засекречування інформації, яка не відноситься до державної таємниці, а саме про: стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту; аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні події, які сталися або можуть статися та загрожують безпеці громадян; стан здоров'я населення, його життєвий рівень, включаючи харчування, одяг, житло, медичне обслуговування та соціальне забезпечення, а також про соціально-демографічні показники, стан правопорядку, освіти та культури населення; факти порушень прав і свобод людини і громадянина; незаконні дії органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, а також іншої інформації, яка відповідно до законів та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, не може бути засекречена;
  - безпідставне засекречування інформації;
  - надання грифа секретності матеріальним носіям конфіденційної або іншої таємної інформації, яка не становить державної таємниці, або ненадання грифа секретності матеріальним носіям інформації, що становить державну таємницю, а також безпідставне скасування чи зниження грифа секретності матеріальних носіїв секретної інформації;
  - порушення встановленого законодавством порядку надання допуску та доступу до державної таємниці;
  - невжиття заходів щодо забезпечення охорони державної таємниці та незабезпечення контролю за охороною державної таємниці;
  - провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею, без отримання в установленому порядку спеціального дозволу на провадження такої діяльності, а також розміщення державних замовлень на виконання робіт, доведення мобілізаційних завдань, пов'язаних з державною таємницею, в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах, організаціях, яким не надано спеціального дозволу на провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею;
  - недодержання вимог законодавства щодо забезпечення охорони державної таємниці під час здійснення міжнародного співробітництва, прийому іноземних делегацій, груп, окремих іноземців та осіб без громадянства та проведення роботи з ними;
  - невиконання норм і вимог криптографічного та технічного захисту секретної інформації, внаслідок чого виникає реальна загроза порушення її конфіденційності, цілісності і доступності.

Підводячи підсумок зазначаємо, що нами визначені підстави адміністративної відповідальності за порушення законодавства України про державну таємницю.



## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України № 64 від 24 лютого 2022 року (редакція від 18.11.2022). *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>.
2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII (редакція від 29.09.2022). *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.
3. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 року № 3855-XII (редакція від 15.03.2022). *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X (редакція від 06.11.2022). *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text>.

**Кулик Михайло Сергійович,**  
*здобувач Київського університету  
інтелектуальної власності та права*

## РОЗВИТОК АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ЦИВІЛЬНУ ВОГНЕПАЛЬНУ ЗБРОЮ

В сучасних умовах здійснення збройної агресії Російської Федерації проти України в суспільстві назріває необхідність вирішення актуальної проблеми обігу вогнепальної зброї серед цивільного населення. Дана проблема не нова для вітчизняної науки. Разом із тим, варто констатувати інертний інтерес до означено питання. Таке твердження є наслідком оцінки ймовірних ризиків, що пов'язані із обігом вогнепальної зброї серед не «мілітаризованих» осіб.

Окремими дослідниками неодноразово пропонувалося прийняття спеціального законодавства, наприклад: С.П. Параниця обґрунтовував необхідність прийняття Закону України «Про зброю», котрий врегулював би питання обігу зброї, зокрема набуття права власності, володіння, користування та розпорядження зброєю, порядок її виробництва, ремонту, реалізації, тощо. Причому, основним аргументом є регулювання відносин, що виникають у зв'язку із набуттям права на зброю переважно відомчими нормативно-правовими актами [1]. Таку ідею підтримав і О.М. Бокій, котрий у монографії «Адміністративно-правовий режим обігу зброї в Україні» запропонував відповідний законопроект, в якому, передусім визначив термінологію, зокрема «зброя» та її види (класифікація зброї), зміст поняття «обіг зброї», як складної нормативної конструкції, види режимів обігу зброї, тощо [2]. Вирішуючи наукове завдання в дисертації «Адміністративно-правове забезпечення

обігу та застосування зброї» С.В. Діденко встановив основні філософські концепції, котрі є підґрунтям для розвитку правового (адміністративно-правового) забезпечення обігу вогнепальної зброї. Ними є концепція пріоритету безпеки суспільства та концепція пріоритету права особи на самозахист за допомогою зброї [3]. Н.В. Ченшова, аналізуючи сучасний стан та перспективи вдосконалення нормативно-правового регулювання обігу зброї доєднується до кагорти вчених, які пропонують прийняття Закону України «Про зброю», у межах котрого є необхідність визначити та врегулювати відносини, що виникають у результаті обігу й вибухових речовин [4]. А.В. Корнієць пропонує прийняття одразу двох Законів України «Про зброю» та «Про обіг зброї невійськового призначення» [5].

В Україні питання регулювання відносин пов'язаних із обігом зброї визначається Конституцією України, Законами України: «Про ліцензування видів господарської діяльності», «Про перевезення небезпечних вантажів», «Про Національну поліцію України» Кримінальним кодексом України, Кодексом України про адміністративні правопорушення, Цивільним кодексом України, тощо. Доцільно констатувати, що у більшості питання обігу зброї врегульовані підзаконними відомчими нормативно-правовими актами.

Варто вказати, що окремі пропозиції та рекомендації вітчизняних вчених законодавцем враховано. Так, 1998 році до Верховної Ради України внесено Законопроект 1171-д «Про обіг зброї невійськового призначення», яким врегульовувалося б питання набуття права власності на зброю невійськового призначення, особливості її зберігання, застосування й відчуження [6]. У подальшому подано Законопроект «Про зброю», котрим планувалося встановити право володіння, розпорядження зброєю фізичними та юридичними особами, а також процедуру позбавлення такого права, тощо [7]. Одночасно із останнім, подано Законопроект «Про цивільну зброю і боєприпаси» котрий покликаний упорядкувати відносини пов'язані із захистом життя, здоров'я громадян, їх власності, а також охорону громадського порядку [8].

23 лютого 2022 року Верховною Радою України прийнято за основу проект Закону України «Про право на цивільну вогнепальну зброю» метою якого є посилення дотримання режиму законності в питаннях визначення правового режиму власності на зброю, закріплення основних прав та обов'язків громадян і юридичних осіб щодо виробництва, набуття, володіння, розпорядження та використання зброї і боєприпасів, врегулювання інших суспільних відносин, що безпосередньо з цим пов'язані [9].

Підсумовуючи варто зазначити, що вважаємо за доцільне прийняття Закону України, який представлено 23 лютого 2022 року. Така необхідність опосередкована сучасними умовами, котрі сформувалися у наслідок повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України. Передусім мова йде про наявність великої кількості зброї у цивільного населення, обіг якої не унормовано. Зрозуміло, що представлений проект Закону потребує доопрацювання, однак вимоги до

означеного виду робіт не дає можливість їх презентувати у повному обсязі, а тому пропозиції та рекомендації будуть представлені у наступних публікація.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Параниця С., Бабич В., Особливості адміністративно-правової класифікації видів вогнепальної зброї. URL : <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/jun/13210/188-192.pdf>.
2. Бокій О. М. Адміністративно-правовий режим обігу зброї в Україні : монографія. Одеса : ОДУВС, 2012. 244 с.
3. Діденко С. В. Адміністративно-правове забезпечення обігу та застосування зброї в Україні: дис. ... д-ра. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2016. 443 с.
4. Ченшова Н.В. Сучасний стан та перспективи вдосконалення нормативно-правового регулювання обігу зброї й вибухових речовин. *Право і суспільство*. 2016. № 1. С. 187-193.
5. Корнієць А. В. Сучасний стан та перспективи вдосконалення нормативно-правового регулювання обігу зброї та вибухових речовин. *Право і безпека*. 2010. № 2. С. 111-116.
6. Про обіг зброї невійськового призначення : проєкт Закону України від 29.10.2003 р. № 1171-д. URL : [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/radan\\_gs09/ns\\_arh\\_golos?g\\_id=989904&n\\_skl=4](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/radan_gs09/ns_arh_golos?g_id=989904&n_skl=4).
7. Про зброю : проєкт Закону України від 02.09.2019 р. № 1222. URL : [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_1?pf3511=66594](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66594).
8. Про цивільну зброю і боєприпаси : проєкт Закону України від 10.12.2014 р. № 1135-1. URL : [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_1?pf3511=52809](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52809).
9. Про право на цивільну вогнепальну зброю: проєкт Закону України від 25.06.2021 р. № 5708. URL : <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/27190>.

**Курінний Володимир  
Володимирович,**  
*курсант 1-го курсу факультету № 1  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ*  
**Науковий керівник:**  
**Сахно Артем Петрович,**  
*доцент кафедри адміністративно-  
правових дисциплін факультету №2  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ,  
кандидат юридичних наук, старший  
науковий співробітник*

## **СУЧАСНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕФОРМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ**

Реформи в Національній поліції потребують адекватного та своєчасного інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності її органів і підрозділів. За умов інтенсивної інформатизації всіх сторін життя суспільства, формування глобальної інформаційної мережі зростають вимоги і до рівня інформаційного забезпечення системи органів Національної поліції [1, с. 244].

Сучасне інформаційно-аналітичне забезпечення реформ Національної поліції має стати запорукою успіху в реалізації завдань внутрішньої безпеки держави, подальших трансформацій поліції у відомство європейського зразка; забезпечити ефективність діяльності поліції щодо забезпечення публічного порядку та безпеки. Практична реалізація заходів із модернізації інформаційно-аналітичного забезпечення реформ у Національній поліції має бути орієнтованою на формування єдиного інформаційно-правового середовища у рамках моделі правоохоронної діяльності поліції, у зв'язку з чим сьогодні є актуальними питання створення новітньої та дієвої системи такого забезпечення.

Інформація в сучасному світі відіграє надзвичайно важливу роль, оскільки наше суспільство фактично складається з різних інформацій, а володіння цією інформацією може в окремих випадках впливати на різноманітні процеси як локального, так і загальнодержавного значення. Формация та володіння нею виступає серйозним чинником у системі протидії та запобігання злочинності, оскільки наявність та достовірність її прямо пов'язана із досягненням позитивного результату. В свою чергу, в умовах глобального інформування постає і необхідність здійснення аналітичних операцій, оскільки інформація може бути на- дана не достовірною або не об'єктивною і саме через це потребує співставлення з іншими фактами, іншими джерелами тощо.

У свою чергу, в такому контексті поліцейська діяльність визначається як специфічна форма реалізації поліцейської функції держави, що припускає цілеспрямований вплив відповідних державних інститутів (органів) на соціальні відносини, а поліція виступає саме тією державною організацією, через яку держава забезпечує значну частину заходів щодо власної безпеки та безпеки суспільства і його членів

Саме вбачаючи таку юридичну характеристику поліції та її діяльності в умовах сучасного світу, досить гостро постає питання про належне інформаційно-аналітичне забезпечення поліцейської діяльності.

На думку В. Глушкова, структура інформаційно-аналітичної діяльності повинна включати інформаційне забезпечення, інформаційно-аналітичну роботу, створення баз даних, що включає інформаційний пошук, цілі, мотиви, способи та прийоми їх здійснення

Деякі вчені вважають інформаційно-аналітичну діяльність продуктом інтелектуальних, творчих загально цивілізаційних тенденцій, що характеризують розвиток людства, направлений на формування пріоритетів стійкого розвитку цивілізації та інформатизації

Як ми можемо порівнювати, розбіжність у трактуванні одного поняття (категорії) може бути незначною, але остання інтерпретація значно розширює її сутність та межі.

А. Мовчан зазначає, що інформаційно-аналітичне забезпечення підрозділів Національної поліції України має три взаємно пов'язаних компоненти:

- 1) інформаційні системи, у межах яких здійснюється збирання, накопичення, системне опрацювання, зберігання необхідної інформації;
- 2) аналітична робота, що полягає в здійсненні комплексу організаційних заходів і методичних прийомів та опрацюванні й синтезі наявної оперативної та іншої інформації;
- 3) управлінська діяльність, яка забезпечує прийняття необхідних рішень щодо стратегії й тактики протидії злочинності

Отже, інформаційно-аналітичне забезпечення реформ в органах поліції повинне охоплювати вивчення й оцінку різноманітних явищ і чинників, що загалом визначають майбутні реформи, вплив цих явищ на сучасний стан ефективності реформ, що відбуваються не тільки в органах поліції, але й у державі, в секторі безпеки й оборони, складовим елементом якого є Національна поліція. Крім того, інформаційно-аналітичне забезпечення реформ має враховувати і стан оперативної обстановки як загалом у державі, так і в окремих її регіонах.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кочеров М. Особливості інформаційно-аналітичного забезпечення реформ в органах національної поліції. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2020. № 3 (31). С. 244-246.

**Літвиненко Юлія Віталіївна,**  
здобувач 2 курсу юридичного  
факультету Донецького  
національного університету імені  
Василя Стуса

**Науковий керівник:**

**Краковська Анжеліка Євгеніївна,**  
доцент кафедри господарського та  
адміністративного права  
юридичного факультету Донецького  
національного університету імені  
Василя Стуса  
кандидат юридичних наук, доцент

## ПРОФЕСІЙНЕ СПІЛКУВАННЯ ІНСПЕКТОРІВ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС НЕСЕННЯ СЛУЖБИ

В даний час однією з проблем першорядної важливості для всього світового співтовариства є забезпечення безпеки дорожнього руху. Успіх у її вирішенні багато в чому залежить від заходів, що вживаються для поліпшення ситуації в цій галузі.

У зв'язку з цим найважливішою сферою діяльності органів внутрішніх справ України є контроль та нагляд за дотриманням учасниками дорожнього руху вимог щодо забезпечення безпеки дорожнього руху. Особлива роль при цьому відводиться інспекторам патрульної поліції.

Виконання основних функцій інспекторами патрульної поліції неможливе без урахування людського фактора та психологічних особливостей їх професійної діяльності.

Вивчення психології професійної діяльності інспекторів патрульної поліції представляється дуже актуальним, оскільки сприяє пізнанню та аналізу психологічних характеристик цієї діяльності, що містяться в завданнях, предметі, об'єкті та суб'єкті праці, дозволяє сформулювати психологічну поінформованість про її структуру та зміст [1].

Поліцейський здійснює свою діяльність відповідно до основоположних принципів, які закріплені в Конституції України, Законі України «Про Національну

поліцію», зокрема: верховенства права, дотримання прав і свобод людини, законності, відкритості та прозорості, політичної нейтральності, взаємодії з населенням на засадах партнерства, безперервності, справедливості, неупередженості та рівності.

Комунікація є важливою у взаємовідносинах між поліцейським і громадянами. Зокрема, в Розділі II «Принципи діяльності поліції» Закону України «Про Національну поліцію» у статті 11 одним із принципів діяльності поліції визначено взаємодію з населенням на засадах партнерства, згідно з яким:

- діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, громадськими об'єднаннями та територіальними громадами на засадах партнерства, а також спрямована на задоволення їх потреб;
- з метою визначення причин та/або умов вчинення правопорушень - планування службової діяльності органів/підрозділів національної поліції здійснюється з урахуванням проблем територіальних громад та специфіки регіону;
- основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції є рівень довіри населення до неї [2].

Крім того, відповідно до статей 57 та інших вищезгаданого Закону, професійні та особисті якості, кваліфікаційний рівень впливають на процес атестування поліцейських, визначення відповідності посадам, а також перспектив їхньої службової кар'єри. Професійні та особисті якості також впливають і на переміщення поліцейських на інші посади.

Взагалі, служба в поліції є державною службою особливого характеру, яка є професійною діяльністю поліцейських з виконання покладених на поліцію повноважень. Таким чином, на них розповсюджуються загальні правила етичної поведінки державних службовців, хоча існують і Правила етичної поведінки поліцейських, затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ [3], які були прийняті та затверджені з метою формування у поліцейських почуття відповідальності стосовно дотримання професійно-етичних норм поведінки під час виконання службових обов'язків, а також сприяння посиленню авторитету та довіри громадян до Національної поліції України. Дані правила є зібранням професійно-етичних вимог щодо правил поведінки поліцейських та спрямовані на забезпечення служіння суспільству на засадах етики та загальнолюдських цінностей.

Основним вимогами до поведінки поліцейського (встановленими вищезгаданими Правилами етичної поведінки) є професійне виконання своїх службових обов'язків, поважати і не порушувати права та свободи людини, виявляти повагу до гідності кожної людини, поводитися стримано, доброзичливо, відкрито, уважно, ввічливо тощо. Таким чином професійне спілкування та професійна діяльність мають велике значення, в тому числі і при спілкуванні представників патрульної служби.

Однією з відмінних психологічних особливостей цієї діяльності є інтенсивність та різноманітність міжособистісних комунікацій. Інспектор патрульної

поліції спілкується з різними категоріями учасників дорожнього руху, що відрізняються один від одного за віком, соціальним станом, професією, освітнім та культурним рівнем, водійським стажем та іншим ознакам, що відображаються в закономірностях міжособистісного пізнання. Відповідно до цих закономірностей в окремих випадках (наприклад, під впливом відомого у соціальній психології фактора переваги) сприйняття інших може спотворюватися, що ускладнює взаємовідносини.

Психологічні бар'єри здатні виникнути і у зв'язку з певним емоційним станом чи розбіжністю смислів висловлювань тих, хто спілкується. Так, у випадку звернення учасника дорожнього руху до інспектора патрульної поліції, коли останній зобов'язаний надати безпосередню допомогу, причинами труднощів у взаєминах можуть стати стан шоку, нетямущість та недостатня кмітливість учасника дорожнього руху або незнання самим співробітником відповіді на запитання.

Інша особливість професійної праці інспекторів патрульної поліції – екстремальний характер діяльності, у тому числі наявність ситуацій, пов'язаних з ризиком та небезпекою для життя співробітника, а також можливість заподіяння співробітником шкоди іншим людям.

Зазначимо, що дорожній рух сам по собі є джерелом підвищеної небезпеки для його учасників та інспекторів патрульної поліції. При цьому особливо екстремальними є ситуації, коли виникають дорожньо-транспортні пригоди.

Екстремальний характер діяльності інспекторів патрульної поліції може бути пов'язаний із дефіцитом часу на вирішення професійних завдань, може пояснюватися невизначеністю і непередбачуваністю подій, викликати емоційну напруженість. Співробітники, виконуючи службові обов'язки, можуть загинути або отримати поранення. Варто підкреслити, що ситуації, коли співробітник поліції застосовує зброю, найчастіше можуть спричинити розвиток подій, небажаний для всіх діючих осіб. Відомі приклади, коли застосування зброї інспектором патрульної поліції з метою самооборони та захисту партнера спричиняло тяжкі наслідки, пов'язані з фізичним і моральним збитком, психотравмуючим впливом зазначених ситуацій [4, с. 87].

У зв'язку з цим важливими є не тільки вдосконалення правової основи діяльності інспекторів патрульної поліції, а також посилення ролі психологів Національної поліції України у морально-психологічній підготовці особового складу.

Аналіз відеосюжетів, перегляд яких доступний користувачам Інтернету за допомогою сервісу YouTube, та коментарі до них показують, що багато учасників дорожнього руху використовують відеозйомку (зокрема, на камеру мобільного телефону) у момент зупинки їхнього транспортного засобу та подальшого спілкування з інспектором патрульної поліції. Водії, включаючи відеокамеру, неодноразово уточнюють прізвище інспектора, вимагають показати їм у розгорнутому вигляді службове посвідчення, відмовляються виходити з транспортного засобу, озвучують дії інспектора для фіксації своїх слів відеозапису.



Зазначимо, що нічого протизаконного у цих діях водія не міститься, але з психологічної точки зору вони можуть опосередковано свідчити про недовіру учасника дорожнього руху до інспектора патрульної поліції, про готовність в такий спосіб захиститися від його вимог чи навіть протистояти їм.

Таким чином, робимо висновок, що спілкування інспекторів патрульної поліції ускладнене специфікою діяльності, потребує подальшого правового удосконалення їх діяльності, підвищення та підтримання цілеспрямованого формування високої психологічної підготовки, професійно значущих якостей та витримки інспекторів патрульної служби.

## **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Посібник для підвищення кваліфікації працівників органів та підрозділів Національної поліції України /О.І. Безпалова, К.Л. Бугайчук, А.В.Войціховський та ін. Харків: ХНУВС, 2019. 132 с.
2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 року №580-19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
3. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських: наказ МВС України від 09.11.2016 року № 1179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16?find=1&text=%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96#Text>.
4. Бесчастний В.М., Кононенко Т.В., Сабельникова Т.М. Етикет і професійна етика поліцейського, Київ: Видавництво «Дакор», 2019. 216 с.

**Любчич Дар'я Олександрівна,**  
курсант 3-го курсу, факультету № 1  
Криворізького навчально-наукового  
інституту Донецького державного  
університету внутрішніх справ

**Науковий керівник:**

**Єлаєв Юрій Леонідович,**  
викладач кафедри організації  
досудового розслідування  
Криворізького навчально-наукового  
інституту Донецького державного  
університету внутрішніх справ

## **ПРИНЦИП НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

В умовах воєнного стану суттєве значення для кримінального процесу має конституційний правовий принцип національної безпеки України.

Конституція України [1] встановлює принцип національної безпеки України в якості одного із головних принципів правової системи Держави Україна.

Зазначаю, що норми пункту 1 частини 1 статті 106 Конституції України [1], передбачають юридичні терміни: національна безпека, національна безпека держави. Також, Конституція України передбачає правовий термін інтереси національної безпеки (частина 3 статті 34 Конституції України [1]).

Вищевказаний конституційно-правовий принцип (окрім, норм Конституції України [1]) закріплений в ряді Законів України, зокрема, в нормах Закону України «Про національну безпеку України» [2]. Даний Закон України [2] є джерелом конституційного права України; вид джерела права: нормативно-правовий акт.

Норми статті 1 Закону України «Про національну безпеку України» [2] встановлюють правовий термін: національна безпека України. Вищевказаний правовий термін має наступне значення: національна безпека України – захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз.

Окрім того, що принцип національної безпеки України, встановлений у Конституційному праві України, даний принцип конституційного права України є юридичним принципом в кримінальному процесі.

Кримінальний процесуальний Кодекс України [3] (далі за текстом –КПК України) прямо передбачає принцип національної безпеки України в самому тексті даного Кодексу [3].

Так, норми абзацу шостого частини першої статті 34 КПК України [3] встановлюють, що: «До початку судового розгляду у виняткових випадках кримінальне провадження (крім кримінальних проваджень, що надійшли на розгляд Вищого антикорупційного суду) з метою забезпечення оперативності та ефективності кримінального провадження може бути передано на розгляд іншого суду за місцем проживання обвинуваченого, більшості потерпілих або свідків, а також у разі неможливості здійснювати відповідним судом правосуддя (зокрема, надзвичайні ситуації техногенного або природного характеру, епідемії, епізоотії, режим воєнного, надзвичайного стану, проведення антитерористичної операції чи здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях).

Вищевказана норма КПК України [3] свідчить про взаємозв'язок юридичного принципу національної безпеки України з режимом воєнного стану та з іншими правовими режимами зазначеними у даній нормі КПК України [3].

Згідно положень пункту 19 частини 1 статті 92 Конституції України [1]: Виключно законами України визначаються, в тому числі: правовий режим воєнного і надзвичайного стану, зон надзвичайної екологічної ситуації.

Вищевказаний факт свідчить про взаємозв'язок конституційного права України та кримінального процесу, оскільки, правовий режим воєнного стану передбачений вищеназваними галузями юридичного регулювання.

Взаємозв'язок конституційного права України та кримінального процесу полягає у тому, що в межах правового інституту особливий режим кримінального провадження в умовах воєнного стану, передбачений підінститут скасування запобіжного заходу для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період або зміна запобіжного заходу з інших підстав. Вищевказаний процесуальний порядок скасування запобіжного заходу встановлений згідно норм абзацу 1 частини 1 статті 616 КПК України [3], у відповідності до яких: у разі введення в Україні або окремих її місцевостях воєнного стану, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації та/або інших держав проти України підозрюваний, обвинувачений, який під час досудового розслідування або судового розгляду тримається під вартою, крім тих, які підозрюються у вчиненні злочинів проти основ національної безпеки України, а також ряду інших злочинів, які встановлені диспозицією цієї норми КПК України [3], має право звернутися до прокурора з клопотанням про скасування цього запобіжного заходу для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період.

Таким чином, кримінальний процесуальний принцип національної безпеки України, в умовах воєнного стану, має юридичне значення в якості однієї із основних засад кримінального провадження.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. Відомості Верховної Ради. 2018. № 31. Ст. 241.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України, 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст. 88.

**Макаренко Олександр Юрійович,**  
*професор кафедри правоохоронної діяльності та поліцейстики Донецького державного університету внутрішніх справ, адвокат, партнер Адвокатського об'єднання «Альфа лекс», доктор юридичних наук, професор.*

**Макаренко Наталія Анатоліївна,**  
*доцент кафедри цивільного та господарського права Донецького державного університету внутрішніх справ, адвокат, керуючий партнер Адвокатського об'єднання «Альфа лекс», кандидат юридичних наук, доцент.*

**Дорошенко Владислав Анатолійович,**  
*доцент кафедри правоохоронної діяльності та поліцейстики Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор філософії в галузі права.*

### **ПОЗИЦІЯ СЛІДЧОГО НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПРИ РОЗГЛЯДІ ПИТАННЯ ПРО НАКЛАДЕННЯ АРЕШТУ НА МАЙНО ПОТЕРПІЛОГО (НА ПІДСТАВІ АНАЛІЗУ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ)**

Враховуючи введення військового стану на території України, збройну агресію, що триває фактично вже більш ніж 8м років, розпочатий процес

реформування судових та правоохоронних органів стає все більш актуальним для побудови демократичної та правової країни.

Разом із тим, на наш погляд одним з ключових, фундаментальних базисів в успішному завершенні розпочатих реформ, є вдосконалення чинного законодавства, усунення наявних прогалин, можливостей для маніпулювання як стороною захисту так і стороною обвинувачення, і в першу чергу, мінімізація можливостей для маніпулювання співробітниками правоохоронних органів, слідчими СБУ та національної поліції.

Нажаль, говорячи про діяльність слідчих національної поліції ми не можемо посылатись на відповідний аналог судової практики, який допомагає нам всім в суді, при розгляді абсолютних справ. І так, ми не маємо «прецеденту», як засобу регулювання правовідносин, але відчуваємо силу «судової практики, яка в певних випадках може стримувати, захищати, або переконувати яке саме рішення буде максимально правильним в ситуації що склалась.

Звісно, межі тез доповіді не дозволяють нам в повному обсязі розкрити тему, і ми сподіваємось, що зможемо це зробити на пленарному засіданні.

В межах роботи, ми хотіли проаналізувати позицію конкретного слідчого національної поліції з міста Одеса, яка власне тотожна переважній більшості позицій слідчих в подібних чи навіть ідентичних ситуаціях.

Проблематика яку ми підіймаємо у наданій роботі є результатом аналізу практичної справи з якою ми працювали, і позитивне рішення по якій прийнято було слідчим суддею Приморського районного суду міста Одеса тільки 26 жовтня 2022 року.

Так, нами, як адвокатами АО «Альфа Лекс» в межах договору про надання правової допомоги, надавались відповідні послуги ТОВ «Авто-Плаза» (автосалон марки Toyota) межах кримінального провадження № 00000000000000008 від 16.04.2022р. з правовою кваліфікацією за ч. 2 ст. 111, ч. 3 ст. 190, ч. 1 ст. 263 КК України, яке знаходилось в провадженні слідчого відділу УСБУ в Херсонській області.

27.05.2022р. старший слідчий в ОВС слідчого відділу Управління СБУ в Херсонській області «С» звернувся до Саксаганського районного суду з клопотанням накласти арешт на майно нашого клієнта, а саме автомобіль Toyota Land Cruiser 200 (ключі від нього та технічний паспорт). Обґрунтовуючи своє клопотання слідчий зазначив, що арешт необхідно накласти, оскільки є нагальна проблема в проведенні певних експертиз та інших слідчих дій, хоча яких саме не пояснив.

Слідчий суддя задовольнив клопотання частково, наклавши арешт на право розпорядження авто, відмовивши в накладенні арешту на користування. Також відповідною ухвалою слідчий суддя зобов'язав слідчого повернути власнику ключі від авто та технічний паспорт.

Найбільш парадоксальним є той факт, що вже на наступний день, слідчий СБУ який розповідав слідчому судді про необхідність проведення експертиз, виділив кримінальне провадження по кваліфікації за 3 ст. 190, та передав зазначене провадження до органів Національної поліції в місто Одеса, за місцем реєстрації ТОВ «Авто-Плаза».

Додатковий квест, який ми мали вирішувати був пов'язаний із тим, що майже місяць, нами встановлювалось де саме знаходиться дороговартісна автівка нашого клієнта, який був заявником за вказаним кримінальним провадженням і за логікою та правом, мав бути визнаний потерпілим.

В результаті здійснення декількох адвокатських запитів до СБУ та національної поліції нам вдалось встановити, що автівка, фізично продовжувалась утримуватись СБУ Херсонської області, хоча мала б бути переданою разом з матеріалами кримінального провадження до міста Одеса.

З моменту, коли нами було встановлене місцезнаходження автівки, а також відомості слідчого національної поліції в провадженні якого знаходиться провадження, ми вчинили дві спроби скасування арешту накладеного на майно клієнта.

При розгляді обох клопотань, слідчий національної поліції банально не з'являвся до суду, кожного разу висловлюючи свою позицію достатньо сухо та стримано. Зазначаючи, що заперечує проти скасування арешту, не пояснюючи свої мотиви.

Фактично, за більш ніж два місяця слідства, слідчий не допитав та не визнав нашого клієнта потерпілим.

В останньому засіданні, слідчий суддя Приморського районного суду міста Одеса, нарешті скасував накладений арешт на право розпорядження, зазначивши в ухвалі наступну позицію сторони правоохоронців «Прокурор, слідчий в судове засідання не з'явилися. Від слідчого СВ ВП№5 ОРУП № 1 ГУНП в Одеській області Задніпряного Р.О. надійшла письмова заяву, згідно якої він просить розглянути клопотання за його відсутності, заперечував проти скасування арешту майна».

Нажаль, на сьогоднішній день, прокурор, як державний обвинувач в кримінальному процесі, чи слідчий в питаннях розгляду доцільності накладення чи збереження арешту на майно, можуть дозволити собі таку розкіш, як не фаховість, не підготовленість до процесу. Саме слідчий може дозволити собі не прийти в процес тому, що він «після доби», або просто не прийти, розуміючи що відповіді на незручні питання в нього немає.

Звісно, некоректно буде казати що саме всі слідчий вчиняють подібним способом, але нажаль практика є достатньо ганебною і підтверджує необхідність внесення суттєвих змін до діючого законодавства.

**Марагулова Софія Сергіївна,**  
*курсант 1-го курсу навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*  
**Науковий керівник:**  
**Біліченко Валерій Віталійович,**  
*старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

## **ЗАСТОСУВАННЯ ПРИСТРОЇВ ЕЛЕКТРОШОКОВОЇ ДІЇ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОBOB'ЯЗКІВ ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

В руслі сучасних євроінтеграційних процесів, які безпосередньо впливають на працівників правоохоронних органів, створюючи нові «рамки», що знаходять своє зовнішнє відображення у змінах до нормативно-правових актів, які регулюють діяльність, права та повноваження поліцейських. Міжнародна спільнота вимагає від правоохоронців дотримання принципу гуманності в своїй діяльності, дотримання основоположних прав і свобод закріплених як у вітчизняному законодавстві, так і у міжнародних договорах, підписантами якої виступила наша держава.

Буденним явищем у службовій діяльності працівників поліції є супротив затриманню (як в пасивній формі, так й в агресивній), напад під час реагування на факти правопорушень, захист громадян від насильницьких дій злочинців тощо. Чинним законодавством передбачені обставини при яких поліцейський уповноважений застосовувати фізичну силу, спеціальні засоби й вогнепальну зброю, але в розпал радикально-ліберальних змін в суспільстві кожна дія працівника поліції перебуває під пильним поглядом звичайних громадян, активістів, правоохоронних органів, котрі здійснюють нагляд за діяльністю Національної поліції України, а тому, кожна помилка до котрої вдається правоохоронець під час виконання службових обов'язків стає резонансом, який негативно відлунюється на репутації Національної поліції як основної інституції діяльність якої спрямована на охорону прав і свобод людини й громадянина. Пристрої електрошокової дії як поліцейський захід примусу та підстави його застосування зазначені в статті 45-ій Закону України «Про Національну поліцію», але існування цієї норми фактично має декларативний характер, через відсутність належного матеріального забезпечення органів Національної поліції електрошокові пристрої у територіальних підрозділах поліції

відсутні. Узагальнюючи практичний досвід та проаналізувавши міри можливої шкоди застосування спеціальних засобів, перелік яких визначено Законом України «Про Національну поліцію» можемо зазначити, що саме електрошокові пристрої є найбільш ефективними, враховуючи вимоги до поліцейського заходу, визначених статті 29 вищезгаданого закону, а саме враховуючи такі вимоги до поліцейського заходу як пропорційність та ефективність. На думку О.Фацевича застосування електрошокових пристроїв дозволяє ефективно припинити порушення із завданням порушнику меншої шкоди порівняно із застосуванням пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, або вогнепальної зброї [1].

Ці пристрої є значно безпечнішою альтернативою вогнепальної зброї, які здатні запобігти її застосуванню, як наслідок – врятоване життя та здоров'я правопорушника, поліцейських та оточуючих. Принцип дії електрошокових пристроїв заснований на багаторазовому і сильному скороченні м'язів в місці впливу. Це призводить до їх сильного виснаження, в результаті чого м'язи знерухомлюються, людина втрачає контроль над тілом і впадає в шоківий стан.

Можлива також повна втрата свідомості. Крім того, все це супроводжується сильним больовим ефектом [2]. Короткий заряд струму, котрий пронизує тіло правопорушника під час застосування електрошокового пристрою значно безпечніше ніж удари кийком, постріл пристрою для відстрілу патронів, не беручи до уваги найбільш суворий захід примусу - вогнепальну зброю.

Чинне законодавство, котре регламентує застосування спеціальних поліцейських засобів, в тому числі й електрошокових пристроїв, потребує вдосконалення й детального тлумачення для забезпечення безпеки всіх учасників буденних інцидентів, коли поліцейські вимушені застосовувати заходи для припинення правопорушень, підтримання публічної безпеки та громадського порядку. На жаль, Верховна Рада України не підтримала запропонований Міністерством внутрішніх справ України проєкт змін до Закону України «Про Національну поліцію», який розширював повноваження поліцейських щодо застосування електрошокових пристроїв. На нашу думку, внесення запропонованих МВС України змін до 45 статті цього закону змогли б стати впевненим кроком до гуманізації застосовуваних заходів примусу поліцейськими, забезпеченню належного рівня особистої безпеки поліцейських під час здійснення своєї службової діяльності та підвищенню рівня ефективності діяльності органів Національної поліції України.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Застосування поліцейськими електрошокових пристроїв: ВР рекомендують направити законопроект на доопрацювання. ЮРЛІГА. URL:



[https://jurliga.ligazakon.net/news/202312\\_zastosuvannya-poltseyskimi-elektroshokovikh-pristrov-vr-rekomenduyut-napraviti-zakonoproekt-na-dopratsyuvannya](https://jurliga.ligazakon.net/news/202312_zastosuvannya-poltseyskimi-elektroshokovikh-pristrov-vr-rekomenduyut-napraviti-zakonoproekt-na-dopratsyuvannya).

2. Тактико-спеціальна підготовка: навч. посіб. / [О.Г. Комісаров, А.О. Собакаръ, Е.Ю. Соболю, О.С. Юнін та ін.]; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро: ДДУВС, 2017. 277 с.

**Миргородська Дарина Миколаївна,**  
*курсант факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

**Науковий керівник:**

**Рижкова Світлана Анатоліївна,**  
*старший викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпропетровського університету внутрішніх справ*

## **ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Вже довгий час однією з найгостріших проблем для України залишається проблема пов'язана з вчиненням домашнього насильства. Нажаль, зазначена проблематика є актуальною, в тому числі в умовах воєнного стану.

Слід зазначити, що на сьогодні немає об'єктивної та достовірної інформації про масштаби цього цього антисоціального явища, оскільки в більшості випадків дане правопорушення по суті має латентний характер. Офіційна статистика не показує реального стану домашнього насильства через те, що більшість постраждалих не звертаються за допомогою до підрозділів Національної поліції України, та не шукають допомоги у центрах з надання допомоги. Окрім того, у зв'язку з воєнною агресією РФ, внутрішньо переміщені особи, які покинули свої домівки, де ведуться активні бойові дії, виїжджають в більш безпечні регіони нашої країни та стають жертвами домашнього насильства не звертаються до правоохоронних органів. В цьому контексті важлива роль відводиться дільничним офіцерам поліції, які в силу покладених завдань першими виявляють та реагують на зазначені випадки.

У листопаді 2011 р. Україна підписала Конвенцію Ради Європи про боротьбу з насильством щодо жінок та домашнім насильством, яке зобов'язує уряди країн, які її

підписали, вжити конкретних заходів для боротьби з усіма формами насильства щодо жінок[1].

В останні роки в Україні та Європейському Союзі спостерігається зростання рівня злочинності, пов'язаної зі скоєнням домашнього насильства. Домашнє насильство посягає на найважливіші права людини. Відповідно норм ст. 3 Конституції України, людина, її життя та здоров'я, честь та гідність, недоторканність та безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Затвердження та забезпечення права і свободи людини є головним обов'язком держави [2]. Тому важливим питанням є визначення шляхів удосконалення та протидії домашньому насильству, що сприятиме виконанню державою взятих в ній зобов'язань із забезпечення прав і свободи людини.

Протягом довгих років питання про домашнє насильства широко не висвітлювалися, фактично залишаючись проблемою самої сім'ї. Водночас домашнє насильство тягне за собою низку негативних наслідків. Серед найбільш очевидних наслідків можна назвати фізичні (тілесні ушкодження, шкоду здоров'ю) та психологічні (затяжний депресивний стан, розвиток психічних розладів та ін.) шкоди. Оскільки жертви домашнього насильства не завжди наважуються звернутися за допомогою, це нерідко призводить до того, що вони починають зловживати алкоголем та іншими психоактивними речовинами або наважуються на самогубство. Крім того, в дослідженнях відзначається той факт, що діти, що ростуть у сім'ях, де має місце насильство, можуть страждати від цілого ряду поведінкових та емоційних розладів, а пережиті у дитинстві досвід насильства є визнаним фактором подальшої залученості у відносини, пов'язані з насильством[3].

Довгий час проблема насильства в Україні не обговорювалася спеціальними дослідженнями соціологів, психологів і соціальних практиків. Нею займалися переважно криміналісти у разі вчинення тяжких злочинів, наприклад які здійснювались у сімейно-побутовій сфері. Важливим для боротьби із домашнім насильством є подолання проблеми безробіття та низького соціально-економічного регіонального розвитку. Безробіття та низьке матеріальне становище сім'ї наводять неможливість народження дитини через відсутність ресурсів для неї змісту та не сприяють розвитку почуття відповідального батьківства. Протидія домашньому насильству як об'єкт адміністративно-правового регулювання – це комплекс заходів впливу, що здійснюються суб'єктами владних повноважень, на які покладено обов'язок виявлення причин і умов, що сприяв вчиненню домашнього насильства, запобіганню насильству в сім'ї, попередженню, попередженню, ліквідації наслідків домашнього насильства та притягненню до відповідальності винних, що забезпечується на підставі адміністративного законодавства, спрямованого на регулювання громадського порядку відносини з сім'єю, мета забезпечення конституційного прав та законних інтересів людини і громадянина[4].

Таким чином, на підставі вищезазначеного, важливим у протидії домашньому насильству в Україні в тому числі в умовах воєнного стану є

систематичне висвітлення в засобах масової інформації спеціальних тематичних програм, із залученням представників Національної поліції, громадських організацій, які опікуються даними питаннями, психологів, представників центрів, які надають допомогу постраждалим – жертвам домашнього насильства. Важливими напрямками є забезпечення оперативності прибуття поліції на місце вчинення домашнього насильства. Належна взаємодія та координація всіх суб'єктів дотичних до вирішення зазначених проблем є важливим аспектом у запобіганні та протидії домашньому насильству.

### **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція) : Конвенція; Рада Європи від 11.05.2011 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/go/994\\_001-11](https://zakon.rada.gov.ua/go/994_001-11).

2. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

3. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2229-19>.

4. Левківський Б.К. Загальні проблеми юрисдикційного захисту осіб, постраждалих від насильства в сім'ї (домашнього насильства). Часопис Київського університету права. 2012. № 2. С. 171-174.

**Миргородська Каріна Миколаївна,**  
*курсант 1-го курсу навчально –  
наукового інституту права та  
підготовки фахівців для підрозділів  
Національної поліції  
Дніпропетровського державного  
університету внутрішніх справ*  
**Науковий керівник:**  
**Біліченко Валерій Віталійович,**  
*старший викладач кафедри тактико-  
спеціальної підготовки  
Дніпропетровського державного  
університету внутрішніх справ*

## **НОВОВВЕДЕННЯ В ЗАКОНОДАВЧІ АКТИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

24 лютого 2022 р. Президент Російської Федерації В. Путін оголосив про початок вторгнення в Україну. Ворожі війська щодня обстрілюють та знищують ключові об'єкти критично важливої інфраструктури в Україні здійснюють масові обстріли мирного населення з використанням артилерії, реактивних систем залпового вогню та балістичних ракет. Тому роль Національної поліції у забезпеченні внутрішньої безпеки держави в умовах воєнного стану відіграє суттєве значення.

Від початку повномасштабного вторгнення російських військ на територію України, лише за 13 днів загинуло 22 поліцейських, а 88 – зазнали тяжких поранень, 7 – зникли безвісті, 3 – взяті в полон [1].

Поліцейські продовжують посилено працювати в умовах війни – фіксують кримінальні правопорушення, несуть службу на блокпостах, проводять евакуацію населення, перевіряють документи, розшукують диверсантів, оглядають транспортні засоби, протидіють мародерству.

Слід наголосити на тому, що від ефективності роботи поліцейських в умовах воєнного стану вирішальною мірою залежить й безпосереднє забезпечення внутрішньої безпеки.

Варто зазначити, що згідно зі статтею 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» воєнним станом є особливий правовий режим, який вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у випадках збройної агресії чи загрози нападу; небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності. Окрім цього ця стаття передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям і органам місцевого самоврядування

повноважень, які необхідні для: відвернення загрози, відсічі збройної агресії і забезпечення національної безпеки; усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також зумовлене загрозою, тимчасове обмеження конституційних прав та свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії відповідних обмежень [3].

Для успішного виконання завдань, поставленими перед поліцейськими в умовах війни, їх обов'язки та права повинні відповідати найголовнішому принципу – нові обов'язки кореспондуються з новими правами. Доволі важливою виступає та обставина, що відповідне розширення компетенції поліцейських при введенні воєнного стану є в системі заходів примусу.

Тому депутатами України з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії режиму воєнного стану, було прийняте рішення про розширення меж повноважень Національної поліції в умовах воєнного стану Верховна Рада схвалила за основу та в цілому законопроект № 7147 про внесення змін до законів України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» та «Про Національну поліцію»[2], а також дозволила поліцейським офіційно застосовувати зброю проти російських військових без обмежень, окрім цього, було збільшено кількість підстав для зупинки транспортного засобу.

Відзначимо, що вищезазначений законопроект передбачає доповнення до Закону України «Про Національну поліцію» новими пунктами та наділив поліцейських повноваженнями, які є необхідними, як зазначається у пояснювальній записці, для виконання покладених на них завдань, у тому числі в умовах воєнного стану. Окрім того, пропонується дозволити зупиняти транспортний засіб, якщо наявна інформація, яка свідчить про те, що водій або пасажир відповідного транспортного засобу є особою, яка самовільно залишила місце для утримання військовополонених.

Під час воєнного стану поліцейські мають право застосовувати спеціальні засоби та вогнепальну зброю проти осіб, що приймають участь у збройній агресії проти України без врахування вимог та заборон чинного законодавства.

Врегульованими є також й питання стосовно взаємодії органів та підрозділів Національної поліції з державними органами, юридичними особами державної форми власності, органами місцевого самоврядування, у тому числі стосовно військовополонених, безпосереднє забезпечення конвоювання і утримання затриманих осіб, розмінування і допуску поліції до проведення спеціальних вибухотехнічних робіт. Доцільно зауважити, що передбачені законодавством зміни, окрім цього, спрямовані ще й на безпосереднє врегулювання питання збирання біометричних даних осіб, у тому числі шляхом дактилоскопіювання.

Щодо Дисциплінарного статуту Національної поліції України, то його було доповнено новим розділом, що містить у собі певні особливості проведення службового розслідування в період дії воєнного стану в Національній поліції.

Нові зміни передбачають, що службове розслідування за фактом порушення поліцейським службової дисципліни може проводитись як дисциплінарною комісією, так й однією особою, в тому числі безпосередньо уповноваженим керівником, що одноособово здійснює повноваження дисциплінарної комісії, які прямо передбачені Статутом. Окрім цього, виключно дисциплінарна комісія проводить розслідування додо заступників керівника Національної поліції або керівників територіальних органів Національної поліції.

Варто наголосити на тому, що службове розслідування повинно бути завершене протягом п'ятнадцяти календарних днів з дня його призначення уповноваженим керівником. Якщо існує потреба, то даний строк може бути продовжено керівником, що призначив відповідне службове розслідування, але не більш як на п'ятнадцять календарних днів. На час розслідування поліцейського може бути відсторонено.

Також поліцейський уповноважений відповідним правом оскаржити застосоване стосовно нього дисциплінарне стягнення. Для цього він повинен звернутись до адміністративного суду протягом п'ятнадцяти днів з дня його ознайомлення з наказом про притягнення до дисциплінарної відповідальності.

Отже, узагальнюючи усе вищевикладене, можемо зробити висновок про те, що роль Національної поліції у забезпеченні внутрішньої безпеки держави в умовах воєнного стану відіграє доволі важливе значення. Рішення та дії поліцейських повинні бути юридично грамотними, а також справедливими та законними. Адже Національна поліція України здійснює багатофункціональну діяльність від імені держави, роль та місце якої в механізмі забезпечення режиму воєнного стану полягає у безпосередній реалізації національних інтересів, таких як забезпечення захисту конституційних прав та свобод громадян, захист суспільства від тероризму, забезпечення соціальної стабільності суспільства та інших.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нацполіція: за 13 днів війни загинули 22 поліцейських, 88 поранені. *Новини. Події*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-politsia-vtraty/31742776.html>.
2. Про внесення змін до законів України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» та «Про Національну поліцію» з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії режиму воєнного стану: Закон України від 13.03.2022 р. № 7147. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.
3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 №389-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. №28. Ст. 250.

**Морозова Вікторія Юрїївна,**  
*курсант 4-го курсу навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для Національної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

**Науковий керівник:**

**Наточій Анатолій Дмитрович,**  
*старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

## **ПРОБЛЕМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ СПІВРОБІТНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

Однією з найбільш важливих та відповідальних напрямів підготовки поліцейських є питання застосування та використання вогнепальної зброї.

Екстремальні та напружені ситуації, з якими доводиться стикатися співробітникам поліції, вимагають негайної дії, як правило, в умовах жорстокого дефіциту часу, надаючи тим самим найсильніший вплив на поліцейських. Одним із видів екстремальних ситуацій, з якими стикаються поліцейські є ситуація застосування вогнепальної зброї.

Вогнева підготовка - це комплекс заходів, спрямований на вивчення поліцейським основ стрільби з вогнепальної зброї, правомірного її застосування (використання) та вдосконалення навичок безпечного поводження з нею, швидкісної та влучної стрільби по нерухомих і рухомих цілях, з різних положень, в обмежений час, в русі тощо [1].

Методика навчання різних видів стрільби з вогневої підготовки мають початковий етап і етап вдосконалення навичок. Перехід від одного етапу до іншого можливо тільки у тому разі, коли поліцейський почав досягати чималих успіхів в оволодінні зброєю попередньо. Відмінною особливістю початкового етапу є те, що при виконанні підготовчих вправ у поліцейських формуються базові навички у відпрацюванні елементів здійснення пострілу. У той же час частина стрільців потребує подолання психологічного бар'єру, що впливає на правильність їх дій (очікування пострілу, почуття страху перед бойовою зброєю, звук пострілу, віддача зброї після пострілу). Для покращення особистих навичок стрільця слід враховувати рівень стресостійкості, різний час для адаптації до стресових факторів, що виникають під час роботи з вогнепальною зброєю.

На даний час програма вогневої підготовки виконується в інтенсивному темпі, за нетривалий термін, і не враховує деякі моменти, необхідні для якіснішого засвоєння матеріалу знання матеріальної частини зброї, заходів безпеки під час поводження з нею, а також засвоєнню первинних навичок в практичному застосуванні вогнепальної зброї.

Через дефіцит часу засвоєння матеріалу тем більш детально відбувається наступне, що може з часом призвести до нестачі достатніх теоретичних знань у питаннях законності застосування та використання вогнепальної зброї у службовій діяльності. Усунення затримок при стрільбі, обслуговування зброї після служби та інше.

У сучасній практиці з'явився ряд прикмет, які витримали перевірку часом, що навички стрільця належним чином сформовані значною мірою, і це дозволяє перейти до етапу удосконалення навичок. До них зокрема відносяться: правильне усвідомлення власних помилок, здібностей аналізу своєї стрільби та дії інших стрільців; уміння керувати своїми діями в межах часових обмежень.

Практика діяльності поліцейських показує те, що під час виконання службових завдань застосування вогнепальної зброї здійснюється безпосередньо в русі або відразу після певних переміщень тіла стрілка (біг, стрибки, падіння). Відповідно до цього, навички які були сформовані раніше в яких закріплено чіткі дії, яким є сам постріл, приєднується більш складні по виконанню завдання. Сама складність полягає в тому, що рухова система стрілка повинна миттєво перебудовуватись зі статичного положення в динамічне, при цьому треба забезпечити успішне досягнення мети. Для виконання таких завдань не малу роль відіграє також і фізична підготовка поліцейського.

При достатньому рівні відпрацювання рухів вважається, що сформовані образи знаходяться у підсвідомості людини і відображені в ньому як окремими компонентами, так і у вигляді цілісної дії [2]. У цей час відбувається саме доведення до автоматизму рухових навичок.

Стрілку який тільки проходить навчання не слід поспішати при відпрацюванню пострілу під час руху або безпосередньо одразу після переміщення, в такій ситуації поліцейському варто уважно слухати та виконувати команди керівника стрільб і намагатися самостійно визначити, з яких елементів складається зазначена дія та уявляти як він самостійно виконуватиме поетапне приміщення, для вдосконалення та підготовки в подальшій самостійній службовій діяльності.

Отже, вогнева підготовка поліцейських є одна з найважливіших складових підготовки для подальших виконань завдань. З метою формування професійних якостей поліцейського постійно потрібно вдосконалювати свої знання, не тільки навички використання вогнепальної зброї, але і нормативну частину та заходи безпеки поводження з нею.



## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України: наказ МВС від 26.01.2016 № 50. Офіційний вісник України. 2016. № 22. Ст. 861.

2. Физиология человека. Общая. Спортивная. Возрастная. Солодков А.С., Сологуб Е.Б. 2-е изд., испр. и доп. М.: 2005. 528 с.

**Набоченко Дмитро Юрійович,**  
*здобувач факультету історії, бізнес-освіти та права*

*Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*

**Науковий керівник:**

**Окопник Олена Миколаївна,**

*доцент кафедри права та*

*правоохоронної діяльності*

*Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені*

*Володимира Винниченка, кандидат*

*юридичних наук, доцент*

## ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Запобігання корупції в діяльності Національної поліції є досить складною й багатогранною проблематикою. Адже антикорупційні механізми в Україні мають низку відповідних базових рівнів, які у свою чергу охоплюють значну кількість більш дрібних ланок, спрямованих на реалізацію завдань держави з ефективного та дієвого попередження, запобігання, припинення корупційних та інших подібних правопорушень, а також притягнення винних осіб до юридичної відповідальності.

У широкому розумінні адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією – це безпосередньо винна, протиправна поведінки особи, яка посягає на встановлений порядок управління і за яку адміністративним законодавством передбачено відповідальність. У вузькому розумінні – корисливе діяння службової посадової особи органу публічної влади з метою отримання неправомірної вигоди. Вказаний вид проступків характеризується певними суттєвими ознаками: суспільна шкідливість, яка полягає у заподіянні або загрозі заподіяння шкоди безпеці держави; чинення дій або бездіяльність, з корисливими цілями, а саме отримання

неправомірної вигоди як майнового так і немайнового характеру; порушення вимог нормативно-правових актів, визначаючих коло прав та обов'язків особи на відповідній посаді; факт діяння, пов'язаний з використанням службових повноважень та пов'язаних з цим можливостей, авторитету займаної посади, які не пов'язані з виконанням особою своїх посадових обов'язків, що безпосередньо пов'язано із фактом зловживання; суб'єктивна сторона – прямий умисел: дія або бездіяльність посадової особи спрямовані на отримання благ, вчинена умисно, при цьому особа, яка вчинила це правопорушення, усвідомлювала протиправний характер своїх вчинків [1, с. 178-179].

Корупція в діяльності Національної поліції України – це сукупність адміністративних, нормативно-правових, організаційних, фінансових, кадрових та інших причин і чинників у поліцейській діяльності, які сприяють створенню або розвитку обставин і ситуацій, що уможливають вчинення працівниками поліції корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією.

У діяльності Національної поліції небезпека вчинення корупційних проступків може бути пов'язана з багатьма чинниками, серед яких нормативно-правові – недосконалість, нечіткість правових приписів, що регламентують поліцейську діяльність; адміністративні – наявність нераціональних і надмірно широких дискреційних повноважень; непрофесійність та недобросовісність посадових осіб органів (підрозділів) поліції; безконтрольність підлеглих з боку керівництва; видача необґрунтованих організаційно-розпорядчих документів тощо; кадрові – неякісний відбір кандидатів на посади в поліцію; надання неправомірної переваги при просуванні по службі тощо; фінансові – нецільове та нераціональне використання бюджетних коштів, а також низка інших аспектів порушення функціонування фінансових механізмів. Наведений перелік відповідних чинників є досить неповним, які охоплюють різні ланки службової та професійної діяльності працівників поліції.

Особливого значення у ході удосконалення адміністративно-правових засад запобігання корупції в органах Національної поліції два останніх десятиліття відіграє здійснення інтеграції України до Європейського Союзу (далі – ЄС) у політичній, правовій, економічній, культурній та інших сферах, що відображено у преамбулі Конституції України та розписано в Угоді про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 (далі – Угода про асоціацію). Цілями асоціації визначено: сприяти зближенню, ґрунтуючись на спільних цінностях і тісних привілейованих зв'язках, а також поглиблюючи зв'язок України з політикою ЄС; забезпечити необхідні рамки для посиленого політичного діалогу в усіх сферах, які становлять взаємний інтерес; сприяти, зберігати й зміцнювати мир та стабільність у регіональному та міжнародному вимірах відповідно до принципів Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН); запровадити умови для посилених економічних та торговельних відносин; посилювати співробітництво у сфері юстиції, свободи та безпеки з метою забезпечення

верховенства права та поваги до прав людини; запровадити умови для дедалі тіснішого співробітництва в інших сферах, які становлять інтерес [2].

На Міністерство внутрішніх справ (далі – МВС) України покладено виконання завдань розділу III Угоди про асоціацію «Юстиція, свобода та безпека», частково розділу II «Політичний діалог та реформи, політична асоціація, співробітництво та конвергенція у сфері зовнішньої та безпекової політики», та окремі завдання у межах секторальної інтеграції у сферах навколишнього середовища, транспорту, транскордонного та регіонального співробітництва. МВС України подає щокварталу до 10 числа наступного місяця Кабінетові Міністрів України інформацію про стан виконання планів заходів для проведення Урядовим офісом з питань європейської інтеграції моніторингу ефективності його виконання та підготовки відповідних пропозицій

Він готується за формою, що складається з таких компонентів: переліку заходів у рамках кожного завдання, здійснених за звітний період, у тому числі щодо виконання рішень двосторонніх органів, утворених відповідно до угоди; інформації стосовно прогресу у виконанні індикаторів за звітний період; інформації про результати співпраці з партнерами з ЄС та іншими міжнародними партнерами в разі отримання фінансової та/або технічної допомоги для імплементації плану заходів; пропозицій щодо оновлення плану заходів у разі потреби [3] .

На сьогодні існують вкрай важливі європейські ініціативи, оскільки корупція залишається широко розповсюдженим явищем в Україні і є перешкодою для її демократичного та економічного розвитку. З огляду на це, Данія та Європейський Союз націлені допомогти у її подоланні через реалізацію Антикорупційної ініціативи ЄС в Україні (EUACI), що передбачає покращення антикорупційної політики, яка має у кінцевому рахунку зменшити рівень корупції в країні загалом, в МВС зокрема. Основні компоненти проекту ЄС в боротьбі з корупцією в Україні є такі: посилення операційної та політико- правової спроможності державних органів, що відповідають за запобігання та боротьбу з корупцією; зміцнення спроможності публічної влади у контролі над процесом реформування і можливості контролювати законотворчість у цій сфері та покращувати правову базу; розширення можливостей для громадянського суспільства та ЗМІ у цій сфері [4]. Відповідне фінансування заходів здійснюється у рамках Угоди між Урядом України та Європейською Комісією про фінансування заходу «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні - фаза II» від 08.07.2019.

У сучасних умовах найбільш раціональним виглядає визначення двох головних напрямів удосконалення адміністративно-правових засад запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України, серед яких зовнішній та внутрішній вектори. Перший із них стосується повного та вчасного виконання міжнародно-правових зобов'язань України як учасниці низки міжнародних організацій (ООН, Рада Європи), а також реалізації підписаних договорів і виконання рекомендацій світового співтовариства в питаннях

запобігання та протидії корупції в сфері публічного управління та безпосередньо в системі поліції. Внутрішній напрям розвитку адміністративно-правових засад запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України доповнює, покращує та направляє у конкретне русло міжнародні юридичні приписи, коли вони з декларативного рівня переходять в якісно нову ефективну та оптимізовану площину. До цього додається необхідність усунення правових прогалин, неточностей та застарілих норм, а також охоплюється підвищення дієвості окремих важливих складованих елементів адміністративно-правового механізму зменшення корупційних ризиків у поліцейській діяльності.

Внутрішній (національний) вектор розвитку адміністративно-правових засад запобігання корупції в діяльності Національної поліції України стосується головних питань удосконалення чинного законодавства у цій сфері. На сьогодні існує низка пропозицій з покращення означеної проблематики, однак, більшість із них не спроможні системно розв'язати складну проблематику боротьби з корупцією [5; 6], зокрема з огляду на свою фрагментарність, повторність та дублювання основних положень.

Також при зовнішньому ризику, мова йде про недосконалість загальної системи організації діяльності правоохоронних органів, що зумовлює обставини для ймовірного вчинення корупційних правопорушень. Внутрішні ризики пов'язані з відомчою специфікою забезпечення організації діяльності Національної поліції України, коли працівники поліції потрапляють до ситуації, за якої недобросовісні працівники мають значно більші можливості для реалізації своїх індивідуальних цілях у корисливих цілях на протипагу державним інтересам. Водночас виникають обставини, за яких добросовісні працівники постійно провокуються ситуаціями, пов'язаними зі спрощеною можливістю реалізації корупційних проявів.

Вважаємо, що керівництву Національної поліції України, варто зосередитися на тих ключових аспектах, які вже напрацьовані у межах антикорупційних програм Національної поліції України, але не реалізовані за певних обставин. Насамперед, Звіт за результатами оцінки корупційних ризиків у її діяльності [7], підготовлений згідно з вимогами Антикорупційної програми на 2019-2021 рр., затверджений наказом Національної поліції України від 20.03.2019 № 246. За результатом проведеного ґрунтовного аналізу документу викреслено найважливіші моменти з розвитку адміністративно-правового законодавства щодо запобігання корупційним проявам у системі поліції. Але не зважаючи на зроблені заходи, прояви корупції все ще існують в даних правоохоронних органах.

## **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Клок О. В. Протидія корупційним правопорушенням засобами адміністративного права: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2015. 214 с.

2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984\\_011#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text).

3. Питання проведення планування, моніторингу та оцінки результативності виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони: Постанова Кабінету Міністрів України від 31.05.2017 р. № 447. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447-2017-п#Text>.

4. Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні (EUACI). URL: <https://euaci.eu/ua/who-we-are/about-programme>.

5. Звіт про стан протидії корупції за 2020 рік за формою № 1–КОР. Портал МВС України. Статистика. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/activity/statistika>.

6. Презентація результатів дослідження «Корупція в Україні 2020: розуміння, сприйняття, поширеність»: результати соціологічного опитування (м. Київ, 15 трав. 2020 р.) / Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні (EUACI), НАЗК. URL: <https://euaci.eu/ua/news/prezentaciya-doslidzhennya-korupciya-v-ua-2020>.

7. Звіт за результатами оцінки корупційних ризиків у діяльності Національної поліції України, затверджений наказом Національної поліції України від 20.03.2019 р. № 246. URL: <http://patrol.police.gov.ua/prevent/h3-antikoruptsijni-programy-npu-otsinka-koruptsijnyh-ryzykiv-u-diyalnosti-npu-h3-br/>.

**Ободець Євгенія Андріївна,**  
*курсант 3-го курсу факультету № 1*  
*Криворізького навчально-наукового*  
*інституту Донецького державного*  
*університету внутрішніх справ*  
**Науковий керівник:**  
**Удалова Неждана Михайлівна,**  
*викладач кафедри правоохоронної*  
*діяльності та поліцейстики*  
*Криворізького навчально-наукового*  
*інституту Донецького державного*  
*університету внутрішніх справ,*  
*старший лейтенант поліції*

## **ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ. ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДРОЗДІЛІВ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Після вторгнення російської федерації на територію України, ворог замахнувся на майбутнє Української держави, її генетичний фонд, а саме дітей. Сотні загиблих дітей у Бучі, Маріуполі, Харкові, та інших містах. Тисячі покалічених, згвалтованих та позбавлених батьківської опіки.

Діти, що зростають в умовах воєнного стану повинні мати особливий захист. У світі існують міжнародні документи і домовленості, за якими учасники війни мають прагнути завдати якомога меншої шкоди цивільному населенню, а особливо дітям. Російські війська порушують цілу низку базових прав дитини, визначених в однойменній Конвенції ООН. У переліку базових прав є окрема стаття 38 про те, що: « Держави-учасниці зобов'язані вживати всіх можливих заходів з метою забезпечення захисту дітей, яких торкається збройний конфлікт, та догляду за ними» [1].

Захист прав дитини регламентується окремими міжнародно-правовими актами, а саме: Конвенція ООН про права дитини (1989), Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах (2000, ратифікований Україною у 2004 році), Женевські конвенції про захист жертв війни (1949), Додаткові протоколи до Женевських конвенцій (1977)[2].

Однак, навіть існування численних міжнародно-правових норм, не гарантують повне дотримання прав дітей, вони продовжують порушуватися у всьому світі, тому національне законодавство є важливою частиною правової системи, покликаної захистити дітей в зонах воєнного конфлікту.

Основний закон в Україні, що регулює ситуацію з дітьми в умовах збройних конфліктів – Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001. Згідно якого,

дитиною, постраждалою внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, вважається «дитина, яка внаслідок воєнних дій чи збройного конфлікту отримала поранення, контузію, каліцтво, зазнала фізичного, сексуального, психологічного насильства, була викрадена або незаконно вивезена за межі України, залучалася до участі у військових формуваннях або незаконно утримувалася, у тому числі в полоні». Держава зобов'язана вживати всіх необхідних заходів для забезпечення захисту цих дітей, догляду за ними та возз'єднання їх із членами сім'ї (зокрема розшук, звільнення з полону, повернення в Україну дітей, незаконно вивезених за кордон) [4].

Діяльність органів Національної поліції щодо забезпечення прав і свобод дітей завжди залишається головним серед інших напрямів діяльності, оскільки неповнолітні є найбільш незахищеною групою населення. Таким чином, саме органи Національної поліції є основним суб'єктом, на який покладається обов'язок щодо здійснення профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню дітьми та щодо них кримінальних і адміністративних правопорушень, виявлення причин і умов, які цьому сприяють, ужиття в межах своєї компетенції заходів для їх усунення [5].

Як наголошує заступниця міністра внутрішніх справ України - **Катерина Павліченко**, що за час воєнного стану в Україні до органів Національної поліції України надійшло близько 1800 звернень щодо майже двох тисяч безвісти зниклих дітей, і більшість із них була знайдена. Вона також повідомила, що є інформація про те, що щонайменше 234 тисячі дітей було примусово вивезено з України. "Ми розуміємо, що для таких дітей, зокрема, дітей-сиріт, існує реальна загроза подальшого незаконного усиновлення на території росії, оминаючи законодавчо затверджену в Україні процедуру міжнародного усиновлення. Тому це питання також наразі знаходиться у фокусі держави" – уточнила Катерина Павліченко [6].

Оскільки діти є найбільш вразливою категорією населення, для МВС і для підрозділів системи міністерства наразі пріоритетне завдання - вберегти і врятувати їх від страшних наслідків війни, а саме: переміщення, евакуація дітей. У такий тяжкий час поліцейські не лише підтримують публічну безпеку та порядок, а й допомагають тим, хто цього потребує особливо. Ювенальні поліцейські з перших днів війни увагу приділяють дітям, яким у воєнних реаліях вкрай потрібна емоційна підтримка дорослих та впевненість у безпеці. Окрім психологічної допомоги, поліцейські виконують свої обов'язки щодо підтримання прав дітей, та розслідування злочинів що скоїла держава-терорист проти цивільного населення ( в тому числі дітей).

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конвенція ООН «Про права дитини». URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_021#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text).

2. War Childhood Museum Ukraine. Діти та збройні конфлікти. Нормативно-правова база. URL: <https://warchildhood.org/ua/children-and-armed-conflict-legal-framework/>.

3. Офіс Генерального Прокурора. Щодо статистики воєнних злочинів проти дітей. URL: [https://m.facebook.com/story.php?story\\_fbid=pfbid0LXX7gVy3MKRnHo3KW5RN4JDzmb5pJLfczLeAxkJtmDEKwpzZjzP44jy7A3aRihxgl&id=100064585280174](https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid0LXX7gVy3MKRnHo3KW5RN4JDzmb5pJLfczLeAxkJtmDEKwpzZjzP44jy7A3aRihxgl&id=100064585280174).

4. Про охорону дитинства Закон України від 26.04.2001 № 2402-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2001. № 30. Ст. 142 .

5. Організація діяльності підрозділів ювенальної превенції : навч. посіб. / за заг. ред. О. І. Безпалової ; [О. І. Безпалова, Г. В. Джагу- пов, В. С. Макаренко та ін. ; передм. О. І. Безпалової] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 204 с.

6. Укрінформ. Брифінг на тему: «Захист прав дітей під час війни: протидія насильству». URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3496685-zahist-prav-ditej-pid-cas-vijni-protidia-nasilstvu.htm>.

**Орлов Владислав Ігорович,**

*курсант 1-го курсу навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

**Науковий керівник:**

**Біліченко Валерій Віталійович,**

*старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

## **ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕНЬ В СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬСЯ ПАТРУЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ В СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ**

Велику частину в роботі патрульної поліції займає провадження в справах про адміністративні правопорушення в сфері безпеки дорожнього руху. На мою думку це пояснюється тим, що порушення правил дорожнього руху є найпоширенішим адміністративним правопорушенням.



Правозастосовча практика показує недоцільність окремих процесуальних норм, які в свою чергу визначають порядок за допомогою якого виноситься провадження в справах про адміністративні правопорушення в сфері безпеки дорожнього руху, що в свою чергу призводить до закриття справи спираючись на підстави, які визначені у статті 247 КУпАП.[1]

Мета дослідження – визначення провадження в справах про адміністративні правопорушення в сфері безпеки дорожнього руху, також розгляд повноважень які входять до патрульної поліції, а також прав та обов'язків учасників дорожнього руху.

В першу чергу хотілося б зазначити, що в адміністративно-правовій літературі відсутній єдиний підхід до визначення провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Існує досить багато версій першої стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення. Серед них привертають до себе увагу такі як первинні процесуальні дії, адміністративне розслідування, порушення справи про адміністративне правопорушення.

Я схильюсь до повної назви першої стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення - це порушення справи про адміністративне правопорушення та адміністративне розслідування. Хочу пояснити це тим, що на цій стадії встановлюються фактичні дані правопорушення також в ній збираються докази.

Дана стадія завершується складанням протоколу про адміністративне правопорушення. Під час виявлення правопорушень в сфері безпеки дорожнього руху патрульний поліцейський перш за все повинен вжити заходів щодо його припинення. В даному випадку вживається зупинення транспортного засобу, що є одним із поліцейських заходів. Підстави та порядок здійснення даного поліцейського заходу наявні в статті 35 Закону України «Про Національну поліцію».[2]

Водій повинен на вимогу патрульного поліцейського пройти огляд з метою встановлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, ця процедура проводиться на місці зупинки транспортного засобу за допомогою спеціальних технічних засобів поліцейський здійснює перевірку у присутності двох свідків або в лікарні у присутності лікаря. Під час виконання дій які я зазначив вище поліцейський повинен встановити особу правопорушника та з'ясувати його причетність до адміністративного правопорушення. При цьому визначається конкретна частина відповідної статті КУпАП, за допомогою якої визначається відповідальність за правопорушення. Після цього поліцейський повинен віддати копію протоколу про адміністративне правопорушення особі, яка підозрюється у вчиненні адміністративного правопорушення. Оригінал протоколу залишається у патрульних поліцейських для подальшої подачі його до суду. Другу стадію – розгляд відповідної справи про адміністративне правопорушення та винесення постанови в справі про адміністративне правопорушення патрульні

поліцейські здійснюють тільки при провадженні за порушенням, їх розгляд віднесено до компетенції Національної поліції відповідно до статті 222 КУпАП.[3]

Дана стадія на мою думку потребує особливої уваги, адже всі правопорушення в сфері безпеки дорожнього руху, розгляд яких віднесено до компетенції патрульної поліції відповідно до статті 258 КУпАП розглядається в спрощеному порядку, без складання протоколу про адміністративне правопорушення. Спираючись на це патрульні поліцейські дуже часто помилково вважають, що в справах про адміністративні правопорушення, які розглядаються в спрощеному порядку взагалі відсутній розгляд справи про адміністративне правопорушення і таким чином друга стадія зводиться відразу до винесення постанови в справі про адміністративне правопорушення.

Отже я вище згадував про характеристику проваджень в справах про адміністративні правопорушення, що здійснюються патрульною поліцією в сфері безпеки дорожнього руху. Також визначив особливості діяльності патрульної поліції у двох стадіях, а також встановив недоліки окремих норм законодавства, що регламентує таку діяльність та надано пропозиції щодо його вдосконалення.

## **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984 1984 р. № 51. Ст. 1122.

2. Про затвердження Інструкції про виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції : наказ МВС України та МОЗ України від 09.11.2015 № 1452/735. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1413-15>.

3. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 276 Кодексу України про адміністративні правопорушення від 26 травня 2015 року № 5-рп/2015 (Справа № 1-11/2015). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-15>.

**Пащенко Олександр Іванович,**  
*курсант факультету підготовки  
фахівців для підрозділів кримінальної  
поліції Дніпропетровського  
державного університету  
внутрішніх справ*

**Рижкова Світлана Анатоліївна**  
*старший викладач кафедри  
адміністративного права процесу та  
адміністративної діяльності  
Дніпропетровського державного  
університету внутрішніх справ*

## **ЗАХИСТ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ ОРГАНАМИ ТА ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Сталося так, що у глобалізованому світі ХХІ століття, коли пам'ять про дві криваві світові війни ще жива, стала можливою агресія небачених із 1939 року масштабів.

Президент Російської Федерації 24 лютого 2022 року оголосив війну Україні і розпочав масштабне вторгнення. У зв'язку з цим, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, в Україні введено воєнний стан із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року[1], адже загрожує небезпека державній незалежності та територіальній цілісності України.

Верховна Рада оптимізувала діяльність Національної поліції та визначила для неї додаткові повноваження в умовах воєнного стану в Україні.

Були внесені зміни до декількох статей закону "Про Національну поліцію"[2]. Завдяки цим змінам є забезпечення ефективної діяльності поліції та виконання нею завдань в умовах воєнного стану. Серед додаткових повноважень поліцейських: -за письмовим запитом безоплатно одержує від державних органів, органів місцевого самоврядування, юридичних осіб державної форми власності інформацію, необхідну для виконання завдань і повноважень поліції, зокрема про військовополонених; - конвоювання осіб, затриманих за підозрою в учиненні кримінального правопорушення, узятих під варту, обвинувачених або засуджених до позбавлення волі, а також охорона їх у залі суду; -може утримувати в ізоляторах тимчасового тримання осіб, затриманих за вчинення кримінальних або адміністративних правопорушень, осіб, щодо яких як запобіжний захід застосовано тримання під вартою, осіб, підданих адміністративному арешту, а також обвинувачених і засуджених; -оперативне розмінування: виявлення, знешкодження та знищення вибухонебезпечних предметів; -техніко-криміналістичне забезпечення огляду місця

події, у тому числі пов'язаної з пожежами, та спеціальні вибухотехнічні роботи за фактами скоєння вибухів, надходження повідомлень про виявлення підозрілих вибухонебезпечних предметів, загрозу вибуху; -представництво та виконання зобов'язань України в Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерполі; - співробітництво з Європейським поліцейським офісом (Європол); -збір біометричних даних осіб, у тому числі шляхом дактилоскопіювання.

Закон також передбачає, що на час воєнного стану атестування поліцейських не проводиться. Поліцейські призовного віку на весь період їх служби в поліції отримують відстрочку від призову. Також під час воєнного стану поліцейським гарантується безоплатне медичне забезпечення в закладах охорони здоров'я будь-якої форми власності.

Під час війни Національна поліція продовжує працювати в посиленому режимі – забезпечують діяльність блокпостів, проводять евакуацію населення, перевіряють документи та транспортні засоби, проводять в тому числі розвідувальну роботу по виявленню диверсійних груп, також протидіють мародерству, протидіють фактам порушення комендантської години, тощо.

Важливим в цьому контексті відводиться інформаційно-комунікативній складовій (зворотньому зв'язку). Наприклад, поліція Львівщини створила чат бот (@Lviv102\_bot)[3] для надсилання повідомлень про підозрілих осіб, які з'явилися на території поліцейської дільниці (місцевості) та поведуться підозріло; про можливу диверсійну та підривну роботу; інформація про осіб, які можуть бути причетні до збору інформації на користь агресора - (фотографують або знімають на відео об'єкти цивільної інфраструктури; збирають інформацію про розташування стратегічних об'єктів, їх фотографують, а також збирають інформацію про переміщення української військової техніки; людей, які у соціальних мережах чи розмові висловлюють відданість ворогові); повідомлення та виявлені так звані «мітки», які з'являються на дорогах, дахах і стінах нанесені різнокольоровою фарбою.

Важливим в контексті захисту прав та свобод людини органами та підрозділами Національної поліції в умовах воєнного стану є взаємодія з іншими суб'єктами дотичними до вирішення зазначених завдань, а саме спільна діяльність з Національною гвардією України, бійцями територіальної оборони та представниками громадських формувань у посиленому режимі здійснюють патрулювання вулиць, а також несуть службу на блокпостах.

Україна у важкій кривавій війні стає ключовим фактором творення світлого майбутнього людства, стоїть на захисті прав та свобод людини та громадянина та майбутнього без воєн.

## **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1 Про введення воєнного стану в Україні: Указ президента України №64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.

2. Про внесення змін до законів України "Про Національну поліцію" та "Про Дисциплінарний статут Національної поліції України" з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 2123-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2123-20#Text>.

3 Поліцейські Львівщини працюють в посиленому режимі: резервні номери телефонів для громадян. URL: <https://old.loda.gov.ua/news?id=67206>.

**Попович Єлизавета Андріївна,**  
*курсант 1-го курсу факультету № 1  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ*

**Науковий керівник:**

**Мердова Ольга Миколаївна,**  
*завідувач кафедри адміністративно-  
правових дисциплін факультету № 2  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ,  
кандидат юридичних наук, доцент*

## **ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗМІЦНЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ТА НАСЕЛЕННЯ НА ЗАСАДАХ ПАРТНЕРСТВА**

З урахуванням сучасних реалій процеси реформування та реорганізації як структури держави, так і правових актів відбуваються в умовах збройної агресії та протистояння протилежним соціально-правовим та політичним течіям. За повної недовіри до правоохоронної системи України, яка сформувалася за час існування пострадянської міліції, було ухвалено рішення про радикальне реформування правоохоронної системи. На нашу думку в реформуванні правоохоронної системи пріоритетні роль повинно відігравати саме реформування органів внутрішніх справ, зокрема Національної поліції України. Одним з питань постає соціальна спрямованість Національної поліції, а саме взаємодія з населенням на засадах партнерства.

Сьогодні Національна поліція – це ключовий атрибут будь-якої розвинутої держави світу. У кожного народу, який створив свою державу виникає проблема у створенні особливого апарату, на який буде покладена функція з охорони громадськості та боротьби зі злочинністю.

Розглядаючи питання взаємодії Національної поліції України з населенням на засадах партнерства, необхідно визначити нормативне законодавче підґрунтя його функціонування. Так, 7 листопада 2015 року, набрав чинності закон України «Про

Національну поліцію», у якому визначено, що - Національна поліція України (поліція) - це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [1, зу про нпу]. Необхідність дотримання поліцією принципу взаємодії та співпраці викладена також і у відомчих нормативних актах МВС та Національної поліції України. Так, Положення про патрульну службу МВС, затверджене Наказом МВС України від 2 липня 2015 року № 796 закріплює, що працівники патрульної поліції повинні діяти у співпраці та взаємодії з населенням і громадськими організаціями з метою запобігання правопорушенням, забезпечення безпеки, зниження рівня злочинності, а також установа довірчих відносин між поліцією і населенням. Текст цього документа також містить положення про те, що діяльність патрульної поліції здійснюється на засадах партнерства з фізичними та юридичними особами та організаціями з метою вирішення проблем і підвищення довіри до поліції [2 положення про патрульну службу].

В основі роботи поліції з громадськістю лежить не тільки вирішення проблем у співпраці з партнерами, а й з'ясування думки суспільства. Методи роботи з громадськістю використовуються в усьому світі, але тлумачення поняття «Community Policing» у багатьох країнах різняться.

Розглядаючи принципи діяльності поліції, які викладені у другому розділі Закону про Національну поліцію, можна знайти принцип, який який реалізує проблему взаємодії Національної поліції з населенням. Так, у ст. 11 Закону України про Національну поліцію визначено - «діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб.» Також частина 3 цієї статті визначає, що рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції, а сама оцінка рівня довіри населення до поліції проводиться незалежними соціологічними службами в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України [1].

Національна поліція взаємодіє з громадськістю шляхом підготовки та виконання спільних проектів, програм та заходів для задоволення потреб населення та покращення ефективності виконання Національною поліцією покладених на неї завдань. Співпраця між Національною поліцією та громадськістю спрямована на виявлення та усунення проблем, пов'язаних із здійснення поліцейської діяльності, і сприяння застосуванню сучасних методів для підвищення результативності та ефективності здійснення такої діяльності. Національна поліція надає підтримку програмам правового виховання, пропагує правові знання в освітніх установах, засобах масової інформації та у видавничій діяльності [3, с.154].

Стратегія «партнерство заради спокою» розрахована на усвідомлення поліцейськими необхідності налагодження взаємодії з населенням, ґрунтованої на двох пріоритетах: консультації – вивчення думки населення з метою подальшої

оцінки ефективності поліцейської діяльності, обов'язкове урахування потреб територіальних громад; співробітництва - співпраця заради досягнення спільних цілей з досягнення порядку в країні.

Загальне визначення ідеї партнерства поліції з громадськістю можна визначити так – це усвідомлення поліцією необхідності урахування думки й побажань громадськості у визначенні та оцінюванні своєї роботи, співпраця з населенням з метою виявлення й вирішення місцевих проблем, яка має бути орієнтована на превенцію правопорушень [4, с. 603].

Безсумнівно, однією з найважливіших якостей підвищення ефективності комунікативного процесу є вміння слухати інших. Не просто слухати, а уважно слухати до кінця свого співрозмовника, тобто виявляти інтерес до того, що він каже, виявляти до нього повагу. Це значно спрощує подальше спілкування та встановлює психологічний контакт із співрозмовником, позитивно побудований для зняття психологічного напруження, зазвичай неминучого на початковому етапі спілкування. Людина, яка звертається до поліцейського, очікує, що вона уважно вислухає, розбереться в ситуації і допоможе з її проблемою [3; с. 179]. Саме в цьому проявляється довіра до поліцейських.

Виходячи з вищевикладеного, приходимо до висновку, що реалізація принципу взаємодії поліції з населенням на засадах партнерства є досить актуальним. Зокрема виникає необхідність в більш детальному визначенні на законодавчому рівні принципу взаємодії поліції з населенням на засадах партнерства. Також існує необхідність у проведенні відповідних тренінгів для поліцейських для покращення рівня комунікації з населенням.

## **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII із змінами і доп. Відомості Верховної Ради. 2015. № 40-41. Ст. 379.
2. Положення про патрульну службу МВС: наказ МВС України від 02 липня 2015р. № 796.
3. Дячук О. В. Правові засади партнерських відносин між поліцією та населенням. Порівняльно-аналітичне право. 2015. № 3. С. 153-156.
4. Проневич О.В. Німецька та Польська моделі партнерської взаємодії поліції та населення на локальному рівні. Форум права. 2011. №4. С. 600-606.
5. Михайлова Ю. О. Організація ефективної комунікації як ключового елементу підвищення авторитету працівників поліції та налагодження взаємодії з населенням. Форум права. 2015. №1. С. 178-181.

**Постол Олена Ігорівна,**  
*аспірант Донецького державного  
університету внутрішніх справ*

## **ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЛУЧЕННЯ ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ У КРИВДНИКІВ**

В умовах війни значна кількість зброї, як зареєстрованої, так і не зареєстрованої, яка сьогодні наявна в українців, посилює ризики летальних випадків домашнього насильства. Так, в умовах війни непоодинокими є випадки вбивств, які вчиняються в родинному колі.

Відповідно до п.7 ч.1 ст. 10 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» до повноважень уповноважених підрозділів органів Національної поліції України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству належить анулювання дозволів на право придбання, зберігання, носіння зброї та боєприпасів їх власникам у разі вчинення ними домашнього насильства, а також вилучення зброї та боєприпасів у порядку, визначеному законодавством [1].

Порядок анулювання відповідних дозволів, а також вилучення зброї та боєприпасів до неї визначений наказом МВС України від 21 серпня 1998 року № 622. Так, відповідно до органи поліції не мають права давати згоду керівникам підприємств, установ, організацій та суб'єктам господарювання на укладення трудових договорів на виконання таких робіт, а також видавати дозволи на придбання, зберігання та носіння вогнепальної зброї та бойових припасів до неї, пневматичної чи холодної зброї, пристроїв та патронів до них громадянам, а також проводити їх перереєстрацію в разі наявності даних про систематичне (два чи більше разів) вчинення домашнього насильства, що підтверджується документально [2].

Однак, особливо в умовах воєнного стану, важливо забезпечити своєчасне вилучення зброї та боєприпасів у кривдників. На сьогодні одразу після виявлення та підтвердження факту вчинення домашнього насильства вилучити зброю та боєприпаси у кривдника можна у випадку, якщо у нього відсутні відповідні дозвільні документи на них. Крім того, нещодавно були внесені відповідні зміни до Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад, згідно з якими до повноважень дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громади віднесено підготовку матеріалів про анулювання дозволів на право придбання, зберігання, носіння зброї та боєприпасів їх власникам у разі вчинення ними домашнього насильства, надсилання їх до уповноваженого підрозділу з контролю за обігом зброї та дозвільної системи з метою прийняття рішення щодо анулювання дозволів у порядку, визначеному законодавством, а також вилучення зброї та боєприпасів [3].

Проте до уповноважених на запобігання та протидію підрозділів органів Національної поліції належать також патрульна поліція, ювенальна превенція,



мобільні групи реагування на факти вчинення домашнього насильства, групи реагування патрульної поліції тощо, які у Інструкціях, які безпосередньо регламентують діяльність даних підрозділів, не мають відповідних повноважень. Деякі із них, зокрема патрульна поліція та мобільні групи реагування на факти вчинення домашнього насильства взагалі не мають інструкцій, які регламентують діяльність цих підрозділів. При цьому станом на 2021 рік по всій території України функціонувало 86 мобільних груп реагування на факти вчинення домашнього насильства та 44 штатні підрозділи (сектори) протидії домашньому насильству у 67 містах країни [4], однак відповідно до п.30 (d) Заключних рекомендацій Комітету ООН з ліквідації усіх форм дискримінації щодо жінок Україні рекомендовано збільшити кількість поліцейських мобільних груп з реагування на випадки домашнього насильства, щоб охопити всі області України [5]. Тому актуальним постає питання уповноваження їх на вжиття своєчасних заходів, спрямованих на забезпечення безпеки постраждалих від домашнього насильства осіб, зокрема вилучення у кривдника зброї та боєприпасів. Отже, враховуючи відсутність спеціалізованої Інструкції, яка б регламентувала діяльність зазначених мобільних груп, вбачається доцільним передбачити відповідну норму в Законі України «Про Національну поліцію», якою уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству надавалось би повноваження безпосередньо під час підтвердження факту домашнього насильства та з'ясування інформації про наявність у кривдника зареєстрованої зброї та/або боєприпасів вилучати їх.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України № 2229-VIII від 07 грудня 2017 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
2. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів: наказ МВС України від 21 серпня 1998 року № 622. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text>.
3. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад: наказ МВС України від 28 липня 2017 року № 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17#Text>.
4. По всій Україні функціонує 86 груп поліції з реагування на випадки домашнього насильства. URL: <https://bit.ly/3zCEBpf>.

5. Concluding observations on the ninth periodic report of Ukraine. URL: <http://bit.ly/3UGuM15>.

**Рабушко Назарій Вячеславович,**  
*курсант 2-го курсу*  
*Дніпропетровського державного*  
*університету внутрішніх справ*  
**Науковий керівник:**  
**Максимова Маргарита**  
**Костянтинівна,**  
*викладач кафедри адміністративного*  
*права, процесу та адміністративної*  
*діяльності Дніпропетровського*  
*державного університету*  
*внутрішніх справ*

## **ВІДПОВІДНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ МІЖНАРОДНИМ СТАНДАРТАМ**

Варто почати з того, що проблематика домашнього насильства є досить актуальною в наш час, адже саме зараз простежується тенденція «латентності» злочинів, коли жертва просто замовчує про вчинене стосовно неї насильство в сім'ї. Законодавство кожної країни повинно рухатись в тому напрямку, щоб жертва могла безпечно для себе поскаржитися на насильство в родині, та не менш важливим є встановлення більш жорсткої системи покарань, щоб перш ніж вчинити домашнє насильство, особа замислилась щодо негативних наслідків, які можуть для неї настати.

Домашнє насильство визнано одним із найактуальніших викликів порушення конституційних прав і свобод людини та громадянина. Ситуація, яку породжує це явище, зачіпає приватні й суспільні інтереси, зокрема право людини на безпечне середовище та гармонійний розвиток, і нерідко набуває ознак суспільно-небезпечного діяння із заподіянням істотної шкоди правоохоронним інтересам держави, особи, суспільства. На цьому тлі резонансно постає проблематика реалій неправомірної поведінки в сім'ї, побуті та родині [1, с.58].

Відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» домашнє насильство - це діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією

сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [2].

Основні положення міжнародних стандартів в області боротьби з побутовим насильством засновані на глибокому усвідомленні неприпустимості такого насильства, що являється грубим порушенням прав людини.

Модельний закон визначає концепцію насильства в сім'ї та встановлює вимоги до правоохоронних органів, прокуратури та судів, а також підкреслює важливість забезпечення безпеки жертв в рамках кримінального та цивільного судочинства. Закон передбачає, що законодавство про домашнє насильство має забезпечувати максимальний захист жертв побутового насильства, починаючи від фізичного та сексуального, і закінчуючи психологічним. У відповідності з модельним законодавством співробітники правоохоронних органів «вживають всіх необхідних заходів для забезпечення безпеки жертви і його або її утриманців» у відповідь на повідомлення про насильство в сім'ї. У ньому також містяться положення про безпеку під час кримінального провадження і чітко говориться, що «під час судового розгляду обвинувачений у насильстві в сім'ї не повинен мати жодного контакту з потерпілим» [3, с.88].

На жаль, сучасне законодавство України, навіть в умовах воєнного стану, не передбачає злісного покарання за вчинення домашнього насильства, так, відповідно до санкції ст.173-2 КУпАП, особа відповідатиме у формі накладення штрафу від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від тридцяти до сорока годин, або адміністративний арешт на строк до десяти діб. Після чого, особа повернеться до своєї сім'ї, і через злість, від того що йому чи їй довелося понести покарання, ситуація тільки погіршиться, адже ніякої виховної функції законодавством не передбачено. Особу не ізолюють, як таку, що створює загрозу суспільству, зокрема від її сім'ї.

З аналізу законодавства, судової практики та власного життєвого досвіду ми бачимо, що явище домашнього насильства є болючим питанням для всіх: законодавця, громадян та правоохоронних органів. У висновку варто сказати те, що влада кожної держави прагне до подолання явища насильства в родині. На даний час існує безліч профільних нормативно-правових актів (національних та міжнародних) які регулюють протидію та призначення відповідальності за вчинення домашнього насильства. І невпинна та постійна робота в даному напрямку поступово сприятиме зниженню відсотку вчинення насильства в сім'ї.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильству : монографія, А. О. Галай, В. О. Галай, Л. О. Головка та ін. ; за заг. ред. А. О. Галай. Київ : КНТ, 2014. 160 с.
2. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2018. № 5. Ст. 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
3. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська Конвенція) від 11.05.2011. URL: <https://rm.coe.int/1680093d9e>.

**Ревикіна Вікторія Валеріївна**

*курсант 2-го курсу Криворізького  
навчально-наукового інституту  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ*

**Науковий керівник:**

**Макаренко Олександр Юрійович**

*професор кафедри правоохоронної  
діяльності та поліцейстики  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ,  
доктор юридичних наук, професор*

## АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ КОМЕНДАНТСЬКОЇ ГОДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Статтею 33 Конституції України передбачено, що кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються законом [1]. Відповідно до ч. 1, ст. 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» тимчасово діють обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина. Пунктом 5, частини 1 цієї статті передбачено запровадження у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, комендантської години (заборона перебування у певний період доби на вулицях та в інших громадських місцях без спеціально виданих перепусток і посвідчень), а також встановлення спеціального режиму світломаскування [2].

Під час правового регулювання дотримання громадянами комендантської години постає питання про відповідальність за її порушення. На сьогоднішній день у нормативно-правових актах не передбачено встановлення ні кримінальної, ні адміністративної відповідальності, тому правоохоронці складають на порушників комендантської години протокол про адміністративне правопорушення за статтею 185 КУпАП, тобто злісна непокора законному розпорядженню або вимозі поліцейського, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця. Санкція даної статті передбачає накладення штрафу від восьми до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин, або виправні роботи на строк від одного до двох місяців з відрахуванням двадцяти процентів заробітку, або адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб [3].

Внаслідок цього Верховною Радою України було зареєстровано законопроект «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо запровадження адміністративної відповідальності за порушення комендантської години в умовах дії воєнного стану» № 7553 від 12.07.2022, який передбачає доповнення Глави 15 статтею 210-2 такого змісту: "Стаття 210-2. Порушення комендантської години в умовах дії воєнного стану

Порушення комендантської години, тобто перебування у певний період доби, під час дії воєнного стану, на вулицях та в інших громадських місцях або рух транспортних засобів, без спеціально виданих перепусток або посвідчень, - тягне за собою попередження або накладення штрафу від тридцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчиненні особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за таке саме порушення, - тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян" [4]. Наразі неоподаткований мінімум доходів громадян — грошова сума розміром у 17 гривень, тому можливий штраф за порушення комендантської години становитиме від 510 грн. до 850 грн.

Метою законопроекту є встановлення адміністративних підстав притягнення до адміністративної відповідальності за порушення комендантської години на період введення воєнного стану в країні, а також запровадження притягнення до адміністративної відповідальності осіб, які порушили комендантську годину. Ознаки у такому діянні складу адміністративного правопорушення є новелою у чинному законодавстві України, оскільки режим комендантської години на період воєнного стану до 24.02.2022 року не було встановлено на території України.

З 14.07.2022 року вищевказаний законопроект перебував на стадії «Надано для ознайомлення» [5]. А також є дійсним до 15.05.2024.

На нашу думку даний законопроект повинен бути прийнятий, оскільки наразі вбачається пряме порушення законодавства України та відсутність відповідальності за таке порушення; все, що можуть зробити органи державної влади для протидії

злочинності у період дії комендантської години — це обмежитись зауваженням, що не є пропорційним даному правопорушенню. За період воєнного стану в країні було зареєстровано чимало кримінальних та адміністративних правопорушень, тому є актуальним необхідність впровадження адміністративної відповідальності за порушення комендантської години.

Пропонуємо врахувати можливість перебування у певний період доби, під час дії воєнного стану, на вулицях та в інших громадських місцях або рух транспортних засобів, без спеціально виданих перепусток або посвідчень у разі крайньої необхідності (доправлення хворого до медичного закладу, виникнення пожежі у приміщенні фактичного місця проживання особи та ін.)

### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 29 вересня 2022 року №389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07 грудня 1984 р. № 8073-X. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
4. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо запровадження адміністративної відповідальності за порушення комендантської години в умовах дії воєнного стану : проект Закону України від 12.07.2022 №7553. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39987>.
5. Верховна Рада України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39987#>.

**Русько Данило Олександрович,**  
*курсант факультету підготовки  
фахівців для підрозділів кримінальної  
поліції Дніпропетровський  
державний університет внутрішніх  
справ*

**Науковий керівник:**

**Захарченко Олександр  
Валерійович,**  
*старший викладач кафедри  
адміністративного права, процесу  
та адміністративної діяльності  
Дніпропетровського державного  
університету внутрішніх справ*

## **ЗАПОБІГАННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ ВЧИНЕННЮ НЕПОВНОЛІТНІМИ ОСОБАМИ ПРАВОПОРУШЕНЬ**

На сьогодні у світі широко розповсюджуються вчинення неповнолітніми особами правопорушень. Сучасні соціально-економічні умови, а також умови виховання дитини в сім'ї, негативний вплив навколишнього середовища тісно пов'язані з причинами протиправної поведінки неповнолітніх осіб. Також це стосується особливостей вікового, психічного та фізичного розвитку. Результатом зазначеного є збільшення кількості дітей, які вчиняють правопорушення та чия поведінка виходить за межі дозволеного законом. Саме це і стає об'єктом нагляду правоохоронними органами.

Превентивна робота з дітьми – це пріоритетне завдання, яке стоїть перед працівниками Національної поліції, а саме, підрозділами ювенальної превенції. Важливість оновлення існуючих підходів діяльності ювенальної превенції, охоплена поширенням інформаційно-комунікаційних технологій, які проникають у всі сфери суспільного життя. Важливо не просто сприяти мінімізації вчинення правопорушень неповнолітніми, але й допомогти дитини, яка потребує цього. Саме тому дана тема має актуальне значення, як для практичного напрямку, так і для наукового.

Згідно положень Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції, основні завдання даних підрозділів полягають у наступному:

1. Профілактика, яка спрямована на запобігання вчинення дітьми правопорушень, виявлення причин та умов, які цьому сприяють, вжиття заходів для їх усунення;
2. Ведення профілактичного обліку дітей, які схильні до вчинення правопорушень;

3. Участь в установленні місцезнаходження дитини, якщо вона безвісно зникла;
4. Вжиття заходів щодо протидії домашньому насильству;
5. Здійснення поліцейського піклування щодо неповнолітніх осіб;
6. Проведення діяльності, яка пов'язана з захистом прав дитини на здобуття освіти [1].

Виходячи з перелічених вище завдань доцільно виокремити такі функції ювенальної превенції: охоронна, відновна, реабілітаційна та функція примирення. Саме вони сприяють ефективній реалізації завдань, які поставлені перед відповідними підрозділами Національної поліції.

Наукова література визначає основні цілі профілактичної системи правопорушень серед неповнолітніх:

1. Корекція особи неповнолітнього правопорушника;
2. Обмеження негативних соціальних явищ, які пов'язані зі вчиненням неповнолітніми правопорушень;
3. Усунення того, що має негативний вплив на формування особи неповнолітнього (друзів, сім'ї тощо) [2, с. 21].

Отже, підрозділи ювенальної превенції сприяють виявленню та усуненню причин, які впливають на вчинення неповнолітніми правопорушень. Ефективне виконання завдань, що поставлені перед підрозділами є запорукою позитивного впливу їх діяльності на поведінку дитини. Саме профілактична робота допомагає запобігти вчиненню нових правопорушень, тому на ній необхідно робити великий акцент у таких справах.

## **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text>.
2. Поволоцька С.Г. Діяльність органів внутрішніх справ по профілактиці правопорушень серед неповнолітніх : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2005. 214 с.



**Рязанова Маргарита Сергіївна,**  
*курсант 1-го курсу факультету № 1*  
*Донецького державного*  
*університету внутрішніх справ*

**Науковий керівник:**

**Коваленко Ярослав Анатолійович,**  
*викладач кафедри адміністративно-*  
*правових дисциплін факультету №2*  
*Донецького державного*  
*університету внутрішніх справ*

## **ДО ПИТАННЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ**

За статтею 102 Закону України «Про Національну поліцію», який набрав чинності з 7 листопада 2015., визначаються умови, норми і порядок пенсійного забезпечення громадян України із числа осіб, які перебували на службі в органах внутрішніх справ, Національній поліції, Національному антикорупційному бюро України, Службі судової охорони, державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, органах і підрозділах цивільного захисту, Бюро економічної безпеки України чи Державній кримінально-виконавчій службі України, та деяких інших осіб, які мають право на пенсію за цим Законом.

Держава гарантує гідне пенсійне забезпечення осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, шляхом встановлення їм пенсій не нижче прожиткового мінімуму, визначеного законом, перерахунок призначених пенсій у зв'язку із збільшенням рівня грошового забезпечення, надання передбачених законодавством державних соціальних гарантій, вжиття на державному рівні заходів, спрямованих на їх соціальний захист.

Закон має на меті реалізацію особам, які мають право на пенсію за цим Законом, свого конституційного права на державне пенсійне забезпечення у випадках, передбачених Конституцією України та цим Законом, і спрямований на встановлення єдності умов та норм пенсійного забезпечення зазначеної категорії громадян України.

Для призначення цього виду пенсій поліцейським, потрібно мати на дату звільнення вислуги 22 календарних роки шість місяців і більше. Також право на призначення пенсії за вислугу років мають поліцейські, які на день звільнення зі служби досягли 45-річного віку, за наявності в них страхового стажу – 25 років і більше, з яких не менш ніж 12 календарних років шість місяців становить військова служба або служба в органах внутрішніх справ, Національній поліції, державній пожежній охороні, Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації

України, органах і підрозділах цивільного захисту чи Державній кримінально-виконавчій службі України.

Пенсії за вислугу років призначаються в таких розмірах:

- особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають право на пенсію за Законом і вислугу 20 років і більше: за вислугу 20 років – 50%, а особам, звільненим у відставку за віком або за станом здоров'я зі служби в поліції – 55% відповідних сум грошового забезпечення; за кожний рік вислуги понад 20 років – 3% відповідних сум грошового забезпечення;

- особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають право на пенсію за Законом, і страховий стаж – 25 років і більше, з яких не менш як 12 календарних років шість місяців становить військова служба, служба в органах внутрішніх справ, поліції, державній пожежній охороні, Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, органах і підрозділах цивільного захисту, Державній кримінально-виконавчій службі України: за страховий стаж 25 років – 50% і за кожний повний рік стажу понад 25 років – 1% відповідних сум грошового забезпечення.

При цьому максимальний розмір пенсії за вислугу років не має перевищувати 70% відповідних сум грошового забезпечення, а особам, які під час проходження служби брали участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС і віднесені в установленому законом порядку до категорії 1, - 100%, до категорії 2 – 95%.

Для призначення пенсій особам, які мають право на пенсію за цим Законом, ураховуються тільки повні роки вислуги років або страхового стажу без заокруглення фактичного розміру вислуги років чи страхового стажу в бік збільшення.

Заява про призначення пенсії за вислугу років особам, звільненим зі служби, подається цими особами до головних управлінь Пенсійного фонду України в областях та м. Києві через уповноважені структурні підрозділи Національної поліції України.

Підбиваючи підсумки, пенсійне забезпечення отримують громадяни України із числа осіб, які перебували на службі певний строк в органах внутрішніх справ, Національній поліції, Національному антикорупційному бюро України, Службі судової охорони, державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, органах і підрозділах цивільного захисту, Бюро економічної безпеки України чи Державній кримінально-виконавчій службі України, та деяких інших осіб.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Консультація: Порядок призначення пенсій за вислугу років поліцейським.  
URL: <http://parusconsultant.com/?doc=0A3OL28C5D>.
2. Про пенсійне забезпечення осіб звільнених з військової служби та деяких інших осіб. Закон України від 09.04.1992 № 2262-ХІІ. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1992. № 29. Ст. 399.

**Савченко Михайло  
Володимирович,**  
*курсант 2-го курсу факультету  
підготовки фахівців для підрозділів  
кримінальної поліції  
Дніпропетровського державного  
університету внутрішніх справ*  
**Науковий керівник:**  
**Цуркаленко Дмитро Петрович,**  
*старший викладач кафедри  
адміністративного права, процесу та  
адміністративної діяльності  
Дніпропетровського університету  
внутрішніх справ*

## ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДОКУМЕНТИ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Процесуальними (документальними) підставами для притягнення особи до адміністративної відповідальності за вчинене нею адміністративне правопорушення є відповідні процесуальні норми, що гарантують притягнення винної особи до відповідальності, а також документів, які оформлені в порядку, визначеному вимогами законодавства України. До основних процесуальних документів у справах про адміністративні правопорушення слід віднести: протокол про адміністративне правопорушення, постанова по справі про адміністративне правопорушення, додатковими можна вважати довідки, акти, облікові документи звернення тощо.

Протокол відповідно до ст.256 Кодексу України про адміністративні правопорушення містить відомості про дату й місце його складання; прізвище, ім'я, по батькові й посаду особи, яка його склала; інформацію про особу, відносно якої він складений (притягається до адміністративної відповідальності); час, місце і суть вчиненого адміністративного правопорушення; зазначення нормативного акту, яким передбачена адміністративна відповідальність за дане правопорушення; анкетні

данні, у тому числі адреси потерпілого або потерпілих, свідків, за наявності – викривача (за письмовою згодою); пояснення особи, відносно якої він складений, яка притягається до адміністративної відповідальності; відомості про матеріальну шкоду, якщо була така завдана; інші дані, що можуть бути необхідними у ході вирішення справи [1]. Протокол про адміністративне правопорушення повинен складатися уповноваженою на це особою відповідно до норм національного законодавства України, мати встановлені нормативно-правовими актами зміст і форму. Лише за дотримання таких умов можна говорити про доказове значення даного процесуального документу в справах про адміністративні правопорушення [2].

Українське законодавство передбачає ситуації, коли при вчиненні й безпосередньому виявленні адміністративного правопорушення протокол не складається. Ст.258 КУпАП наводить перелік випадків, коли протокол про адміністративне правопорушення не складають (спрощений порядок притягнення до адміністративної відповідальності). Тобто в даному випадку одразу складається постанова у справі про адміністративне правопорушення. Але ж якщо особа, відносно якої планують скласти постанову по справі про адміністративне правопорушення, оспорує виявлене порушення чи адміністративне стягнення, що накладають на неї, то уповноважена особа в такому разі зобов'язана скласти також і протокол про адміністративне правопорушення згідно ст. 256 КУпАП. Даний протокол виступає в якості додатку до постанови у справі про адміністративне правопорушення згідно ч. 5 ст. 258 КУпАП. Така законодавча можливість не стосується справ про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 185-3 КУпАП, а також правопорушень у сфері забезпечення дорожнього руху, зокрема, і тих, які зафіксовані в автоматичному режимі [3].

Уповноважена службова особа, що розглянула справу про адміністративне правопорушення, згідно ст. 283 КУпАП зобов'язана винести постанову по справі про адміністративне правопорушення. Постанову складають на спеціальному бланку, який виготовлений друкарським способом відповідно до технічного опису бланка постанови, на якому ставляться відповідні номер і серія. Така постанова має заповнюватися розбірливим почерком. У постанові не допустимо використовувати закреслення або виправляти відомості, які до неї заносяться, а також заборонено вносити додаткові записи після її безпосереднього підписання уповноваженою посадовою особою. Якщо при складанні постанови були допущені порушення визначених норм, то такий бланк можна вважати зіпсованим [4].

Отже, з огляду на проведений вище аналіз нормативно-правових актів національного законодавства України, а також наукових праць, присвячених питанню процесуальних документів у справах про адміністративні правопорушення, можна стверджувати, що протокол про адміністративне правопорушення та постанова у справі про адміністративне правопорушення – це основні процесуальні документи, на яких ґрунтується вирішення питань по притягненню винної особи до

адміністративної відповідальності. Вищевказані вимоги щодо складання та оформлення даних документів є обов'язковими, їх недотримання тягне за собою визнання протоколу або постанови незаконними або такими, що не можуть слугувати доказом у справі.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984. № 8073-Х. Верховна Рада УССР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10/conv>.

2. Ярмак О. М. Протокол про адміністративне правопорушення як джерело доказів у провадженні в справах про адміністративні правопорушення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2014. 27 с.

3. Ковалів М. В. Провадження у справах про адміністративні правопорушення. – 2013. – URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2050/1/3-2013kmvparpp.pdf>.

4. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції від 06.11.2015. № 1376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15>.

**Семікоп Ніна Валеріївна,**  
*аспірант Одеського державного  
університету внутрішніх справ*

## ВЗАЄМОДІЯ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ВІДНОСНО ДІТЕЙ.

Органи Національної поліції є одним із суб'єктів виявлення та/або організації соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, в тому числі у зв'язку з вчиненням стосовно них домашнього насильства. Безпосередньо завдання вжиття заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству, вчиненому стосовно дітей, покладається на підрозділи ювенальної превенції [1].

За напрямом протидії домашньому насильству підрозділи ювенальної превенції взаємодіють з іншими уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України, зокрема дільничними офіцерами поліції та поліцейськими офіцерами громади, які мають окремі повноваження щодо захисту дітей від домашнього насильства. Так, відповідно до п.п. 14 п.2 Розділу II Інструкції з

організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад [2], дільничні офіцери поліції та поліцейські офіцери громади із метою виконання своїх обов'язків мають право вживати у взаємодії зі службою у справах дітей обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій заходів щодо встановлення особи дитини, місця її проживання, відомостей про батьків або осіб, які їх замінюють, інших родичів, місця їх проживання (перебування) у разі надходження повідомлення про дитину, яка залишилася без батьківського піклування. У разі виявлення дитини, розлученої із сім'єю, дільничні офіцери поліції та поліцейські офіцери громади невідкладно повідомляють про такий факт орган опіки та піклування за місцем виявлення дитини та додатково територіальний орган Державної міграційної служби України, якщо дитина є іноземцем або особою без громадянства. У разі безпосередньої загрози життю або здоров'ю дитини на підставі рішення районної, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій, виконавчого органу міської, районної в місті ради служба у справах дітей разом із представниками закладу охорони здоров'я вживають заходів до відібрання дитини в батьків та тимчасово влаштовують її відповідно до чинного законодавства. Крім того, при розгляді питання про виділення службового приміщення під поліцейську станцію для поліцейського офіцера громади урахується можливість розміщення кімнати дружньої до опитування дітей на першому поверсі адміністративної будівлі з окремою вхідною зоною, яка обов'язково обладнується пандусом та лавами для очікування громадян [2].

Звертає на себе увагу той факт, що порядок взаємодії між різними підрозділами поліції при реагуванні на факти домашнього насильства щодо дитини не визначений. Тому практика його реалізації залежить від організації діяльності підрозділів поліції на місцях. Так, в більшості регіонів під час реагування на випадки домашнього насильства поліцейські, які не входять до складу підрозділів ювенальної превенції, у випадку виявлення постраждалої дитини: 1) або вчиняють заходи, спрямовані на припинення домашнього насильства стосовно дитини, затримання кривдника та доставлення його до відділу поліції, де подальші процесуальні дії вчиняють ювенальні поліцейські; 2) або вживають заходів щодо припинення домашнього насильства стосовно дитини та доповідають черговому про необхідність залучення ювенальних поліцейських для реагування на виявлений випадок домашнього насильства стосовно дитини.

При цьому слід зазначити, що і патрульні поліцейські, і поліцейські груп реагування патрульної поліції, і поліцейські мобільних груп реагування на факти вчинення домашнього насильства, і дільничні офіцери поліції, і поліцейські офіцери громади, нарівні з ювенальними поліцейськими, зобов'язані реагувати на випадки домашнього насильства відносно дитини, зокрема негайно припиняти його, можуть здійснювати оцінку ризиків, виносити термінові заборонні приписи, складати протоколи про вчинення відносно дитини правопорушення, передбаченого ст.173-2

КУПАП, а також виконувати інші повноваження, передбачені Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [3]. Проте зазвичай ювенальні поліцейські мають кращі знання щодо вікової психології дітей, більший досвід та кращу підготовку щодо опитування дітей, які постраждали від домашнього насильства. Тому, у разі можливості, представникам інших уповноважених підрозділів органів Національної поліції доцільно залучати ювенальних поліцейських до реагування на випадки домашнього насильства стосовно дитини.

У разі ж виявлення дитини, яка стала свідком (очевидцем) домашнього насильства між іншими членами родини, поліцейські з інших, ніж ювенальна превенція, уповноважених підрозділів органів Національної поліції переважно здійснюють реагування без залучення на місце вчинення домашнього насильства підрозділів ювенальної превенції. В цьому випадку важливо забезпечити фіксацію в процесуальних документах, зокрема в протоколі про адміністративне правопорушення, інформації про дитину, яка стала свідком (очевидцем) домашнього насильства, та повідомлення про цю обставину підрозділу ювенальної превенції та службі у справах дітей.

## **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: наказ МВС України від 19 грудня 2017 року № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text>.
2. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад: наказ МВС України від 28 липня 2017 року № 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17#Text>.
3. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України № 2229-VIII від 07 грудня 2017 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.

**Симоненко Аліна Андріївна,**  
*курсант 2-го курсу факультету № 1  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ*

**Науковий керівник:**

**Сахно Артем Петрович,**  
*доцент кафедри адміністративно-  
правових дисциплін факультету № 2  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ,  
кандидат юридичних наук, старший  
науковий співробітник*

## **ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНИХ ПРАВИЛ ПОВЕДІНКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ**

Як і у будь-якій іншій професії поліцейський зустрічається з поняттям деонтології у своїй діяльності. Моральні цінності формують головні принципи, закріплені у Конституції України, Законі України «Про Національну поліцію України», Наказі МВС України «Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських», інших нормативно-правових актах. Вони формують загальне уявлення про професію поліцейського та завдання, які він сумлінно виконує. У більшості випадків ми спостерігаємо професіоналізм у виконанні своєї роботи поліцейськими, але як не було б прикро у системі завжди є винятки. Людський фактор зіграв злий жарт з благородною професією. Різні люди за своїм характером порушують загально норми моралі своєї діяльності. Чому ж так відбувається?

Як здавалося у нашому демократичному суспільстві вже давно повинно зникнути явище порушення правил норм моралі, тобто етики. Але воно з кожним роком вражає поліцейських у їх діяльності. Саме для урегулювання цього питання було видано Наказ МВС України від 09 листопада 2016 року «Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських» №1179. Ці Правила є узагальненим зібранням професійно-етичних вимог щодо правил поведінки поліцейських та спрямовані на забезпечення служіння поліції суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку на засадах етики та загальнолюдських цінностей. Ці Правила поширюються на всіх поліцейських, які проходять службу в Національній поліції України (далі - поліція). Дотримання вимог цих Правил є обов'язком для кожного поліцейського незалежно від займаної посади, спеціального звання та місцеперебування. [1] Таким чином чітко окреслено головні принципи діяльності поліцейських, а саме:

Верховенства права;



Дотримання прав і свобод людини;  
Законності;  
Відкритості та прозорості;  
Політичної нейтральності;  
Взаємодії з населенням на засадах партнерства;  
Безперервності;  
Справедливості, неупередженості та рівності.

Все це зобов'язує виконувати свої службові обов'язки, діяти лише на підставі, у межах повноважень та в спосіб, що визначені Конституцією України, законами України та іншими нормативно-правовими актами задля успішного виконання завдань покладених на Національну поліцію України законодавцем. Успішне виконання своїх обов'язків показує справжній професіоналізм, набутий роками плідної праці. Поліцейська культура завжди відігравала важливу роль, оскільки була основним ресурсом набуття репутації у пересічних громадян. Втілення етичних принципів у життя підвищує не тільки репутацію, а рівень довіри населення, що є найвищим результатом виконаної роботи.

Ухилення від виконання своїх завдань і функцій завдає великої шкоди поліцейській діяльності. Щоб зрозуміти чому так відбувається, слід звернутися до самої психології вчинення тих чи інших дій людиною. Головним чинником спричинення таких неприємних явищ як зверхність у спілкуванні з громадянами, ігнорування, використання погроз, іронії, ненормативної лексики є відчуття поліцейським наявності не контрольованої влади, яка завжди спокушає зловживати нею.

Контроль за дотриманням етики поліцейського покладено на керівників органу (підрозділу) поліції, який зобов'язаний запобігати проявам неетичної поведінки своїх підлеглих шляхом організації роботи з розвитку професійної етики.[1] Для того щоб простіше було зрозуміти, то це проведення керівником органу (підрозділу) поліції різних навчань та інформаційно-роз'яснювальних робіт. Такі маленькі щеплення починають ще робити під час навчання курсантів у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання у системі МВС проведеннями виховних годин, Днем дисципліни, різнопланових заходів, які спрямовані на виховання вищих моральних якостей поліцейського.

Також потрібно звернути увагу на факт наявності в людини певного типу темпераменту. Оскільки як відомо холерики більш схильні до прояву агресії та спричинення конфлікту, у свою чергу ця підвищена емоційна реактивність призводить до різних інцидентів, що негативно впливають на імідж поліції.

Підсумовуючи, можемо сказати що професійна етика відіграє важливу роль у створенні репутації та іміджу поліції, що у свою чергу зобов'язує поліцейських до дотримання правил етичної поведінки та норм моралі.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських: наказ МВС України від 09 листопада 2016 року № 1179.  
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#Text>

**Смоляк Валерій Володимирович,**  
*слухач факультету №1 Донецького  
державного університету  
внутрішніх справ*

**Науковий керівник:**

**Туренко Олег Станіславович,**  
*професор кафедри загально правових  
дисциплін факультету №3  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ,  
доктор філософських наук, доцент*

### **КОЛАБОРАЦІОНІЗМ: РЕГУЛЮВАННЯ, ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ – ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ**

З початку збройного конфлікту на Сході України все частіше вчинюються злочини, передбачені розділом першим Особливої частини Кримінального кодексу України, – злочини проти основ національної безпеки України [3, с. 217]. Злочини проти основ національної безпеки України є найбільш небезпечними посяганнями на суспільні відносини, що забезпечують державну безпеку, обороноздатність, незалежність держави, її конституційний лад. Відповідно держава забезпечує національну безпеку, захист прав і свобод людини і громадянина, суверенітету і територіальної цілісності, що є головним обов'язком держави, справою всього Українського народу, про що зазначено в Конституції України.

Відтак, 3 березня Верховною Радою України прийнятий і 15 березня 2022 р. набув чинності Закон № 2108-IX1, яким включено до Кримінального кодексу України (далі – КК) нову статтю 111-1 «Колабораційна діяльність», що охопила значну кількість складів кримінальних правопорушень щодо співпраці з державою-агресором. По суті це різні склади кримінальних правопорушень, хоча деякі з них, конкурують між собою та з існуючими раніше складами.

Важливо відзначити, що колабораційну діяльність потрібно відмежовувати від державної зради, хоча формулювання об'єктивної сторони злочину «Державна зрада» в диспозиції ст. 111 КК України викладено досить загально, тому всі склади кримінальних правопорушень, що охоплюються ст. 111-1 КК України, вчинені

громадянами України, можуть, на перший погляд, виглядати як окремі випадки (в окремих випадках – привілейовані склади) державної зради. В якості ознак для відмежування фахівці вказують на такі. По-перше, державна зрада завжди вчиняється громадянином України, а колабораційна діяльність – не завжди (хоча саме поняття колабораціонізму логічно стосується в першу чергу громадян України, однак склади злочинів, передбачені самою статтею 111-1 КК України, є різними: частина з них за вказівкою диспозиції статті може вчинятися лише громадянами України, а частина – такої вказівки не містить). По-друге, державна зрада може вчинятися на користь будь-якої держави, а колабораційна діяльність – лише на користь держави-агресора [7].

Отже, колабораціонізм – це усвідомлене, добровільне та зумисне співробітництво з ворогом у його інтересах і на шкоду своїй державі та її союзникам. І в законодавстві більшості країн колабораціонізм кваліфіковано як злочин проти своєї держави, зрада [4].

У законодавстві більшості країн колабораціонізм кваліфіковано як злочин проти своєї держави, зрада. Залежно від міри шкоди, спричиненої колаборантом, у правових нормах передбачено або довгострокове ув'язнення, або смертна кара. Відповідно до зазначеного, колаборантом буде особа, яка умисно, добровільно та свідомо співпрацювала або закликала до співпраці з військовими формуваннями або представниками окупаційної адміністрації держави-агресора. Відповідно до ст. 111-1 КК України колабораційна діяльність це така злочинна діяльність на користь агресора яка карається позбавленням волі на строк 15 років з конфіскацією майна, а вчинення дій, які призвели до загибелі людей чи настання інших тяжких наслідків – позбавленням волі на строк від 15 років або довічним ув'язненням.

На думку М. А. Рубаценка, кримінальна відповідальність за колабораціонізм уже передбачена (криміналізована) у складі такого злочину, як державна зрада, а тому впровадження нової (самостійної) форми такого діяння може створювати проблему кваліфікації кримінального правопорушення та становитиме небезпеку порушення прав і свобод людини. Науковець підкреслює, що колабораційна діяльність може набувати будь-якої з передбачених ст. 111 КК України форм державної зради та здійснюватися у військовій, адміністративній (управлінській), економічній і навіть побутовій сферах. Проте кримінальна відповідальність за відповідну діяльність наставатиме лише за такі діяння, які є умисними, та якими заподіюється істотна шкода суверенітету, територіальній цілісності та недоторканності, обороноздатності, державній, економічній чи інформаційній безпеці України або створюється реальна загроза її заподіяння [8, с. 331].

На сьогодні кримінальне законодавство європейських країн не містить прямих згадок про колабораціонізм як підставу для настання відповідного виду відповідальності. Виняток становить хіба що Литовська Республіка, де передбачена кримінальна відповідальність за дії громадянина Литовської Республіки, що полягають у сприянні незаконній владі в утвердженні окупації чи анексії Литовської

Республіки, зокрема в придушенні опору мешканців Литви або в допомозі структурам незаконної влади у здійсненні окупації чи анексії (ст. 120 КК Литовської Республіки «Колабораціонізм») [9].

Як зазначає членкиня кафедри кримінального правосуддя юридичного факультету Вільнюського університету Ю. Левон, сприяння нелегітимним органам влади у здійсненні окупації чи анексії відповідно до ст. 120 КК Литовської Республіки здатне набувати достатньо широких форм: від участі в «маріонетковому уряді» до поширення ідеології окупанта. Щоправда, істотного значення набуває за таких обставин з'ясування наявності прямого умислу, лише з яким може вчинятися колабораціонізм.

Важливим є також те, що колабораціонізм (ст. 120 КК Литовської Республіки) розглядається як окрема форма діянь, визначених у ст. 117 «Зрада» та ст. 118 «Надання допомоги іншій державі у здійсненні діяльності, ворожої до Литовської Республіки». Адже особа при колабораціонізмі сприяє діяльності, що суперечить інтересам Литовської держави. При цьому головна відмінність між зазначеними злочинами полягає у тому, що в разі вчинення колабораціонізму це відбувається в особливий період – під час анексії або окупації. Тож колабораціонізм – це самостійний привілейований вид злочинної зради (ст. 117) та (або) надання допомоги іншій державі у здійсненні діяльності, ворожої до Литовської Республіки (ст. 118). Саме через це покарання за колабораціонізм є більш м'яким, аніж за вчинення зазначених злочинів. Ця позиція підтверджує доцільність аналогічного конструювання кримінально-правових норм, що забезпечують охорону національної безпеки, де норма про колабораціонізм міститиме привілейований склад злочину державної зради, а їх головною відмінністю буде час і місце вчинення зрадницьких дій.

Висновок. Враховуючи вищевикладене можна сказати, в багатьох випадках відповідно до законодавства іноземних держав склад злочину колабораціонізму входить до складу злочину «державна зрада». За законодавством України статті 111-1 ККУ суб'єктом може бути будь-яка особа, а в окремих випадках прямо визначених в диспозиції даної статті громадянином України та співпраця з державою-агресором настає за відсутності ознак державної зради, що є важливим моментом при кваліфікації діяння.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України. Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-ІІІ. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.

3. Дика С. А. Методика СБУ у розслідуванні злочину, передбаченого ст. 113 Кримінального кодексу України. Науковий вісник публічного та приватного права. 2020. № 6, С. 216-220. URL: [http://nvppp.in.ua/vip/2020/6/tom\\_1/40.pdf](http://nvppp.in.ua/vip/2020/6/tom_1/40.pdf)

4. Енциклопедія сучасної України. Encyclopedia of modern Ukraine. URL: [https://esu.com.ua/search\\_articles.php?id=4446](https://esu.com.ua/search_articles.php?id=4446).

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність: Закон України від 03.03.2022 № 2108-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20#Text>.

6. Письменський Є.О. Колабораціонізм у сучасній Україні як кримінально-правова проблема. Право України. 2020. № 12. С. 116-128.

7. Кравчук О., Бондаренко М. Колабораційна діяльність: аналіз нової статті 111-1 Кримінального кодексу України. Вектор прав людини. URL: <http://hrvector.org/podiyi/22-03-20-mbo>.

8. Рубашенко М. Кримінальна відповідальність за колабораціонізм за чинним КК України. Соціальна функція кримінального права: проблеми наукового забезпечення, законотворення та правозастосування: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 12–13 жовт. 2016 р.). Харків: Право, 2016. С. 328-331.

9. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso, patvirtintas 2000 m. rugsėjo 26 d. įstatymu Nr. VIII-1968 (accessed: 20.11.2020).

**Таймасханов Халід Сайд-Магомедович**, курсант факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

**Науковий керівник:**

**Захарченко Олександр Валерійович**, старший викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

## СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

Перш за все зазначу про те, що правовий статус суб'єктів адміністративного судочинства безпосередньо залежить від його законодавчого визначення, але його

реалізація пов'язана з активними чи пасивними формами здійснення функцій сторін, інших процесуальних учасників судового процесу в адміністративному порядку.

Відтак, суб'єкт адміністративного судочинства можна трактувати як особу, яка є носієм прав та обов'язків в адміністративно-процесуальних відносинах щодо здійснення правосуддя адміністративними судами та здатна їх реалізувати в цих відносинах.

З-поміж іншого, необхідно зазначити про те, що система суб'єктів адміністративного судочинства розглядається як єдина цілісна сукупність суб'єктів різних категорій (індивідуального та колективного, приватного права та публічного права).

При цьому, перелічені вище суб'єкти перебувають у стані структурно-функціональних взаємозв'язків один з одним з метою здійснення адміністративно-процесуальних відносин, та забезпечення їх оптимальну діяльність у правовідносинах.

Як приклад таких взаємовідносин варто згадати про наступні:

- кожна організаційно-правова форма юридичної особи структурно і функціонально доповнює інші форми;
- суб'єкти приватного права реалізують свої правові можливості в безпосередній взаємодії з публічно-правовими особами;
- фізичні особи, об'єднуючи їх зусилля, утворюють складні, багатокомплексні суб'єкти права тощо [1, с.70].

Систему суб'єктів адміністративного судочинства деякі вчені об'єднують у три групи:

- 1) суб'єкти здійснення адміністративного процесу (судочинства) – (провідні, лідируючі);
- 2) суб'єкти особистого інтересу;
- 3) суб'єкти, що сприяють досягненню мети адміністративного судочинства.

Але, варто відзначити про те, що найбільш логічною і поширеною є класифікація суб'єктів адміністративного судочинства на три види: суди, що здійснюють правосуддя; особи, які беруть участь у справі; особи, які сприяють здійсненню правосуддя.

Водночас у другій групі (особи, які беруть участь у справі) виділяють три підгрупи суб'єктів, які реалізують свої права та обов'язки залежно від цілей участі у справі. Це відповідно:

- особи, метою участі в процесі яких є захист своїх суб'єктивних матеріально-правових інтересів (сторони, треті особи, заявники та заінтересовані особи);
- особи, які беруть участь у справі з метою захисту інтересів інших осіб, інтересів держави (прокурор, державні органи, органи місцевого самоврядування, інші органи);

- представники - особи, метою участі у справі яких є захист інтересів інших осіб [2, с.68].

Отже, наукові дослідження питання суб'єктів адміністративного судочинства свідчать як в цілому про складність системи суб'єктів адміністративного права, визначення їх адміністративно-процесуальної правосуб'єктності, так і про неоднозначність у здійсненні своїх прав та обов'язків як суб'єктів адміністративного судочинства.

Це необхідно пов'язувати із самою складністю визначення сутності адміністративного судочинства та його місця в системі адміністративного права.

Проте доводиться констатувати, що наука адміністративного права має йти шляхом розширення кола суб'єктів адміністративного судочинства, які потенційно можуть вступати в конкретний вид адміністративних процесуальних правовідносин.

Такий підхід сприятиме універсалізації теоретичних підходів до демократизму адміністративного права та захисту суб'єктивних публічних прав та інтересів особи у відносинах владно-управлінського характеру.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що важливу роль у забезпеченні законності у сфері адміністративного процесу відіграє дотримання прав, виконання обов'язків та недопущення зловживань усіма суб'єктами адміністративного права.

Тому однією з важливих складових будь-яких правовідносин, у тому числі адміністративно-процесуальних, є вивчення питань саме про суб'єктів адміністративного судочинства.

## **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Будзик Б.В. Характеристика суб'єктів, що беруть участь в адміністративному судочинстві. Європейські перспективи. 2021. № 1. С. 69-72.

2. Арестова Л. В. Особливості правового статусу суб'єктів правовідносин у сфері адміністративного судочинства. Південноукраїнський правничий часопис. 2021. № 3. С. 66-71.

**Тарасюк Данило Олексійович,**  
*курсант 2-го курсу факультету  
підготовки фахівців для підрозділів  
кримінальної поліції  
Дніпропетровського державного  
університету внутрішніх справ*  
**Науковий керівник:**  
**Максимова Маргарита**  
**Константинівна,**  
*викладач кафедри адміністративне  
право Дніпропетровського  
державного університету  
внутрішніх справ*

## **АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ У СФЕРІ ПРОФІЛАКТИКИ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ**

Проблема домашнього насильства зараз дуже актуальна серед населення не тільки України, але і всіх інших держав світу. Міжнародна спільнота вже давно визнала вказане явище актом прояву порушенням прав людини. З метою протидії даному негативному явищу було прийнята низка міжнародних договорів і конвенції, які регламентують діяльність щодо запобігання та боротьби із проявами домашнього насильства. Основним міжнародним нормативно-правовим актом у цій сфері виступає Конвенція Ради Європи «Про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» від 2011 року № 210 [1]. Наша держава стала однією з ініціаторів-розробників даного договору. Україна підписала даний міжнародний акт, але до сих пір не ратифікувала. Актуальність дослідження цього питання обумовлюється активізацією процесу по приведенні положень національного законодавства у відповідність до положень Стамбульської Конвенції.

Сучасні статистичні дані показують, що майже половина сучасного населення України регулярно потерпає від проявів домашнього насильства, які відбуваються протягом всього життя: чоловіки зазнають насилля у більш дитячому віці, а жінки – дорослому. Розповсюдженими формами насильства, які застосовуються щодо дітей, є булінг (цькування) в соціумі і фізичне насилля. У більш зрілому віці з'являється ще одна форма, яка стосується проявів економічного насилля. Вона проявляється у відносинах між подружжям і полягає в умисному обмеженні можливості користуватися коштами, які є необхідними для нормального життя потерпілої особи і якими безпосередньо володіє насильник [2, с. 29].



Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» - це нормативно-правовий акт, який є основним регулятором та механізмом, що запроваджує комплекс заходів по боротьбі з цим негативним явищем українського суспільства. У Розділі 5 даного законодавчого акту закріплені положення, які регламентують застосування «спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству». До таких відносяться: терміновий заборонний припис стосовно кривдника, обмежувальний припис стосовно кривдника, взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи, а також направлення кривдника на проходження програми для кривдника [3].

Взяття кривдника на профілактичний облік та проведення з ним профілактичної роботи – це, на нашу думку, провідний захід по протидії та запобіганню проявам насильства. Даний захід полягає у тому, що спеціалізований підрозділ органу Національної поліції України з моменту виявлення факту насилля з боку цієї особи бере її на профілактичний облік на певний строк, який встановлюється законодавством, і в межах цього строку здійснює над ним профілактичну роботу. По закінченню встановленого законодавством строку відбувається зняття кривдника з профілактичного обліку. Підстави, порядок та умови взяття на профілактичний облік, здійснення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку особи-кривдника встановлюється Міністерством внутрішніх справ України [4].

Направлення кривдника на проходження програми для кривдників – це також невід’ємний ефективний захід, який встановлюється щодо кривдників з метою їх ізоляції від тих осіб, які потерпіли прояви домашнього насильства. Місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування є суб’єктами, на які покладена відповідальність щодо якісного виконання програм для кривдників. Дані програми, які застосовуються до дітей-кривдників, різняться з урахуванням вікових і психологічних особливостей таких дітей. Щоб запобігти повторному вчиненню проявів домашнього насильства та забезпечити дієве виконання програм для кривдника дитину-кривдника можуть влаштувати до родичів, до сім’ї патронатного вихователя або до установи для дітей не в залежності від її форми власності й підпорядкування, але які мають належні умови проживання, сприяючі для виховання, освіти і реабілітації дитини [4].

Отже, слід зазначити, що домашнє насильство давно визнано загальнонаціональною та загально-міжнародною проблемою, яка вимагає вирішення. Належне державне реагування на ситуації, пов’язані з проявами даного негативного явища українського суспільства, здійснюється відповідними уповноваженими на це підрозділами органу Національної поліції України. З метою ефективної боротьби та запобігання домашньому насильству поліцейські наділені конкретними повноваженнями, виконання яких відбиває політичну спрямованість держави щодо цього негативного явища.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами: Конвенція Ради Європи від 11.05.2011. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/mu11251>.
2. Кримінологія (Особлива частина) : навч. посіб. / кол. авт.: Блага А. Б., Богатирьов І. Г., Васильєв А. А., Давиденко Л. М. та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова ; наук. ред. серії О. М. Бандурка. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2011. 347 с.
3. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017. № 2229-VIII. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2229-19>.
4. Адміністративна діяльність поліції : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 432 с.

**Тереза Анастасія Володимирівна,**  
*курсант 1-го курсу факультету №1  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ*  
**Науковий керівник:**  
**Сахно Артем Петрович,**  
*доцент кафедри  
адміністративно-правових  
дисциплін факультету №2  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ  
кандидат юридичних наук, старший  
науковий співробітник*

## КОНТРОЛЬ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ В ПУБЛІЧНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ

**Актуальність теми дослідження.** Сьогодні є надзвичайно важливим питання та розгляд особливості контрольної діяльності щодо забезпечення законності та дисципліни в публічному адмініструванні. Зазначається, що сутність контролю полягає в перевірці відповідності діяльності учасників суспільних відносин установленим у суспільстві приписам, яким вони мають слідувати. Контрольна діяльність має передбачати не тільки виявлення порушень закону, а й їх усунення. Саме ця якість, передусім, характеризує контроль як спосіб забезпечення законності у публічному адмініструванні.

**Мета дослідження.** Розкриття сутності контрольної діяльності щодо забезпечення законності та дисципліни в публічному адмініструванні.

**Аналіз останніх публікацій.** Питання щодо контролю в публічному управлінні стали предметом наукових досліджень в роботах: В.Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, Г.В. Атаманчука, Д.М. Бахраха, А.А. Коваленка та ін.

**Виклад основного матеріалу.** Контроль у сфері діяльності органів публічного адміністрування – це контроль, що здійснюється уповноваженими органами та службовими особами публічної адміністрації.

Сама контрольна діяльність здійснюється шляхом перевірок, планових і позапланових ревізій, обстежень, витребування звітів, проведення рейдів, оглядів та ін. і включає в себе низку послідовних дій, яку можна розділити на три стадії: підготовчу, центральну та підсумкову.

Залежно від характеру організаційних зв'язків контролюючого та підконтрольного суб'єктів виділяють внутрішній контроль та зовнішній.

*Залежно від місця суб'єкта (який здійснює контроль) в системі органів публічної адміністрації виділяють:*

- 1) контроль з боку законодавчої влади (парламентський контроль);
- 2) контроль з боку Президента України та його апарату (президентський контроль);
- 3) контроль з боку Кабінету Міністрів України (урядовий контроль);
- 4) контроль з боку центральних органів виконавчої влади;
- 5) контроль з боку місцевих органів виконавчої влади;
- 6) контроль з боку органів судової влади;
- 7) контроль з боку органів місцевого самоврядування;
- 8) контроль з боку громадськості (громадський контроль);

*Залежно від належності суб'єкта до державних або громадських структур виділяють:*

- 1) державний контроль;
- 2) громадський контроль.

Державний контроль - це одна з функцій державного управління, що полягає в оцінюванні правомірності діяльності об'єкту контролю та здійснюється відповідними державними органами (посадовими особами).

*Залежно від призначення контролю виділяють:*

- 1) загальний, що охоплює всі сторони діяльності контрольованого суб'єкта;
- 2) цільовий контроль окремого напрямку роботи.

Концепція контролю, що розвинута в роботі як вид здійснення публічної влади, дозволяє розвинути й розглядати публічну владу та її види в контексті ефективного її здійснення основними складовими громадянського суспільства, а саме: громадою та народом й інституціями, яким вони делегують здійснення відповідної влади. Контроль як здійснення влади у сучасних конституційних моделях розвивається як напрям управління управлінням у контексті творчої місії

щодо спрямування суспільних процесів через специфічний вплив на всі види державновладної та самоврядної діяльності.

Практичне забезпечення підконтрольності публічної влади вимагає реалізації принципу системності контролю через здійснення відповідних функцій та повноважень системою моно- та полікратичних інституцій. До монократичних інституцій у роботі віднесено Президента України, міністрів, глав місцевих державних адміністрацій та глав територіальних громад, а до полікратичних – Конституційний Суд України, Верховну Раду України, колегії міністерств й інших органів виконавчої влади, місцеві ради та виконавчі комітети органів місцевого самоврядування.

З метою розробки теорії та методології контролю у сфері публічної влади як інструментарію вирішення проблем підконтрольності її здійснення виникає необхідність подальшого наукового дослідження низки пов'язаних із цим тем. Так, з точки зору змісту та форми контролю у сфері здійснення публічної влади й окремих її видів необхідно провести подальший пошук шляхів системного органічного поєднання контролю та підконтрольності.

**Висновки.** Таким чином, можна дійти таких висновків, що нині сформувалась стала, стандартна система контролю як способу забезпечення законності та дисципліни в діяльності органів публічного адміністрування. Сутність контролю полягає в перевірці відповідності діяльності учасників суспільних відносин установленим у суспільстві приписам, яким вони мають слідувати. Метою такої діяльності є встановлення відхилень від прийнятих вимог, діючих принципів організації й регулювання правовідносин, причин й умов таких відхилень, а також визначення шляхів і напрямів подолання існуючих перешкод для ефективної діяльності органів публічного адміністрування.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сушинський О.І. Теоретико-методологічні засади контролю у сфері публічної влади: дис.... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.01. Київ, 2003. 468 с.
2. Забезпечення законності і дисципліни в публічному адмініструванні. URL: <https://studies.in.ua/admnstrativne-pravo/3903-zabezpechennya-zakonnost-disciplni-v-publchnomu-admnstruvann.html#4>.
3. Чаплинська Ю.А. Деякі особливості визначення законності та дисципліни в публічному адмініструванні. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2016. № 4. С. 138-144. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs\\_2016\\_4\\_21/](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2016_4_21/).

**Терехова Ганна Ярославівна,**  
*курсант 1-го курсу навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*  
**Науковий керівник:**

**Казначесв Дмитро Георгійович,**  
*доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент*

## **ВИКЛИКИ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ВІЙНИ**

Наразі в українському просторі забезпечення діяльності Національної поліції України залишається актуальним питання особливостей несення служби, або виклики з якими стикнулися працівники поліції під час війни. Вороже вторгнення та робота диверсійних груп на підконтрольних територіях України залишається можливою.

Такий орган виконавчої влади як Національна поліція України має в переліку своїх завдань захист населення та забезпечення публічного порядку на будь яких територіях України. Поліція - це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. [1]

Одним із основних викликів для підрозділів Національної поліції України під час війни, на нашу думку, є складова психологічного забезпечення працівників поліції і поліцейських під час війни. Хоча поліцейські мають більший рівень психологічної підготовки, ніж звичайні громадяни України, але все ж таки не всі готові до такої події як війна. Так наказом МВС України №88 від 06.02.2019 р. було затверджено “Порядок організації системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України та курсантів(слухачів) закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських” який регламентує порядок надання психологічної допомоги поліцейським. [2]

Наступним викликом є несення служби на тимчасово окупованих територіях. Така проблема мала велике значення ще на початку повномасштабної агресії РФ на територію України, але наразі все ж таки залишається актуальним через те що невідомо коли ворог може ще раз так далеко просунутися по лінії фронту. Так,

робота поліцейських була нормально організована та націлена не тільки на підтримання публічної безпеки та порядку на таких територіях але й на порятунок та евакуацію цивільних осіб. Таким чином проблематичним є підтримання зв'язку з усіма підрозділами у різних регіонах, а також забезпечення особистої безпеки під час несення служби в районах де можливе ведення бойових дій або артилерійських та ракетних обстрілів.

Таким чином з вищевказаних інформаційних даних варто вказати що робота Національної поліції України на тимчасово окупованих територіях на період війни дуже відрізняється від роботи у мирний час. Поліцейські змушені пристосовуватись до нового режиму несення служби, які властиві у період воєнного часу оскільки вони стикаються з такими викликами як підтримання особистого психологічного стану та безпеки під час несення служби, а також під час знаходження на тимчасово окупованих територіях. Так на наш погляд доцільним буде на майбутнє скласти інструкцію дій для поліцейських які залишилися нести службу на тимчасово окупованих територіях та подальші дії для зв'язку з керівництвом.

### **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

2. Про затвердження Порядку організації системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України та курсантів (слухачів) закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських: наказ МВС України від 06.02.2019 № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0348-19#Text>.

**Удалова Неждана Михайлівна,**  
*викладач кафедри правоохоронної  
діяльності та поліцейстики  
Криворізького навчально-наукового  
інституту Донецького державного  
університету внутрішніх справ*

**Гранкіна Валентина Ігорівна,**  
*викладач кафедри кримінально-  
правових дисциплін Криворізького  
навчально-наукового інституту  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ*

## **ПРОФІЛАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Одну з передових ролей у кожній державі відіграє безпосередньо попередження правопорушень, тобто якісне виконання превентивної функції правоохоронними органами, що в більшості випадків залежить саме від кваліфікованості та комплексності заходів з профілактичної діяльності, перш за все така профілактика правопорушень необхідна саме в аспекті розгляду забезпечення в суспільстві категорій громадського порядку та громадської безпеки. Необхідність у зазначеній профілактиці випадків протиправної поведінки, насправді, беззаперечна, адже тенденція збільшення кількості правопорушень, як адміністративних так і кримінальних, нажаль, з кожним роком простежується все більше. «Останнім часом спостерігається навіть своєрідне звикання населення до антигромадських проявів, роблячи їх, ніби «звичними», «соціально-схвалюваними» або, принаймні, «не засуджуваними» у суспільстві» [1, с.192].

Адміністративне право визначає боротьбу з правопорушеннями у сфері громадського порядку та безпеки як непросту, комплексну та багаторівневу систему заходів. Суб'єктами такої діяльності визначаються органи, організації, окремі особи, які в цій діяльності виконують хоча б одну з наступних функцій: координацію, організацію або безпосередню участь у здійсненні зазначених заходів. Окреме й центральне місце серед суб'єктів профілактики адміністративних правопорушень у сфері громадського порядку та безпеки займають підрозділи Національної поліції України, діяльність яких полягає у реалізації превентивної функції правоохоронного органу виконавчої влади.

Тож Національна поліція, як вже визначений суб'єкт профілактичної діяльності щодо правопорушень, згідно ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» наділена не надто комплексними, однак спеціалізованими функціями щодо:

здійснення превентивної та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання скоєнню правопорушень; виявлення причин і умов, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вжиття в межах своєї компетенції заходів для їх усунення, вжиття заходів, з метою виявлення кримінальних та адміністративних правопорушень [2].

Згідно Закону України «Про Національну поліцію» додержання громадського порядку і громадської безпеки законодавцем реалізуються в наступному:

– поліція, відповідно до порядку, визначеного МВС України, вилучає зброю, спеціальні засоби, боєприпаси, вибухові речовини та матеріали, інші предмети, матеріали й речовини, щодо зберігання та використання яких визначено спеціальні правила чи порядок і на які поширюється дозвільна система, а також опечатує і закриває об'єкти, де вони зберігаються чи використовуються в разі виявлення порушення правил поведінки з ними та правил їх використання, що загрожують громадській безпеці, до усунення таких порушень (ст. 39);

- поліція для забезпечення публічної безпеки та порядку може закріплювати на форменому одязі, службових транспортних засобах, монтувати/розміщувати по зовнішньому периметру доріг і будівель автоматичну фото- й відеотехніку, а також використовувати інформацію, отриману з автоматичної фото- та відеотехніки, що знаходиться в чужому володінні, з метою попередження, виявлення або фіксування правопорушення, охорони громадської безпеки та власності, забезпечення безпеки осіб (ст. 40);

– поліція застосовує спеціальні засоби, зокрема гумові та пластикові кийки, засоби, споряджені речовинами сльозогінної, дратівної дії, пристрої, гранати, боєприпаси й малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень, спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби, водомети, бронемашини й інші спеціальні транспортні засоби для припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень(ст.45) [2]

Одним з найбільш ефективних методів запобігання адміністративним правопорушенням закономірно вважається профілактична діяльність органів Національної поліції, яка здійснюється задля виявлення та усунення комплексу причин та умов, що сприяють вчиненню правопорушень. Профілактикою правопорушень є соціально-спрямована діяльність держави, її органів у реалізації повноважень заходів, які сприяють формуванню правомірної установки (моделі) особи та безпосередньо спрямована на ліквідацію деліктності, як соціального явища загалом.

Профілактичні заходи, що провадяться Національною поліцією тісно пов'язані із заходами з боку держави та суспільства і спрямовуються на превентивне попередження шляхом формування переконання, що неправомірна поведінки тягне значні наслідки та покарання.

Одним з найефективніших засобів попередження правопорушень видається здійснення саме адміністративно-правової профілактичної діяльності поліцією та



комплексного підходу до роз'яснення заходів попередження порушень громадського порядку та громадської безпеки цивільному населенню, особливо зараз в час воєнних дій на території України.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Собакарь А.О. Адміністративно-деліктне законодавство України: стан та шляхи підвищення ефективності його реалізації. Вісник ЛДУВСМ імені Е.О. Дідоренка. 2015. № 2. С. 192-201.

2. Про Національну поліцію: Закон України від 02 лип. 2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 25.10.2022).

**Фолітар Анастасія Олександрівна,**  
*курсант 2-го курсу факультету № 1  
Луганського державного  
університету  
внутрішніх справ імені Е.О.  
Дідоренка*

**Науковий керівник:**

**Кривонос Максим Васильович,**  
*доцент кафедри організації  
правоохоронних та судових органів  
факультету № 1 Луганського  
державного університету  
внутрішніх справ імені Е.О.  
Дідоренка, кандидат юридичних наук*

## ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Національна поліція України відповідно до ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію» має такі основні завдання, як: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорона прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави; протидія злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Окремо кажучи про поліцейських, необхідно додати, що відповідно до п. п. 2, 4 ч. 1 ст. 18 Закону України «Про Національну поліцію» кожний поліцейський має професійно виконувати свої службові обов'язки відповідно до вимог нормативно-правових актів, посадових (функціональних) обов'язків, наказів керівництва, а також

надавати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу особам, які постраждали внаслідок правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в безпорадному стані або стані, небезпечному для їхнього життя чи здоров'я.

Особливої актуальності така діяльність Національної поліції набула з 24.02.2022, коли по всій Україні було оголошено воєнний стан та поліцейські перейшли на посилений варіант службової діяльності, що пов'язаний з підвищеною небезпекою виконання поставлених перед ними завдань.

Воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

Особливий режим виконання службових завдань поліцейськими пов'язаний з постійним емоційним напруженням, необхідністю вирішення складних тактичних та оперативних завдань, які потенційно становлять небезпеку для їх життя та здоров'я.

Принцип «безперервності» несення служби в умовах воєнного стану проявляється у тому, що поліцейські, реагуючи на заяви і повідомлення про вчинені кримінальні та інші правопорушення, змушені виконувати свої обов'язки у бронезилетах протягом усієї зміни, зі зброєю, через ризики для життя і здоров'я, що проявляються при рятуванні людей з-під завалів під час обстрілів, наданні першої медичної допомоги постраждалим тощо.

Непрості умови служби, постійні повітряні тривоги, загрози використання проти поліцейських зброї, яка призначена для ураження живої сили та важкої техніки призводить до фізичної перевтоми поліцейських, їх психічного виснаження, професійного вигорання, емоційних зривів, панічних атак тощо. Через такі непрості умови у багатьох поліцейських виникають певні психологічні ускладнення під час несення служби, виконання службових завдань і службових обов'язків, знижується професіоналізм та зникає бажання продовжувати службу.

Працівникам Національної поліції часто доводиться виконувати завдання підвищеної складності в особливих, екстремальних ситуаціях небезпечних для їх життя та здоров'я, пов'язаних з застосуванням фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї під час підтримання публічної безпеки та порядку. Для успішного виконання поставлених завдань від поліцейських потрібна максимальна готовність як у фізичному плані, так і в плані психологічної стійкості, що в умовах воєнного стану в разі ускладнюється. Значна кількість працівників поліції гине під час

збройної агресії, зазнає поранень, каліцтв та контузій, що може свідчити про недотримання або нехтування вимогами особистої безпеки, що набуваються в системі професійної підготовки.

Особиста безпека поліцейського наразі є головним чинником успішного вирішення службових завдань, особливо в умовах військового стану. Особиста безпека повинна стояти в пріоритеті поліцейського, адже це може врятувати йому життя в умовах виникнення небезпеки.

Особовий склад поліції може бути задіяний для виконання різноманітних бойових завдань, зокрема несення служби на блокпостах, які є об'єктами підвищеного ризику. Блокпост це – посилений контрольний-пропускний пункт, який за рішенням військового командування тимчасово встановлюється на вході/виході (в'їзді/виїзді) на територію/з території, де введено воєнний стан і встановлено особливий режим, на якому облаштовуються місця для перевірки осіб, транспортних засобів, багажу та вантажів, позиції вогневих засобів та бойової техніки, місця для відпочинку та забезпечення життєдіяльності особового складу, який виконує завдання на такому пункті.

Під час несення служби на блокпостах поліцейським потрібно дотримуватися базових правил особистої безпеки, адже перевіряються не тільки транспортні засоби, а й особи, які можуть бути озброєні. Пам'ятати та безумовно виконувати такі основні вимоги:

- тактичний принцип контакт \ прикриття – триматися праворуч (*типовою помилкою тих, хто перевіряє документи, є підхід з лівої сторони*), зброю тримати в такому положенні, щоб її неможливо було вирвати з рук й використати проти поліцейських;

- огляд особи здійснювати зверху вниз. Краще, щоб особу було повернуто спиною до працівника, який проводить огляд;

- особа, яку перевіряють повинна знаходитись у незручній позі, наприклад, руки на стіну або на автомобіль, ноги розставлені, тіло під кутом до поверхні. У разі агресивних дій такої особи, вона переводиться в лежаче положення силовим впливом на зворотну сторону коліна або ривком.

З моменту введення воєнного стану поліцейським були надані додаткові повноваження якими вони можуть скористатися, а саме у разі необхідності відбиття нападу або при затриманні особи, яка вчинила правопорушення та/або чинить опір поліцейському, останній має право використати як заходи примусу, так і підручні засоби. Також поліцейським надано право застосовувати заходи примусу до осіб, які беруть участь у збройній агресії проти України, без урахування окремих вимог обмежень та заборон, визначених законом (зокрема, дозволяється застосування заходів примусу без попередження, нанесення ударів спеціальними засобами без обмежень щодо локації їх нанесення, а також застосування вогнепальної зброї).

Професійна діяльність працівників поліції в умовах військового стану становить серйозну проблему щодо її безпеки та потребує окремої уваги.

Надзвичайні ситуації, що призводять до травмування та загибелі поліцейських виникають внаслідок як психофізіологічних причин (помилкових дій внаслідок втоми через надмірну важкість виконуваної роботи, напруженість роботи), об'єктивних (виникнення яких не залежить від волі та дій поліцейського) суб'єктивних (внаслідок неправильних дій поліцейських, помилкової оцінки обстановки, що склалася, хибної впевненості у власних силах, грубого порушення нормативних документів МВС України та НПУ щодо дотримання заходів особистої безпеки при виконанні службових обов'язків і безпечного поводження зі зброєю) та інших причин. Знання таких проблем та врахування негативних наслідків допоможе поліцейському якісно виконувати покладені на нього службові обов'язки, вберегти життя та здоров'я.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бакутін Є.І. Актуальні аспекти використання безпілотних літальних апаратів у діяльності поліції України. Забезпечення національною поліцією України публічної безпеки і порядку в умовах воєнного стану: збірники наукових праць. Київ, 2022. С. 23-27.

2. Грибан В.Г. Безпека працівників Національної поліції в умовах надзвичайних ситуацій: навчальний посібник (Грибан В.Г., Фоменко А.Є., Казначеев Д.Г., Бойко О.І. / за заг. ред. Грибана В.Г.). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 100 с.

3. Матвієнко А. Воєнні злочини. Робота Національної поліції під час воєнного стану. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3521738-voenni-zlocini-robota-nacionalnoi-policii-pid-cas-voennogo-stanu.html>.

4. Моїсєєва А., Мкртичева М. Які повноваження надано поліцейським на час дії воєнного стану. Закон і бізнес. 2022. URL: <https://zib.com.ua/ua/print/151773.html>.

5. Про затвердження Порядку встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1455. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1455-2021-%D0%BF#Text>.

6. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua /laws/show/580-19#Text>.

7. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.

**Цяпкало Станіслав Ярославович,**  
*курсант 1 курсу факультету № 2*  
*Донецького державного*  
*університету внутрішніх справ*

**Науковий керівник:**

**Хозлу Іван Костянтинівич,**  
*викладач кафедри адміністративно-*  
*правових дисциплін факультету №2*  
*Донецького державного*  
*університету внутрішніх справ*

## **ПРЕВЕНТИВНА РОЛЬ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ПЕНІТЕНЦІАРНОГО ТИПУ**

Споконвічна історія розвитку людства супроводжувалася вирішенням проблеми покарання і перевиховання осіб, які порушили існуючий в тій чи іншій державі на певному етапі її розвитку правочин. Тож, детермінація потреби в існуванні та розвитку пенітенціарної педагогіки знаходиться у самому характері суспільних відносин. Її особливістю є глибинне перетинання з юридичною практикою, а також з теорією кримінології, кримінального і кримінально-виконавчого права. З позицій здійснення виховного впливу на окрему особистість, яка за вчинення певних протиправних діянь за рішенням суду потрапила до місць позбавлення волі, на групи засуджених потребується винаходження балансу між суто юридичними і власне педагогічними засобами.

У свою чергу, Л. М. Завацька стверджує, що соціально-виховна робота складається з таких компонентів: виховна робота - система педагогічне обґрунтованих заходів, спрямованих на корекцію поведінки засуджених з метою досягнення позитивних інтелектуальних, Розділ 1 Теоретичні засади організації та проведення соціально-виховної і фізичних змін в їх особистості та усунення особистісних деформацій.

Одним із ключових питань, що постає при дослідженні проблеми виховної роботи із засудженими, є визначення її мети. В основі визначення мети будь-якої діяльності лежить технологія ціле покладання. По-перше, ціле покладання – це процес вибору й реального визначення цілі (мети), яка є ідеальним образом майбутнього результату діяльності. У зв'язку з цим ціле покладання виконує низку важливих методологічних і методичних функцій та завдань, оскільки виступає як реальний інтегратор різних дій у системі «мета - засоби досягнення – результат конкретного виду діяльності».

Ціле покладання зумовлює алгоритм, який визначає порядок й основні вимоги до результату діяльності. Мета - це поняття, яке виражає ідеальне уявлення про результат діяльності. Будь-яку діяльність можна трактувати як процес досягнення

мети. По-третє, центральною проблемою процедури цілепокладання є не тільки формулювання мети, а й оптимальних засобів її досягнення. Мета без засобів її досягнення - це лише абстрактний проект, мрія, що не має реальної опори в самій дійсності.

Закономірності педагогічного процесу в пенітенціарних установах – це об'єктивно існуючі найбільш суттєві, повторювані зв'язки між педагогічними явищами, особливостями діяльності співробітників та її результативністю (змiнами в особистості засудженого).

Мета педагогічної роботи з неповнолітніми засудженими в широкому значенні полягає у створенні державою і суспільством сприятливих умов для ресоціалізації та подальшої інтеграції, соціалізації, всебічного розвитку й саморозвитку особистості засудженого, запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами; захист інтересів особи, суспільства і держави шляхом встановлення соціальної гармонії, порушеної злочинцем.

Мета педагогічної роботи з засудженими у вузькому значенні визначається на рівні локальної соціально-педагогічної системи виховної колонії та полягає у створенні освітньо-виховними засобами сприятливих умов для ресоціалізації та подальшої інтеграції, соціалізації, всебічного розвитку й саморозвитку особистості засудженого.

Змістом самої ж педагогічної роботи з неповнолітніми засудженими є створення сприятливих умов для ресоціалізації особистості неповнолітнього на основі використання ресурсів особистості, пенітенціарного закладу, громади і держави.

Мета, завдання та зміст педагогічного процесу закономірно обумовлені характером та рівнем розвитку суспільних відносин. У свою чергу ефективність виправлення засудженого закономірно залежить від якості виховної роботи та її ресурсної забезпеченості, соціального середовища (внутрішнього та зовнішнього) конкретних установ виконання покарань.

Дана закономірність об'єктивно проявляється навіть всупереч бажанню організаторів процесу виправного впливу на засуджених. Однак, без цілеспрямованого керівництва розвитком міжособистісних відносин у малих групах та колективах може стати визначним, що приведе до формування особистісних ідеалів, несумісних з вимогами суспільної моралі.

Соціально-виховна робота із засудженими до обмеження волі регламентується ст. 123 Кримінально Виконавчого Кодексу України. Це цілеспрямована діяльність персоналу органів і установ виконання покарань та інших соціальних інституцій для досягнення мети виправлення і ресоціалізації засуджених.

Соціально-виховна робота спрямована на формування та закріплення в засуджених прагнення до заняття суспільно корисною діяльністю; формування сумлінного ставлення до праці та навчання; дотримання вимог законів та інших

прийнятих у суспільстві правил поведінки; підвищення їх загальноосвітнього і культурного рівнів.

Ефективність ресоціалізації засудженого закономірно залежить від відповідності змісту, форм і методів виховного впливу, особливостям особистості як цілісного психологічного феномену, зокрема відношення засудженого до скоєного злочину та кримінального покарання за нього

Отже, виправлення неможливо розглядати однобоко - лише як результат впливу співробітниками пенітенціарних установ на результат формування самооцінки особистості засудженого в процесі його власної діяльності. Інакше кажучи, засуджений повинен стати не тільки об'єктом, але й суб'єктом виховних впливів.

**Чернобров** **Віолетта**  
**Володимирівна**, курсант 2-го курсу  
факультету № 3 Донецького  
державного університету  
внутрішніх справ

**Науковий керівник:**

**Пекарський Сергій Петрович**,  
доцент кафедри оперативно-  
розшукової діяльності та  
інформаційної безпеки факультету  
№ 3 Донецького державного  
університету внутрішніх справ,  
кандидат юридичних наук, доцент

## **ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО, ЯКІЙ МАЄ ДОПУСК ТА ДОСТУП ДО ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ**

До основних організаційно-правових заходів щодо охорони державної таємниці також відносяться і введення у встановленому законодавством порядку обмежень прав особи, яка має допуск та доступ до державної таємниці. Під допуском до державної таємниці розуміємо оформлення права громадянина на доступ до секретної інформації. А під доступом до державної таємниці розуміємо надання повноважною посадовою особою дозволу громадянину на ознайомлення з конкретною секретною інформацією та провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею, або ознайомлення з конкретною секретною інформацією та провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею, цією посадовою особою відповідно до її службових повноважень. Зазначені нами терміни визначені Законом України «Про державну таємницю» від 21 січня 1994 року № 3855-ХІІ [1].

Відповідно до положень статті 22 Закону України «Про державну таємницю» допуск до державної таємниці надається дієздатним громадянам України віком від 18 років, які потребують його за умовами своєї службової, виробничої, наукової чи науково-технічної діяльності або навчання, органами Служби безпеки України після проведення їх перевірки. При реалізації своїх повноважень, визначених законодавством України щодо протидії злочинності допуск до державної таємниці, за умовами своєї службової діяльності, безпосередньо потребують поліцейські підрозділів кримінальної поліції та органів досудового розслідування. Це дозволяє нам висновувати, що поліцейські, яким надано допуск та доступ до державної таємниці зобов'язані дотримуватися обмежень прав особи, яка має допуск та доступ до державної таємниці. Означений факт підтверджується письмовою згодою поліцейського на передбачені Законом України «Про державну таємницю» обмеження прав у зв'язку з допуском до державної таємниці є підставою відмови у наданні допуску до державної таємниці. За відсутності письмової згоди, або не бажання надати письмову згоду на передбачені законом обмеження прав у зв'язку з допуском до державної таємниці є підставою відмови у наданні допуску до державної таємниці [1, ст. 23].

У статті 29 Закону України «Про державну таємницю» визначені обмеження прав громадянина у зв'язку з допуском та доступом до державної таємниці. Так громадянин, якому було надано допуск та доступ до державної таємниці у порядку, встановленому законодавством, і який реально був обізнаний з нею, може бути обмежений у праві виїзду на постійне місце проживання в іноземну державу до розсекречування відповідної інформації, але не більш як на п'ять років з часу припинення діяльності, пов'язаної з державною таємницею. Але, необхідно вказати, що не обмежується виїзд громадянина у держави, з якими Україна має міжнародні договори, що передбачають такий виїзд і згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Окрім обмеження права на виїзд на громадянина також поширюються обмеження свободи інформаційної діяльності, що випливають з положень Закону України «Про державну таємницю».

Підводячи підсумок зазначаємо, що поліцейські, яким надано допуск та доступ до державної таємниці реалізують свої повноваження з урахуванням обмежень, пов'язаних з охороною державної таємниці, які установлені чинним законодавством в інтересах національної безпеки України.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 року № 3855-ХІІ (редакція від 15.03.2022). *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>.



**Шамара Діана Павлівна,**  
курсант 1 курсу факультету № 1  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ

**Науковий керівник:**

**Мердова Ольга Миколаївна,**  
завідувач кафедри адміністративно-  
правових дисциплін факультету №2  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ,  
кандидат юридичних наук, доцент

## **ЮРИДИЧНИЙ АНАЛІЗ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ЩОДО ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО**

На початку ХХІ століття Україна стала однією з перших країн Східної Європи, яка визнала домашнє насильство важливою суспільною проблемою. Проте через відсутність ефективних заходів припинення такого насильства, забезпечення справедливого покарання кривдника та допомоги постраждалим особам, у чинному на той час законодавстві, як кримінальному, так і спеціальному – Законі України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15.11.2001 року [1], у свідомості правоохоронців та суспільства укріпилося хибне переконання, що «домашнє насильство – не злочин». Кримінальний кодекс не містив спеціальних норм, що передбачали б кримінальну відповідальність за вчинення насильства у сім'ї або розглядали б вчинення такого насильства між особами, які перебувають у сімейних чи близьких стосунках, як кваліфікуючу обставину, що обтяжує покарання. Таке законодавство не здатне було захистити постраждалих від домашнього насильства та забезпечити притягнення кривдника до покарання.

На сьогодні українське суспільство чітко обрало європейський вектор розвитку, що вимагає забезпечення державою міжнародних стандартів, у тому числі й у сфері захисту прав людини, саме до таких вимог належить запобігання та боротьба з домашнім насильством. Тому стало необхідним реформування законодавства даної сфери.

Реформування здійснилося шляхом прийняття наступних нормативно-правових актів: Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [2] та Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» [3]. Було визначено організаційно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству, основні напрями реалізації державної політики у цій сфері та криміналізовано домашнє насильство як один зі

злочинів проти життя і здоров'я особи. Відповідно до диспозиції ст. 126<sup>1</sup> ККУ: домашнє насильство – умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи [4]. Слід зазначити, що ст. 1 ЗУ «Про запобігання та протидію домашньому насильству» окремо виділяє сексуальне насильство як можливий вид, ККУ у даному випадку кваліфікує дії за ст. 153.

На думку автора, показовим для розуміння доцільності такого реформування стане аналіз судової практики ст. 126<sup>1</sup> ККУ, вироків, що набрали законної сили. Слід зазначити, що кримінальне провадження щодо домашнього насильства відкривається стосовно особи, яку вже було тричі визнано винною у вчиненні адміністративного правопорушення, за ст. 173<sup>2</sup> «Вчинення насильства в сім'ї, невиконання захисного припису або непроходження корекційної програм» Кодексу України про адміністративні правопорушення [5].

Було проаналізовано наступні судові вирокі [6].

Вирок від 3 квітня 2019 року Брусилівського районного суду Житомирської області: чоловіком, знаходячись в стані алкогольного сп'яніння, маючи прямий умисел, спрямований на вчинення домашнього насильства, неодноразово вчинялися дії психологічного та фізичного насильства щодо матері, яка при цьому зазнавала психологічних страждань та погіршення якості життя. Підозрюваний погрожував потерпілій словесно, також погрожував ножем, показуючи в повітрі ножем горизонтально, що він їй відрубає голову і повісить на воротах, ображав її в грубій формі словами нецензурної лайки. Однак під час досудового розслідування між потерпілою та підозрюваним було підписано угоду про примирення, згідно з якою потерпіла з одного боку та обвинувачений з іншого боку дійшли згоди щодо формулювання обвинувачення та правової кваліфікації дій обвинуваченого за ст. 126<sup>1</sup> КК України, істотних для даного кримінального провадження обставин, про перелік дій, не пов'язаних з відшкодуванням шкоди, які обвинувачений зобов'язаний вчинити на користь потерпілої. Також сторонами угоди було узгоджене покарання у вигляді 150 годин громадських робіт та надана згода сторін на призначення покарання у вигляді громадських робіт. Судом було затверджено угоду про примирення, визнано винним підсудного та призначено йому покарання у вигляді 150 годин громадських робіт.

Вирок від 4 листопада 2019 року Заставнівського районного суду Чернівецької області: чоловіком неодноразово умисно, усвідомлюючи суспільну небезпеку своїх дій, передбачаючи їх суспільно небезпечні наслідки та бажаючи настання таких наслідків, вчиняв психологічне насильство відносно своєї доньки, що виражалося словесними образами нецензурними словами та погрозами фізичної розправи. Проте під час досудового розслідування між потерпілою та підозрюваним було підписано

угоду про примирення на тих умовах, що підозрюваний понесе відповідальність за вчинене кримінального правопорушення. Суд ухвалив визнати винуватим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 126<sup>1</sup> КК України та призначити йому узгоджену сторонами міру покарання у виді одного року обмеження волі.

Вирок від 6 листопада 2019 року Доманівського районного суду Миколаївської області: чоловіком у стані алкогольного сп'яніння було неодноразово вчинено дії психологічного насильства відносно дружини, які виражалися у словесних образах потерпілої нецензурними словами, шарпанні її за верхній одяг, чоловік притягувався до адміністративної відповідальності за ч.1 ст.173<sup>2</sup> КУпАП за вчинення домашнього насильства відносно дружини (штраф). Через кілька місяців щодо дружини в черговий раз було скоєне домашнє насильство через ревності, а саме фізичне, що виражалось в нанесенні декількох ударів кулаком в область голови, область лобу та іншим частинам тіла, у результаті чого жінка отримала закриту черепко-мозкову травму, яка проявилася струсом мозку, синця лобу, синця і садна верхніх кінцівок, садна правої поперекової області, які могли утворитися від дії тупих твердих предметів і відносяться до категорії легких тілесних ушкоджень, які потягли за собою короточасний розлад здоров'я. Враховуючи обставини справи, щире каяття підсудного, беручи до уваги думку потерпілої, яка просила суворо не карати чоловіка, суд визнав винним чоловіка у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст.126<sup>1</sup> КК України і призначив йому покарання у виді одного року обмеження волі, проте на підставі ст..75 ККУ звільнив від відбування покарання, встановивши йому іспитовий строк терміном на один рік.

Аналізуючи вище наведені вирок ми можемо зробити висновок, що вони схожі між собою. По-перше, у більшості випадках потерпілою стороною стають жінки – дружини, доньки, матері, співмешканки тощо. По-друге, більшість правопорушень відбувається у стані алкогольного сп'яніння та до відкриття кримінального провадження особа неодноразового притягується до адміністративної відповідальності за ст.173<sup>2</sup> КУпАП за вчинення домашнього насильства. По-третє, більшість постраждалих укладають угоду про примирення з кривдниками. Цікавим моментом є відсутність судових вироків щодо домашнього насильства з боку жінок, проте ми вважаємо, що це не означає, відсутність такого насильства, можливо чоловіки просто переймаються через можливе приниження власної честі та гідності при заявленні щодо протиправних дій відносно них.

Реформування законодавства у сфері домашнього насильства це крок вперед. Проте головним завданням для нас залишається формування у свідомості наших громадян недопустимості домашнього насильства та готовності протидіяти йому не лише у власних родинах, а й у українському суспільстві загалом.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. *Голос України*. 2018. № 4.
2. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами : Закон України від 06.12.2017 № 2227-VIII. *Голос України*. 2018. № 6.
3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. *Офіційний вісник України*. 2001. № 21. Ст. 1.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон УРСР від 07.12.1984 № 8073-X. *Відомості Верховної Ради*. 1984. № 51.
5. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua>.

**Шепеленко Андрій Олександрович**,  
здобувач вищої освіти навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

**Науковий керівник:**

**Рижкова Світлана Анатоліївна** – старший викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпропетровського університету внутрішніх справ

## ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНА СКЛАДОВА ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ ТА НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах введення правового режиму воєнного стану органи та підрозділи Національної поліції України працюють в посиленому варіанті несення служби. Задля ефективного виконання покладених обов'язків важливе значення має оперативний зв'язок отримання інформації від населення щодо правопорушень та інших подій (в тому числі які загрожують національній безпеці України).

За функціональним обов'язками дільничні офіцери поліції (ПОГ) ближче всього наближені до населення на території поліцейської дільниці, своєчасно виявляють та реагують на факти вчинення правопорушень.

Про те, слід зазначити, що з розвитком інформаційно-комунікаційних технологій розширюються можливість охопити більшу частину населення, встановити систематичний зворотній зв'язок.

За статичними даними в Україні понад 70% громадян від 18 до 60 років користуються месенджерами. Найбільшою популярністю у жителів України користуються два месенджера — Вайбер (56%) і Facebook (41%), за ними з істотним відривом за частотою згадок слідує Телеграм (17%). У віці від 18 до 29 років 95% українців переписуються в призначених для цієї справи додатках. Також використовують месенджери 89% відсотків громадян країни від 30 до 40 років, у віці від 40 до 50 років - 79%. А ось після 50 років українці набагато рідше переписуються, відповідно 50-60-річні українці лише у 57% випадках користуються месенджерами, і тільки 21% громадян України задіює відповідні додатки віком від 60 і більше років [1].

Виходячи з зазначеного, використання та впровадження чат-ботів поліцією у он-лайн комунікації з населенням є перспективним інструментарієм запобігання та профілактики правопорушень. Особливо дана тематика актуальна в умовах воєнного стану.

Чат-бот — це спеціальна програма, яка працює в додатках – месенджерах та соціальних мережах. Боти допомагають вирішувати типові задачі: ставлять користувачам питання та відповідають, шукають інформацію, виконують прості доручення, тощо. Інтеграція суб'єктів, які уповноважені здійснювати профілактичну діяльність у протидії та профілактиці правопорушень серед населення в он-лайн простір за допомогою чат-ботів має певні переваги: можливість цілодобової роботи 24/7; оперативність (користувач отримує відповідь на ситуацію в найкоротший термін); спрощена комунікація, тощо [2].

Прикладом такої он-лайн комунікації є створений чат-бот в телеграм @Warcrimes\_Police\_KhS\_UA\_bot поліцією Херсонської області, метою якого є документування злочинів рф. За допомогою вказаного чат-боту громадяни можуть повідомити про відомі їм протиправні факти [3].

Поліція Полтавської області створила telegram-бот для повідомлень про підозрілих осіб, небезпечні предмети, важливі факти, в тому числі отримання інформацію про мародерів, диверсантів. Однією з переваг створення чат-боту є «розвантаження» лінії 102, а також інші канали зв'язку [4].

Нацполіція України запустила чат-бот для пошуку дітей. Основне завдання цього чат-боту - спрощення процедури подачі інформації про дитину, яка зникла безвісти та/або зв'язок з якою відсутній, до органів поліції [5].

Отже, на підставі вищезазначеного крім традиційних інструментів інформаційно-комунікативної складової взаємодії поліції та населення в умовах воєнного стану набули розповсюдження спеціалізовані чат-боти, як елемент нової культури комунікації. Їх ефективність підтверджується практикою застосування і реальними перспективами дієздатності.

### **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Понад 70% повнолітніх українців користуються месенджерами. URL: <https://ua.112.ua/suspilstvo/v-ukraini-ponad-70-povnolitnikh-hromadian-do-60-rokiv-korystuiutsia-messendzheramy-516252.html>.

2. Ушакова І.О. Підходи до створення інтелектуальних чат-ботів. Системи обробки інформації. 2019. № 2(157). С. 76-83.

3. Поліція Херсонщини запустила чатбот для виявлення злочинів РФ. URL: [https://lb.ua/society/2022/11/15/535897\\_politsiya\\_hersonshchini\\_zapustila\\_chatbot.html](https://lb.ua/society/2022/11/15/535897_politsiya_hersonshchini_zapustila_chatbot.html).

4. Полтавська поліція запустила telegram-бот для повідомлень про підозрілих осіб, небезпечні предмети і важливі факти. URL: <https://poltava.to/news/65051/>.

5. В Україні запрацював телеграм-бот «Пошук дітей». URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/v-ukrayini-zapracuyuvav-telegrambot-poshuk-ditey.html>

## ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ НАУКОВИХ КЕРІВНИКІВ

**Борисенко Тетяна Василівна,**  
*викладач кафедри адміністративного  
права, процесу та адміністративної  
діяльності Дніпропетровського  
державного університету  
внутрішніх справ*

### **ПОВАЖНІСТЬ ПРИЧИНИ ПРОПУСКУ СТРОКУ ЗВЕРНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ, ЯК ГАРАНТІЯ ПОНОВЛЕННЯ ПРОПУЩЕНОГО СТРОКУ**

У зв'язку з тривалими євроінтеграційними процесами, перед Україною стоїть низка важливих завдань, які необхідно вирішити для завершення цих процесів. Одним із таких завдань є реформування державної влади. Оскільки судова влада є частиною державної влади, то можна стверджувати, що ефективність діяльності судової системи є невід'ємною складовою частиною якості та ефективності функціонування держави загалом [1, с. 10]. Водночас ефективний судовий механізм захисту прав, свобод та інтересів фізичних та юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин напряду залежить від досконалого адміністративно-процесуального законодавства, оптимально організованої роботи системи адміністративних судів, дотримання принципів верховенства права, рівності всіх учасників судом перед законом та судом, розумності строків розгляду адміністративних справ судом, відсутності обмеження права на доступ до суду тощо [2, с. 135].

Чинним Кодексом адміністративного судочинства України визначено, що своєчасний розгляд та вирішення публічно-правових спорів є одним із завдань адміністративного судочинства, а принцип розумності строків розгляду справи судом передбачено у якості самостійної засади цього виду судочинства [3]. Але неухильне дотримання встановлених процесуальних строків вимагається не тільки від адміністративних судів, а також і від громадян України та інших осіб, які звертаються за захистом свої прав та законних інтересів до суду.

Питанню поновлення пропущених строків звернення до адміністративного суду приділялася завжди велика увага. Зараз, коли в Україні вже понад пів року триває війна, це питання є як ніколи актуальним. Оскільки через воєнні дії, окупацію деяких територій України та інші фактори дотримуватися встановлених адміністративним законодавством строків звернення до суду стає набагато важче, а подекуди, і зовсім неможливо. Тому в судах часто постає питання про визначення поважності причини пропуску строку звернення до суду та поновлення такого пропущеного строку.

Відповідь на це питання було сформовано у правових позиціях Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду. А саме, відповідно до постанови Верховного Суду у справі № 500/1912/22 (адміністративне провадження № К/990/20688/22) прийнятої 29 вересня 2022 року [4], встановлено, що суди першої та апеляційної інстанцій повернули позивачеві позовну заяву без розгляду, виходили з того, що позивач звернувся до суду поза межами встановленого ст. 122 КАС України строку [3]. При цьому суд першої інстанції не встановив обставин, що перешкоджали позивачеві через запровадження в Україні воєнного стану своєчасно звернутися до суду в межах строку, встановленого законом. Тому вирішив, що сам факт запровадження воєнного стану в Україні, без обґрунтування неможливості звернення до суду конкретним позивачем у встановлені строки не може вважатися поважною причиною для безумовного поновлення цих строків [4]. Крім того, суди не звернули уваги на той факт, що позивач є учасником бойових дій, який у зв'язку з військовою агресією РФ був мобілізований до лав Збройних Сил України з 24 лютого 2022 року.

Колегія суддів зазначила, що при застосуванні процесуальних норм слід уникати як надмірного формалізму, так і надмірної гнучкості, які можуть призвести до нівелювання процесуальних вимог, встановлених законом. Надмірний формалізм у трактуванні процесуального законодавства визнається неправомірним обмеженням права на доступ до суду як елемента права на справедливий суд згідно зі ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [4].

Суд також зауважив, що протягом усього періоду дії воєнного стану, запровадженого на території України у зв'язку зі збройною агресією російської федерації, суворе застосування адміністративними судами процесуальних строків стосовно звернення до суду з позовними заявами, апеляційними та касаційними скаргами, іншими процесуальними документами може мати ознаки не виправданого обмеження доступу до суду, гарантованого статтями 55, 124, 129 Конституції, ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права та ст. 6 зазначеної Конвенції [4].

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства: збірка європейських та міжнародних документів / відп. ред. Ю. Землицька. Київ, 2015. 708 с.
2. Джафарова М.В. Процесуальні строки як гарантія здійснення ефективного адміністративного судочинства в Україні. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2020. № 61. С. 134-137.
3. Кодекс адміністративного судочинства України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.
4. Постанова Верховного Суду у справі № 500/1912/22 (адміністративне провадження № К/990/20688/22), прийнята 29 вересня 2022 року. URL:



*Данілов Сергій Олександрович,  
доцент кафедри адміністративно-  
правових дисциплін факультету №2  
Доцецького державного університету  
внутрішніх справ, доктор філософії*

## **ОБОВ'ЯЗОК ДОКАЗУВАННЯ ПРИ РОЗГЛЯДІ СПРАВ У ПОРЯДКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА ЗА УЧАСТЮ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ**

Як відомо, суб'єкти податкових правовідносин мають комплекс індивідуальних прав та обов'язків, при реалізації та виконанні яких можуть виникати публічно-правові спори, розгляд та вирішення яких, найчастіше здійснюється у судовому порядку.

У статті 124 Конституції України закріплено доктринальний принцип про те, що юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі [1].

Розвиток адміністративної юстиції, запровадження спеціальних процесуальних стадій судового вирішення публічних спорів, в тому числі податкових спорів як різновиду останніх, свідчить про важливість процесу доказування в адміністративному судочинстві й забезпечення принципу змагальності сторін та свободи у наданні ними своїх доказів, а також доведенні перед судом їх переконливості.

Частиною 2 статті 77 Кодексу адміністративного судочинства України (надалі за текстом – КАС України) передбачено, що в адміністративних справах про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень обов'язок щодо доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на відповідача [2].

При цьому, за попередньою редакцією КАС України, у таких справах суб'єкт владних повноважень не міг посилатися на докази, які не були покладені в основу оскаржуваного рішення, за винятком випадків, коли він доведе, що ним було вжито всіх можливих заходів для їх отримання до прийняття оскаржуваного рішення, але вони не були отримані з незалежних від нього причин.

З огляду на це, суб'єкт владних повноважень був позбавлений процесуальної можливості надавати до суду всі наявні докази під час представництва інтересів держави у адміністративному судочинстві під час розгляду адміністративної справи в суді. Відсутність процесуальної можливості надавати до суду всі наявні докази, які були отримані суб'єктом владних повноважень після прийняття рішень, або

вчинення дій чи бездіяльності не узгоджувалась з приписами пунктів 2, 4 частини 3 статті 2 КАС України.

У зв'язку із прийняттям Закону України від 30 листопада 2021 року № 1914-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень» [4] також внесено зміни до ст. 77 КАС України, згідно з якими суб'єкт владних повноважень зобов'язаний подавати до суду всі наявні документи та матеріали, які можуть бути використані як докази на момент розгляду справи з метою забезпечення дотримання засад змагальності сторін в адміністративному судочинстві та свободи в наданні ними своїх доказів, а також доведенні перед судом їх переконливості [2].

З практичної точки зору, вказані законодавчі зміни сприяли більш активній ролі адміністративного суду, зокрема, щодо збирання, забезпечення доказів під час розгляду судових справ за участю органів Державної податкової служби України.

Відповідно до частини 4 статті 9 КАС України, суд вживає визначені законом заходи, необхідні для з'ясування всіх обставин у справі, зокрема, щодо виявлення та витребування доказів з власної ініціативи.

Так, наприклад, у справі № 340/6866/21 за позовом ФГ «Сімфо» до Головного управління ДПС у Кіровоградській області про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень, суддя Кіровоградського окружного адміністративного суду Брегей Р.І. з метою забезпечення принципу офіційного з'ясування всіх обставин справи, керуючись приписами частини 3 статті 80 КАС України, ухвалою від 03.10.2022 року витребував інформацію щодо придбання та реалізації товару (амонію нітрату), що виступав предметом договору поставки між позивачем та контрагентами [3].

Отже, з практичної точки зору з метою забезпечення принципу офіційного з'ясування всіх обставин справи при розгляді і вирішенні судових справ за участю органів Державної податкової служби України, важливим аспектом є активна діяльність адміністративного суду щодо встановлення та перевірки обставин, якими сторони адміністративної справи (платник податків та контролюючий орган) обґрунтовують свої вимоги та заперечення, а також інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи, реалізуючи при цьому, повноваження регламентовані 4 статті 9 КАС України.

### **Список використаних джерел:**

1. Конституція України від 28.06.1996 року № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення 20.11.2022)

3. Ухвала Кіровоградського окружного адміністративного суду від 03.10.2022 р., судова справа № 340/6866/21. URL: <https://reestr.court.gov.ua>. (дата звернення 20.11.2022)

4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень : Закон України від 30 листопада 2021 року № 1914-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1914-20#Text> (дата звернення 20.11.2022)

**Єлаєв Юрій Леонідович,**  
*викладач кафедри організації  
досудового розслідування  
Криворізького навчально-наукового  
інституту Донецького державного  
університету внутрішніх справ*

### **ДЕТЕРМІНАЦІЯ (ОБУМОВЛЕНІСТЬ) КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЧАСУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИМ РЕЖИМОМ КАРАНТИНУ З МЕТОЮ ЗАПОБІГАННЯ ПОШИРЕННЮ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ КОРОНАВІРУСНОЇ ХВОРОБИ (COVID-19)**

У відповідності до приписів частини 1 статті 3 Конституції України [ 1 ], встановлено положення відповідного до якого: Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. В свою чергу, згідно норм частини 1 статті 49 Конституції України [ 1 ] визначено, що: Кожен має право на охорону здоров'я. Одночасно з цим, згідно норм частини 4 статті 49 Конституції України [ 1 ]: Держава забезпечує санітарно-епідемічне благополуччя. Так, одним із передбачених законом засобів забезпечення цього правоположення є державне управління в сфері охорони здоров'я та встановлений Кабінетом Міністрів України адміністративно-правовий режим карантину з метою запобігання поширенню на території України коронавірусної хвороби (COVID-19).

В свою чергу, нормами пункту 20<sup>5</sup> Розділу XI Перехідні положення Кримінального процесуального Кодексу України (далі за текстом – КПК України [ 2 ]), встановлено особливості судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальних провадженнях та розгляду окремих питань під час судового провадження в період дії вказаного карантину. Так, у відповідності до норм пункту 1 Постанови Кабінету Міністрів України «Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» від 09 грудня 2020 року № 1236 [ 3 ],

передбачено, зокрема: Установити з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 (далі - COVID-19), з 19 грудня 2020 року до 31 грудня 2022 року на території України карантин, продовживши дію карантину. Вказана юридична ознака обумовлює (детермінує) застосування вищеназваних норм пункту 20<sup>5</sup> Розділу XI КПК України [ 2 ], під час дії адміністративно-правового режиму карантину з метою запобігання поширенню на території України хвороби COVID-19.

Необхідно зазначити, що на період дії воєнного стану, вищеназваний карантин з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби зберігає свою чинність (юридичну дію), про що прямо зазначено в нормах пункту 2 вищеназваної Постанови Кабінету Міністрів України від 09 грудня 2020 року № 1236 [ 3 ]. Вказана адміністративно-правова ознака обумовлює (детермінує) застосування вищеназваних норм пункту 20<sup>5</sup> Розділу XI КПК України [ 2 ], в умовах воєнного стану. В свою чергу, в межах даної наукової праці положення пункту 20<sup>5</sup> Розділу XI КПК України [ 2 ] будуть досліджуватись у розумінні (у вимірі) юридичного часу, який одночасно є фізико-математичним, загальнофілософським та загальноправовим, спеціальним кримінально-процесуальним параметром об'єктивної (механістичної, предметної) дійсності, природничої дійсності, передусім, в частині абсолютно визначених величин часу (секунда, хвилина, година, день (доба), місяць, рік) та певних подій і/або певного ряду подій.

По-перше, норми пункту 20<sup>5</sup> Розділу XI КПК України [ 2 ] визначають такий кримінальний процесуальний час, як період дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню на території України коронавірусної хвороби (COVID-19). Вищевикладений юридичний факт свідчить про сутнісний міжгалузевий взаємозв'язок адміністративного права та кримінального процесу в царині юридичного регулювання часу.

По-друге, норми пункту 20<sup>5</sup> Розділу XI КПК України [ 2 ] встановлюють такі два види кримінального процесуального часу, як: 1) час судового провадження; 2) час досудового розслідування. В даному випадку, поділ кримінального процесуального часу на вказані два види обумовлений різними стадіями кримінального провадження.

По-третє, норми пункту 20<sup>5</sup> Розділу XI КПК України [ 2 ] встановлюють такі два види кримінального процесуального часу, як 1) невідкладно, але не пізніше 24 годин з моменту надходження такого подання; 2) не пізніше ніж за десять днів до закінчення дії попередньої ухвали про тримання під вартою. В даному випадку, поділ кримінального процесуального часу на вказані два види обумовлений (детермінований) фізичними величинами (година, день).

Вбачається, що вищевказана юридична регламентація строків кримінального провадження буде сприяти додержанню «міжнародно-правової вимоги щодо проведення ефективного (ретельного та оперативного) розслідування» [ 4, с. 14 ] та дотриманню доктринального принципу «Ситуація збройної агресії зумовлює

необхідність особливого законодавчого регулювання кримінальних процесуальних строків.» [ 4, с. 11 ]. Вищевказані наукові фундації сформулював дослідник-юрист Т.О. Лоскутов.

Вбачається, що вищеназвані правові фундації щодо часу та строків (в розумінні безперервності та множинності різних видів часу та строків) свідчать про безпосередній взаємозв'язок юридичної науки (зокрема, науки кримінального процесу) з: а) іншими науками про суспільство (зокрема, з філософією часу); б) природничими науками (зокрема, з фізикою часу, а саме з вченням про вимірювання часу та фізичні величини, які характеризують час).

Все вищевикладене свідчить про необхідність подальших наукових досліджень кримінального процесуального часу, зокрема, періоду дії карантину з метою запобігання поширенню на території України хвороби COVID-19.

### **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

4. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

5. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9-10. № 11-12. № 13. Ст. 88.

6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» від 09 грудня 2020 р. № 1236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1236-2020-%D0%BF#Text>

7. Лоскутов Т.О. Правове регулювання строків досудового розслідування в умовах воєнного стану. Правовий часопис Донбасу. 2022. № 2 (79). С. 11-18.

**Коваленко Ярослав Анатолійович,**  
*викладач кафедри адміністративно-  
правових дисциплін Донецького  
державного університету  
внутрішніх справ*

### **ПОНЯТТЯ ТА ФОРМИ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ПОЛІЦІЇ**

Розвинуте громадянське суспільство є невід'ємною складовою всіх демократичних правових держав світу. В умовах плюралістичної демократії держава поступається частиною своїх повноважень в державній та управлінській сферах

соціальної життєдіяльності самоуправляючим структурам, які його утворюють. Очевидно, що сильна держава неможлива без розвиненого громадянського суспільства, яке стає дієвим чинником державотворення за умови конструктивного та соціально відповідального діалогу з державою в межах правового поля.

Діалектика відносин громадянського суспільства і держави складна й суперечлива, оскільки між ними відбувається своєрідний поділ організаційно-управлінської праці. Громадянське суспільство як динамічна система завжди відчуває тиск з боку державної влади. Воно є незалежним настільки, наскільки держава є терпимою до такої незалежності. Проте, держава не може розвиватися без вільного формування громадянського суспільства, яке контролює дії політичної влади

Враховуючи те, що Закон України «Про Національну поліцію» передбачає систему нових для вітчизняної практики форм контролю громадськості за роботою поліції, є актуальним проведення наукового аналізу поняття та форм громадського контролю за діяльністю поліції.

Питанню сутності та поняття громадського контролю, у тому числі й за діяльністю правоохоронних органів, приділяється значна увага. Зокрема, ми зверталися до наукових праць О.М. Музичука, О.В. Поклада, В.М. Селіванова, Ю.С. Шемшученка, Х.П. Ярмачі, С.Ф. Денисюка, Є.І. Григоренка, І.А. Горшенєвої, тощо.

Як правило, в науковій літературі поняття «громадський (соціальний) контроль» розглядається з позиції державного управління як гарантія, спосіб забезпечення дисципліни та законності в діяльності органів виконавчої влади, принцип, умова ефективної діяльності державного органу тощо [1, с. 44].

Дослідники питань громадського контролю вказують на природу громадського контролю, яка походить від відносин влади і громади. Оскільки розвиток суспільства відбувається за умов єдності та боротьби протилежностей між соціумом та державою, між прагненням до необмеженої свободи та необхідністю обмежень в ім'я організації суспільного життя, своє головне завдання громадська еліта бачить у приборканні автократичної експансії держави, а державна еліта – у приборканні охлократичних тенденцій соціуму [2, с. 337].

Громадський контроль – один із видів соціального контролю, який здійснюється об'єднаннями громадян та самими громадянами, що є важливою формою реалізації демократії і способом залучення населення до управління суспільством та державою, як вказано в Юридичній енциклопедії за редакцією О.Ф. Андрійко [3, с. 234].

На думку Т.В. Наливайко, громадський контроль – це організаційно-правова форма об'єднання громадян на добровільних засадах задля задоволення та захисту їхніх власних та громадських законних правових, соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних та інших спільних інтересів [4, с. 3]. У своєму дослідженні В.Г. Гаращук згадує контроль із боку різних громадських формувань –

профспілок, трудових колективів, партій, рухів, фондів та інших утворень та контроль із боку громадян [5, с. 169].

О.В. Поклад, аналізуючи поняття громадського контролю, вказує, що це діяльність громадян чи їх об'єднань щодо контролю за виконанням органами державної влади або їх посадовими особами положень законодавчих актів, належного виконання ними своїх повноважень та дотримання прав і свобод людини [6].

На думку Є.Ю. Захарова, громадський контроль – публічна перевірка громадянським суспільством діяльності держави на відповідність проголошеним нею цілям, коригування цієї діяльності і самих цілей, підпорядкування політики держави, діяльності її органів і посадових осіб інтересам суспільства, а також нагляд громадянського суспільства за діяльністю державних органів та органів місцевого самоврядування, спрямованою на захист і забезпечення прав і законних інтересів людини та фундаментальних свобод, на повагу до них [7].

Аналізуючи наведені визначення громадського контролю, робимо висновок, що громадський контроль – це цілеспрямована діяльність громадськості щодо нагляду за виконанням органами влади наданих їм повноважень, дотримання законності, дисципліни, прав і свобод людини.

Варто підкреслити, що проблемою цього виду контролю є те, що діяльність громадськості не можна назвати контролем у повному розумінні цього слова, тому що у процесі здійснення громадського контролю відсутня така ознака контролю, як право втручатися в оперативну діяльність та право притягати підконтрольного суб'єкта до юридичної відповідальності. Тобто, можна надати більш поширене поняття «громадського контролю за діяльністю поліції».

Стосовно форм громадського контролю щодо діяльності органів Національної поліції, то вони закріплені в Законі України «Про Національну поліцію» [8] в розділі «Громадський контроль поліції». Так, Законом встановлюються наступні форми:

- 1) звіт про поліцейську діяльність;
- 2) прийняття резолюції недовіри керівникам органів поліції;
- 3) взаємодія між керівниками територіальних органів поліції та представниками органів місцевого самоврядування;
- 4) спільні проекти із громадськістю;
- 5) залучення громадськості до розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських.

Форми громадського контролю можна поділити на: правові, що здійснюються на підставі нормативних актів (залучання до проведення атестації працівників поліції громадськість), та неправові (організаційні), що полягають у проведенні спільних нарад працівників поліції з представниками громадськості; здійснюються індивідуальними суб'єктами контролю (окремими громадянами) та груповими суб'єктами (громадськими об'єднаннями).

Зважаючи на те, що головним критерієм оцінювання ефективності діяльності органів і підрозділів поліції є рівень довіри населення до поліції, пріоритетного значення набуває поширення в інформаційному просторі сегмента об'єктивних відомостей про її діяльність.

Не менш важливе значення має така форма громадського контролю, як взяття участі представників громадськості в атестуванні поліцейських, яке здійснюється з метою оцінки їх ділових, професійних, особистих якостей, освітнього та кваліфікаційного рівнів, фізичної підготовки на підставі глибокого і всебічного вивчення, визначення відповідності посадам, а також перспектив їхньої службової кар'єри.

Відповідно до Наказу МВС України від 17.11.2015 р. №1465 [10], до складу атестаційних комісій можуть бути включені, за згодою, народні депутати України, представники громадських, правозахисних організацій, представники проектів міжнародної технічної допомоги, громадськості та засобів масової інформації за пропозиціями, які були отримані після розміщення відповідних оголошень на офіційних сайтах МВС чи органів поліції, та за наявності їх згоди.

Таким чином, під громадським контролем за діяльністю поліції варто вважати визначену законом діяльність представників громадськості (як індивідуальних, так і колективних суб'єктів), спрямовану на перевірку (спостереження, нагляд) за законністю виконання завдань підрозділами НП України щодо забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гаращук В.М. Контроль та нагляд у державному управлінні Харків: Фоліо, 2002. 176 с.
2. Федоренко В.Л. Інститути громадянського суспільства та інститут громадських організацій в Україні: теоретико-методологічні та нормопроектні аспекти. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2009 (№4-5). URL: [www.minjust.gov.ua](http://www.minjust.gov.ua) (дата звернення: 23.11.2022)
3. Андрійко О.Ф. Громадський контроль : юрид. енцикл. : в 6 т. / редкол. : Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ : Укр. енцикл., 2001. Т. 3. 790 с.
4. Наливайко Т.В. Громадський контроль в Україні як інститут громадянського суспільства : теоретико-правовий аспект : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Львівський державний університет внутрішніх справ, 2010. 18 с.
5. Гаращук В.М. Теоретико-правові проблеми контролю та нагляду у державному управлінні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2003. 272 с.



6. Поклад О.В. Засоби та способи громадського контролю за діяльністю поліції в Україні. *Вісник Запорізького національного університету*. Юридичні науки. 2015. № 4 (2). С.114-120.

7. Захаров Є.Ю. Громадський контроль та права людини. Громадська мережа «Опора». URL: <http://opora.lviv.ua/?p=529>. (дата звернення: 23.11.2022).

8. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. (№ 40-41). Ст.379.

9. Про затвердження Інструкції про порядок проведення атестування поліцейських МВС України: наказ МВС України від 11.07.2015 р. №1465. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1445-15/paran15#n15> (дата звернення: 23.11.2022).

**Максимова** **Маргарита**  
**Костянтинівна,**  
*викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

## **ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДИТИНОЮ ПРАВА НА БЕЗПЕЧНІ УМОВИ ЖИТТЯ**

Адміністративно-правове забезпечення реалізації дитиною права на безпечні умови життя базується на основних положеннях – принципах, під якими розуміються теоретичні засади, ідеї, орієнтири, що відображають об’єктивні закономірності розвитку суспільства і держави, найбільш істотні сторони організації та управління, спрямовані на досягнення оптимальних, стабільних результатів будь-якої діяльності, в тому числі й у зазначеній сфері.

У перекладі з латинської термін «принципи» означає «основу, початок», і тлумачиться як: «1) основні, вихідні положення теорії, основні правила діяльності»; «2) встановлені загальноприйняті, поширені правила господарських дій і властивостей економічних процесів» [1].

Принцип (від латинського *principium* – початок, основа) – це твердження, яке сприймається як головне, важливе, суттєве, неодмінне або, принаймні, бажане. У повсякденному житті принципами називають внутрішні переконання людини, ті практичні, моральні та теоретичні засади, якими вона керується в житті, в різних сферах діяльності. У науці принципами називають загальні положення, яким повинні задовольняти наукові припущення, гіпотези або теорії, наприклад, принцип

причинності, принцип еквівалентності, принцип відповідності, принцип невизначеності тощо [2].

Слід віддати належне законодавцю, адже у статті 3 Закону України «Про охорону дитинства» вказується про основні принципи охорони дитинства. Зокрема зазначено, що «всі діти на території України, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного, етнічного або соціального походження, майнового стану, стану здоров'я та народження дітей і їх батьків (чи осіб, які їх замінюють) або будь-яких інших обставин, мають рівні права і свободи, визначені цим законом та іншими нормативно-правовими актами». Крім цього, відповідно до ч. 2 статті 3 цього ж закону «держава гарантує всім дітям рівний доступ до безоплатної правової допомоги, необхідної для забезпечення захисту їхніх прав, на підставах та в порядку, встановлених законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги» [3].

Назвати викладені вище та закріплені у чинному законодавстві положення важко назвати повноцінними принципами. Це скоріше концептуальні орієнтири охорони дитинства державою без відповідної конкретизації. З іншого боку в основі Конвенції про права дитини [4] лежать чотири керівних принципи, або загальні вимоги до виконання всіх прав, що закріплені у цій Конвенції [5]: 1) недопущення дискримінації (стаття 2); 2) врахування інтересів дитини (стаття 3); 3) право на життя, виживання і розвиток (стаття 6); 4) поваги до поглядів дитини (стаття 12).

Окремо «принципи здійснення соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю» визначені у ст. 5 Закону України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», серед них: – додержання і захист прав людини; – адресність та індивідуальний підхід; – доступність і відкритість; – добровільність вибору в отриманні чи відмові від отримання соціальних послуг; – гуманність; – комплексність; – максимальна ефективність використання бюджетних і позабюджетних коштів суб'єктами соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю; – законність; – соціальна справедливість; – забезпечення конфіденційності суб'єктами соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю, дотримання ними стандартів якості, відповідальності за дотримання етичних і правових норм [6].

Серед принципів також можна відзначити й ті, що сформульовані у ст. 2 Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», та визначають базові засади діяльності відповідних органів і служб, спеціальних установ та закладів соціального захисту для дітей, а саме: – законності; – застосування переважно методів виховання і переконання, що передбачають вжиття примусових заходів лише після вичерпання всіх інших заходів впливу на поведінку дітей; – гласності, тобто систематичного інформування про стан справ щодо захисту прав дітей, правопорушень серед дітей, роботу спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах сім'ї, дітей та молоді, уповноваженого органу влади Автономної Республіки Крим у справах сім'ї, дітей та молоді, служб у справах дітей, спеціальних установ і закладів соціального

захисту для дітей у відкритій державній статистиці, засобах масової інформації [7]; – збереження таємниці про дітей, які скоїли правопорушення і до яких застосовувалися заходи індивідуальної профілактики; – неприпустимість приниження честі й гідності дітей, жорстокого поводження з ними [8].

Більш вдалим є визначення принципів, сформульованих у Національній стратегії реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017-2026 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 р. № 526-р, де вказано, що стратегія базується на наступних принципах: а) безпека і благополуччя дитини є пріоритетом державної політики; б) сім'я є найкращим середовищем для виховання та розвитку дитини; в) збереження сім'ї для дитини є головною умовою забезпечення найкращих інтересів дитини та її благополуччя; г) державою заохочується та підтримується відповідальне батьківство; д) реформування системи інституційного догляду та виховання дітей проводиться з урахуванням потреб, думки та інтересів кожної дитини; е) залучення дітей до прийняття рішень, що стосуються їх життя та майбутнього [9]. При цьому, як бачимо, безпеку і благополуччя дитини визначено в якості основного принципу реалізації стратегії та базового пріоритету державної політики охорони дитинства та створення безпечного дня дітей навколишнього середовища.

З огляду на це, здається, що визначення базових правових засад є важливою передумовою формування комплексного механізму адміністративно-правового забезпечення реалізації прав і свобод дитини, у тому числі права на безпеку в широкому його тлумаченні.

Таким чином, адміністративно-правове забезпечення реалізації дитиною права на безпечні умови життя має бути побудоване на принципах:

– *запобігання і ліквідації негативних наслідків життєдіяльності дитини*, що супроводжується надзвичайними ситуаціями різного характеру і рівня. Тому необхідні спеціальні державні та громадські інституції як структурні елементи механізму адміністративно-правового забезпечення життєдіяльності дитини в особливих (надзвичайних) ситуаціях;

– *безпекового «дитиноцентризму»*, що ставить у центр головних пріоритетів розвитку дитини в суспільстві, державі та сім'ї створення сприятливого для дітей безпекового середовища, в якому гідний розвиток і захист їх прав забезпечуються з дотриманням принципів демократії, рівності, миру, соціальної справедливості з урахуванням моральних засад і традиційних цінностей українського суспільства на засадах дитиноцентризму;

– *системності*, який орієнтує на врахування всіх елементів механізму адміністративно-правового забезпечення безпечного для дитини середовища, на повний облік обставин і чинників для досягнення результату, регулярного вжиття заходів щодо убезпечення дітей від різного роду загроз та небезпечених чинників; захист кожної дитини доцільно будувати на системному підході з визначеними законодавством заходами, способами та засобами. Така системність означає єдність

та сумісність усіх складових елементів механізму адміністративно-правового забезпечення безпечного для дитини середовища;

– комплексності вжиття адміністративно-правового інструментарію у виявленні та врахуванні загроз зовнішнього та внутрішнього характеру, які впливають на безпеку дитини. Названий принцип передбачає комбінований підхід до внутрішньоструктурних процесів формування системи управління безпековим середовищем дитини та відповідає за злагодженість, взаємодоповнюваність, а у випадку необхідності – взаємозамінність її елементів. Принцип комплексності передбачає максимально широке використання різноманітних правових інструментів з метою надійного та повного захисту кожної дитини від різного роду загроз та небезпек;

– цілеспрямованості застосування адміністративно-правових заходів убезпечення дітей від чинників негативного характеру, зміст якого полягає у дотриманні визначеного вектору безпекового розвитку дитини, створення безпечних умов відповідно до цілей розвитку кожної дитини та особливостей навколишнього її середовища;

– взаємодії суб'єктів організаційно-правового механізму забезпечення реалізації дитиною права на безпечні умови життя, відповідно до якого усі його елементи повинні взаємодіяти, а зусилля суб'єктів безпеки (відповідальних осіб, служб, підрозділів, держави) мають бути скоординованими;

– безперервності застосування адміністративно-правових заходів убезпечення дітей, що передбачає постійний моніторинг внутрішнього і зовнішнього середовища з метою виявлення можливих загроз або небезпек для дитини і, як результат, створення можливості вибору відповідного у певний час підходу до організації безпечного для дитини середовища;

– міжгалузевості, що передбачає використання під час формування безпечних для дитини умов життя всіх гілок державної влади, органів місцевого самоврядування, окремих інституцій громадянського суспільства, дієвих координаційних структур тощо.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Якубів В.М. Організаційно-методичні принципи управління та адміністрування в бізнесі. *Вісник Прикарпатського університету. Економіка*. 2015. Випуск XI. С. 91-93.

2. Вовок О. О. Теоретико-правовий погляд на принципи забезпечення національної безпеки URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp\\_2013\\_9\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2013_9_4).

3. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 30. Ст. 142.

4. Convention on the Rights of the Child. Adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 44/25 of 20 November 1989,

entered into force on 2 September 1990, in accordance with article 49. URL: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>.

5. Children | Council of Europe. Компас: посібник з освіти в області прав людини за участі молоді. URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/children>

6. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю : Закон України № 2558-III від 21.06.2001 р. (із змінами) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2558-14>.

7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо органів і служб у справах неповнолітніх та спеціальних установ для неповнолітніх: Закон України № 609-V від 07.02.2007 р. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/609-16>.

8. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України № 20/95-ВР від 24.01.1995 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/20/95-вр>.

9. Про Національну стратегію реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017-2026 роки та план заходів з реалізації її I етапу: розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 р. № 526-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2017-%D1%80#Text>.

**Мердова Ольга Миколаївна,**  
*завідувач кафедри адміністративно-  
правових дисциплін Донецького  
державного університету  
внутрішніх справ, кандидат  
юридичних наук, доцент*

## **ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ НОВИХ СТАНДАРТІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 081 ПРАВО ЗАКЛАДАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ІЗ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ**

На сьогодні відповідно до положень Закону України «Про вищу освіту» закладами вищої освіти із специфічними умовами навчання відповідно до законодавства визнаються заклади вищої освіти державної форми власності, які здійснюють на певних рівнях вищої освіти підготовку курсантів (слухачів, студентів), ад'юнктів для подальшої служби на посадах середнього та вищого складу Національної поліції України, начальницького складу з метою задоволення потреб Міністерства внутрішніх справ України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань [1].

Аналіз відкритих джерел, свідчить, що серед таких закладів підготовку здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 Право для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти здійснюють лише заклади вищої освіти із специфічними умовами

навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, та заклади вищої освіти із специфічними умовами навчання, що забезпечують підготовку фахівців для центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань. При чому така підготовка здійснюється як за кошти державного бюджету, так і за кошти фізичних і юридичних осіб. І якщо, у підготовці останньої категорії такі заклади вищої освіти не обмежені певними особливостями, то підготовка здобувачів вищої освіти за державним замовленням має ряд особливостей. Так, наприклад, основний замовник кадрів для Національної поліції України для вступу у заклади вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, надає висновок про направлення вступника на навчання підготовку для задоволення потреб Національної поліції із зазначенням конкретних підрозділів, для яких здійснюється підготовка відповідних фахівців, наприклад, органи досудового розслідування, підрозділи криміналістичного забезпечення тощо. Відповідно, в подальшому практика та стажування для таких здобувачів вищої освіти повинна організовуватися на базі відповідних підрозділів Національної поліції. Зазначене також передбачено і в Типовій освітньо-професійній програмі Право (поліцейські) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 Право галузі знань Право, які щорічно затверджують Міністерством внутрішніх справ України.

Як відомо, 20 липня 2022 року прийнято нову редакцію стандарту вищої освіти за спеціальністю 081 Право для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Аналіз змісту зазначеного нормативно-правового акту у сфері вищої освіти дозволяє нам стверджувати про наявність певних проблем його реалізації закладами вищої освіти із специфічними умовами навчання, зокрема в частині виконання його положень щодо вимог про обсяги кредитів ЄКТС, необхідних для здобуття ступеня вищої освіти бакалавра.

Так, в ньому передбачено, що не менше 15 кредитів ЄКТС повинно спрямовуватися на практику у сфері права, зокрема, на базі юридичних служб органів місцевого самоврядування, органів законодавчої та виконавчої влади, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, нотаріату, юридичних клінік закладів вищої освіти, у тому числі, обов'язковим є проходження практики в обсязі не менше 5 кредитів ЄКТС або в судах, або в системі прокуратури, або адвокатури [2]. Як бачимо, у зазначеному положенні Стандарту не враховано особливостей освітньої діяльності закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання. Виникає закономірне питання, як можна підготувати висококваліфікованого слідчого, не забезпечивши його практичну підготовку в органах досудового розслідування Національної поліції України? Відповідь, мабуть, однозначна, ні. Крім того, наскільки для здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання можливим є набуття спеціальних (фахових) компетентностей під час проходження практики у визначених стандартом органах і підрозділах. Зазначене положення Стандарту, на нашу думку, є

спрямованим суто на підготовку цивільних осіб за спеціальністю Право, що, на нашу думку, є неприпустимим в аспекті розвитку відомчої юридичної вищої освіти.

Зазначимо, що доволі дивним є і той факт, що названий стандарт був прийнятий без проведення процедури громадського обговорення, яка передбачена п. 5 Порядку розгляду та затвердження стандартів вищої освіти [3], що не надало можливості закладам вищої освіти із специфічними умовами навчання надати відповідні пропозиції до його проєкту в частині забезпечення специфічності їх освітнього процесу.

Наявна ситуація в подальшому може спричинити негативні наслідки для закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання при проходженні ними акредитації освітніх програм у зв'язку із недотриманням вимог стандарту вищої освіти.

Підсумовуючи зазначимо, що враховуючи позицію законодавця у базовому законі України «Про вищу освіту» в частині розмежування закладів вищої освіти і закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, вважаємо, що і стандарти вищої освіти повинні для останніх передбачати так звані «специфічні положення». Саме тому вважаємо за доцільне, внести зміни до розділу IV «Обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття ступеня вищої освіти бакалавра права» стандарту вищої освіти за спеціальністю 081 Право для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти і доповнити його пунктом такого змісту: «не менше 15 кредитів ЄКТС повинно спрямовуватися на практику у сфері права, зокрема, на базі органів і підрозділів Національної поліції України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань».

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про вищу освіту: Закон України від 01 липня 2014 року № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 37-38. Ст.2004 (із змінами та доповненнями).

2. Про затвердження стандарту вищої освіти зі спеціальності 081 Право для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: наказ Міністерства освіти і науки від 20 липня 2022 №644. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2022/07/21/081-pravo-bakalavr-644-20.07.2022.pdf>

3. Порядок розгляду та затвердження стандартів вищої освіти, схвалений сектором вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства внутрішніх справ, протокол від 26 січня 2021 №10. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2021/08/06/Poryad.rozh.zatv.stand.VO.06.08.pdf>

**Нестерцова-Собакарь Олександра  
Володимирівна,**  
*доцент кафедри цивільно-правових  
дисциплін Дніпропетровського  
державного університету  
внутрішніх справ, кандидат  
юридичних наук, доцент*

## **ЗАПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ COMMUNITY POLICING – «ПАРТНЕРСТВО ЗАРАДИ СПОКОЮ» В ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

Реформування Національної поліції України та інших правоохоронних органів покликане змінити їх репресивну модель у демократичну Європейську модель, направлену на служіння та захист прав, свобод і законних інтересів громадян, забезпечення громадської та внутрішньої безпеки.

Законом України «Про Національну поліцію» визначено необхідність встановлення виключно партнерських засад взаємодії поліції і населення. Згідно з основними принципами, діяльність Національної поліції здійснюється на засадах партнерства в тісній співпраці з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями і спрямована на задоволення їхніх потреб. З метою визначення причин та/або умов учинення правопорушень планування службової діяльності органів і підрозділів поліції здійснюється з урахуванням специфіки регіону та проблем територіальних громад [1].

Важливість інституту партнерства зумовлена насамперед тими функціями, які поліція виконує у суспільному житті, їх значущістю, а також тим, що поліцейська діяльність здійснюється в реальному соціальному просторі у безпосередньому контакті з громадянами.

Виходячи із соціального призначення поліції як сервісної служби, персонал поліції має орієнтуватися на реалізацію стратегії Community Policing – «партнерство заради спокою» (стратегії, апробованої в країнах англосаксонської правової системи), а також виявленні інноваційних форм діяльності поліції щодо формування безпечного суспільного простору [2].

В основу концепції «Community Policing» лягли «9 принципів роботи сучасної поліції» укладені Робертом Пілом, видатним британським політичним діячем. Ще в 1829 році міністр внутрішніх справ Британії Роберт Піль, на протигагу існуючій до цього приватній поліції, створив у Лондоні муніципальну поліцію, діяльність якої, базувалась на попередженні злочинів і регулярному патрулюванню. Поліцейські керувалися розробленими Пілом вищезгаданими «9 принципами Піля». Один з найважливіших досі принципів говорить: «В усі часи поліція має підтримувати зв'язок з громадськістю, адже згідно з історичною традицією, поліція і є громадськістю, а громадськість – поліцією; поліція – це лише представники



громадськості, яким платять, аби ті присвячували повний робочий день тим обов'язкам, які покладаються на кожного громадянина в інтересах добробуту громади» [3].

У західних країнах підхід «Community Policing» вкрай популярний, адже він дає можливість ефективно гарантувати безпеку в громадах. Зокрема, цей підхід працює в Бельгії, Болгарії, Данії, Чехії, Німеччині, Італії, Латвії, Литві, Польщі, Великій Британії тощо. Ідея полягає в тому, що поліція у своїй роботі орієнтується на запити та потреби громад, шукаючи локальні рішення для локальних проблем. Одночасно члени громади самі беруть активну участь у створенні безпечного середовища: інформують поліцію про злочини, допомагають у превентивній роботі, наглядають за власними будинками тощо. А представники місцевої влади, у свою чергу, формують програми безпеки, спираючись на очікування населення, а також створюють безпечну інфраструктуру.

Отже, основоположна ідея партнерства поліції з населенням виражається в усвідомленні поліцією необхідності урахування думки і побажань громадськості при визначенні та оцінці своєї роботи, співпраця з населенням з метою виявлення і вирішення місцевих проблем, і яка має бути зорієнтована на превенцію правопорушень [4, с. 602]. Іншими словами, населення має сприйматися як партнер поліції і повноправний учасник діяльності з покращання роботи поліції.

Ефективність діяльності органів поліції, рівень професійної компетентності поліцейських впливають на громадську думку про роботу поліції загалом. Адже у законі прописано, що рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції. За словами О. М. Балинської, така позиція законодавця виглядає цілком закономірною, адже повсякденна діяльність поліції протікає на очах у населення, і авторитет та довіра поліції багато в чому залежить від поведінки її співробітників при спілкуванні з людьми [5, с. 8].

Суть «Community Policing» – у налагодженні співпраці і взаємодії між місцевою владою, громадою та поліцією задля створення безпечного простору. Це спільна відповідальність, усвідомлення якої дозволяє зробити середовище, у якому ми мешкаємо, привабливішим.

Для ефективної взаємодії поліції з громадами недостатньо навчених і вмотивованих поліцейських. Потрібен усвідомлений запит місцевого населення і готовність брати участь у заходах, що запобігають злочинам та формують почуття безпеки. Проекти Community Policing в Україні підтримуються багатьма міжнародними структурами, так, наприклад, Міжнародний фонд «Відродження» розвиває ініціативу «Безпечна громада».

В Україні одним із перших проектів став «Шкільний офіцер поліції», його впровадження почалося ще до офіційної презентації Community Policing. Проект працює в усіх містах, де працює патрульна поліція. «Шкільних офіцерів» відбирають на основі внутрішнього конкурсу і співбесіди та закріплюють за певними районами

міста, де вони і проводять презентації для дітей за запитом шкіл. Шкільні офіцери розповідають учням про права дитини, правила дорожнього руху, домашнє насильство, торгівлю людьми, про завдання та роль поліції, про соціальні проекти тощо. Цю роботу, крім українських міністерств і організацій, підтримують ЮНІСЕФ та Консультативна місія ЄС. Шкільні офіцери не лише проводять групові заняття, а й спілкуються з учнями індивідуально та здійснюють превентивну роботу.

Важливою складовою підходу Community Policing є робота з вразливими групами, найчастіше такі групи виключені з життя громади, не мають достатнього впливу на ухвалення рішень, та й самі нерідко стають жертвами злочинів чи власне злочинцями. Наприклад, у Вінниці громадська організація «Паросток» заснувала для поліцейських курси жестової мови, щоб вони могли без проблем спілкуватися з нечуючими людьми. Також у Вінниці діє ще один проект: організація «Спеціальна олімпіада» разом з поліцією вчить дітей з аутизмом правил безпеки та дає їм інструкції на випадок виникнення проблем [6].

Таким чином, поглиблення партнерської взаємодії поліції і громадськості є могутнім чинником розбудови правової держави і ствердження громадянського суспільства. Напрямами покращення цього соціально-правового інституту є: закріплення у тексті Закону України «Про Національну поліцію» визначення поняття, змісту та форм партнерства поліції і населення. Своєрідною формою партнерської співпраці проведення «громадських консультацій», що сприяє кращому поінформуванню суспільства щодо пріоритетів поліцейської діяльності та формування громадської думки щодо актуальних проблем у правоохоронній сфері. Громадські консультації є важливим каналом отримання достовірної інформації щодо очікувань громадян та існуючих на місцевому рівні загроз для публічної безпеки або ж окремих випадків порушення «миру та спокою» на рівні громади (агресивна поведінка молоді, порушення норм суспільної моралі, споживання алкоголю в публічних місцях, інші події, важливі для безпеки громадян).

Таким чином, співпраця із населенням потребує зміни діяльності органів поліції, коли пріоритету набуває не реагування на кримінальні прояви, а участь у вирішенні усього комплексу проблем, які мають у населення конкретної місцевості у сфері дотримання закону. Від поліції очікується прояв інтересу не лише до інформації, яка стосується правопорушень, але й до потреб громадян, їх проблем та ускладнень стосунків, які складають підґрунтя для загострення криміногенної ситуації.

## **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст. 379.

2. Community Policing (CP) (burgernahe Polizeiarbeit). 2013. URL: <http://www.sozialwiss.uni-hamburg.de/publish/IKS/MasterStudiengangKriminologie/materialien/lehne/220513.pdf>.

3. Peels Robert. Nine principles of policing. URL: <http://www.nytimes.com/2014/04/16/nyregion/sir-robert-peels-nine-principles-of-policing.htm>

4. Проневич О. С. Німецька та польська моделі партнерської взаємодії поліції та населення на локальному рівні. *Форум права*. 2011. № 4. С. 600-606.

5. Балинська О. М. Нормативна основа співпраці поліцейського та громадян в Україні. Сучасні стратегії та перспективи оптимізації взаємодії поліції і населення в соціумі: матеріали круглого столу, 23 листопада 2017 р. Львів: ЛьВДУВС, 2017. С. 7-12.

6. Новий підхід у роботі Нацполіції. Що змінив СоР за рік. Веб-сайт: Community policing. Взаємодія поліції та громади. URL: [op.org.ua/ua/ukrainskyi-dosvid/zahalnoukrainskyi-dosvid/novij-pidkhid-u-roboti-natspolitsiji-shcho-zminiv-sor-za-rik](http://op.org.ua/ua/ukrainskyi-dosvid/zahalnoukrainskyi-dosvid/novij-pidkhid-u-roboti-natspolitsiji-shcho-zminiv-sor-za-rik)

**Носевич Надія Русланівна,**

*завідувач кафедри правоохоронної діяльності та поліцейстики Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук.*

## **ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО РОЗДІЛУ XIV КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В ЧАСТИНІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ КОМЕНДАНТСЬКОЇ ГОДИНИ**

24 лютого 2022 року з 05 години 30 хвилин у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України, відповідно до вимог ч.1 ст.85 Конституції України та ст.5 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» Верховна рада України затвердила Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні»

Відповідно до пункту 5 статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» в Україні запроваджено в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, комендантську годину (заборону перебування у певний період доби на вулицях та в інших громадських місцях без спеціально виданих перепусток і посвідчень), а також встановлено спеціальний режим світломаскування.

Окрім цього, відповідно до пункту 7 статті з Закону України «Про правовий режим воєнного стану» запроваджено такий захід правового режиму воєнного стану, як перевірка у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, документів у осіб, а в разі потреби – проведення огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян, за винятком обмежень, встановлених Конституцією України.

Тобто, з 24 лютого 2022 року від держави введено нове загальнообов'язкове правило поведінки (норма права), яке що регулює модель суспільних відносин під час дії воєнного стану.

Вказана норма права повинна впливати на поведінку людей і її слід сприймати, як керівництво до дії, обговоренню воно не підлягає.

Наслідком невиконання встановленої державою загальнообов'язкової норми права повинна бути юридична відповідальність (санкція), яку необхідно встановлювати у разі її порушення і яка повинна бути забезпечена заходами державного впливу.

Як приклад, у разі порушення комендантської години (заборона пересуватися у певний період доби в громадських місцях та на вулиці без спеціальних перепусток), знаходження у таких місцях без документа, що посвідчує особу, порушення правил світломаскування особи (правопорушники) не несуть будь-якої юридичної відповідальності, тобто є встановлене державою загальнообов'язкове правило поведінки, невиконання якого не має юридичних наслідків.

В свою чергу, уповноважені особи (поліцейські) в повній мірі не виконують свої посадові обов'язки з охорони публічної безпеки та порядку в період воєнного стану, так як відповідними заходами впливу в частині притягнення до юридичної відповідальності осіб, які порушили вимоги комендантської години, посадові особи не наділені.

З огляду на викладене пропонується:

1. Внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, а саме – Главу 14 КУПАП доповнити статтею:

- порушення комендантської години (перебування у певний період доби на вулицях та в інших громадських місцях без спеціально виданих перепусток і посвідчень, без документа, що посвідчує особу), а також порушення встановленого спеціального режиму світломаскування,

2. За порушення комендантської години встановити покарання:

- накладення штрафу від восьми до п'ятнадцяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від 40 до 60 годин, або адміністративний арешт на строк до 30 діб.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2015. № 28. Ст.250.
3. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. Харків: Право, 2009. 584 с.

**Окопник Олена Миколаївна,**  
*доцент кафедри права та  
правоохоронної діяльності  
Центральноукраїнського державного  
педагогічного університету імені  
Володимира Винниченка, кандидат  
юридичних наук, доцент*

### **ПИТАННЯ УЧАСТІ ГРОМАДЯН В ОХОРОНІ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА В РУСІ НАЦІОНАЛЬНОГО СПРОТИВУ**

Для з'ясування питання чи потрібна участь громадян в охороні громадського порядку спочатку потрібно звернутись до історії. Аналізуючи досвід участі громадян в охороні громадського порядку з'ясували, що поліція неспроможна забезпечити надійний громадський порядок і громадську безпеку без участі державних органів, громадськості та населення. Крім цього, і сьогодні поліція може досягти значних успіхів у вирішенні правоохоронних задач тільки за умов взаємодії з іншими органами держави, органами місцевого самоврядування, трудовими колективами підприємств, установ і організацій, громадськістю та населенням. На жаль, органи місцевої виконавчої влади і місцевого самоврядування у своїй більшості вважають, що забезпечення громадського порядку це те питання, яке повинна вирішувати тільки поліція і не завжди приділяють достатньої уваги правоохоронним питанням, не зважаючи на те, що відповідними правовими актами названі органи, зобов'язані:

- здійснювати заходи щодо охорони громадської безпеки, громадського порядку, боротьбі зі злочинністю (п. 2 ст. 25 Закону України «Про місцеві державні адміністрації») [3], а також брати участь в організації та забезпеченні заходів підготовки населення України до участі в русі національного спротиву та підготовці молоді до військової служби, сприяти проведенню призову громадян на строкову військову та альтернативну (невійськову) службу на відповідній території;

- сприяти діяльності органів Національної поліції; вживати необхідних заходів щодо забезпечення державного і громадського порядку, врятуванню людей, захисту їх здоров'я, збереження матеріальних цінностей; утворювати адміністративні комісії при розгляді справ про адміністративні правопорушення; вирішувати відповідно до закону питань про проведення зборів, мітингів, маніфестацій і демонстрацій, спортивних, видовищних та інших масових заходів; здійснювати контроль за забезпеченням при їх проведенні громадської безпеки і порядку (ст. 38. Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні») [2].

У той же час історичний досвід свідчить про те, що громадськість активно приймає участь в охороні громадського порядку лише за умов організації і координації цієї діяльності з боку органів місцевої влади і місцевого самоврядування.

Сьогодні в Україні існує також достатня правова база (крім названих вище) для участі громадян в охороні громадського порядку і громадської безпеки в державі, а також участі в русі національного спротиву:

- у статті 36 Конституції України зазначається, що громадяни України мають право об'єднуватися в громадські організації для здійснення захисту своїх прав і свобод [1];

- законом України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» [7] визначаються засади участі громадян в охороні громадського порядку та організації їх діяльності, їх обов'язки і права; а 23 грудня 2015 року Закон був доповнений визначенням щодо громадського формування з охорони правопорядку: «Громадські формування з охорони громадського порядку і державного кордону можуть бути створені на засадах громадської самодіяльності як зведені загони громадських формувань, спеціалізовані загони (групи) сприяння Національній поліції та Державній прикордонній службі України, асоціації громадських формувань тощо).

- Законом України «Про органи самоорганізації населення» [4] органам самоорганізації населення надано право організовувати на добровільних засадах участь населення у здійсненні заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, пам'яток історії та культури, сприяти відповідно до діючого законодавства правоохоронним органам у забезпеченні ними охорони громадського порядку.

- Закон України «Про основи національного спротиву», сприяє забезпеченню готовності громадян України до національного спротиву, реагуванню та вжиттю необхідних заходів щодо оборони території та захисту населення на визначеній місцевості; забезпечує заходи громадської безпеки і порядку в населених пунктах, тощо [5].

Аналіз перелічених законів показав, що громадяни України мають право сприяти органам місцевого самоврядування, правоохоронним органам, Державній прикордонній службі України та органам виконавчої влади, а також посадовим

особам у запобіганні та припиненні адміністративних правопорушень і злочинів, захисті життя та здоров'я громадян, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, а також у рятуванні людей і майна під час стихійного лиха та інших надзвичайних обставин.

Але деякі колізії нормативно-правових актів свідчить про необхідність їх удосконалення і доповнення. Так, наприклад, у Законі «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» [7], з метою підвищення ефективності охорони громадського порядку необхідно передбачити, що члени громадських формувань правоохоронної спрямованості можуть брати участь у забезпеченні громадського порядку самостійно, тобто не обов'язково з поліцейськими та військовослужбовцями Державної прикордонної служби України. Пункт 1 статті 10 вказаного Закону дозволяє лише в сільській місцевості діяти самостійно шляхом виконання конкретних доручень керівника відповідного органу Національної поліції чи підрозділу Державної прикордонної служби України [7]. Тим більше, що виконання завдань щодо охорони громадського порядку не зводиться тільки до патрулювання, це і охорона власності, здійснення профілактичних заходів, інформування про злочини тощо, тому нема потреби, щоб усі ці заходи члени громадських формувань правоохоронної спрямованості здійснювали під безпосереднім наглядом працівників поліції.

Отже, підвищення ефективності діяльності громадських формувань правоохоронної спрямованості значною мірою залежить як від якості нормативно-правових актів, що, регулює ці відносини, так і від своєчасного надання їм допомоги з боку органів державної виконавчої влади і місцевого самоврядування. Несправедливо забути, старі та нові форми залучення населення до правоохоронної діяльності як вітчизняні, так і зарубіжні, не є остаточними, тому що кожному етапу розвитку суспільства відповідає певний рівень розвитку особистості або громадськості, безпеки та правопорядку в державі, що ще раз переконливо свідчить про важливість наукового аналізу процесу становлення і розвитку інституту участі громадян в правоохоронній діяльності.

І тому охорона громадського порядку в державі неможлива без участі у цій справі громадян. Підтримка громадян та громадських формувань – одна з основних умов ефективної діяльності правоохоронних органів, у тому числі і поліції.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. Дата оновлення 19.11.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>

3. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9.04.1999 р. № 586-XIV. Дата оновлення: 19.11.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>.

4. Про органи самоорганізації населення: Закон України від 11.07.2001 р. 2625-III. Дата оновлення 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14#Text>

5. Про основи національного спротиву: Закон України від 16.07.2021 р. № 1702-IX. Дата оновлення: 12.06.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>

6. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22.06.2000 р. № 1835-III. Дата оновлення 15.03.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14/card2#Card>

7. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22.06.2000 р. № 1835-III. Дата оновлення 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14/card2#Card>

**Рижкова Світлана Анатоліївна,**  
*старший викладач кафедри  
адміністративного права, процесу  
та адміністративної діяльності  
Дніпропетровського державного  
університету внутрішніх справ*

## **ВЗАЄМОДІЯ ПОЛІЦІЇ З НАСЕЛЕННЯМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Військова агресія рф обумовила нові суворі реалії сьогодення в якій опинилася наша держава. В умовах правового режиму воєнного стану державні та недержавні інституції в посиленому режимі працюють на наближення перемоги над російською навалюю. В результаті повномасштабного вторгнення рф на територію України посилюється потужний волонтерський рух, активізувалась громадськість задля спільної мети – об'єднатись та надати відсіч ворогу.

Важливим у цьому контексті є особливості взаємодії поліції та населення в умовах воєнного стану. Варто наголосити на тому, що в попередні роки аналіз участі громадськості у взаємодії з поліцією свідчив про зниження активної співпраці, відсутності мотивації до спільної роботи [1], спостерігалась тенденція скорочення громадських формувань [2]. Проте на сьогодні в умовах воєнного стану ситуація кардинально змінилась на позитивну динаміку.

Слід зазначити, що напрямки такої взаємодії суттєво відрізняються в порівнянні з мирними умовами життя нашої держави, але принципи такої діяльності беззаперечно відповідають Закону України «Про Національну поліцію», де



діяльність поліції здійснюється у тісній взаємодії з населенням, територіальними громадами і громадськими об'єднаннями на засадах партнерства [1, с. 11].

Серед основних завдань діяльності поліції та населення в умовах воєнного стану окрім основних є: спільні патрулювання ДОП (ПОГ) на території поліцейських дільниць разом з членами громадських формувань, а також з представниками територіальної оборони; патрулювання в межах населених пунктів; допомога в облаштуванні бомобосховищ; евакуація населення в безпечні місця, де не ведуться бойові дії; надання допомоги внутрішньо-переміщеним особам (юридична допомога, психологічна, медична тощо); спільні благодійні проєкти та програми щодо адаптації ВПО в нових умовах мешкання (спільні профілактичні заходи щодо запобігання та протидії домашньому насильству, захисті та реалізації свої прав); проведення спільних профілактичних заходів із дітьми щодо важливості обережного поводження з небезпечними речами. Важливим в зазначених умовах є взаємодія поліції та населення, щодо отримання оперативної інформації про роботу диверсійно-розвідувальних груп; недопущення проявів мародерства.

Окремо слід зазначити роботу поліції та населення на деокупованих територіях, а саме отримання інформації з метою документування та належного розслідування злочинів російських загарбників. Актуальним є побудова та налагодження партнерських відносин поліції з населенням, проведенням інформаційно-роз'яснювальної роботи, важливим є зворотній зв'язок.

Слід константувати трансформацію правової свідомості громадян, усвідомлення та розуміння того, що спільні зусилля, з кожним кроком наближають нас до перемоги. Довіра і допомога є фундаментом взаємодії поліції та населення, що буде відносини партнерства, виводить на новий рівень спільної співпраці, де спільна мета – захист прав та свобод людини та громадянина та перемога України.

Отже, на підставі вищезазначеного, важливим є аналіз напрацьованого вітчизняного досвіду взаємодії населення та поліції в умовах воєнного стану. В подальшому всі державні, недержавні інституції та громадськість повинні вийти на новий рівень законодавчого та громадського обговорення правового інституту залучення населення до співпраці на засадах партнерства, враховуючи в тому числі досвід європейських країн.

## **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Рижкова С.А. Участь громадян в охороні громадського порядку: трансформація правової свідомості 2019 / Аналітичні статті. URL: <https://sheriffua.org/news/analitichni-statti/uchast-gromadjan-v-ohoroni-gromadskogo-porjadku-transformatsija-pravovoji-svidomosti>.

2. «У нас на районі»: як громадське формування «Безпечне життя» допомагає поліції у забезпеченні громадського порядку в Дніпрі 24 — 06 — 2020/Дніпро. URL:

<https://sheriffua.org/news/dnipro/u-nas-na-rajoni-jak-gromadske-formuvannja-bezpechne-zhittja-dopomagaje-politsiji-u-zabezpechenni-gromadskogo-porjadku-v-dnipri>.

3. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Урядовий кур'єр. 2015. № 146.

**Рябченко Олена Петрівна,**  
*професор кафедри адміністративно-  
правових дисциплін факультету №2  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ,  
доктор юридичних наук, професор*

## **ЩОДО НОВЕЛІЗАЦІЇ ПРЕДМЕТУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА**

Необхідність новелізації доктринальних підходів у визначенні предмету адміністративного права обумовлена декількома чинниками, пріоритетне значення серед яких має активізація впливу інститутів громадянського суспільства на державотворення, що передбачає запровадження ефективних запобіжників порушень законності у публічно-правових відносинах.

Одним із таких запобіжників виступає адміністративна юстиція, включення якої до сфери регулювання вченими визначалось як неоднозначне (В.Б. Авер'янов [1, с.263]).

Якщо звернутись до процесуальних норм кримінального, цивільного, господарського права, то вони систематизовані у кодифіковані акти, які існують разом із відповідними матеріальними нормами.

Кодифікація матеріальних норм адміністративного права може розглядатись тільки у теоретичній площині. З практичної точки зору така кодифікація навряд чи може бути здійснена, враховуючи, що матеріальні норми адміністративного права містяться у великій кількості нормативно-правових актів різної юридичної сили, у тому числі – кодексах. Така особливість регулювання нормами адміністративного права обумовлена значним за обсягом предметом регулюючого впливу – суспільними відносинами у сферах економіки, адміністративно-політичній, соціально-культурній. У зв'язку з цим формування відокремленої від адміністративного права галузі процесуального права, що регулює правосуддя в адміністративних судах, сприймається неоднозначно.

З іншого боку, адміністративне судочинство являє собою одну з форм захисту прав, свобод, законних інтересів – судового захисту, принципово відмінного за засадами (принципами, суб'єктами, підставами, порядком, наслідками прийняття рішення) від захисту, що здійснюється в адміністративному порядку (зокрема, шляхом оскарження):

- судовий захист в адміністративних судах здійснюється у формі правосуддя в адміністративних справах (справах адміністративної юрисдикції), на відміну від захисту, який здійснюється у адміністративному порядку;

- підставою звернення до адміністративного суду є спір про право у публічно-правових відносинах (публічно-правовий спір), на відміну від захисту в адміністративному порядку, де підставою є порушення існуючого публічного порядку, встановленого правовою нормою;

- вирішення публічно-правового спору відбувається у межах судового провадження, здійснюваного спеціально уповноваженим державним органом - адміністративним судом, на відміну від захисту в адміністративному порядку, який характеризується полі суб'єктністю;

- процедура судового розгляду суворо регламентована окремим процесуальним законом – Кодексом адміністративного судочинства України, в якому процесуальні стадії визначені у окремих складових цього Кодексу – у Розділах, на відміну від відносин захисту в адміністративному порядку, правове регулювання яких здійснюється нормами, що містяться в багатьох нормативно-правових актах;

- результатом правосуддя у справах адміністративної юрисдикції є судові рішення, порядок виконання якого суворо регламентований, на відміну від рішення, прийнятого за результатами позасудового захисту в адміністративному порядку. Судове рішення має загальнообов'язковий характер і підлягає виконанню на всій території України, воно приймається іменем України.

Думка вчених щодо сутності адміністративного судочинства не містить принципових суперечностей. Проблеми виникають при термінологічному позначенні процесуальних категорій адміністративного права та формування, у зв'язку з цим, єдиного підходу щодо позначення адміністративного судочинства, особливо враховуючи наявність дефініції «адміністративний процес» у Кодексі адміністративного судочинства України.

Серед існуючих наукових думок доцільно виділити «широкий підхід» до визначення змісту категорії «адміністративний процес», запропонований Т.О. Коломoeць, П.С. Лютіковим, О.Ю. Меліховою. Науковці пропонують визначати адміністративний процес з позицій порядку розгляду індивідуально-визначених справ у сфері виконавчої діяльності органів державної влади, а у передбачених законодавством випадках – й іншими, уповноваженими на те органами, урегульованому нормами адміністративно-процесуального права [2, с. 260]. Однак, за таким підходом судова адміністративна юрисдикція у справах, що впливають з виборчих правовідносин, не підпадає під визначення терміном «адміністративний процес».

У межах наукової полеміки не можна оминати існування нових поглядів «на суспільне призначення адміністративного права – забезпечення прав і свобод людини, відповідальності держави перед людиною, гарантування прав і свобод в

усіх сферах діяльності держави» [3, с.179]. За таким підходом цілком логічним видається включення до предмету адміністративного права, зокрема, відносин, пов'язаних «із забезпеченням реалізації та охороною прав і свобод людини і громадянина у сфері виконавчої влади, місцевого самоврядування в адміністративному і судовому порядку в разі виникнення спору між особою і владним суб'єктом» [3, с.173-174]. Проте такі відносини названі «управлінськими» [3, с.173].

Звернення до правових доктрин, що стосуються судової влади, дозволяє виділити доктрину судового права, витoki якої сягають наукових розробок В.О. Рязановського, І.В. Михайловського, Є.В. Васьковського, присвячених виділенню спільних засад судового процесу.

С.В. Прилуцький, презентуючи концепцію судового права та перспективи її впровадження у правову систему України, виділяв декілька самостійних смислових навантажень категорії «судове право»: 1) як право, що міститься у судових прецедентах; 2) як сукупність норм, які регулюють судоустрій і судочинство; 3) як наукова концепція часів Великої судової реформи 1864 року у царській Росії; 4) як окрема галузь права, що комплексно вивчає судову владу та правосуддя у їх системному зв'язку організації та дії [4, с.6-7]. Звернення до концепції судового права у «класичному» його розумінні обумовлено ідеєю судового права, розвиненою В.О. Рязановським.

Отже, враховуючи розвиток науки судового права логічно передбачити включити судовий адміністративний процес до складу системи судового права. При цьому судове право доцільно розуміти у його «класичному» значенні, коли ним охоплено цивільний, кримінальний та адміністративний процеси (за підходом В.О. Рязановського), а також господарський процес. Запропонований підхід дозволить уникнути у подальшому деяких особливостей у правовому регулюванні судових юрисдикцій, актуальних у сучасних умовах, але фактично помилкових. Вказане стосується, зокрема, спорів за зверненням суб'єктів владних повноважень, доречність включення яких до юрисдикції адміністративних судів викликає сумніви, особливо зважаючи на саму ідею запровадження адміністративної юстиції як інституту судового захисту прав, свобод, законних інтересів у публічно-правових відносинах. Наведене вище дозволяє запропонувати включити до предмету адміністративного права підстави звернення до адміністративного суду, які стосуються діяльності (дій чи бездіяльності) суб'єктів владних повноважень у сфері публічного управління, правова оцінка якої має відбуватись у формі правосуддя в адміністративних судах. Зрозуміло, що наведений підхід потребує конкретизації. У цьому зв'язку може бути запропоновано зміну підходу до визначення юрисдикції адміністративних судів шляхом включення категорій публічно-правових спорів, виходячи не із специфіки діяльності суб'єктів владних повноважень, а з конкретних порушень прав, свобод громадян, прав та законних інтересів юридичних осіб у публічно-правових відносинах.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авер'янов Вадим Борисович. Вибрані наукові праці / [ред. Ю. С. Шемшученко, О. Ф. Андрійко]. — К.: Інст-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2011. — 448 с.
2. Адміністративне право України: підруч. / [ред. Т. О. Коломоєць]. — К.: Істина, 2012. — 528 с.
3. Правова доктрина України: у 5 т. — Х.: Право, 2013. — .— Т. 2: Публічно-правова доктрина України / [ред. Ю. П. Битяк]. — 864 с.
4. Прилуцький С.В. Концепція судового права та перспективи її впровадження у правову систему України: Наукова доповідь. — К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2011. — 28с.

**Сахно Артем Петрович,**  
*доцент кафедри адміністративно-  
правових дисциплін Донецького  
державного університету  
внутрішніх справ, кандидат  
юридичних наук, старший науковий  
співробітник*

### **ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА МИРНІ ЗІБРАННЯ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ**

Національне законодавство про свободу мирних зібрань характеризується своєю відносною новизною та динамічністю, що й обґрунтовує появу нових напрямків наукового пошуку, зокрема, дотичних до проблем його реалізації в умовах воєнного стану.

Свобода мирних зібрань є одним із ключових елементів фундаменту демократичної та правової держави, яка уможливорює по-справжньому прямий діалог між державою та тими, у кого немає прямого доступу а ні до процесу прийняття політичних рішень, а ні до засобів масової інформації.

Право на мирні зібрання дістало нормативного закріплення у статті 11 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, відповідно до якої кожен має право на свободу мирних зібрань і свободу об'єднання з іншими особами, включаючи право створювати профспілки та вступати до них для захисту своїх інтересів. Здійснення цих прав не підлягає жодним обмеженням, за винятком тих, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах

національної або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб. Ця стаття не перешкоджає запровадженню законних обмежень на здійснення цих прав особами, що входять до складу збройних сил, поліції чи адміністративних органів держави [1].

Вищевказана міжнародно-правова норма здобула втілення у національне законодавство, адже відповідно до статті 39 Конституції України, громадяни мають право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування. Обмеження щодо реалізації цього права може встановлюватися судом відповідно до закону і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку - з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей [2].

Таким чином, право на мирні зібрання, з одного боку, є абсолютним та невідчужуваним правом кожної людини на мирні зібрання, з метою проведення зборів, мітингів, походів і демонстрацій, до чого також зобов'язує й стаття 64 Конституції України, яка не передбачає можливості обмеження цього права, навіть в умовах воєнного або надзвичайного стану. А з іншого – може бути обмежено судом за певних правових підстав та приводів щодо доцільності такого обмеження.

Між тим, деякі науковці схиляються до думки щодо необхідності однозначного та безумовного обмеження права на мирні зібрання, свідченням чого є наукова позиція Р.С. Мельника, який переконаний у тому, що реалізація приватною особою основоположного (конституційного) або іншого права вимагає неодмінного існування певних обмежень, оскільки без них користування правами може бути ускладнено чи взагалі заблоковано. Найбільш загальним обмеженням є правило, відповідно до якого реалізація приватною особою певного права не має супроводжуватися чи здійснюватися за рахунок порушення права іншої особи [3].

Проблеми захисту прав і свобод людини, зокрема й права на мирні зібрання, - твердить С.М. Онищенко, - особливо загострились в умовах тимчасової окупації частини території України та військової агресії Російської Федерації ... у кризовій ситуації зросли ризики непропорційного обмеження прав і свобод людини, що потребує особливого контролю з боку суспільства. Необхідно також звернути увагу, що сьогодні, на жаль, не на всій території нашої держави створено однакові умови для реалізації громадянами конституційно закріплених за ними прав і свобод [4, с. 141]. Аналіз вищенаведених суджень дозволяє констатувати, що висловлюючи потребу законодавчого обґрунтування уніфікованого підходу до обмеження права на мирні зібрання, зазначена позиція не здобула закріплення у вигляді правової норми, оскільки рішення щодо доцільності такого обмеження, відповідно до частини 2 статті 39 Конституції, приймає виключно суд.

У той же час, відповідно до пункту 8 частини 1 статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» визначено право військового командування разом

із військовими адміністраціями, самостійно або із залученням органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування запроваджувати та здійснювати в місцевостях, де введено воєнний стан, в межах тимчасових обмежень конституційних прав і свобод людини і громадянина заходи правового режиму воєнного стану, забороняти проведення мирних зборів, мітингів, походів і демонстрацій, інших масових заходів [5]. Чи є легітимним право військового командування та військових адміністрацій щодо заборони проведення мирних зібрань, адже частина 2 статті 39 Конституції прямо передбачає можливість прийняття рішень щодо здійснення такої заборони виключно судами?

Водночас у ст. 19 коментованого Закону в умовах воєнного стану забороняється проведення страйків, масових зібрань та акцій [5]. Як бачимо, норма, викладена у статті 19 цього Закону містить категоріальний апарат, який потребує уточнення. Зокрема, чи можна розуміти мирні збори, мітинги, походи, демонстрації у якості масових зібрань? З іншого боку, потребує уточнення поняття «інші масові заходи». На жаль, законодавець не дає відповіді на ці запитання, що породжує й неоднозначну позицію обласних військових адміністрацій та судів щодо доцільності заборони масових заходів у період воєнного стану.

**Висновки.** Таким чином, в умовах дії правового режиму воєнного стану організація мирних зборів, мітингів, походів та демонстрацій, а також спортивних, освітніх, культурно-просвітницьких, релігійних, розважальних і видовищних масових заходів можлива лише за виключних обставин і тільки за умови їх письмового погодження. При цьому організатори цих заходів мають забезпечити дотримання публічного порядку учасниками масового заходу, наявність засобів першої медичної допомоги, обов'язкове дотримання Правил пожежної безпеки та залучення пожежно-рятувальних підрозділів.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : міжнар. док. від 04 листопада 1950 р. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_004#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text).
2. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Мельник Р.С. Обмеження права на свободу мирних зібрань: сутність та умови реалізації. URL: <http://applaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/3-13-2015/item/484-obmezhenia-prava-na-svobodu-myrynykh-zibran-sutnist-ta-umovy-realizatsii>.
4. Онищенко С.М. Особливості реалізації права на свободу мирних зібрань в умовах проведення операції об'єднаних сил. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 4. С. 140-143.

5. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 28. Ст. 250.

**Собакарь Андрій Олексійович,**  
*завідувач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор.*

## **АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ МЕЖІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ГРОМАДЯН НА САМОЗАХИСТ**

Гарантування людині права на самозахист зобов'язує державу здійснити правове регулювання умов, під час яких вона може самостійно захищати свої права і свободи. Такий обов'язок знаходить реалізацію у Конституції України, де, насамперед, зазначено, що держава відповідає перед людиною за свою діяльність, а утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (стаття 3). Більше того, Конституція України надає особі право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань [1].

Проголошення на конституційному рівні широких меж особистої свободи, надання громадянам значних можливостей щодо реалізації своїх прав та інтересів зумовлює необхідність самостійного визначення права на їх розумний захист. Тим більше, що права і свободи в переважній більшості втрачають своє значення, якщо громадянин не в змозі самостійно їх захищати. З урахуванням цього в галузевому законодавстві зафіксовано право на здійснення оборонних заходів проти суспільно небезпечного посягання незалежно від наявності можливості звернутися за допомогою до інших осіб чи органів влади. Разом з тим, громадяни рідко готові скористатися правом на самозахист, причинами чому називають: страх настання небажаних правових наслідків (48%); незнання конкретних правил поведінки (19%); незнання конкретних правових приписів (17%); наявність відомостей лише про негативний досвід настання наслідків практичної реалізації права на самозахист (11%), а також недооцінка власних сил і можливостей (5%) [2]. Таким чином, громадяни побоюються не стільки зіткнення з правопорушником, скільки подальших наслідків. У подібних випадках зазвичай прийнято звинувачувати закон, однак справа полягає не стільки в самому законі, скільки в практиці його застосування. І тут надзвичайно важливим питанням є визначення умов правомірності самозахисту прав громадян та меж дотримання законності застосування відповідних засобів.



На жаль, доводиться констатувати, що правовий захист людини викликає небезпідставне занепокоєння не лише у керівництва держави, а й у широкого наукового та громадського загалу. Попри те, що галузеве законодавство проголошує правові можливості людини на самозахист, єдиного механізму ефективного захисту громадянами своїх конституційних прав дотепер не вироблено, як і не має чіткого усвідомлення про умови правомірності самозахисту та відповідні його межі.

Незважаючи на конституційне закріплення права кожної особи будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань, держава не в змозі передбачити і запобігти кожній окремій неправомірній поведінці. Така ситуація зумовлює необхідність забезпечення незалежного від різноманітних зовнішніх чинників захисту прав й інтересів та реалізації відповідного права на захист особисто. Власне через самозахист можливе як недопущення виникнення певного конфлікту чи його подальшого розвитку, так і врегулювання вже існуючого. Саме самозахист є первинним видом незалежного, позасудового захисту прав та інтересів людини.

Самостійному захисту прав і свобод, при якому сама особистість визначає спосіб і порядок забезпечення своїх прав, в вітчизняному законодавстві відводиться більш ніж другорядна роль, у зв'язку з цим і в юридичній літературі більшою мірою досліджуються судові та адміністративні форми захисту. Тим не менш, наявні проблеми у функціонуванні механізму захисту прав особи, нездатності держави в певних випадках захистити її інтереси, вимагає розширення правових засобів щодо реалізації конституційного права людини на захист своїх прав і свобод.

На жаль, сьогодні, як ніколи раніше, тема законності використання засобів самозахисту є актуальною і, так або інакше, стосується кожного. В той же час, саме додержання необхідних меж самозахисту обґрунтовано слід вважати продовженням принципу законності, адже перевищенням меж необхідної оборони визнається умисне заподіяння тому, хто посягає, тяжкої шкоди, яка явно не відповідає небезпечності посягання або обстановці захисту.

Однак, зрозуміло, що кожне право має свої межі, адже безмежне лише свавілля, тому і необхідна оборона має власні межі аби вважатися правомірною.

Ще одним винятком правозастосовної практики є рішення Колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного суду, яка постановою у справі № 342/538/14-к (провадження № 51-646км18) скасувала вирок чоловікові, якого визнали винним у перевищенні меж самооборони. Тим самим суд підтвердив право на позбавлення життя при захисті від нападу групи осіб, які протиправно вторглися в житло. Сам закон, зокрема його ст. 36 ч. 5 ККУ про самооборону передбачає застосування зброї для самозахисту. Закон є своєрідним винятком із загального правила про необхідність дотримання меж самозахисту і передбачає, що у ситуаціях із нападом групи осіб, озброєної особи, або протиправного насильницького вторгнення у житло чи інше приміщення особа не має жодних обмежень у самообороні, аж до позбавлення життя посягаючого [3].

Зарубіжна практика також не дає однозначної відповіді на питання про правомірність самозахисту та його відповідні межі. Наприклад, американський закон не стільки захищає право на самооборону, скільки дає чітку лінію захисту на суді для того, щоб зрозуміти, наскільки було правомірним використання летальної зброї при самообороні. Зокрема суди використовують «тест Норріса», що складається із чотирьох пунктів:

1) той, хто обороняється, повинен чітко усвідомлювати, що він застосовує смертоносне насильство для запобігання серйозних каліцтв чи вбивства себе або інших. Головним є розуміння такої особи, що її дії можуть призвести до смерті, і вона до цього готова. При самообороні у людини має бути умисел на можливе вбивство: той, хто обороняється, застосовує зброю усвідомлено, віддаючи собі звіт, що може вбити людину. Якщо ж на суді він скаже, що не планував нікого вбивати, то у нього втрачається право на самозахист: йому просто інкримінують вбивство з необережності. Однак в будь-якому випадку при самообороні людина має право стріляти, тільки будучи переконаною в обґрунтованості та необхідності вбивства;

2) обставини повинні підтверджувати, що ситуація не залишила нічого іншого, крім як зробити обґрунтоване вбивство. Такими обставинами можуть бути: наявність зброї у нападника, чисельна перевага агресорів, силове проникнення в будинок (в деяких штатах в машину або на місце роботи), диспропорція у фізичній силі у нападника і того, хто захищається;

3) той, хто обороняється, не тільки не має права першим застосувати силу, але навіть будь-яким чином спровокувати нападника, інакше він втратить право на самооборону. В цьому випадку подію буде кваліфіковано як сутичку рівноправних учасників або навіть як напад з боку «жертви»;

4) використання сили має бути пропорційним агресії, тобто смертоносне насильство не може бути застосоване для захисту власності, за винятком захисту будинку від підпалу, що прирівнюється до спроби силового проникнення, або для захисту себе від незначного збитку. Лише, якщо всі чотири пункти будуть задоволені, самооборона вважатиметься обґрунтованою [4].

Умови правомірності самозахисту тісно пов'язані із межами використання охоронних засобів при наявності протиправних посягань з боку особи, якій вони завдають шкоду. З цього приводу Ляшевська Л. І. цілком слушно наголошує, що такі межі мають бути загальними і визначатися з урахуванням цінності охоронюваних об'єктів і з урахуванням того, що спричинення правопорушнику смерті може бути виправдане лише його посяганням на життя і здоров'я особи. Якщо ж загроза життю чи здоров'ю особи, що викликана засобами охорони, не є реальною, однак такі засоби, тим не менше, завдають шкоду особі (наприклад, якщо порушники проникають на територію, де міститься огорожа, з метою переховатися, однак зазнають шкоди життю чи здоров'ю), то в такому разі питання меж самозахисту визначається обставинами заподіяння шкоди аналогічно удаваній обороні. Однак при удаваній обороні наявна суб'єктивна сторона – відношення особи, яка

самозахищається, до відповідного діяння іншої особи, а при використанні способів охорони таке відношення відсутнє [5, с. 109].

Таким чином, основу інституту самозахисту складає конституційна ідея забезпечення балансу різних інтересів учасників суспільних відносин і неприпустимості обмеження прав і свобод одного суб'єкта за рахунок іншого. Саме на державу покладається обов'язок правового регулювання меж самозахисту відповідно до конституційних основ цього інституту.

Питання самозахисту прав і свобод громадян, а також його меж в законодавстві врегульовано недостатньо, що вказує на необхідність надання громадянам більш широких прав в цій сфері. Це дозволить досить виважено підходити до захисту прав і свобод людини, сприяти зменшенню криміналізації суспільства і підвищенню рівня правової культури. Поки ж громадяни надають перевагу таким способам захисту своїх прав, які іноді виходять за межі закону, елементарно не знаючи як діяти в певній ситуації та якими правами вони володіють, адже закон, на жаль, не дає однозначної відповіді на це питання. Дотепер немає спеціального нормативного акта, присвяченого визначенню меж самозахисту.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Дядюн К.В. Право на необхідную оборону: проблемы реализации. *Universum: Экономика и юриспруденция* : электрон. научн. журн. 2014. № 5 (6). URL: <http://7universum.com/ru/economy/archive/item/1281>.
3. Верховний Суд визнав убивство під час вторгнення у житло легальним заходом самооборони URL: [https://zaxid.net/verhovniy\\_sud\\_ukrayini\\_viznav\\_\\_ubivstvo\\_pid\\_chas\\_vtorgnennya\\_u\\_zhitlo\\_legalnim\\_zahodom\\_samooboroni\\_n1458243](https://zaxid.net/verhovniy_sud_ukrayini_viznav__ubivstvo_pid_chas_vtorgnennya_u_zhitlo_legalnim_zahodom_samooboroni_n1458243).
4. Как защищают жизнь и имущество в Америке и Европе URL: <https://www.ridus.ru/news/231765>.
5. Ляшевська Л. І. До питання співвідношення самоохорони і самозахисту права власності в Україні. *Проблеми законності*. 2017. Вип. 139. С. 105-112.

**Сопілко Ірина Миколаївна,**  
*професор кафедри адміністративно-  
правових дисциплін факультету №2  
Донецького державного  
університету внутрішніх справ,  
доктор юридичних наук, професор*

## **ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Проблема забезпечення прав людини наразі є вельми актуальною в умовах досить складної воєнно-політичної ситуації, викликаній війною, що веде Російська Федерація проти нашої незалежної та суверенної держави України уже понад 8 років. Особливого загострення дана проблема отримала у лютому 2022 року із початком повномасштабного вторгнення агресивно-налаштованої держави на нашу територію. В ході такого мають місце постійні порушення основоположних принципів і норм міжнародного права, особливо у частині права на життя, на свободу, особисту недоторканність, а також поваги до гідності людини і громадянина.

02.12.2022 незалежною міжнародною комісією Організації Об'єднаних Націй з розслідування воєнних злочинів Росії було оприлюднено заяву щодо впливу війни на дітей-українців, в якій також зазначено, що з 24 лютого 2022 р. в нашій державі вже загинуло 6557 цивільних осіб, з яких 10074 отримали поранення різного ступеню складності. Але доступ до зони бойових дій значно обмежений, а тому і вказані цифри є значно вищими [1].

Таким чином забезпечення прав людини в умовах воєнного стану - один з найважливіших напрямків діяльності відповідних органів сьогодні. І здійснюється воно на двох рівнях - локальному (національному) та міжнародному. Так, міжнародно-правова система забезпечення прав людини побудована на людиноцентричному принципі (підході), чий ознаки сформульовані Організацією Об'єднаних Націй (далі - ООН). Серед них: реалізація міжнародної системи прав людини із практичною орієнтацією на принципи та міжнародні стандарти захисту прав людини з визнанням їх переважного значення; визнання рівності усіх людей та рівності статусу економічних, культурних, соціальних, політичних, громадянських прав людини, а разом з ними - і неприпустимості ієрархічності серед зазначених правомочностей; сприйняття визначального характеру одних прав для реалізації інших [2, с.109-110].

Наразі ООН в своїй структурі має наступні органи, що опікуються зазначеною проблемою: Комітет ООН з прав людини, Комітет ООН проти катувань, Підкомітет з недопущення катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують

гідність, видів поведження та покарання Комітету ООН проти катувань, де передбачено членство України [3].

Чимала кількість міжнародно-правових актів також присвячена зазначеній тематиці, а саме: Загальна декларація прав людини (10.12.1948 р.), Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (04.11.1950 р.), Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (21.12.1965 р.), Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (16.12.1966 р.), Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (16.12.1966 р.), Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (18.12.1979 р.), Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження і покарання (10.12.1984 р.), Конвенція про права дитини (20.11.1989 р.), Декларація про захист усіх осіб від насильницького зникнення (18.12.1992 р.); Декларація про ліквідацію насильства щодо жінок (20.12.1993 р.) тощо.

Основним методом гарантування прав людини в контексті реалізації міжнародних гарантій дотримання відповідних прав є забезпечення можливості кожної особі пред'явити позов проти держави (юридичний чи адміністративний) у зв'язку із порушенням нею положень щодо поваги особи. Потерпіла особа, за вказаним методом, має право захищати такий позов, а деякі категорії осіб також вправі позиватися у національні регіональні суди щодо своїх порушених прав людини, або наділені можливістю звернутися із скаргою до договірних суб'єктів ООН. Останні є відповідальними за здійснення нагляду щодо виконання міжнародних конвенцій у сфері прав людини (наприклад, Комітет з ліквідації дискримінації щодо жінок). Як зазначають дослідники, з 18 міжнародних договорів за тематикою, що розглядається, 16 є ратифікованими. Нератифікованими залишилися Міжнародна конвенція для захисту всіх осіб від насильницьких зникнень, а також Факультативний протокол до Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права, а також Міжнародна конвенція про захист прав усіх працюючих мігрантів і членів їх сімей та деякі інші [2, с.110-111].

Окремо слід зазначити Європейський суд з прав людини (далі - ЄСПЛ), який крім іншого також наділений повноваженнями щодо тлумачення та застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод і Протоколів до неї. Як відомо, Україна ратифікувала відповідну Конвенцію та більшість протоколів до неї, а тому повністю визнає на своїй території юрисдикцію ЄСПЛ в усіх аспектах щодо тлумачення та застосування Конвенції [23]. Відповідно ч. 1 ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» при розгляді справ суди застосовують Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод та практику Європейського суду з прав людини як джерело права [4].

Щодо національного (локального, державно-правового) механізму забезпечення прав людини в умовах воєнного стану в нашій державі, то він включає в себе нормативно-правові акти (далі - НПА), спрямовані на врегулювання відповідних відносин; органи, чи компетенція включає також здійснення забезпечувальної діяльності щодо прав людини; а також принципи, форми і методи забезпечення, реалізація яких спрямована на надання гарантій щодо дієвості та цілеспрямованості функціонування вказаного механізму.

Так, щодо першого елемента, відповідних НПА віднесемо Конституцію, Кодекс цивільного захисту України, Закони України «Про національну безпеку України», «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», Указ Президента України № 119/2021 «Національна стратегія у сфері прав людини» (від 24.03.2021 р.) та інші.

Щодо другого елемента зазначимо, що згадані органи можуть мати як загальний (суб'єкт виконує різні функції, серед яких і захист прав людини), так і спеціальний (суб'єкт реалізує саме відповідну функцію) статус. Зазвичай такими є органи державної влади чи місцевого самоврядування, а також фізичні й юридичні особи, які не наділені владними повноваженнями (наприклад, законні представники, тощо). В умовах воєнного стану відповідним суб'єктами забезпечення прав людини в Україні виступають Президент, адже, відповідно до ч.2 ст.102 Конституції України, саме він є гарантом як державного суверенітету та територіальної цілісності України, так і додержання прав і свобод людини і громадянина) [5].

Серед суб'єктів забезпечення прав людини доцільно вказати також і суди, бо на них за законодавством покладено завдання забезпечити реалізацію права на справедливий суд та повагу до інших прав і свобод, які гарантовані Конституцією України й іншими її НПА, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана ВРУ. Відповідне завдання судові орган виконують через здійснення правосуддя на засадах верховенства права, як того вимагає Стаття 2 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [6]. Також, відповідно до Статті 4 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», до суб'єктів, що розглядаються, варто віднести й військові адміністрації. Адже вони можуть утворюватися як тимчасові державні органи «на територіях, на яких введено воєнний стан, для забезпечення дії Конституції та законів України,.. охорони прав, свобод і законних інтересів громадян» [7].

Отже, 24.02.2022 р. стало переломним моментом у війні, яку веде Росія проти нашої держави, та підняло проблему забезпечення захисту прав людини на новий рівень, чим зробило її особливо актуальною. А тому її вирішення є одним з першочергових завдань нашої держави і не тільки. Відповідне забезпечення сьогодні здійснюється на двох рівнях - національному та міжнародному. Так, в основу

побудови останнього покладено людиноцентричний підхід, ознаки якого сформовано ООН (зокрема, пріоритет міжнародних стандартів прав людини, дотримання принципу недискримінації тощо). Відповідно ООН (в особі відповідних комітетів й підкомітетів) разом із ЄСПЛ складають організаційно міжнародно-правову систему забезпечення прав людини. Що ж стосується національного (державно-правового) механізму забезпечення відповідних прав в умовах воєнного стану, то він сформований із трьох елементів - НПА, спрямованих на врегулювання відносин у сфері захисту прав людини, відповідних суб'єктів та форм і методів забезпечення функціонування механізму. Висновки, зроблені у ході дослідження відповідних нормативно-правових актів, говорять про деяку розпорошеність та фрагментарність у регулюванні, а тому наразі ми вбачаємо необхідність створення системи захисту цивільного населення та забезпечення прав людини в умовах воєнного стану.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. В Україну приїде Верховний комісар ООН з прав людини. УКРІНФОРМ. Мультимедійна платформа іномовлення України. 03.12.2022. 20:25 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3627141-v-ukrainu-priide-verhovnij-komisar-oon-z-prav-ludini-zmi.html>.
2. Рябченко О.П., Шпак Н.А. Організаційні та правові основи дотримання прав людини в умовах підвищених ризиків. Правопорядок і правовий режим в Україні. Наукова монографія / кер.авт.кол. А.О. Селіванов. К.: Логос, 2022. 292 с.
3. Про добір кандидатів для висунення на обрання членом Комітету ООН проти катувань, Комітету ООН з прав людини, Підкомітету з недопущення катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження та покарання Комітету ООН проти катувань: Наказ Міністерства юстиції України від 23.04.2021 № 1494/5. Офіційний вісник України, 2021, N 33. (30.04.2021), ст. 1996.
4. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів N 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17.07.1997 № 475/97-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997. № 40. Ст.263.
5. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30 (23.07.96). Ст. 141 (зі змінами).
6. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31 (29.07.2016). Ст. 545.
7. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 №389-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 28 (10.07.2015). Ст. 250.

**Тулінов Валентин Сергійович,**  
*завідувач кафедри тактико-спеціальної підготовки факультету № 2 Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент*

## **ЗМІНА ПІДХОДІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ КРИЗЬ ФОКУС ВІЙСЬКОВОЇ ТЕМАТИКИ**

Події, пов'язані із повномасштабною війною на території нашої країни, позначилися на всіх сферах діяльності, не виключенням є і сфера освіти, зокрема відомчої. Слід констатувати, що на сьогоднішній день працівники Національної поліції України беруть безпосередню участь у бойових діях, реалізують стабілізаційні заходи на деокупованих територіях, а також виконують поліцейські завдання в умовах дії правового режиму воєнного стану, зокрема, пов'язані із забезпеченням публічної безпеки і порядку, протидією диверсійним групам, виявленням колаборантів тощо, що обумовлює виконання ними неспецифічних для поліції функцій, а отже і спричиняє необхідність наявності у поліцейських спеціальних знань щодо їх реалізації. Враховуючи це, актуальності набувають питання зміни підходів у підготовці майбутніх поліцейських, запровадження в освітній процес закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, питань військової тематики, проведення додаткових занять з військово-професійної підготовки.

Усвідомлюючи це, на виконання основних положень Закону України «Про основи національного супротиву» та відповідно до протокольного доручення наради керівництва Міністерства внутрішніх справ України та органів системи МВС від 05 вересня 2022 року №24 Департаментом освіти, науки та спорту Міністерства внутрішніх справ України було схвалено Типову програму первинної військово-професійної підготовки здобувачів освіти і працівників закладів вищої освіти МВС, рядового та начальницького складу служби цивільного захисту та поліцейських [1], якою передбачено таку тематику:

- професійно-психологічна підготовка, яка передбачає опанування тем, пов'язаних з психологічними особливостями людини в екстремальних умовах та ефективною комунікацією та взаємодією у групі (Тімблдінг);
- тактична підготовка, яка передбачає опанування основ загальновійськового бою та дій бійця в бою;
- топографія, яка передбачає оволодіння навичками орієнтування на місцевості без карти;
- радіаційний, хімічний, біологічний захист, яка передбачає опанування тем, пов'язаних з основними поняттями про зброю масового ураження та наслідки



руйнувань (аварій) радіаційно та хімічно небезпечних об'єктів, а також із вивченням засобів індивідуального захисту та набуттям навичок користування ними;

- інженерна підготовка, яка формує знання та уміння з основ фортифікації та вибухонебезпеки;
- вогнева підготовка, яка передбачає опанування тем, пов'язаних із оволодіння знаннями та навичками стрільби з автоматичної зброї;
- тактична медицина;
- підготовка по зв'язку;
- спеціальна фізична підготовка.

Проведення навчальних занять за зазначеною Типовою програмою запроваджено до освітнього процесу всіх закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських. Позитивно оцінюючи запроваджені зміни в частині військово-професійної підготовки поліцейських, а також зміст розробленої програми, зазначимо, що на нашу думку, на сьогодні також залишається актуальною така тематика військового спрямування, яка потребує опанування майбутніми поліцейськими у сучасних умовах:

- тематика особистої безпеки поліцейських, зокрема, під час обстрілів;
- тематика вогневої підготовки, зокрема, в частині оволодіння навичками стрільби з протитанкових гранатометів та підствольних гранатометів, навичками снайпінгу, а також навичками метання ручних осколкових гранат;
- тематика навчання бойовому злагодженню;
- тематика, пов'язана із формуванням навичок застосування безпілотних летальних апаратів;
- тематика морально-психологічної підготовки поліцейських, зокрема, розвиток їх комунікативних властивостей під час спілкування з населенням на деокупованих територіях.

Вважаємо, що ці питання повинні знайти своє відображення у вже існуючих програмах відповідних освітніх компонентів, чи запроваджуватися поза межами існуючих навчальних планів підготовки майбутніх поліцейських в рамках додаткових програм, у тому числі спеціального сертифікаційного навчання. В свою чергу зусилля науково-педагогічного складу закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, повинні бути спрямовані на належне наукове та навчально-методичне забезпечення військово-професійної підготовки майбутніх поліцейських.

## **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Про первинну військово-професійну підготовку: Лист Міністерства внутрішніх справ України від 09 вересня 2022 року №26345/5/48-2022.

**Хозлу Іван Костянтинович,**  
*викладач кафедри адміністративно-  
правових дисциплін Донецького  
державного університету  
внутрішніх справ, старший  
лейтенант поліції*

## **ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДОКУМЕНТУВАННЯ ФАКТІВ КЕРУВАННЯ ВОДНИМИ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ ОСОБАМИ, ЩО ПЕРЕБУВАЮТЬ У СТАНІ СП'ЯНІННЯ**

На теперішній час, правові підстави щодо притягнення осіб до адміністративної відповідальності за керування річковими, морськими, малими, спортивними суднами або водними мотоциклами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції (далі – осіб, що керують водним транспортом) передбачені низкою нормативно-правових актів, провідну роль серед яких відіграють норми статті 130 Кодексу України про адміністративні правопорушення, відповідно до частини 5 якої «керування річковими, морськими, малими, спортивними суднами або водними мотоциклами особами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, а так само передача керування судном особі, яка перебуває в стані такого сп'яніння чи під впливом таких лікарських препаратів, а також відмова осіб, які керують річковими, морськими, малими, спортивними суднами або водними мотоциклами, від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин, або адміністративний арешт на строк десять діб, з позбавленням права керування всіма видами плавучих засобів на строк від одного до трьох років. [1]

У разі виявлення уповноваженими працівниками підрозділів Національної поліції України фактів керування малим, спортивним судном або водним мотоциклом судноводієм у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, до судноводіїв таких суден вживаються заходи відповідно до вимог статті 266 Кодексу України про адміністративні правопорушення [1].

Так, відповідно до статті 266 КУпАП: «Особи, які керують транспортними засобами, морськими, річковими, малими, спортивними суднами або водними мотоциклами і щодо яких є підстави вважати, що вони перебувають у стані

алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, підлягають відстороненню від керування цими транспортними засобами, морськими, річковими, малими, спортивними суднами або водними мотоциклами та оглядові на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції.

Але разом з цим, слід констатувати, що на теперішній час на рівні відомчих нормативних актів й дотепер не сформований механізм оформлення адміністративних правопорушень, вчинених особами, які керують водним транспортом у стані сп'яніння. Чинна на сьогоднішній день Інструкція про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, затверджена наказом МВС України від 09 листопада 2015 року № 1452/735, визначає процедуру проведення огляду водіїв транспортних засобів на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, та оформлення результатів такого огляду [2]. Зазначений нормативно-правовий акт оперує терміном «водій транспортного засобу», що, на нашу думку не є тотожним поняттю «особа, що керує морськими, річковими, малими, спортивними суднами або водними мотоциклами», оскільки відповідно до Правил дорожнього руху водій визначається як особа, яка керує транспортним засобом і має посвідчення водія (посвідчення тракториста-машиніста, тимчасовий дозвіл на право керування транспортним засобом, тимчасовий талон на право керування транспортним засобом) відповідної категорії. Водієм також є особа, яка навчає керуванню транспортним засобом, перебуваючи безпосередньо в транспортному засобі, а транспортний засіб є пристроєм, призначений для перевезення людей і (або) вантажу, а також встановленого на ньому спеціального обладнання чи механізмів [3]. Поняттям «транспортний засіб» оперує також і Закон України «Про автомобільний рух» в розумінні його як засіб, не обладнаний спеціальним устаткуванням і призначений для перевезення пасажирів або вантажів (автобус, легковий автомобіль, вантажний автомобіль, причіп, напівпричіп з бортовою платформою відкритого або закритого типу) [4].

При цьому, слід звернути увагу на ряд аспектів. Відповідно до статті 1 Закону України «Про внутрішній водний транспорт» усі види суден, які використовуються на внутрішніх морських та річкових шляхах України, відносяться до числа плаваючих транспортних засобів. Тобто, судноводії, поряд з водіями, відносяться до числа осіб, які керують транспортними засобами, що створює передумови для об'єднання процедури їхньої відповідальності за статтею 130 КУпАП.

Саме з цією метою законодавець у статті 130 КУпАП для позначення суб'єкта адміністративного правопорушення використовує у всіх її частинах узагальнюючу правову категорію – «особа, яка керує транспортним засобом». Між тим, Інструкція

про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, затверджена наказом МВС України від 09 листопада 2015 року № 1452/735, у своїй назві та змісті використовує вужчу правову конструкцію – «водій транспортного засобу», не зважаючи на те, що процедура виявлення ознак сп'яніння у водіїв транспортних засобів та судноводіїв водного транспорту має ідентичний характер.

На вказану нормативну прогалину звертає увагу й І.В. Риндюк у дисертаційному дослідженні «Адміністративна відповідальність за керування транспортними засобами у стані сп'яніння в Україні та іноземних державах», наголошуючи при цьому на необхідності усунення цієї прогалини, шляхом «об'єднання відповідальності водіїв та судноводіїв за керування транспортними засобами або суднами в стані сп'яніння в межах однієї статті (її частин)» [5].

Вищезазначені положення, а також аналіз змісту Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, затверджена наказом МВС України від 09 листопада 2015 року

№ 1452/735 дозволяє стверджувати про те, що її положення фактично не розповсюджуються на осіб, що керує морськими, річковими, малими, спортивними суднами або водними мотоциклами.

Така нормативна невизначеність призводить до застосування аналогії норм права, про що свідчить наявна правозастосовна практика підрозділів поліції на воді щодо документування адміністративних правопорушень, передбачених ч. 5-7 ст. 130 КУпАП, що, на нашу думку, є неприпустимим, враховуючи вимогу ст. 7 КУпАП, в якій передбачено, що обов'язок застосування уповноваженими на те органами і посадовими особами заходів адміністративного впливу провадиться в межах їх компетенції, у точній відповідності з законом [6].

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07 грудня 1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради України. 1984. додаток до № 51. Ст.1122 (зі змінами і доповненнями станом на 06.11.2022).

2. Про затвердження Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції: наказ МВС України та МОЗ України від 09 листопада 2015 року № 1452/735. *Офіційний вісник України*. 2015. №88. Ст. 2965.

3. Про правила дорожнього руху: постанова Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 р. № 1306. Офіційний вісник України. 2001. №41. Ст. 1852 (із змінами і доповненнями станом на 02.11.2022).

4. Про автомобільний рух: Закон України від 05 квітня 2001 року № 2344-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 22. Ст.105 (із змінами і доповненнями станом на 27.10.2022).

5. Риндюк І.В. Адміністративна відповідальність за керування транспортними засобами у стані сп'яніння в Україні та іноземних державах : дис....канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ. 2021. С. 20.

6. Хозлу І.К. Спеціальні заходи протидії керуванню водним транспортом у стані алкогольного сп'яніння, що застосовується поліцією: досвід Швеції. *Актуальні питання адміністративного права та процесу* : VII всеукраїнська конференція молодих учених. м. Маріуполь, 03 грудня 2021 року. Маріуполь. 2021. С. 47.